

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ושלוש של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, כ"ג בשבט התשנ"ה (24 בינואר 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 15:01

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעת סיעות ליכוד-מולדת וצומת-מפד"ל להביע אי-אמון לממשלה	
בשל עמדתה בקשר לשלמותה ולריבונותה של ירושלים	
הצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה–1995	
(קריאה ראשונה)	
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת	
חילופי גברי בוועדות הכנסת	
הצעות לסדר-היום	
מלאות 25 שנה למכתב ח"י משפחות מגרזיה	
הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – שיעורי חינוך גופני), התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת ר' איתן)	
הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מספר התלמידים בכיתה), התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת א' דיין)	
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת	
שאלות ותשובות	
שיתוף נוער מנותק בפעילות מתנ"סים בירושלים	
קניית תארים אקדמיים	
קבורת עצמות אדם שנתגלו בחפירות ארכיאולוגיות	
מיזוג אוויר בבתי-ספר	
העברת קריית הממשלה מתל-אביב לאתר מקווה-ישראל	
נשירת תלמידים מבתי-ספר	
הוצאת עצמות אדם מישראל לחוץ-לארץ	
החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 10) (מכללות), התשנ"ד–1994	
הצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון), התשנ"ה–1995	
(קריאה שנייה ושלישית)	
הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 3), התשנ"ה–1995	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (ערעור בחירות), התשנ"ה–1995	
(קריאה ראשונה)	
הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 37) (הגדלת תקופת השירות לניצולי רדיפות הנאצים), התשנ"ה–1995	
(קריאה ראשונה)	
הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 30) (פטור ממס רכישה על דירת מגורים קטנה), התשנ"ה–1995	
(קריאה ראשונה)	
הצעת חוק דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 8), התשנ"ה–1995	

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שלישי, כ"ג בשבט התשנ"ה, 24 בינואר 1995.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון מס' 8) (שירותי קבורה), התשנ"ה – 1995, של חברי הכנסת י' לוי, ד' מגן ור' נחמן.

עוד הונח על שולחן הכנסת דין-וחשבון על הוצאות השכר של גופים ציבוריים לשנת 1993, דוח מס' 1. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה למזכיר הכנסת.

הצעת סיעות ליכוד-מולדת וצומת-מפד"ל להביע אי-אמון לממשלה

בשל עמדתה בקשר לשלמותה ולריבונותה של ירושלים

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסדר-היום שלנו. אני מבקש את הקשבתכם, כי סדר-היום חשוב מאוד: הצעת הסיעות ליכוד-מולדת וצומת-מפד"ל להביע אי-אמון לממשלה בשל עמדתה בקשר לשלמותה ולריבונותה של ירושלים. יהיו לנו שני מנמקים. המנמק הראשון – חבר הכנסת בנימין נתניהו. המנמק הבא – חבר הכנסת חיים דיין.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת בנימין נתניהו. יש חברי כנסת שעדיין לא התרגלו לכך שאנחנו מתחילים ב-15:00. האם חבר הכנסת חיים דיין כאן? אנחנו נמתין דקה או שתיים.

יש לנו אולי שאילתות רגילות, אדוני המזכיר, שבינתיים נוכל לעסוק בהן? אין. טוב.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עד שחברי הכנסת יתרגלו – – –

היו"ר ש' וייס:

נו, נעשה שירה בציבור?

משה קצב (הליכוד):

האם אנחנו נתכבד סוף סוף במסירת הודעה של ראש הממשלה לכנסת?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, אני רוצה להשיב לך במלוא הרצינות. אתה יודע שהממשלה, ראש הממשלה, מודיעים ליושב-ראש הכנסת מתי יש הודעה מדינית. גם אני מעוניין בנושא וכך כולנו. אבל זה בהחלט תחום הסמכות של הממשלה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני, קרו בשבוע האחרון אירועים מאוד דרמטיים.

משה פלד (צומת):

יכול להיות שהממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מדבר עכשיו עם חבר הכנסת קצב, אנא. למה להיכנס זה לדברי זה?

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ואם שני מגישי האי-אמון אינם?

היו"ר ש' וייס:

נחכה עוד רגע. האם אנחנו נפסול את הנושא?

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

תנו לחבר הכנסת משה קצב להתבטא. יש לנו פסק זמן. נעביר את הזמן. מי שירצה להגיב מהקואליציה – בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין שום שר מטעם הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

יגיע, יגיע.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היו בשבוע האחרון אירועים מאוד דרמטיים. אתמול ביקשנו מראש הממשלה שימסור הודעה לאומה. הוא העדיף – – –

היו"ר ש' וייס:

על זה יש לנו חילוקי דעות. בוא נתחיל בהיום.

משה קצב (הליכוד):

לא, סליחה, אדוני. ראש הממשלה העדיף למסור הודעה באמצעות אמצעי התקשורת וריאיון בשני ערוצי הטלוויזיה. קיוונו שהיום הוא ישיב או יודיע דבר-מה לאומה, מתוך כבוד לבית-הנבחרים ולנציגי האומה פה. ראש הממשלה לא נמצא מחוץ לבניין. כרגע הוא מסר הודעה בישיבת סיעת מפלגת העבודה. אני חושב שיהיה זה נכון שיושב-ראש הכנסת, בשם הכנסת, או השר המקשר בין הממשלה לכנסת, יבקשו מראש הממשלה לתת את תשובתו – כפי שמסר אתמול לאמצעי התקשורת, או כפי שמסר היום לסיעת מפלגת העבודה – גם לנבחר האומה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו נתחיל בדיון על הצעת האי-אמון. אאפשר לשר המתאם, אם הוא ירצה בכך, להגיב. בכל זאת, אתה כן לא נציג במקרה של הממשלה, אלא הנציג של הממשלה. תוכל להגיב על העניין הספציפי שהעלה חבר הכנסת משה קצב. מייד נתחיל בהצעת האי-אמון.

אני מקווה, אדוני, ידידי השר, שהאזנת לו.

שר המשטרה מ' שחל:

האזנתי מצוין.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, הממשלה הזאת מכבדת את הכנסת. על-פי הכבוד הרב שהיא מייחסת לכנסת, היא התייחסה גם לנושאים הקונקרטיים שעלו כנושאים להצעות האי-אמון. על כן היא ייעדה את השר הנוגע בדבר להשיב על הצעת האי-אמון כיאה וכמקובל לנושא עצמו.

משה קצב (הליכוד):

האם הוא חושש לבוא לפה, אדוני שר המשטרה?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת משה קצב, למה לך להכניס – – –

משה קצב (הליכוד):

אין לו מה לומר לכנסת?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת משה קצב – – –

משה קצב (הליכוד):

למפלגת העבודה כן, לערוץ השני כן, ולכנסת לא?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, אפשרתי לך לדבר, תאפשר עכשיו לשר לדבר.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת קצב, אף פעם לא הפרעתי לך, ואני מבטיח שגם לא אפריע לך בעתיד.

דן תיכון (הליכוד):

אבל לי הפרעת.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לומר דבר נוסף. שמעתי את הדברים, כאילו ראש הממשלה לא רצה למסור הודעה.

היו"ר ש' וייס:

כבר ברור שזה לא נכון.

שר המשטרה מ' שחל:

יושב-ראש הכנסת אמר דברים ברורים. אנחנו נענינו, וכיבדנו את שיקול הדעת. כל האמירה הזאת, שראש הממשלה לא רוצה ולא מוכן להתייצב – אלה דברים שאין להם כל בסיס או אחיזה במציאות.

לכן, אדוני היושב-ראש, על-פי הנוהל הזה ועל-פי הנוהג והכבוד שאנחנו מייחסים להצעות האי-אמון, ישיב על ההצעה שר הבינוי, שהוא השר הנוגע לעניין.

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור. אני מאוד מודה לשר שחל.

חברי הכנסת, חבר הכנסת דן מרידור, מכיוון שחבר הכנסת משה קצב הפנה את הקריאה גם אלי וזה חוזר על עצמו, אני רוצה, ברשותכם, להבהיר את העניין.

תראו, לי יש תמיד עניין שראש הממשלה יופיע כאן. אני שומע אותו בהקשבה ולא מפריע לו. אני מתעניין בדברים שהוא אומר. אין לי סמכות – וגם הצצתי בקורות הפרלמנטריזם הישראלי ומסתבר שגם לקודמי לא היתה סמכות וכל ראש ממשלה החליט מתי לבוא ולמסור הודעה ומתי הוא לא עושה זאת. גם אז היו טענות, ואני לא רוצה להשתמש בסטטיסטיקות לגבי מה שהיה, כי זה לא נחוץ. זה תחום הסמכות של הממשלה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה לא צריך להגן על ראש הממשלה שהולך לכלי התקשורת, לא מופיע לוועדת החוץ והביטחון – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בן-אלישר, על-פי השקפתי, אם אתה כבר שואל אותי, ראש ממשלה רשאי להופיע בכלי התקשורת לפחות שליש ממה שמופיעים אישים אחרים וכן הלאה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

בזמן שהוא רוצה, אבל בכנסת קודם כול.

היו"ר ש' וייס:

אוקיי. אתה יודע מה? לא רציתי להגיד את זה, אבל אגיד את זה: בדקתי את הנושא שלוש כנסות אחורנית. בכנסת ששני ראשי ממשלה התחלפו ביניהם – שני ראשי ממשלה המכובדים מאוד עלי – הופיעו פחות מאשר ראש הממשלה הזה במחצית קדנציה. תשאל עוד שאלה – אקרא את המספרים. אני לא רוצה. תודה.

משה קצב (הליכוד):

שרים מעולם לא דיברו בכנסת בשם – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, תמיד הופיעו השרים המקשרים, השר קורפו, השר מילוא, השר שחל עכשיו.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לא אחרי פיגוע כזה.

משה קצב (הליכוד):

משה שחל – – –

היו"ר ש' וייס:

אין זאת אומרת שאני לא משתוקק לשמוע את ראש הממשלה כאן, תאמינו לי.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

רבותי, תודה רבה.

יהושע מצא (הליכוד):

זו לא שאלה של להשתוקק, זו שאלה של כבוד הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

הבנתי.

יהושע מצא (הליכוד):

ואתה היית צריך לשמור על כבוד הכנסת כראשון שבראשונים.

היו"ר ש' וייס:

אני משתדל לשמור על כבוד הכנסת. על כן, בתקופה שבה אני משמש יושב-ראש, ראש הממשלה הזה הופיע בכנסת במחצית קדנציה פי-שניים מקודמיו. תרצה מספרים, תקבל. תודה.

אנחנו מתחילים את הדיון. חבר הכנסת בנימין נתניהו, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

זה המסר שלך לכנסת?

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

זה לא עניין של סטטיסטיקה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זה עניין של סטטיסטיקה. לא הייתי מציג אותה לולא הייתם שואלים שאלות שמגרות אותי להציג את האמת.

חבר הכנסת בנימין נתניהו, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

זה המסר שלך לכנסת?

היו"ר ש' וייס:

אם תשאל עוד פעם אחת, אני אתן את המספרים.

רבותי, הנושא הוא: הצעת הסיעות ליכוד-מולדת וצומת-מפד"ל להביע אי-אמון לממשלה בשל עמדתה בקשר לשלמותה ולריבונותה של ירושלים. ינמקו: חבר הכנסת בנימין נתניהו, ראשון; אחריו – חבר הכנסת חיים דיין. תודה רבה. בבקשה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בפתיחת דברי אני רוצה להודות לשר ההסברה לשעבר על ההסבר, אבל מה לעשות וההסבר איננו משכנע – –

שר המשטרה מ' שחל:

אני נתתי לך את השם – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

– משום שראש הממשלה אכן חושש לבוא. הוא חושש לבוא לכנסת, הוא חושש להתייצב בפני העיתונות, וכפי שלמדנו בימים האחרונים הוא כנראה גם חושש להתייצב בפני הציבור. לא מול מצלמה חד-כיוונית, מיקרופון חד-כיווני, אלא לעמוד מול אזרחי ישראל, לפגוש אותם עין בעין, בטווח של לחיצת יד, ולשמוע עכשיו את הזעם העולה מן הרחוב.

הוא מנותק. הוא יושב לו באולפן שלו, משדר, אבל לא קולט. לא קולט. ואני שואל את עצמי: ראש ממשלה כזה, שמפחד לבוא לכאן, לכנסת, לעמוד בלחצים של ויכוח פרלמנטרי, הוא יעמוד מול הלחצים של אש"ף ושל ה"חמאס"?

שאלו יהלום (מפד"ל):

הוא כבר לא עמד.

בנימין נתניהו (הליכוד):

הוא עומד בזה בכלל? אין פלא. אז אני לא מתפלא. זה ההסבר האמיתי, אדוני שר ההסברה לשעבר, ואני מודה לך על התיקון. זה ההסבר האמיתי. אין הסבר אחר.

אדוני היושב-ראש, סיבת ההתכנסות הזאת היא נסיגתה של הממשלה הנוכחית מהרעיון הפשוט, שירושלים ובנותיה יישארו מאוחדות בריבונות בלעדית של מדינת ישראל ובבעלות בלעדית של העם היהודי. אני לא חושב שאני צריך להכביר מלים כדי להוכיח את ההתכחשות הזאת של הממשלה לירושלים. די אם אציין את דבריו של שר נוסף שלא נמצא כאן, הארכיטקט של מדיניות הממשלה, שר החוץ, שאמר שירושלים רבתי, ירושלים שלמה של כולנו, ושכולנו מאמינים בה – זה, בעיניו, רעיון ספרותי.

אני חושב שהאמירה הזאת מתמצתת את ההתכחשות של הממשלה לשורש הציונות. שיבת ציון הייתה רעיון ספרותי ותיק וישן, זה נכון, אבל הציונות הפכה אותה למציאות מדינית. עכשיו באה הממשלה ורוצה להחזיר את לב הציונות, את ציון, למעלת רעיון ספרותי שאין לו קיום במציאות. היא הופכת את הסדרים. והנסיגה מן הציונות, שמתבטאת במדיניות שמשמיטה את ירושלים מידינו, בפנים ומסביבה, ומאפשרת לערבים לבנות, ומקימה ועדה להתייבשות ולייבוש היישוב היהודי, בה בשעה שמשקים באלפי יחידות דיור את הבנייה הערבית בתוך ירושלים וסביבה – זוהי נסיגה מן הציונות, שמתבטאת, לצערי, גם בתחומים אחרים מרכזיים בחיינו, כפי שמוכיחים האירועים הטרגיים של הימים האחרונים.

מדינת ישראל מצויה היום בעיצומו של משבר לאומי ביטחוני מהחמורים שידענו. אני, כמור, אדוני היושב-ראש, הקשבתי אתמול לדברי ראש הממשלה, לנאום שהוא נשא בטלוויזיה.

קריאה:

דקלום.

בנימין נתניהו (הליכוד):

דבר אחד לא שמעתי. לא שמעתי את ראש הממשלה אומר את הדבר הפשוט, שאנחנו נמצאים במלחמה. אנחנו לא נמצאים בהתקפות ספורדיות של טרור, אנחנו נמצאים תחת מתקפה כוללת של טרור. לא התקפה פה, התקפה שם, אלא מתקפת טרור יזומה, מנוהלת, שיטתית ורצחנית.

מדיניות הביטחון של הממשלה הזאת קרסה, ויחד אתה קרס ונעלם הביטחון האישי של כל אחד מאתנו. מה אתם עשיתם? שחררתם אלפי מחבלים, נתתם להם ערי מקלט, כבלתם את ידיו של צה"ל. מה התוצאה של מה שעשיתם? מאז הסכם אוסלו – 122 ישראלים נרצחו על-ידי אותם טרוריסטים. ושוב, זו מלחמה כוללת. אלה לא התקפות ספורדיות. והמלחמה הזאת, שמנוהלת מתוך מחוזות הטרור שאתם בניתם, המלחמה הזאת מנוהלת בחסותכם. אתם אלה שנותנים לה חסינות. אתם מאפשרים למרצחים הללו לתכנן, לפעול, להסית, להצית את האש הזו באין מפריע.

אתם אומרים: הם יכולים לפעול מעבר לאותן גדרות של מה שאתם מכנים מדינת ישראל הריבונית. הם יכולים כמובן לרצוח את 2% האלה מעבר לגדרות, אבל מובן שהם רוצחים גם את ה-98% שבתוך "הקו הירוק".

ולכן, מה שצריך לעשות זה קודם כול להכיר במצב. אני יודע שזה קשה לממשלה מנותקת, אבל אפילו היא יכולה וחייבת להכיר קודם כול במציאות, שאנחנו במצב של מלחמה. מר רבין, התעורר. יורים פה. זו מלחמה. ובמלחמה מתנהגים כמו במלחמה. ומה שצריך לעשות זה לחזור לאותם עקרונות שהנחו את כל ממשלות ישראל, בלי קשר לזהותן המפלגתית, מאז בן-גוריון והלאה.

הדבר הראשון שצריך לעשות זה לשוב ולקחת את הביטחון בידיים, בידיים שלנו. מה שאתם עשיתם הוא, שמסרתם את הביטחון לידי של ערפאת. אני לא יודע מי הלך שולל ראשון, אם אתם הלכתם שולל, הוא הולך אתכם שולל ואחר כך אתם הולכתם שולל את העם, אבל גרמתם לחלק מהעם להאמין להבטחותיו של ערפאת. איך אמר זאת ראש הממשלה? הוא יעשה את העבודה, בלי בג"צים ובלי "בצלם", בלי "בצלם" ובלי בג"צים. הוא לא עושה שום עבודה. הוא עושה אתם את העבודה.

חנן פורת (מפד"ל):

הוא רוצח את משתפי הפעולה – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

שמעתם בוודאי את ערפאת בלילה, בחצות. זה לא הופיע כמובן במהדורה העיקרית של החדשות. ראינו אותו ושמענו אותו אומר שם: כולנו מתאבדים. איך הוא קרא לשיח' יאסין, מנהיג ה"חמאס"? אחד משלנו.

יד רוחצת יד, יד רוחצת יד בדם יהודי, שלא יהיה לכם שום ספק. אתם רואים את החגיגות או שאתם עיוורים? אתם חושבים שמישהו שם מתייצב מול ה"חמאס"? אתם לא יודעים מה שיודעים כוחות הביטחון? אתם צריכים שנפתח כאן דוחות מודיעין? אתם לא יודעים שהם משתפים פעולה? בידי מי

מסרתם את הביטחון הזה? מסרתם אותו בידיו של רב-מרצחים ועל-ידי כך הפקרתם את הביטחון, והתוצאה היא עפולה וחדרה ותל-אביב וירושלים, ושלשום התוצאה היתה בבית-ליד.

לכן, הדבר הראשון שאנחנו תובעים מכם היום זה לעשות את הצעד הראשון במלחמה בטרור: להוציא את האחריות לביטחון מידיו של ערפאת ולהחזיר את האחריות לביטחוננו לידינו שלנו, לצה"ל ולכוחות הביטחון, ולהם בלבד. זה הצעד הראשון.

הצעד השני הוא לחזור לפעילות יזומה נגד הטרור ולהכות בו בבסיסיו. אני אומר את זה, כי השאלה היא לא רק מי יעשה את העבודה, ואין מישהו אחר זולתנו, אלא מה תהיה העבודה, מה יעשה אותו גורם שהאחריות תוטל עליו. מה תהיינה ההנחיות, מה תהיה המדיניות. המדיניות שלכם היא לכבול את ידיו של צה"ל, לכבול את ידי השב"כ.

בישיבה שלכם ביום ראשון הייתם זקוקים לוועדת שרים מיוחדת כדי שתאפשר לשב"כ לחקור ולסכל פעולות טרור. תודה רבה. התקדמות. שחררו את הכבלים, תסירו את כל האילוצים הפוליטיים שרתמתם עם ערפאת. תפסיקו לתת להם לרצוח את משתפי הפעולה, אותם סייענים שנותנים לנו מודיעין. אתם עוקרים לנו את העיניים, את עיני המודיעין שאנו זקוקים להן.

מה שאנחנו רוצים, מה שאנחנו תובעים, זה ליטול את היוזמה ולצאת ולהכות במחבלים ללא שום הגבלה, ואני כולל גם את עזה.

רבותי, אני חושב שערפאת וראשי המחבלים צריכים לדעת, שהם לא יסתירו מפקדות מחבלים ומרצחים בסמטאות של עזה. אנחנו ניכנס לשם ונכה בהם. זה צריך להיות ברור. עצם הבהרת העניין יש בו כוח הרתעה. אם ההרתעה לא תעבוד, יש בה כוח סיכון. אנחנו צריכים להבין שאנחנו חוזרים לפעולות יזומות נגד הטרור באשר הוא.

הדבר השלישי הוא להודיע – ולהודיע בצורה ברורה – שלא תקימו לנו עזות חדשות. כלומר, לא תהיה יציאה של צה"ל מערי יהודה ושומרון.

אתם מתקשים כנראה להודות בדבר פשוט. עשיתם ניסוי – אקספרימנט, הגדיר את זה שר החוץ בוועדת החוץ והביטחון – עשיתם אקספרימנט, עשיתם ניסיון בעזה, והניסיון הזה נכשל. יצאתם מעזה, ועזה חוזרת אלינו יום יום ושעה שעה במחיר נורא.

אבל אני רוצה שתדמיינו מה יהיה המחיר, עד כמה נורא יהיה אם נקים לנו שלוש, ארבע וחמש עזות חדשות בטול-כרם, בשכם, בג'נין ובקלקיליה ובבית-לחם וברמאללה.

אני שואל: האם תושבי כפר-סבא יהיו בטוחים יותר אם צה"ל יצא מקלקיליה? האם תושבי גילה יהיו בטוחים יותר אם צה"ל יצא מבית-לחם ואש"ף ייכנס עם ה"חמאס"? יש ספק בכלל בשאלה הזאת?

אפילו לשיטתכם זה טירוף לסגת מערי יהודה ושומרון ולהקים בסיסי טרור חדשים במקומות שנפנה.

ובכן, זו התוכנית המיידית להתמודדות עם המשבר הלאומי החרף – להכריז מלחמת חורמה בטרור ולנקוט את הצעדים הבאים: 1. להחזיר את האחריות לביטחון לידי צה"ל וכוחות הביטחון; 2. ליזום פגיעה במחבלים בבסיסייהם ולהסיר את כל המגבלות הפוליטיות לפעולת כוחות הביטחון; 3. להודיע שלא יוקמו ערי מקלט נוספות לטרור.

אני פונה כאן אל הממשלה: יש הסכמה לאומית, הסכמה רחבה למה שהצענו. תשתמשו בהסכמה הזאת, לכדו את העם סביבה. דעו למצות את כוחו של עם ישראל ואת עוז רוחו. העם הזה עמד במשברים הרבה יותר כבדים, והוא יוכל גם לעמוד במשבר הזה אם רק תחליטו לעשות ולא להתקפל.

אבל, לצערי, שמעתי אתמול את ראש הממשלה. מה אתם מציעים במקום להילחם בטרור? אני אתמצת את זה. היום קראתי באחד העיתונים; זה הוגדר בצורה יוצאת מן הכלל במלה אחת: אתם מציעים גדר. גדר. הפתרון שלכם לבעיית הטרור זה גדר. מה פשוט יותר? לסגור את עצמנו בגדר, אין יוצא ואין בא, ונקווה שהגדר היא שתגן עלינו. וכמובן לא סתם גדר – תהיה גדר גבוהה, גדר עבה, גדר חשמלית, גדר אלקטרונית, חומה סינית. פשוט חומה סינית.

שלמה בוחבוט (העבודה):

מה אתה מציע?

בנימין נתניהו (הליכוד):

את כל הגדרות תקימו בלבה של הארץ ומאחוריהן נסתופף כולנו.

שלמה בוחבוט (העבודה):

ביבי, מה אתה מציע?

בנימין נתניהו (הליכוד):

אתה לא מקשיב.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

גדר מסביב למעלות.

רן כהן (מרצ):

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מבקש לדעת בצורה מכובדת – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אמרו לך גדר במעלות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בוחבוט, אני פונה אליך ובאמצעותך לחבר הכנסת רן כהן ולאחרים.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, רק שנייה, לי לא מפריע לתת לכם – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

סאלח סלים (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל. חבר הכנסת רן כהן, אני פונה אליך בכל הכבוד. חבר הכנסת סאלח סלים, אנא ממך. אני פונה אליך ואל כל אלה שעומדים להפריע פה, אין לנו שלב השאלה הזוהה והלא-זוהה בשיטה הפרלמנטרית.

בנימין נתניהו (הליכוד):

בוודאי לא בטלוויזיה הישראלית.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שתירגעו קצת ונמשיך. נא להמשיך, בעצם אתה צריך כבר לסכם. אני מנכה ומוסיף, ואנחנו תמיד מתחשבים במה שקרוי אצלנו ראש אופוזיציה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני מתחשב גם בשאלות הקואליציה. הם שואלים מה אנחנו מציעים. אנחנו מציעים דבר פשוט מאוד, מעבר למלחמה בטרור ולא התקפלות בפניו; אנחנו מציעים מינהל עצמי ושליטה ביטחונית ישראלית – שליטה ביטחונית של ישראל ולא מדינה ערבית עם צבא משלה.

יורם לס (העבודה):

בוסניה. תגיד את זה ישר – בוסניה.

היו"ר ש' וייס:

אתם רוצים שחבר הכנסת נתניהו ינאם עד השעה ארבע? מצדי, בבקשה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

זה ההבדל הראשון. אבל אני שמעתי – – –

יורם לס (העבודה):

בוסניה, זה מה שאתה רוצה.

רן כהן (מרצ):

תגיד כאן לעם ישראל – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

תצעקו, תצעקו. אני לא ראש הממשלה. אני לא עומד לפנות את הדוכן. אני לא מתרשם מהצעקות שלכם.

רן כהן (מרצ):

אתה רוצה להפיל את הממשלה – – –

יורם לס (העבודה):

בוסניה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יורם לס, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

חגי מירום (העבודה):

– – – מאז 1982.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אתם מדברים על שלום? שלום הבאתם לנו? הרי אתם מעין עיוורים. פיניתם את עזה וקיבלתם מלחמה, מלחמת טרור בלתי פוסקת. אתם מעזים לדבר על השלום? איזה שלום הבאתם לנו? מה

אתם מקשקשים? על מה אתם מדברים בכלל? אנחנו רוצים שלום אמיתי ולא שלום מזויף, לא שלום עם 120 קורבנות. זה שלום? הפיגוע בבית-ליד זה שלום? על מה אתם מדברים, עיוורים שכמותכם? אנחנו יודעים בדיוק על מה אנחנו מדברים. אנחנו מדברים על שלום אמיתי, ביטחון אמיתי.

חגי מירום (העבודה):

כיבוש ישראלי זה שלום?

יורם לס (העבודה):

עם מי יהיה השלום? תגיד את השם. עם מי אתה רוצה לעשות שלום?

רן כהן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יורם לס, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת רן כהן, אני אקרא אותך לסדר בפעם הראשונה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תבקש מהמטומטמים לשתוק.

משה פלד (צומת):

— — — מארגוני טרור.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת משה פלד, כאשר חברי האופוזיציה מפריעים לחבר הכנסת נתניהו — — —

משה פלד (צומת):

הוא שאל אותי.

היו"ר ש' וייס:

— — — תסלח לי, אני לא אנכה את הזמן. אבל כאשר מהקואליציה מפריעים, אני פשוט אנכה זמן והוא ינאם עד ארבע, עד חמש, עד מתי שתמצא. מספיק. נא לסכם.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני שאלתי מה מציעה הממשלה. מה שהיא מציעה לנו זה גדר. אני כבר לא מדבר על מה שאמר הרמטכ"ל לשעבר דן שומרון, שהוא, כידוע לכם, איננו חבר ליכוד; הוא אמר, שגדר כזאת איננה אפשרית; שיש בה מאות מעברים לכלי רכב, אין-ספור מעברים לבני אדם; שיידרשו אלפי חיילים לשמור עליה; שהדבר יגדיל את נטל המילואים עד בלי די. אני לא מדבר על חוסר המעשיות של הגדר הפיסית. אני אלך לקראתכם. הקמתם את הגדר, ועכשיו באה השאלה המרכזית לחלופה שלכם: מי ישלוט בצד השני של הגדר, מי יהיה שם? אנחנו נהיה שם או שלא נהיה שם? כי יש לנו דוגמה. יש גדר, שתי גדרות.

משה נסים (הליכוד):

יש בית-ליד.

בנימין נתניהו (הליכוד):

גדר אחת בלבנון. מעבר לגדר נמצא צה"ל. צה"ל פועל ברצועות הביטחון. צה"ל פועל מעבר לרצועות הביטחון. שם אנחנו מצליחים לסכל את הטרור. אבל יש גם גדר שנייה, ספק גדר, הייתי עם חברי ועדת החוץ והביטחון, זו לא בדיוק גדר, הפלשתינים מפרקים אותה תחת עיני המשטרה הפלשתינית, אבל גם שם יש גדר, ומעבר לגדר הזאת, מהצד השני נמצא אש"ף, אנחנו לא נמצאים שם. אנחנו יודעים, שכשאנחנו לא שם, מה שיש שם זו מאורת טרור רצחנית שאין דוגמתה היום בעולם.

ולכן, השאלה היא פשוטה. כשאתם מדברים על גדר, השאלה היא – האם אנחנו נמצאים מעבר לגדר או לא נמצאים?

חגי מירום (העבודה):

אתה רוצה לחזור למאורה הזאת?

בנימין נתניהו (הליכוד):

ואם התשובה היא שהמודל הוא לבנון – לשיטתכם, לא לשיטתי – הרי רצועת הביטחון של שפלת החוף קוראים לה הרי יהודה ושומרון. רצועת הביטחון זה עומק של עשרות קילומטרים – שמביא אותנו לשליטה ישראלית מוחלטת עד הירדן. זאת החלופה שקיימת היום. בלעדיה לא יכולה להיות להתקיים שום מערכת ביטחון להגנה על ערי ישראל.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

דוד מנע (הליכוד):

הוא לא שודד מסכים כמוכם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, את הזמן הזה אני לא מנכה כי זה זמן אופוזיציה. אני מבקש מחבר הכנסת נתניהו לסכם, ומבקש מכם שלא להפריע.

חגי מירום (העבודה):

– – – עזה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני מבין את חברי הכנסת מהקואליציה. ראש הממשלה צריך לדבר בדמוקרטיה הישראלית כמו צ'אושסקו, הוא לא יופיע מעל הדוכן, הוא לא יתעמת עם הקריאות שלנו, הם יעמתו רק את ראש האופוזיציה. ראש הממשלה ינאם כצ'אושסקו, כפידל קסטרו, בזמן טלוויזיה שהוא ישריין לאומה, אבל כשראש האופוזיציה ירצה להשיב לו – נשתיק אותו בקריאות ביניים. דמוקרטיה נוסח מפלגת העבודה. לא תשתיקו, ואף אחד לא יקבל את הדמוקרטיה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

הדימויים לא רציניים.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה מזכיר – – אני אגיד לך את מי אתה מזכיר – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, אתה בא מדרום-אמריקה, מאמריקה הלטינית, שם יש הרבה דמוקרטיה מהסוג שתיארת. אתה רגיל לדמוקרטיה הזאת. זו הדמוקרטיה שלך.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני, אני מכיר אותך מזמן, שמעתי אותך קודם. אתה הלאומן המצוי.

דוד מנע (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נתניהו, אני מבקש ממך לסכם. ומכם, חברי הכנסת, אני מבקש שלא להפריע. אני מבקש לאפשר סיכום נאות באווירה של הקשבה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

מה שהממשלה מציעה, אדוני היושב-ראש, זו לא ציונות מדינית ולא ציונות רוחנית – זו ציונות של גדרות, להסתופף מאחורי גדרות, לשים את הידיים על הראש, ונקווה שהמכה הבאה לא תונחת על ראשינו. ואני יכול להגיד לכם, אם למדנו משהו בתולדות הציונות ובמאבק שלנו נגד הטרור, זה שמי שבורח מהטרור, הטרור רודף אחריו. הדרך היחידה להילחם בטרור היא לפרוץ את הגדרות, לצאת למלחמה בו, להכות בו בבסיסו.

מה שאנחנו הצענו פה – –

חגי מירום (העבודה):

זה לחזור לעזה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

— — זו מדיניות שמאפשרת לנצח במלחמה בטרור. זו איננה גזירה משמים. ולשם כך צריכה הממשלה לשעות להצעתו של נשיא המדינה, שאמר: הניסיון שלכם נכשל; תעצרו, תשנו כיוון, לכו בדרך אחרת. אם הממשלה תהיה מוכנה לכך, אנחנו נושיט לה יד, אנחנו ניתן לה תמיכה מעבר לכל שיקול מפלגתי, כפי שעשינו בתמיכה בהסכם השלום עם ירדן ובמקרים אחרים. אבל, מאחר שאיני רואה היום, לצערי, נכונות כזאת, לא באולם הזה ולא מצד ראש הממשלה, שלא נמצא פה, אני מציע להביע אי-אמון בממשלה ששומטת את ירושלים מידינו, ממשלה שאיבדה את האמון בעצמה, בכוחו של העם ובצדקת הציונות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת בנימין נתניהו. אני מזמין את חבר הכנסת חיים דיין לנמק את הצעת האי-אמון של סיעות צומת-מפד"ל.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר שלא קיבלתי תשובה אם הליכוד בעד או נגד — —

היו"ר ש' וייס:

אין חובה תקנונית לענות על שאלות של חברי כנסת. תמשיך לברר את זה עם חבר הכנסת נתניהו בהידברות אישית.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מביאים בעצם אל אולם המליאה הזה, מלבד הרגשות הפנימיים שלנו, גם את מה שקורה ברחוב הישראלי, כדי להעביר את המסר גם אל ראש הממשלה.

בתנ"ך כתוב "מהרסיך ומחריבך ממך יצאו". אותו פסוק אינו מדבר על יאסר ערפאת וארגון אש"ף, ואיננו מדבר על הארגון האסלאמי הקיצוני "עז אל-דין אל-קסאם". הפסוק הזה מדבר על הממשלה הזאת, המוליכה אותנו שולל והורסת ומחריבה כל חלקה טובה בארץ-ישראל השלמה.

אירועי הזוועה המתועבים, השפלים, שאין מלים לתאר אותם, חוזרים ונשנים. והמחיר כבד מנשוא.

די לנו להתנצל בפני העולם ולדרוש מאש"ף להסגיר מבוקשים ולגנות אירועים. האחריות הישירה היא עליך, מר יצחק רבין. כל המתאבדים שגרמו לאסונות הכבדים הם אלה ששחררו מבתי-הסוהר במסגרת השלום המדומה. ואתה עומד לשחרר עוד מאות מתאבדים כאלה. מה עוד תציע לאזרחים חפים מפשע? אולי ללכת עם דיסקית זיהוי על הצוואר או בנעליים, כי הם יהיו הקורבנות הבאים? ממשלת החולשה והזדון, שאתה הגדרת, כדברך, ממשלת מטומטמים ומתרפסים, מתחנפת ומתקפלת אל מול ארגוני המרצחים. אנחנו איננו רוצים להמשיך לחיות על חרבנו, ואתה מחייב אותנו, ואינך ממלא את תפקידך כשר הביטחון וראש הממשלה.

תהליך אוסלו שהורד על ראשנו צריך להיבחן מחדש. כך אמר הנשיא עזר ויצמן. זה היה רמז לכישלונך, אדוני ראש הממשלה.

בציבור יש הרושם, כי אתה ופרס בוגדים בציונות, נותנים נשק בידי האויב ולוקחים אותו מהמתנחלים שדואגים לביטחונם. אתם מוותרים על יישובים, מקפאים בנייה, מפקירים את ביטחון העם בידי שוטרים פלשתינים שיורים בחיילי צה"ל.

אתה שכחת, כנראה בהשפעת מרצ, שיש לנו עניין עם מחבלים ורוצחים, שאתם צריך לנהל משא-ומתן קשוח יותר, כאשר הביטחון, הבטחת קיומנו, צריך להיות רק בידינו.

בוותוריק בירושלים ובמקומות אחרים אתה מקרב אותנו למלחמה נוראה עם המחבלים. אתה מקרב את המדינה לקראת מצב קשה, כמעט בלתי אפשרי, של חיים בארץ הזאת. ראש הממשלה אומר, שהוא איש עקרונות, שקיומה וביטחונה של ישראל יקרים לו. אם כך הדבר, אתה צריך לעשות את המעשה החשוב ביותר היום, והוא להחזיר את המנדט לעם.

ירושלים רבתי וגוש-עציון, ועד צפונה מירושלים, הם הצורך הקיומי למדינת ישראל. זה שטח חיוני שאין לוותר עליו. ואתה, ראש הממשלה, בהבל פיה ויתרת. אתה רוצה להחזיר אותנו לגבולות בלתי אפשריים. אתה עושה את רצון מרצ ונכנע לדרישות הפלשתינים, ואינך רוצה להבין שוויתור לפלשתינים משמעותו כניעה. אתה מנהל משא-ומתן עם ערפאת כאילו ניהלו את המשא-ומתן שתי מדינות אירופיות.

כדי להחזיר את הביטחון צריך להתחיל בפרס ורבין תחילה, ולא בעזה ויריחו תחילה. אתם הכישלון. אתם הבאתם אותנו למצב קשה זה, ולא הקיצוניות האסלאמית. הכרזתם, כי ירושלים אינה ניתנת לחלוקה והבנייה בה תימשך. זה עוד שקר גס בשרשרת השקרים. היום אתם מדברים על הקפאת בנייה.

אני קורא לך, אדוני ראש הממשלה, קום והתפטר. העם לא רוצה אותך, העם לא מאמין בך, העם לא בוטח בך. אתה מרחיק אותנו מנחלת אבותינו שהיא ארץ-ישראל. כפי שלא ניתן לקרוע עמוד מספר התורה ולהגיד שספר התורה הזה כשר, כך לא ניתן לקחת חלקים ממדינת ישראל ולהגיד שמדינת ישראל תהיה כשרה כך.

אני רוצה להזכיר לך, אדוני ראש הממשלה, שאת מלחמת לבנון התחלנו בגלל יאסר ערפאת, בגלל ארגוני הטרור שלא נתנו שקט ומנוחה, ויצאנו למלחמת "שלום הגליל". והנה אתה היום, יחד עם חברך פרס, נותנים גיבוי בתוך מדינת ישראל לאותם ארגוני רוצחים שבאים ושופכים בנו את הדם היקר הזה. אזרחים חפים מפשע מועלים על המזבח הטהור הזה בגלל תהליך שלום מדומה.

אני רוצה לומר לך, ולכם, חברי הכנסת, רק דבר אחד. אולי יש כמה דברים מאוד חזקים בספר הקודש, אשר נעלמו מעינינו.

היו"ר ש' וייס:

אגב, איפה כתוב "מהרסיך ומחריביך ממך יצאו"? באיזה מקום בתנ"ך? אני לא מצאתי.

חיים דיין (צומת):

אני אראה לך. אני אמצא לך את זה.

חנן פורת (מפד"ל):

זה כתוב בספר ישעיהו.

היו"ר ש' וייס:

באיזה פרק?

עוזי לנדאו (הליכוד):

באחד הפרקים הראשונים.

חיים דיין (צומת):

אולי אגיד לך עוד כמה דברים. ארץ-ישראל ניתנה לנו כארץ אבות, לאותם אנשים שומרי אמונה, שהיו בעצם ישרי האל, והם אבותינו הקדושים. האות יו"ד במלה ישראל מסמלת את יצחק ויעקב, השי"ן את שרה, הרי"ש את רחל ורבקה, האות אל"ף את אברהם, והלמ"ד את לאה. אלה ישראל, זו ארץ הקודש שעליה אנחנו צריכים לשמור. כתוב שם עוד פסוק אחד מעניין: והלכתם בדרכי והייתי עמכם,

ועזבתם את דרכי והסתרת את פני מכם והייתם לאוכל לנשרים. לא הנשר שמרחף מעלינו, כי אם הנשר שמסמל את ערפאת, הנשר שמסמל את עירק, הנשר שמסמל את מצרים ואת כל המדינות השוכנות סביבנו.

אדוני ראש הממשלה, אם לא הבנת את הרמז של יאסר ערפאת, שכל המטרות שלו בקריאות שלו הן לכבוש את ארץ-ישראל ולהחזיר את העם הפלשתיני, אולי תן לעם הזה להחליט מה טוב לו, כי גם פה שיקרת כשהולכת את העם הזה שולל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת חיים דיין. מה ההצעה?

חיים דיין (צומת):

הנושא ברור. אני קורא לתמוך באי-אמון לממשלה.

היו"ר ש' וייס:

חשבת שתוך כדי נאומך התחרטת.

אני מזמין את שר הבינוי והשיכון בנימין בן-אליעזר להשיב בשם הממשלה על שתי הצעות האי-אמון.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום א', 22 בינואר 1995, הצגתי בפני הממשלה את פעילות משרד הבינוי והשיכון ביישובי יש"ע, ובכלל זה במעלה-אדומים, בגבעת-זאב, בביתר ובקריית-ספר. הפעילות התייחסה לשני מרכיבים עיקריים: השלמות פיתוח לבנייה בשנים 1989-1992 ולמבני ציבור. לגבי מעלה-אדומים, גבעת-זאב וביתר הצגתי גם תוכנית שיווק הקרקעות לבנייה; לגבי קריית-ספר – השתתפות של 50% בפיתוח; לגבי בקעת-הירדן הצגתי תוכנית לבנייה תקציבית.

שאול יהלום (מפד"ל):

כמה דירות – 500?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

נדמה לי שהכול כבר פורסם.

הממשלה קיבלה סקירה מקפת בנושאים אלה, ולצד העמוק נמנע דיון מעמיק עקב האירוע הרצחני בצומת בית-לید.

בתום הדיון, שנקטע בגלל האירוע הטרגי, קיבלה הממשלה את ההחלטה הבאה:

לראות בעדיפות עליונה את חיזוק בניינה של ירושלים המאוחדת כבירת מדינת ישראל לרווחת כל תושביה, בהתאם לחוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל. תחום ירושלים הוגדר בהחלטת הממשלה מס' 577, מיום 26 ביוני 1967, על-פי פקודת סדרי השלטון והמשפט, והוא פורסם בצו סדרי השלטון והמשפט (מס' 1), מיום 28 ביוני 1967.

הממשלה תשקוד על פיתוחה ושגשוגה של ירושלים ועל רווחת תושביה על-ידי הקצאת משאבים מיוחדים. לירושלים יינתנו עדיפויות מיוחדות גם בפעילויות של רשויות המדינה בנושאי משק וכלכלה ובנושאים אחרים.

להקים ועדת שרים שתפקח על יישום הסעיפים הכלולים בהחלטה זו.

שאול יהלום (מפד"ל):

בכלל זה פיתוח ירושלים?

חנן פורת (מפד"ל):

זו השאלה.

היו"ר ש' וייס:

השר איננו חייב להשיב תוך כדי נאום, גם לא אחרי זה. אני מעריך שהוא יתייחס לכך, אל תפריעו לו בשטף נאום.

חנן פורת (מפד"ל):

האם הכוונה היא, למשל, שעל הר-חומה תפקח ועדת השרים? מה פשר ההחלטה הזאת?

שאול יהלום (מפד"ל):

בוודאי, על כל סעיפי ההחלטה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

כפי שהבנתי את ההחלטה – – –

יהושע מצא (הליכוד):

מה כתוב? מה זה אתה הבנת? מה הממשלה מבינה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

איך אתה רוצה שאנחנו נבין אם אתה לא הבנת?

יהושע מצא (הליכוד):

הממשלה כותבת פה: ועדה שתקבע גם לענייני ירושלים.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

ירושלים בירת ישראל – – –

יהושע מצא (הליכוד):

זה נכון.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

תקשיב היטב, עד הסוף.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הנצחית, הבלתי-מחולקת, כפי שאמר ראש הממשלה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אענה לכם בדרך עקיפה. אני מקווה שבתוך חודשיים ימים אתחיל – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

למה הממשלה שלחה איש הגון לענות בשמה? אתה לא ראוי לממשלה, היא ראויה לשלוח אחד כמותה להשיב.

היו"ר ש' וייס:

נאפשר לשר להמשיך בנאומו.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני רוצה לענות בדרך אחרת. אני מקווה שבתוך חודשיים אתחיל להעלות את מה שצריך כדי להתחיל לפתח את התשתית בהר-חומה.

שאל יהלום (מפד"ל):

אם הוועדה תאשר. אם שולמית אלוני – – –

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני חוזר ואומר במפורש, שתפקיד הוועדה איננו לטפל בענייני ירושלים, תפקיד הוועדה הוא לדון בדרישותי, שהנחתי אותה על שולחן הממשלה, ואני מקווה שזה יעשה מהר.

חנן פורת (מפד"ל):

כתוב: יישום הסעיפים הכלולים בהחלטה זו – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת, אפשרתי לכם שאלות שש פעמים, לקטע הזה די בכך.

גדעון שגיא (העבודה):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, מספיק. חבר הכנסת שגיא, השר ישיב בעצמו.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני חוזר: להקים ועדת שרים שתפקח על יישום הסעיפים הכלולים בהחלטה זו. חברי ועדת השרים: ראש הממשלה – יושב-ראש, שר החוץ, שר האוצר, שר הבינוי והשיכון, שר המשפטים, שרת התקשורת, שר החינוך ושר האנרגיה והתשתית. היועץ המשפטי לממשלה ישתתף בישיבות הוועדה.

חנן פורת (מפד"ל):

שר החינוך שותף בוועדה הזאת, או לא?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אומנם אלה רק שאלות, אבל כבר עשר יותר מדי – אי-אפשר. לא לנאום אחד, תפזר את זה קצת.

יהושע מצא (הליכוד):

שולמית אלוני שותפה?

היו"ר ש' וייס:

אתה שאלת שתיים, הוא שאל עשר, אני לא מצליח לרסן אותו. עכשיו כבר 12.

שאול יהלום (מפד"ל):

שר החינוך הוא חבר בוועדה?

היו"ר ש' וייס:

ואתה כבר 13. אני מבקש שתירגע.

דוד צוקר (מרצ):

לא, שולמית אלוני מייצגת אותו.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

סלח לי, אל תענה במקומי. שר החינוך והתרבות הוא חבר ועדה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר הבינוי והשיכון, תאפשר לי להרגיע אותם. חברי הכנסת, עכשיו גם שואלי שאלות ייקראו לסדר, כי זה טריק נחמד להפריע באמצעות שאלה. זה מפריע לשר.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני מציע שבזמן הדיון תעלו את כל השאלות.

יהושע מצא (הליכוד):

שולה חברה?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אתה מתכוון לשרה שולמית אלוני.

יהושע מצא (הליכוד):

שולמית אלוני היא חברה, בסדר.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

ועדת השרים תתבסס בשיקוליה ובהחלטותיה על החלטת הממשלה מס' 360 מיום 22 בנובמבר 1992 ועל החלטה מס' 721 מיום 24 בינואר 1993.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה היא החלטה 360?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה אחרי השאלה ה-14, לא ברצון רב. מספיק.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

הפקעת שטחים תיעשה לצורכי ביטחון וסלילת כבישים עוקפים בלבד. הפקעות השטחים תיעשינה באישור ועדת השרים.

ועדת השרים תאשר לפי הצורך השקעות ממשלתיות ביישובים הישראליים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, במבני ציבור ובתשתיות חיוניות כגון גני-ילדים, בתי-ספר, מעונות-יום, מדרכות, מים, ביוב, חשמל, תקשורת, מרפאות, מתקני ספורט ובתי-כנסת.

הקמת יחידות דיור בבנייה תקציבית באזורי יהודה ושומרון וחבל-עזה תאושר על-ידי ועדת השרים בלבד.

ועדת השרים תבחן, בהקדם, את סוגיית הבנייה הפרטית למגורים בתחומי היישובים הישראליים הקיימים באזורי יהודה, שומרון וחבל-עזה, בהתחשב בתוכניות המתאר שאושרו עד כה ובמחויבויות החוזיות לבנייה הקיימות ובהתחשב במדיניותה של הממשלה, ובלבד שהתשתית והבנייה לא תהיינה כרוכות בהוצאות מתקציב המדינה. כל השתתפות מדינה בתקציב לצורך תשתית ובנייה טעונה אישור ועדת השרים.

הממשלה תשקול הקצאת אדמות מדינה לפלשתינים באזורים צפופי אוכלוסייה שלהם.

ועדת השרים תתכנס מחר, יום ד', 25 בינואר 1995, בבוקר. בישיבה זו יתקיים דיון מעמיק לגבי המסמך שהצגתי והונח על-ידי בפני מליאת הממשלה.

בהתאם לכך, אדוני היושב-ראש, חברי וחברותי חברי הכנסת, אני מציע להסיר את הצעת האי-אמון מסדר-היום. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר. חבר הכנסת רון נחמן, שבע דקות, נקפיד מאוד על הזמן. אחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן, חמש דקות. הסיעות חילקו את הזמן, ואנחנו נקפיד על כך.

חבר הכנסת רון נחמן, ראשון המשתתפים בדיון, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראש הממשלה המנוח, מר מנחם בגין, היה נוהג לומר, כי על גורלו של עם לא מהמרים. כאשר מדובר בגורלו של עם ובסכנה לקיומו, לא לוקחים סיכונים. לראשונה הוא אמר זאת לאחר הפצצת הכור הגרעיני בעירק. אבל לנו יש ממשלה, שבמהלך המופקר וחסר האחריות של הסכם השלום-כביכול באוסלו הניחה את גורלו של עם שלם על קרן הצבי, כאשר עתידנו וביטחוננו תלויים באמינותו וביכולתו וברצונו הטוב של אותו מוקיון, שקרן פתולוגי ואיש דמים, המכנה עצמו נשיא פלשתינ.

לא יאומן כי יסופר; אין לטמטום הזה אח ורע בדברי הימים או בתולדות העמים. ממשלה השולטת בכוח אצבעותיהם של כל הגורמים האנטי-ציוניים והפרו-אש"פיים בכנסת משליכה את יהבה על אש"ף, שביסודו הוא ארגון מרצחים, ומפקירה בידיו את ביטחונם של אזרחי ישראל. החתול ישמור על החלב, הזאב ישמור על הכבש, וזה חזון אחרית הימים העולה ממדיניות מטומטמת של מפלגת שלטון, אשר מי שעומד בראשה בעצמו מכנה את חבריה: מטומטמים.

לערבים יש מתאבדים, ולנו – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אין דנים אדם בכעסו.

רון נחמן (הליכוד):

גם אתה, הוא אמר, מטומטם; לא אני, ראש הממשלה אמר – – –

דליה איציק (העבודה):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

אבל המוח האנליטי, מי שקיבל את פרס אוסלו, אדם רציני, מי שעשה מהלכים היסטוריים, קרא לך, חברת הכנסת דליה איציק – אמר שאת מטומטמת, את וחברייך. הוא אמר שאתם חבורה של מטומטמים. אחת משתיים – –

דליה איציק (העבודה):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

— — או שהוא צודק, או שאת צודקת. כך זה לא טוב וכך זה לא טוב. אוי לעם ישראל שרואה אתכם.

שלמה בוחבוט (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

צריך באמת לפרסם את רשימת המצביעים.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הגענו למצב — —

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

– – שבו כל אזרח היוצא מביתו הוא כמעט מתאבד, כי איש אינו יכול לדעת בביטחון אם יגיע למחוז חפצו או שאיזה אבו-עמאר, או איזה אבו-ג'יהאד, או איזה אבו-ג'ילדה ישלח אותו בשק לאבו-כביר. לתהליך הזה של טרור מפלצתי, המופעל על-ידי חיות דו-רגליות, לתהליך הזה של שפיכת דם נקיים על-ידי נציגים של חלאת המין האנושי, לתהליך הזה הממשלה המטומטמת שלנו קוראת: תהליך שלום, ואת קורבנות הטבח שהם קורבנות מדיניותה היא מכנה בציניות מחליאה ומקוממת: קורבנות השלום.

אמש, אדוני ראש הממשלה, בהופעתך האומללה באותו נאום לאומה בטלוויזיה, באת עם תרופת הפלאים החדשה, ההפרדה, שנועדה לתקן את כל מה שקלקלתם. כל הופעתך היתה יכולה להיות סטנד-אפ קומדי לולא היתה סיט-דאון טרג'די. במקום תהליך שלום אתה מדבר על תהליך של הפרדה, שהוא ההיפך הגמור של השלום. זו היתה הוכחה ניצחת לכך שאתה וממשלתך לא יודעים מה שאתם עושים, לא מבינים מה שאתם אומרים, והאמנות היחידה שבה אתם מצטיינים – ובכך, אגב, הבולשביקים הצטיינו תמיד – היא אמנות שטיפת המוח, ההונאה וגנבת הדעת.

אני דווקא מקבל את הרעיון שלך, אדוני ראש הממשלה, לגבי תוכנית ההפרדה, בתנאי שמדובר בהפרדה מיידית בין ממשלת הטמטום שלך לבין העם הזה, שמאס בכך.

ולך, אדוני שר הבינוי והשיכון, שנאלצת להשיב היום בשם הממשלה על הצעות האי-אמון, אני רוצה לומר, שמצער, הייתי אומר אפילו מעורר חמלה, שאתה, דווקא אתה, צריך לבוא ולהגן כאן על הממשלה הזאת, ממשלה שמומרצת על-ידי חברי כנסת כמו חבר הכנסת רן כהן וחבריו ממרצ, חברים שחברו יחד עם אש"ף כדי להדליק מדורות בכל יהודה ושומרון ולקבוע כבר היום את גורלה של מדינת ישראל, ארץ-ישראל, בניגוד לכל מה שחתמו בעבר, בניגוד למה שאתה, ראש הממשלה, אמרת כאן, מעל הדוכן הזה, ב-13 ביולי 1992, אם אינני טועה, ביום שהצגת את הממשלה ואת קווי היסוד שלה, באותו יום שקבעת את הסדרים של העדיפויות שלך. אתה דיברת אז על ירושלים רבתי, אתה טבעת את המונח הזה, אתה זה שעמד כאן מול כל האומה, ואתה עומד כאן ומשקר. אתה אמרת דבר אחרי דבר, ואתה חוזר בכך ומשקר.

החבורה הזאת, שנקראת: מפלגת העבודה בראשות רבין, היום שינתה את שמה, והיא נקראת: מפלגת המטומטמים בראשות רבין. זה השם שלה מהיום, ואני אחזור על זה בכל דיון ודיון גם בכנסת. כמו שהיה הביטוי שאתה טבעת על שר החוץ: חתן בלתי נלאה – זה דבק בו במשך שנים ועד היום לא עוזב אותו, חתן בלתי נלאה, כך היה וכך הוא היום, כך ילווה אתכם הביטוי: חבורה של מטומטמים; מפלגת מטומטמים בראשות רבין. לא אני אמרתי את זה, אדוני היושב-ראש.

אבל, הצרה היא שעם ישראל רואה אותנו ושואל את עצמו: לאן אנחנו הולכים? לאן מובילה אותנו הממשלה הזאת? בכלכלה? בחברה? בביטחון? בביטחון האישי? לך לרחוב, אדוני ראש הממשלה –

– –

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

רון נחמן (הליכוד):

אני מסיים. תלך לרחוב, תשאל עשרה אנשים, האם מאז הסכם אוסלו אתם בטוחים יותר? מדוע כל אמא שואלת האם הילד יבוא לגן בשלום? מדוע מבקשים הורים מבניהם להרים טלפון מהצבא לומר שהם הגיעו לבסיס – –

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

רון נחמן (הליכוד):

– – כי נפל עלינו שלום פתאום?

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זו ממשלה שבאמצע הקדנציה צריכה לעשות מה שכל ממשלה נורמלית עושה בסוף הקדנציה, ללכת ולהודיע לכם: הנה "מסכת ההישגים" שלנו, הנה מסכת הכישלונות שלנו. בואו נלך לעם היום, ניתן לעם את הזכות לבחור, שהעם יחליט היום, ואם העם יחליט, נקבל את הדברים גם בצורה דמוקרטית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת רון נחמן.

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, חמש דקות, אחריו – חבר הכנסת בנימין טמקין, עשר דקות. הסיעות הגדולות חילקו את זמנן למנות יותר קטנות. אנחנו נקפיד על זה ממש. אחרי חבר הכנסת בנימין טמקין – חבר הכנסת רחבעם זאבי. התחלפתם בהסכמה, נכון? בסדר גמור.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני נמנית עם אלה שחיכו במתח רב להחלטת הממשלה ביום ראשון. היא באה באחת השעות המרות של עם ישראל ומדינת ישראל, ומאז, מעבר למה שאמר שר הבינוי והשיכון, ניסיתי לברר מה בדיוק אומר כל סעיף וסעיף ומה טמון בין השיטין. הגעתי למסקנה, שהחלטת הממשלה חיובית מאוד בנושא בנייה, אכלוס יהודי, ביצורה של ירושלים וביצור מעמדה של ירושלים המאוחדת והשלמה כבירת ישראל. היא איננה בהירה ויש סימני שאלה לגבי המשך הבנייה, האכלוס והפיתוח בבנות ירושלים, מעלה-אדומים, גבעת-זאב וביתר.

כולנו משתמשים בזמן האחרון בביטוי "ירושלים רבתי". אני מאמין בו, אבל אני רוצה לצטט את ראש הממשלה, שדיבר על "בנות ירושלים", כלומר, יש סביבות קרובות ויש סביבות רחוקות. אני רואה בירושלים רבתי גם את הסביבות הקרובות וגם את הסביבות הרחוקות, ואני לא מתכוון למה שכתוב במקורותינו, חבר הכנסת ורדיגר, כשירושלים השתרעה פעם עד דמשק. אצלי הסביבות הרחוקות הן עד נהר הירדן – הן לא מגיעות עד שם – עד גוש-עציון, אבל אני רוצה לדבר קודם כול על ירושלים.

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת זיסמן, תרשה לי.

עמנואל זיסמן (העבודה):

ירושלים, בירת ישראל, היא היום עיר של כ-600,000 תושבים. אם במדינת ישראל, במדינת היהודים, הרוב היהודי הוא 82%, ואפילו פחות מ-82%, הרי הרוב היהודי בבירת ישראל הוא כ-72%, פחות משהיה ביום שחרורה ואיחודה מחדש של ירושלים, ב-6 ביוני 1967.

כשנשאלה השרה שולמית אלוני לפני כמה ימים איך היא, שהתנגדה לכל בנייה באפרת, הסיכמה בישיבת ועדת השרים בנושא המשך הבנייה של אפרת לבנות לא את גבעת-התמר אלא את גבעת-הזית, היא אמרה: נאבקתי, אבל אני מקבלת את הכרעת הרוב. החיובי שבנושא ירושלים הוא, ששרי מרצ וסיעת מרצ לא יפריעו יותר וייתנו לנו לבנות 30,000 יחידות דיור בעיר הזאת, שמרביתן ייבנו כדי להגדיל את הרוב היהודי –

ענת מאור (מרצ):

עמנואל זיסמן (העבודה):

– – ומיעוטן כדי לאפשר תנאים טובים יותר גם ל-28% הערבים, מרביתם מוסלמים ומקצתם נוצרים בעיר הזאת. אבל בעיית הבעיות – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

עמנואל זיסמן (העבודה):

ואני הרבה יותר שקט בנושא הזה, כי אני יודע שעשו מאמצים כדי למנוע בנייה יהודית בתוך החומה וגם באזורים אחרים בעיר, אבל היום אין תירוץ, היום הם ייתנו יד להמשך הבנייה הזאת.

משפט אחד נוסף, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

יש לך דקה שלמה, זה בערך שמונה משפטים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זו הפתעה נעימה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

עמנואל זיסמן (העבודה):

הבעיה השנייה איננה ירושלים, הבעיה השנייה היא, שבאופן מלאכותי, ב-6 ביוני 1967 – ואני מכיר את העניין, אבל אין לי זמן לפרט מה הניע את קברניטי המדינה ואת ראש העירייה דאז, טדי קולק – קבעו את הגבולות האלה של ירושלים, שלפיהם החליטה הכנסת לספח כעבור 20 יום חלקים ממזרח-ירושלים. אין ספק היום, במעלה-אדומים, בגבעת-זאב ובביתר גרים 30,000-35,000 איש. שנתיים וחצי, בשקט, המשיכה הממשלה את הבנייה והגבירה את האכלוס, אבל מה שקרה הוא, שמאחר שאנחנו בשלב המכריע של שלב ב', ואנחנו יודעים שהמועצה הפלשתינית, אש"ף וערפאת לא עומדים בהתחייבויות בתחום הביטחון, יצרו משקל נגד: לא לבנות, כדי לאזן בין זה שהוא לא עומד בהתחייבויות, והוא יהיה חייב לעמוד בהתחייבויות, יותר מתמיד, אחרי מה שקרה שלשום –

—

היו"ר ש' וייס:

תודה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לכן, הנושא השני יתברר בהצעות שיבואו מחר.

היו"ר ש' וייס:

תודה. לכן אתה מביע אמון בממשלה, נכון?

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני מביע אמון בממשלה, אבל כל עוד איני יודע מה יקרה לגבי המשך הבנייה והפיתוח במעלה-אדומים, בגבעת-זאב ובביתר ובסביבות אחרות של ירושלים – אשקול את זה גם לפי מה שהוועדה תחליט מחר בבוקר. יש ישיבה של ועדת שרים מחר בבוקר.

גדעון שגיא (העבודה):

סוף סוף – – –

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת זיסמן. אני מחכה שמישהו כבר יביע אמון.

חבר הכנסת בנימין טמקין, ואחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

ענת מאור (מרצ):

– – –

היו"ר ש' וייס:

לך הוקצו עשר דקות, בעצם כל הזמן של סיעתך.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מכיוון שלא היתה לי הזדמנות לדבר אתמול על שום נושא, אני רוצה להתחיל בדברים הבאים.

קודם כול, אני רוצה לבטא בשמי ובשם סיעת מרצ כולה את השתתפותנו בצערן של המשפחות השכולות ואת איחולינו להחלמה מהירה ושלמה של הפצועים. עם העם כולו בישראל והעם היהודי באשר הוא אנו חשים את הכאב העמוק על הטבח המחריד שבוצע בצומת השרון, בבית-ליד, ואת הזעם, הסלידה והתיעוב כלפי המבצעים, שולחיהם וגם אלה שחגגו את תוצאות המעשה ברחובות עזה ובמשרדים בדמשק.

אדוני היושב-ראש, כל פעילותנו במשך השנים במסגרת מחנה השלום, בסיעת מרצ, והיום – בממשלה, מכוונת ליצור מצב שבו ילדינו ואזרחינו בכללם לא יצטרכו לסבול עוד ממלחמות, טרור ושכול, ואנו משוכנעים בעומק לבנו ועל-פי מיטב שיפוטנו, שרק הסדר שלום שיביא לקביעת גבול ברור ומוסכם בינינו לבין שכנינו יכול לספק ביטחון אמיתי לאורך זמן, לנו ולפלשתינים כאחד.

חברי הכנסת, אזרחי ישראל, גם ברגעים קשים, שבהם הכאב והזעם מורגשים בכל חלקי העם, ואולי במיוחד ברגעים כאלה, מוטלת עלינו אחריות, כמנהיגים פוליטיים, לדבר אמת אל האזרחים על-פי תפיסתנו ומצפוננו. והאמת היא חדה, ולפעמים גם לא נעימה. במזרח התיכון של סוף המאה ה-20 ועל רקע צמיחתו של פונדמנטליזם אסלאמי קיצוני והמאבק המתנהל נגדו על-ידי משטרים ערביים לא פונדמנטליסטיים, מצב שבו 5 מיליוני ישראלים שולטים וחיים בחיכוך מתמיד עם אוכלוסייה פלשתינית של יותר מ-2 מיליוני אנשים מוביל בהכרח לשנאה הולכת וגוברת, לאלימות קשה יותר ויותר, וכמובן גם להתחזקות של הפונדמנטליזם האסלאמי הקיצוני והרצחני.

הפתרון נעוץ, אם כן, בהפרדה בין העמים – סליחה, אדוני היושב-ראש, אני מבקש את הגנתך.

היו"ר ש' וייס:

אני עושה את זה ממש ברצון.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת חנן פורת חושב שהוא במועצת יש"ע.

היו"ר ש' וייס:

לא, אל תעיר. גם אתה לפעמים מפריע.

חבר הכנסת חנן פורת, אנא.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת גדעון שגיא, אתה מפריע לי.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת שהם מורים באוניברסיטאות, יש להם בעיה מיוחדת, כי אנחנו רודנים באוניברסיטאות. לנו אסור להפריע, זו הבעיה שלנו. שם אנחנו ממש דיקטטורים.

בנימין טמקין (מרצ):

אם כן, הפתרון נעוץ בהפרדה בין העמים, אבל הפרדה בכבוד הדדי, בשלום, בביטחון, הפרדה הנותנת לכל אחד משני העמים את האפשרות לשלוט על עצמו, לקבוע לעצמו את גורלו, הפרדה בשלום עם סידורים ביטחוניים ועם פירוזים, אבל בעיקר עם גבול ברור, סופי ומוסכם.

תהליך השלום הקיים על-פי הסכם אוסלו, עם כל הבעיות, הקשיים והסכנות, הוא התהליך היחיד הרלבנטי שיכול להוביל להפרדה בשלום ובכבוד. הבחנתי כאן בהקשבה רצינית באמת למה שאמר ראש האופוזיציה, חבר הכנסת ביבי נתניהו. אני מוכרח לומר: לא שמעתי שמי שרוצה להחליף את ראש ממשלת ישראל מציע לאזרחי ישראל דרך אלטרנטיבית שמובילה לאיזו תקווה לסוף השכול. מי שנואם את הנאומים הפטריטיים המתלהמים, שמדברים על כך שמישהו יכול למגר בכוח את הטרור ולסיים את השכול ללא שלום, ללא הסכם, פשוט אומר דברים שאין להם בסיס.

שאול יהלום (מפד"ל):

איך אתה מעז לדבר, אתה מעליב את השכול.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, אני כבר קראתי אותך פעם לסדר?

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא, מה פתאום?

בנימין טמקין (מרצ):

קראת לו כבר פעם.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שקראתי.

נא להמשיך.

בנימין טמקין (מרצ):

תהליך השלום הקיים על-פי הסכם אוסלו, עם כל הבעיות, הקשיים והסכנות, הוא התהליך היחיד הרלבנטי שיכול להוביל להפרדה בשלום ובכבוד. והפרטנר היחיד שיכול להוביל את העם הפלשתיני להפרדה כזו הוא אש"ף, בהנהגתו של ערפאת. בצד שלנו, כמובן רק ממשלה המוכנה להידברות כזו ולוויתורים שיידרשו להשלמת התהליך יכולה להמשיך ולהנהיג את התהליך. ניצחון של מתנגדי תהליך השלום ימנע את ההפרדה וינציח את מצב השליטה, וינציח את התוצאות החמורות הבלתי נמנעות שלו – אלימות, שנאה, פונדמנטליזם, טרור ואיבה.

עמדתנו בכל הנושאים הקשורים ליחסינו עם הפלשתינים, ובתוך זה יחסנו להתנחלויות ולהרחבתן, הגדרת ירושלים וגבולותיה, נובעת מאותה תפיסה הגורסת הפרדה בשלום, בביטחון ובכבוד.

מעשה ההתנחלות בשטחים מראשיתו היווה טעות פוליטית, אסטרטגית וביטחונית, ובעיקר מכשול העומד, לפעמים באופן מכוון ולפעמים – בלתי מכוון, בדרך לשלום.

אבל טעות זו הופכת יותר חמורה מרגע שיש תהליך שלום בינינו לבין הפלשתינים. הניסיונות של המתנחלים להרחיב את הבנייה והניסיון להשתמש בקונסנסוס הלאומי סביב הרצון באחדותה של ירושלים ככלי להרחבת ההתנחלות בשטחים שמחוץ לתחום השיפוט הנוכחי של ירושלים מהווים פגיעה קודם כול במשא-ומתן ובתהליך השלום, ושנית – ביכולת של מדינת ישראל לעמוד על עמדתנו בעניין ירושלים עצמה.

אבל מה שיותר חמור – בזמן שהטרור האסלאמי מנסה לעצור, באמצעות טרור רצחני, את התהליך, הניסיונות להרחיב את ההתנחלויות בזמן המשא-ומתן מהווים גם הם סכנה לעצם קיום התהליך ולעצם האפשרות להגיע אי-פעם להפרדה בין העמים בשלום, בביטחון ובכבוד.

על ממשלת ישראל לעשות כל מה שניתן להמשך המשא-ומתן ללא יצירה של עובדות מוגמרות נוספות בהתנחלויות ולהסתפק בסיפוק אותם צרכים ציבוריים המאפשרים את המשך החיים הקהילתיים התקינים בהתנחלויות בזמן הסכם הביניים.

על ממשלת ישראל לדרוש מאש"ף מעשים נחרצים נגד הטרור האסלאמי באזורים שבשליטתו. אין לי ספק, שבשלב הביניים הצעדים לקראת הפרדה יהיו צעדים יותר חמורים ויותר נחרצים, לרבות סגר. ובכלל, ככל שאש"ף לא ימלא את מה שמצופה ממנו במסגרת הסכם השלום – והוא נדרש לקיים מה שמצופה ממנו בהסכם השלום, הוא נדרש להשליט באזורים שבשליטתו סדר וחוק ולהילחם בטרור. מידת ההפרדה בשלב הביניים תלויה, בין היתר, בנחרצות של אש"ף לנקוט צעדים בשטחים לעצירת הטרור.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, נא לסיים.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני יושב-ראש, תרשה לי עוד דקה. אני מסיים בתוך דקה. הבטחה.

היו"ר ש' וייס:

טוב, נראה.

בנימין טמקין (מרצ):

האינטרס של מדינת ישראל הוא לקדם את התהליך על מנת לאפשר בחירות חופשיות בשטחים, על מנת שתוכל לקום סמכות פלשתינית בעלת לגיטימיות גדולה יותר ותחום תמרון רב יותר ושליטה טובה יותר על עמה, על מנת שיהיה לנו פרטנר יחיד.

נשאר האתגר לכל דוברי הימין שיבואו אחרי: במקום תהליך השלום הזה, המכוון בסופו של דבר להביא להפרדה בשלום בין העמים, תוך ויתורים טריטוריאליים והכרה הדדית, מה אתם מציעים

שייתן תקווה לעם הזה לסיים את מעגל השנאה והטרור? לא תהיה לכם תשובה במשך כל היום הזה. ומכיוון שכך, אני מבקש לדחות את הצעת האי-אמון. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת בנימין טמקין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה אתה מציע לגבי הגליל?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני לא חושב שמישהו שומע את קריאות הביניים האלה.

חבר הכנסת רחבעם זאבי, עשר דקות. אחריו – חבר הכנסת יצחק לוי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, הסכם אוסלו והסכם קהיר שבקו חיים עוד לפני שנולדו. אנחנו ידענו זאת והזהרנו מפני כך, אבל ממשלת התבוסה המומרצת והמחודשת של רבין היתה אחוזת תזזית השלום, והיא חתמה, והיא חגגה, והיא השלתה, והיא הפריחה בלונים.

היום יודע כל אזרח בישראל, כי אין שלום עם הפלשתינים, כי ערפאת איננו "בעל הבית", וכי אין שלום ואין ביטחון. רק פרס וביילין, כמו גם שריד ואלוני, משתעשעים במשחקי השלום, שנפטר כפג בזרועותיהם.

17 חודשים לאחר לחיצת היד הטמאה לא השתנה דבר בעולמנו: הערבים ממשיכים לחלום על מדינת פלשתינא בכל ארץ-ישראל, הקיצונים שבהם רוצים זאת מייד, וה"מתונים" – מחרתיים; אלה וגם אלה רוצים בהשמדתה של ישראל. "בעל הבית", כביכול, איננו יכול ואיננו רוצה לבטל את האמנה הפלשתינית; "שוטרים" פלשתינים מתעללים ומעליבים את חיילי צה"ל; מוחמד דחלאן, ראש השב"כ הפלשתיני ברצועה, מצפצף על הוראות צה"ל ומנסה לפרוץ לאוטובוס של תלמידים יהודים; ג'בריל רג'וב משוטט בין יריחו לירושלים, חוטף אזרחים ערבים ומענה אותם למוות; נשק ואמצעי לחימה מוברחים לרצועה וממנה ליהודה ולשומרון; אנשי ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" מפגינים כשהם חמושים בכלי נשק ואינם יראים מה"משטרה" הפלשתינית; מחבלים-מתאבדים משוגרים לירושלים, לתל-אביב ולצומת השרון; מסדר המתים שלנו באינתיפאדה הולך ומתארך ומגיע כבר כמעט ל-300; אנחנו קוברים את מתינו ובוכים, אבל ערפאת מקבל פרס נובל לשלום ושר החוץ שלנו מגייס כספים למענו; אבנים ובקבוקי תבערה ממשיכים להיות מנת חלקם של המתיישבים היהודים ביהודה

ובשומרון; אש"ף יוצר עובדות מדיניות בירושלים; רבין נפגש עם ערפאת כדי לדון אתו בשלב השני של הנסיגה הישראלית; מחבלים משוחררים נוטלים חלק בפעולות טרור וחבלה, אבל הממשלה דנה בשחרור סיטוני של מחבלים לקראת חג הקורבן.

זוהי המציאות שלנו בינואר 1995. אין שלום ולא יהיה שלום אלא בהפרדות העמים, וזו צריכה לבוא על מעברות הירדן. כאשר אמרנו לפני שבע שנים שצריכה לבוא הפרדות העמים, אמרו שזוהי גזענות. אחרי רבבה של פיגועים, 300 הרוגים ו-7,000 פצועים, אימצתם את הנוסחה של הפרדות העמים, אלא שעדיין אינכם יודעים את משמעותה והיכן יעבור הגבול. האם צריכות לעבור עוד שבע שנים עם חללים ופצועים כדי שתאמצו את החלק השני של הנוסחה שלנו: הפרדות העמים על נהר הירדן?

רבין ושריו מכריזים שנמחץ את הקמים עלינו, ואלה הן הכרזות כוזבות, בלי כיסוי ובלי כוונה לממשן. מי מפריע לכם לעשות זאת? מדוע לא עשיתם זאת עד היום?

ממשלה זו נושאת באחריות לטבח של 19 הבנים בצומת השרון. היא אחראית לכך מפני שהיא נכנעה לטרור, והכניעה לטרור הזמינה טרור נוסף, כי הערבים אומרים שאת עזה ויריחו הם קיבלו בזכות האבנים והפצצות, וכך – אם ימשיכו – יקבלו גם את שכם וחברון, אבל גם את לוד ורמלה, וגם את יפו וחיפה.

הממשלה הזאת נושאת באחריות לטרור הזה, מפני שהיא החזירה לארץ את 415 מגורשי ה"חמאס" ממעבר זומרייה בלבנון, לאחר שעברו שם אוניברסיטה של טרור אצל אנשי ה"חיזבאללה" ולמדו מהם את ענפי החבלה של מלכוד מכוניות, חטיפות, הנחת מטעני צד ושליחת מחבלים-מתאבדים. מי שהחזיר אותם ארצה עשה ייבוא של מחבלים מאומנים בתורת החבלה הזאת.

לכן, 19 חללי הטבח בצומת-השרון ועשרות הפצועים שם יחולו על מצפונה ולחובתה של הממשלה המומרצת.

כאשר אנחנו ביכינו את מתינו, חגגו בסג'עייה בעזה, שממנה יצאו המחבלים-המתאבדים. הם נקהלו שם וירו באוויר ושמחו ופיזזו, כי מתייהם, לפי אמונתם, זכו להתקרב לאלוהים. והרי מסוק אחד של צה"ל יכול היה לקרב את כל החוגגים שם לאלוהים... אולי כאשר 1,000 או 2,000 מקוננות תייללנה בסג'עייה, הן תפקחנה את עיניהן של מטרופי "הג'יהאד" וה"חמאס" והם יבינו שהשכול והמוות איננו בלעדי ליהודים.

ממשלת התבוסה האנטי-ציונית והפוסט-ציונית נזעקה למראה מפגיני "גוש השלום" ורוצחי ה"חמאס" בגבעות אפרתה וציוותה על הפסקת העבודות שם. עד תמול-שלושום גרסה מפלגת העבודה ריבונות שלנו בירושלים רבתי, ועכשיו היא גרסה את הגרסה ונכנעה ללחצי האויב מבחוץ ומבית.

ממשלת העבודה רוצה להחזיר אותנו לימים הקודרים של לפני 1967, כאשר כנסת ישראל היתה בטווח הנשק הקל של אויבנו, כאשר ירו עלינו ממאר-אליאס ומהר-גילה ומשיח-ג'ראח ומהר-ציון ומהר-הזיתים, כאשר הבירה ירושלים היתה בקצה הארץ ויישוב ספר.

כל עם שואף למקם את בירתו במרכז הארץ ולא על הגבול. כל בירה זקוקה ליישובי לוויין שחובקים אותה ומגינים עליה. את זה הבינו פעם במפלגת העבודה והמציאו את "ירושלים רבתי", וכך החליטו בוועידת העבודה ב-1992 וכך כתבו במצעם לכנסת הזאת.

אני מחזיק בידי לקט מקרי של דברי יצחק רבין על ירושלים רבתי בכנסת הזאת, אחרי שהוא התמנה ראש ממשלה, ב-13 ביולי 1992. אומר רבין: אנחנו רוצים להדגיש כי הממשלה תוסיף לבסס ולחזק את ההתיישבות היהודית לאורך קווי העימות, בשל חשיבותם הביטחונית, ובירושלים רבתי. אני מדלג. רבין ממשיך: הממשלה נחושה בדעתה כי ירושלים אינה נושא למיקוח. גם השנים הבאות יעמדו בסימן הרחבת הבנייה בירושלים רבתי. כל יהודי, דתי וחילוני, נשבע "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני". שבועה זו מאחדת את כולנו, ובוודאי אותי, כיליד ירושלים. ב-13 ביולי, מקום אחר ב"דברי הכנסת": לכן אנחנו רוצים לשנות, אנחנו רוצים ליצור תנאים תוך הבחנה בין התיישבות ביטחונית לאורך קווי העימות ובירושלים רבתי לבין האזורים שנראים וכו'. ב-22 במרס אומר רבין: ביהודה ובשומרון, פלוס מינוס, אם נוציא את ירושלים רבתי מהחשבון וכו'. וב-22 במרס אומר רבין: ואין לי ספק שזו בעיה קשה, בעיה קשה לסגור את השטחים מפני כניסת הפלשתינים לעבודה בישראל, וקשה להבטיח ביטחון במאה אחוזים, כאשר הם באים ועובדים. כשאני אומר "ישראל", זה כולל ירושלים רבתי. דברי יצחק רבין. ובמקום אחר, ב-8 באפריל הוא אומר – –

היו"ר ש' וייס:

אתה צריך לסיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

לכולם נתת עוד רגע, תיתן גם לי עוד רגע.

היו"ר ש' וייס:

נתתי לך כבר רגע ועוד רגע.

רחבעם זאבי (מולדת):

תן לי עוד רגע, אתה יודע שאני מדייק תמיד.

– – אני חושב שתכלית הסגר הזה היא ליצור, לא במכה אחת, יתר הפרדה, בלי כל קשר לשאלת התהליך המדיני; ליצור יתר הפרדה כדי לתת תחושת ביטחון למרבית אזרחי ישראל, יהודים וערבים, שרובם חיים בתחומי "הקו הירוק" ובירושלים רבתי המאוחדת בריבונות ישראל ובירתה לעד.

אני אדלג ואגיד את משפט הסיום. הממשלה המבולבלת והמפוכדת והמכוונת על-ידי אויביה, מטפלת כעת בבלימת הבנייה היהודית ביישובים היהודיים ביהודה ובשומרון. זה מעסיק אותה, וגם שחרור מחבלים מעסיק אותה, וגם סירוסם של צה"ל והשב"כ מעסיק אותה. הממשלה הזאת צריכה לעבור מן העולם ומהר, בטרם יהיו נזקיה איומים. במקומה צריכה לקום ממשלה לאומית, שתוציא תעודת פטירה פורמלית להסכם המגווח עם ערפאת, שתגרש אותו ואת "שוטריו" לתוניס, שתחזיר ביטחון ליהודים, שתביא להיפרדות העמים על נהר הירדן, שתעסוק ברצינות בהעברת הערבים לארצות אבותיהם, שתחדש את תנופת ההתיישבות היהודית בכל מחוזות המולדת, שתחדש את האמונה של היהודים בציונות ותגשים אותה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת זאבי. עכשיו יעלה ויבוא חבר הכנסת אריה דרעי. אחריו – חבר הכנסת פיני בדש.

חבר הכנסת זאבי, אני רואה שאתה עורך עכשיו קונקורדנציה לדברי ראש הממשלה.

אריה דרעי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היום עומדת על סדר-היום הצעת אי-אמון לממשלה בנושא של ירושלים רבתי.

לפני כן, אף שזה לא הנושא, אני רוצה לנצל את הבמה הזאת, ראשית, כדי לאחל רפואה שלמה לכל הפצועים ולנחם את המשפחות השכולות. מהשמים תנוחמו.

דבר שני, אני רוצה להביע את מחאתה של סיעת ש"ס על חילול השבת שהיה בשבת האחרונה בביתו של ראש הממשלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה היתה ההצהרה הראשונה שלך?

אריה דרעי (ש"ס):

אני לא נתתי שום הצהרה, חבר הכנסת יהלום. לא דיברתי עם שום עיתונאי. כשביקשו ממני מייד עם צאת השבת תגובה, אמרתי שאני רוצה לבדוק על מה מדובר. יותר מזה לא אמרתי. אולי מישהו אחר דיבר בשמי, אני לא יודע מי.

לאחר שבדקנו את העניין, אני לא יכול לומר שזה תקדים היסטורי, אבל אני חושב שהרבה זמן לא נעשה דבר כזה, קיום פגישה בענייני המשק, ואחר כך יוצאים החוצה ומתראיינים. אני לא חושב ולא מצפה שהשרים – אני מקווה מאוד שבעזרת השם כולם ישמרו שבת, אבל אנחנו לא בודקים מה כל אחד עושה בביתו ועם מי הוא נפגש באופן פרטי – אבל להביא את שר האוצר, את נגיד בנק ישראל ואת מנכ"ל משרד ראש הממשלה, את ראשי המשק, ולקיים דיון ואחר כך להתראיין בכלי התקשורת בשבת – זו אטימות, זה חוסר רגישות וזו פגיעה בערכי ישראל. כבר אמר מי שאמר: יותר משמרו ישראל את השבת, שמרה השבת על ישראל.

לגופו של עניין, ירושלים רבתי. בשבוע שעבר, ביום חמישי, בהוראת הרב עובדיה יוסף, שהוא מורה דרכנו, לאחר ששמענו את שרי מרצ יוצאים מפגישה אצל ראש הממשלה ואומרים: סיכמנו עם ראש הממשלה שנושא הבנייה בירושלים רבתי יוקפא, ולמעשה הם ראו אפילו מעבר לכך, שמהיום והלאה לא שר השיכון ולא מי שמופקד על ענייני השיכון במדינת ישראל, ולא על-פי החלטות הממשלה הקודמות לתת עדיפות לאומית לביתר, לגבעת-זאב, למעלה-אדומים ולגוש-עציון – אלא תוקם ועדת שרים שמשמעותה הקפאת הבנייה בירושלים רבתי – הודענו בצורה נחרצת, שאם הממשלה אכן תקבל ותיישם את ההחלטה הזאת, נצביע אי-אמון לממשלה. נפגשתי במוצאי שבת, בשם סיעת ש"ס, עם ראש הממשלה וניסיתי בכל כוחי להעביר את רוע הגזירה הזו.

אני נוטה להאמין, שחלק משרי הממשלה ואולי גם ראש הממשלה לא רואים בזה הקפאת הבנייה, והם חושבים שוועדת השרים הזו אכן תאשר את הבנייה. עצם הקמת ועדת שרים מעמידה בסימן שאלה את היישובים מעלה-אדומים, גבעת-זאב וביתר. עצם הקמת ועדת השרים, גם אם היא תאשר את כל התוכניות ששר השיכון פירט אותן, לאחר שנתיים שהממשלה הזו, משרד השיכון בנה אלפי יחידות דיור בביתר, במעלה-אדומים ובגבעת-זאב, חלק קטן מאוד גם בגוש-עציון – הקמת ועדת שרים פירושה: מה שהיה היה, מהיום יש מדיניות חדשה וכל דבר יבוא לאישור.

לצערי הרב, ברוב פזיזות לקבל את ההחלטה הזו, אני מקווה שזו טעות סופר, דיברתי עם חלק מהשרים; מי שקורא בעיון את החלטת הממשלה – למעשה מדובר גם בבנייה בתוך ירושלים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

זו לא טעות סופר, הם אמרו במפורש.

אריה דרעי (ש"ס):

כבר קיבלתי פרשנויות חדשות והבטיחו שהם מתקנים את זה. אני רק מראה מה קורה. צעקנו ואמרנו, שמי שנכנע באפרת, אחרי שבועות מספר יצטרך להילחם על גבעת-זאב ומעלה-אדומים, ומייד אחר כך להילחם גם על ירושלים. הנה, כבר בהחלטת הממשלה, שר השיכון, שרוצה לבנות בהר-חומה או בגבעת-המטוס, יצטרך להביא זאת לאישור ועדת השרים. זו המשמעות של החלטת הממשלה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

למה אתה חושב שזו טעות? הוא אמר – – –

אריה דרעי (ש"ס):

ביררתי את זה עם כמה שרים. הם חלקו עלי. הם אמרו שלא היתה החלטה כזו. כשהראיתי להם את ההחלטה ואת המשמעות שלה, הם הסכימו בדיעבד שזו הפרשנות שאפשר לפרש אותה, והם הבטיחו לתקן את זה מייד למחרת בוועדת השרים וביום ראשון בישיבת הממשלה. אני רק מסביר את הסימפטום. תראה מה שקורה. אולי חלק מהשרים בממשלה ישמחו גם על הדבר הזה, שכל נושא יבוא לוועדת השרים על-פי השקפתם.

חנן פורת (מפד"ל):

ודאי שההחלטה הזו כוללת פיקוח של ועדת השרים גם על הבנייה שאושרה בוועדה המחוזית.

אריה דרעי (ש"ס):

אני אגיע לזה.

אנחנו גם מוחים על העיתוי הנורא והאומלל. אי-אפשר להגיד שזה היה בלי כוונה. באותו יום מר ונמהר של הרצח המתועב הזה, כשכל עם ישראל שרוי בהלם, כשהממשלה מקבלת הודעה באמצע ישיבת הממשלה ודנה בדוח של משרד השיכון – אני הייתי בהלם באותו יום, לא האמנתי עד הערב שהממשלה קיבלה החלטה, לא התעניינתי, הייתי בטוח שהממשלה תדחה את החלטתה לשבוע מינימום, גם מי שחולק על דעתנו, אבל באותו יום לקבל החלטה עם מסר כזה, כשעם ישראל שרוי בצער גדול ובהלם.

פיני בדש (צומת):

— — —

אריה דרעי (ש"ס):

לא נכון. ביררתי את העניין. היתה לי שיחה לפני דקות מספר עם יוסי שריד. אמרתי לו: אתה חולק עלי, אבל אתה לא בחור טיפש, אתה בחור חכם. איך עשיתם דבר כזה? בלי טיפת חוכמה. אני מאמין ליוסי שריד. יוסי שריד אמר לי, שמייד כשנודע על האסון הוא הציע הצעה לסדר בממשלה להפסיק את הדיון ולדחות את ההחלטה בשבוע.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל לא קיבלו את הצעתו.

אריה דרעי (ש"ס):

עובדה שהממשלה החליטה. על זה אנחנו מוחים. ממשלה שאין לה רגישות ביום כזה, גם אם היא חולקת על הדעה, ביום שצריך לשדר קונסנסוס, לשדר אחדות בעם ישראל, באותו יום לקחת נושא שחותך את העם לא לחצי – אין לי ספק שרוב רובו של העם לא מסכים עם החלטה זו של הממשלה. מה הפזיזות, ריבון העולמים? מה קרה? הרי שנתיים בנו. מה היה קורה אם היו מקבלים החלטה בעוד שבוע?

פיני בדש (צומת):

הבטיחו לערפאת לגמור את העניין עד יום ראשון.

אריה דרעי (ש"ס):

חבר הכנסת בדש, היות שאתה נואם אחרי, תאמר את דבריך. מהבירורים שערכתי לגבי הפגישה של ראש הממשלה עם ערפאת ביום חמישי – אני לא רוצה ללמד זכות על ערפאת, אני האחרון שילמד עליו זכות, אבל מפליא אותי ומעורר בי תמיהה, ערפאת לא העלה בכלל את הנושא של ירושלים רבתי. כל מה שהדאיג אותו זה הפקעות שטחים לצורך התנחלויות חדשות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

לא מעניינת אותו ירושלים.

אריה דרעי (ש"ס):

אתה אומר שלא מעניינת אותו ירושלים.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — הוא שותף של אחמד יאסין ושותף של — — —

היו"ר ש' וייס:

אני הרש"י של התקנון. חבר הכנסת זאבי, נא להירגע.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי הוא לא הזכיר את זה כי על דברים מובנים מאליהם לא מדברים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתם כל כך הרבה קוטעים אותו שבסוף הוא לא יצביע אתכם.

אריה דרעי (ש"ס):

רציתי להסביר, שלאור כל מה שאמרתי אני באמת לא מבין, וזאת החידה הגדולה שעדיין אין לי פתרון בשבילה למרות כל הבירורים שעשיתי, מה קרה באמת בשבוע האחרון. אם בשנתיים האחרונות בנו במעלה-אדומים כ-2,000 יחידות דיור, בביתר בונים עכשיו 1,050 יחידות דיור, בגבעת-זאב בנו מאות יחידות דיור, ולא עשו זאת במחשכים, זו לא איזו מרפסת באריאל או באיזו התנחלות שאף אחד לא רואה אותה, האמריקנים לא הרימו קול, אף אחד לא הרים קול, לא הפלשתינים ולא אף אחד אחר – מה הפזיזות הזו, שביום המר והנמהר הזה של אסון בעם ישראל היה צריך לקבל החלטה כזו ואי-אפשר לדחות אותה בשבוע? מי עורר בכלל את הבעיה הזו? למי זה הפריע שבונים?

מיכאל איתן (הליכוד):

למרצ.

אריה דרעי (ש"ס):

כדאי להגיד, רבותי, את האמת. כשמדברים על בנייה של משרד השיכון, כדאי להגיד את האמת. זו לא בנייה תקציבית, זו לא בנייה שעולה כסף.

חיים אורון (מרצ):

אריה דרעי (ש"ס):

חבר הכנסת חיים אורון, כדאי שתשמע את האמת. כל הבנייה הציבורית בגבעת-זאב, בביתר ובמעלה-אדומים, נכון, היות שאלה אדמות מדינה וההרשאה לתכנון היא בידי משרד השיכון, את הפיתוח עושה משרד השיכון ומוציא את זה במכרזים לקבלנים, הקבלנים מחזירים את מלוא מחיר הפיתוח למשרד השיכון.

חיים אורון (מרצ):

פחות או יותר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון, לנו יש זמן קצוב. אני מוסיף עוד שתי דקות לחבר הכנסת אריה דרעי, פשוט ניכוי זמן ההפרעות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אולי לפני זה תבקש מהממשלה שתשלח לכאן נציג, שייתנו כבוד לכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני אעשה זאת מייד. השרים שמעון שטרית ואורה נמיר תורנים. נא לזמן אותם.

פיני בדש (צומת):

הם מקוזזים זה עם זה.

היו"ר ש' וייס:

הם יבואו.

אריה דרעי (ש"ס):

הממשלה מחליטה שהסמכות של ועדת השרים מהיום והלאה היא על כל כיתת לימוד או כל עבודת תשתית, כשהממשלה אמרה שלא תייבש יישובים. הדברים האלה במשך השנתיים הם על-פי פרוגרמה של משרד החינוך, על-פי פרוגרמה של כל משרד ממשלתי, בנו מבני ציבור שהיו זקוקים להם על-פי הגידול הטבעי, ועדה בין-משרדית למבני דת תקצבה בתי-כנסת ומקוואות לפי צרכי היישובים. מהיום והלאה כל אישור כזה צריך לבוא לאותה ועדת שרים, לגברת אלוני ולשרים הנכבדים, והם ידונו על כל כיתה או על כל מבנה בית-ספר.

שאל יהלום (מפד"ל):

או על כל מקווה.

אריה דרעי (ש"ס):

מקווה טהרה לא הוזכר בהחלטה, לא מפני שלא צריך לכך אישור; הם לא חשבו שבכלל צריך לבנות מקווה.

חיים אורון (מרצ):

מקווה בונים אחרת.

אריה דרעי (ש"ס):

לאור זאת, אדוני היושב-ראש, סיעת ש"ס החליטה, על-פי הוראת הרב עובדיה יוסף, להצביע אי-אמון לממשלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אריה דרעי. חבר הכנסת פיני בדש. אחריו – חבר הכנסת אברהם רביץ.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת, אני חושב שזה ביזיון לכנסת, כפי שאמרו קודמי, ששום נציג של הממשלה אינו פה, אבל כנראה הם עסוקים בקטטות ביניהם ואין להם זמן להגיע לכאן. אגב, הצעתי להם, שלפני כל ישיבת ממשלה יעברו בדיקה ביטחונית, שלא יתחילו לירות זה על זה.

יש לי שאלה. אני עדיין לא מצליח להבין מי מנהל את הממשלה הזאת בחודשים האחרונים, האם זה יצחק שריד או זה ערפאת. לאחרונה אנחנו שומעים שערפאת מרים טלפון, צועק על פרס ורבין, ומייד נכנעים ואומרים: תן לנו לבדוק את הנושא, תן לנו לטפל בנושא. ברגע שערפאת מעלה את הנושא או מעלה את הבעיה, מייד מרצ נכנסת לפעולה. זו המפלגה שמבצעת את המדיניות שלו בכנסת. זה היה במקרה של הבנייה באפרת. ערפאת הרים טלפון ושר החוץ התנצל וביקש ארכה של כמה ימים לפתור את הבעיה. זה גם בנושא של ירושלים. כל פעם אני חושב שהממשלה הגיעה לשיא שפל חדש. בחוק עוקף בג"ץ בנושא יעוד, הצטרפות לממשלה, חשבתי שזה שיא השפל. אחר כך הגיע המקרה של אפרתה. אחר כך הגיע המקרה של ירושלים רבתי. לפני כשנה ניהלתי משא-ומתן בשם צומת – –

היו"ר ש' וייס:

סגן השר וליד צאדק, אי-אפשר לנהל משא-ומתן באולם. אחר כך עוד יבקשו לשמוע פרטים על המשא-ומתן שניהלתם. נא לעשות זאת בחוץ.

שלמה בניזרי (ש"ס):

נשים את הכול על שולחן הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

גם את המתחת לשולחן.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, בנושא הפסקת הבנייה בירושלים, אני ניהלתי לפני שנה משא-ומתן על הצטרפות לממשלת העבודה, ושאלנו אז מהי ירושלים על-פי הגדרת ראש הממשלה. ומה הוא אמר? ירושלים זה מעלה-אדומים, גוש-עציון, פסגת-זאב. כל זה הם מבחינתו ירושלים, וקצב הבנייה שם יהיה מהיר. אבל מה? הוא אמר. ראש הממשלה אמר לפני הבחירות, שלא יעלה על הדעת, גם בהסכם שלום, שנרד מרמת-הגולן. אז הוא אמר. ראש הממשלה אמר שלא יהיה מס על הבורסה. אז אמר. ראש הממשלה אמר: ירושלים תישאר מאוחדת, והוא אומר זאת גם היום, אבל אני לא מאמין לו. הוא אמר שירושלים רבתי תישאר, ויבנו. אמר.

אני מרבה להופיע לפני נוער בבתי-ספר. הנוער לא אוהב "לוזרים". הנוער הוא מאצ'ו, אינו אוהב אנשים שלא עומדים בהבטחותיהם, לא אוהב אנשים שמשפילים אותו, לא אוהב מנהיגות כושלת. אם יעשו סקרים בקרב הנוער יראו מה דעתם על הממשלה הזאת ועל מה שקורה.

אתמול-שלשום קרה אסון, וערפאת מסרב לגנות את המעשה. מתחננים לפניו, והוא מסרב לגנות. הוא שולח כל מיני שליחים, אבל הוא בעצמו? לא שמענו גינוי מפי ערפאת. הוא מסרב לגנות. למה?

כי הוא יודע, שלמחרת היום שבו יגנה, הוא מת. הוא יודע זאת. יש לו תוכנית מסודרת. ערפאת הפסיק מזמן לדבר על חברון, על בית-לחם, על שכם. זה כבר ברור מאליו שזה מגיע אליו, זה דבר אוטומטי. הוא דילג ומדבר ישר על ירושלים. הוא מדבר כל הזמן על ירושלים, ירושלים בירת פלשתיין, ולפני שבוע הוא אמר: אבן אבן נבנה את הדרך לירושלים. אתמול אמר: כולנו מתאבדים. הוא מדבר, והוא לא מדבר בשני קולות, הוא מדבר בקול אחד. הוא מדבר, אבל אנחנו לא שומעים. אנחנו לא מקשיבים, או שאנחנו לא רוצים להקשיב. אבל תשמעו מה הוא אומר כל הזמן. הוא לא שינה את דעתו, הוא עקבי לאורך כל הדרך.

לפני יומיים קרה אסון נורא, כל עם ישראל שרוי באבל איום ונורא. ומה אנחנו רואים בטלוויזיה? כולם בעזה חוגגים. חוגגים את הקטל, את הכאב. חוגגים. ואיפה הם חוגגים? לא באירן, לא בלבנון. חוגגים בעזה. ומי שולט בעזה? הוא אומנם ראש מועצה ממונה בעזה, אבל הוא חייב לקחת את המנהיגות, הוא חייב לעמוד על שלטון החוק, כפי שהתחייב.

ומה רוצים לתת לערפאת עכשיו? את טול-כרם, ג'נין, שכם. ואיפה נמצאים המקומות האלה? על גבול "הקו הירוק", תל-אביב-נתניה-חדרה. פשוט חוצים את הקו ברגל. ומה שקרה לנו השבוע יקרה לנו יום יום כאשר הדבר הזה ייעשה.

נפגשתי אתמול עם נשיא המדינה. תקפו אותו על שאמר שצריך להשעות את השיחות. רבותי, בשעה וחצי שהייתי אתמול אצל נשיא המדינה הגיעו לשם מאות שיחות טלפון של הציבור מכל גוני הקשת הפוליטית בארץ, מימין ומשמאל, וכולם תמכו בהחלטתו של נשיא המדינה, והמסר היה ברור. נשיא המדינה עזר ויצמן הוביל כל הזמן לווייתורים ולשלום, וכך עשה לאורך כל הדרך כאשר דיבר על השלום ועל הצורך לעשות ויתורים למען השלום. ואם נשיא המדינה עזר ויצמן אומר עכשיו שצריך לעשות סטופ, לעצור, להשעות ולחשוב, המסר ברור. איך הוא אמר לי? נכנסנו לשדה מוקשים, ובשדה מוקשים לא רצים כמו מטורפים. עוצרים, מסתכלים ימינה, מסתכלים שמאלה, צריך לפנות את הדרך, ואולי צריך לסגת נסיגה טקטית. מכל מקום, צריך לעצור, ואין ממשיכים לרוץ ריצת אמוק בתוך שדה מוקשים.

אבל מה? ראש הממשלה לא מבין את זה. הוא בכלל ירד למחתרת. הוא מסרב להופיע באולם הזה. גם אתמול, כשהוא עמד לשאת נאום דרמטי לאומה, וכולנו חשבנו שהוא באמת עומד לשאת נאום דרמטי, הוא התנה תנאים, שהוא יהיה בחדר סגור למעלה, וכל העיתונאים והטלוויזיה יהיו למטה, לא ישאלו שאלות. הוא פשוט ירד למחתרת. דממה. יכול להיות שהוא עובר את התהליך שעבר ראש הממשלה הקודם, מר מנחם בגין. יכול להיות. יכול להיות שהוא הבין שקרה משהו, והוא יורד למחתרת. יכול להיות. הוא לא שולט במה שקורה, הוא מוכתב על-ידי השמאל, הוא נשען על רוב ערבי, ולאורך כל הדרך הוא נכנע, צעד אחר צעד.

לפני כשבועיים עמד כאן חבר הכנסת אביגדור קהלני, שהוא איש מפלגת העבודה, וביד אחת החזיק את המצע של מפלגת העבודה וביד השנייה את המצע של מרצ. והוא אמר כאן: רבותי, אני נבחרתי על-פי המצע של מפלגת העבודה, של ירושלים מאוחדת, שלא יורדים מרמת-הגולן, ביטול זכות השיבה – והמשיך לקרוא את המצע של מפלגת העבודה. ואחר כך שאל: מה מיישמת הממשלה הזאת? את המצע של מרצ. אני לא נבחרתי על המצע של מרצ. את הדברים האלה אומר חבר מפלגת העבודה. והוא איננו היחיד – –

וליד חאג' יחיא (מרצ):

– – – אבל יש הבדל בין – – –

פיני בדש (צומת):

– – הולך ומתגבש רוב במפלגת העבודה שאינו מסכים לדרך של ראש הממשלה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

– – – הוא מוכן לפשרה טריטוריאלית, ואתה לא מוכן אלא לארץ-ישראל הגדולה. וזה ההבדל – – –

פיני בדש (צומת):

רבותי, לנו יש מדינה קטנה. יש לי שכן, שהוא חבר הכנסת טלב אלסאנע. אמרתי לו: תגיד לי, אם תהיה מדינה פלשתינית בגבולות 1948, אתה תעבור לשם? הרי אתה פלשתיני. השיב לי: מה פתאום, זה שלנו וזה שלנו. מה פתאום שנוותר.

אתה יודע מה, אני מסכים אתכם. לזכותכם ייאמר – – –

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

פיני בדש (צומת):

עוד משפט אחד ואני מסיים.

לזכותכם ייאמר שאתם עקביים ואומרים כל הזמן אותו דבר. אתם עקביים, אתם לא משקרים. אבל אנחנו פשוט לא שומעים. אנחנו מסרבים לשמוע.

אני מסיים. אני רוצה להציע לראש הממשלה, לומר לו שזאת ההזדמנות ללכת לבחירות. לפי הסקרים יש לכם 27 מנדטים. תאמינו לי שתעשו עסק טוב אם תלכו עכשיו לבחירות, כי בעוד שנה וחצי תקבלו עשרה מנדטים. עדיף לכם ללכת עכשיו לבחירות כשאתם מקבלים 27 מנדטים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

בעוד ארבע שנים נהיה מינוס 20.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

— — —

פיני בדש (צומת):

אמר לי חבר כנסת ממפלגת העבודה: עם עשרה מנדטים נהיה לשון המאזניים ונקבל יותר. אולי הוא צודק.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת בדש. רבותי, אני רואה שאנחנו במצב טוב, אנחנו במדור ההומור עכשיו.

חבר הכנסת אברהם רביץ, נשמע דברי תורה ממך. אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד. עשר דקות. אנחנו מקפידים היום על השניות ממש.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אפתח בדברי נחמה למשפחות החללים האבלות: המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא תוסיפו לדאבה עוד; ובדברי תקווה ותפילה לשלומם של הפצועים: ישלח לכם השם רפואה שלמה מן השמים.

אדוני היושב-ראש, ירושלים הרים סביב לה. הרים אלו אינם תפאורה לירושלים, אלא הם חלק אינטגרלי בקיומה של ירושלים. לו זכינו היתה ירושלים של מטה מתאחדת עם ירושלים של מעלה. וכשם שירושלים של מעלה היא שלמות, כך ירושלים של מטה תהיה שלמה. כשם שירושלים של מעלה שלום בה, כך ירושלים של מטה – — –

כל חברי הכנסת הערבים מפריעים לדברי תורה. מה קורה?

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לא להפריע.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כשם שירושלים של מעלה שלום בה, כך ירושלים של מטה בשלום תהיה. כשם שירושלים של מעלה מחברת לכולם, כך ירושלים של מטה תחבר בה האנשים אלו לאלו. וכשם שירושלים של מעלה מעלה את האדם לדרגות רוחניות, כך ירושלים של מטה צריכה להנהיג את אזרחיה במעלות רוחניות של חסד, רחמים, אהבת השם ואהבת הבריות. ראויה ירושלים שיקוים בה "עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל".

ועתה, בן אדם, במקום הרים שיסובבו את ירושלים וירעיפו עליה חום ואהבה ויקוים בה שעתידה ירושלים שתתפשט על מרחביה, הנה ילפפו אותה ועדות שרים ושרות, לצערי, ולא השרה הנוכחת כאן, אשר אין איש יודע פשרן ואין אדם יודע תכליתן. רק צל מאיים הן שולחות על בנותיה של ירושלים.

מדוע, אדוני היושב-ראש, אני שואל את הממשלה, אין מדברים עם העם הזה עברית פשוטה, ומדוע אין אומרים דברים ברורים בערבית מדוברת לעם הערבי? מדוע ליצור ערפל אירופי במזרח התיכון? בחלק זה של העולם יש לומר דברים ברורים, ראשית לעצמנו, אבל גם לאויבינו. והשאלה היא, האם נבנה בירושלים ובסביבתה, או חלילה לא?

אני שואל: על מה תדון ועדת השרים והשרות, למה מומחית הוועדה הזאת? האם היא תחליט על מספר החדרים בכל דירה, על הבידעם שיהיה בדירה, כן או לא, או על מחסן שיצורף לדירה? על מה היא תדון?

ואני שואל: אם מדובר כי עקרונית יהיה ניתן לבנות בערים גבעת-זאב, מעלה-אדומים, ביתר, קריית-ספר ועוד, פירושן של דבר כי הממשלה אומרת שערם אלו יהיו בסופו של דבר חלק ממדינת ישראל ואין כוונה להחזיר. אז מה זה משנה, אדוני היושב-ראש, מה זה משנה למישהו כמה דירות ייבנו בהן, אם אין כוונה לתיתן לעם אחר? הרי אין זה משנה גם לפלשתינים המדברים על השטחים. מה כבר אכפת להם כמה יהודים יגורו בשטחים שהם לא יקבלו?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אכפת לך כמה פלשתינים מוכנים לבוא לגור בישראל?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יש לנו בעיה. אילו היו הפלשתינים באמת מדברים אתנו שלום, זה היה דבר אחר. אבל אנחנו מדברים על יהודים שגרים כאן. מה אכפת לך אם יהודי גר בתל-אביב, בטבריה או בביתר, כאשר המדינה הפלשתינית לא תקבל אף אחת מהערים האלה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מי שגר בתחומי "הקו הירוק" גר בגבולות מדינת ישראל, ומי שגר במקומות שהזכרת גר בשטח כבוש, זה ההבדל.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מצטער, יש לך בעיה עם הבנת הנשמע. אני מדבר על ערים כאלו שמדינת ישראל תחליט לא להחזיר. אם כן, מה משנה לפלשתינים כמה יהודים יגורו בערים שלא יחזירו?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה משנה מאוד, כי אלה שטחים כבושים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יש לך ההיגיון שלך. קשה לי להתמודד אתו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אתה עוד תנאם במשך הערב.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני שואל, מה אכפת למישהו, לארצות-הברית למשל, אם יגורו בביתר 3,000 יהודים, ולא יחזירו את ביתר, או יגורו שם 10,000 משפחות, כן ירבו? הרי מדובר במקום שלא יחזירו, אחרת הממשלה לא היתה מסכימה שיבנו שם אפילו דירה אחת.

כאשר אתם מדברים בממשלה על ועדות שיפקחו על מספר יחידות הדיור, זה אומר, חס ושלום, בלי שתאמרו זאת בפה מלא, כי אתם מסופקים באשר לעתיד הערים הללו. ועל זה, רבותי, הדיון, על הצורך בהקמת ועדת שרים.

איש מאתנו לא שמע מהמשלה מה הם הקריטריונים שלפיהם ידונו ויחליטו בוועדת שרים אומללה
ז. ונאמר – – –

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת רביץ, הצעת האי-אמון היא על הקמת ועדה, לא הוצאות – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אם ירשו לבנות ללא הקמת ועדה – – –

גדעון שגיא (העבודה):

– – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יש לנו בצנרת הצעת אי-אמון, ועוד אומר עליה מלה. אני מדבר על הצעת אי-אמון זו, כי המשלה
אומרת: תבנו, אבל תהיה ועדת שרים, ואני חרד מוועדת השרים הזאת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת רביץ, ועדת השרים הזאת היא וטו למרצ. יש לממשלה הזאת כל הכלים להחליט
בוועדות התכנון השונות, אבל הוועדה הזאת היא וטו למרצ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

נכון. אנחנו יודעים מה זו ועדת תכנון – – –

גדעון שגיא (העבודה):

– – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

איש מאתנו לא שמע מה יהיו הקריטריונים שעל-פיהם ידונו ויחליטו בוועדת שרים זו. ואני שואל אותך, חבר הכנסת ויינשטיין, אתה מומחה בתחום הזה. נאמר שהרשו לבנות בנייה פרטית בערים האלו, נגיד שהרשו, כי הרי הממשלה מדברת על כך, ובערים הללו יגורו רבבות יהודים ויהיו שם עשרות אלפי ילדים. מה מתכוונת הממשלה לעשות עם עשרות אלפי ילדים אלה? האם לא יבנו להם בתי-ספר, גני-ילדים, מעונות-יום? את מי "מסבנים" כאן? על מי עובדים כאן? האם לא יבנו שם מרפאות?

פעם היה נוהג להקים ועדה כדי ליצור איזה ערפל בסביבה. אבל אני אומר לכם, שלדעתנו במזרח התיכון ובירושלים לא צריך לעשות ערפל. צריך לדבר באופן ברור אלינו וגם אל היריבים שלנו, כדי שיהיה ברור שאכן בונים ויבנו גם בנייה פרטית, ולפיכך גם בנייה ציבורית.

אני רוצה לסיים בדבר אחד – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – – משום שכל בנייה פרטית משמעותה גם בנייה ציבורית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, אפשר לחבר הכנסת רביץ לסיים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זו רק קריאת ביניים. זו בעיה מרכזית, משום שבעקבות כל בנייה פרטית באה גם בנייה ציבורית.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי, חבר הכנסת רביץ הבהיר את זה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אבל זה לא נאמר על-ידי הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

יודעים, יודעים. הוא היה סגן שר הבינוי והשיכון, והוא הבהיר את זה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים במשפט אחד. כל עם ישראל עבר חוויה קשה מאוד, וכולנו, ללא הבדל של קואליציה או אפוזיציה, דתיים או חילונים, כולנו מבכים, כולנו מצטערים וכולנו חרדים על מה שקרה לנו, ולפי דעתי אנחנו צריכים לעשות חשבון נפש פנימי. אבל בעניין הזה אינני רוצה להרחיב את הדיבור, כי דומני שכולנו נמצאים באותו מקום.

אני רוצה להודיע מעל במת הכנסת, שהיה דבר שלדעתנו הוא מחריד מאוד מבחינת הקיום הרוחני והעצמאי של העם היהודי בארץ-ישראל, שהוא קיומה של השבת: השבת הזאת הופרה באופן החמור ביותר, כפי שעוד לא היה מאז קום מדינת ישראל. על זה אנחנו נגיש הצעת אי-אמון בשבוע הבא.

היו"ר ש' וייס:

אני רואה שכבר יש לנו מקום בצנרת. תודה לחבר הכנסת רביץ.

אני מזמין עכשיו את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ; היא איננה. נציג מד"ע – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

סליחה, אדוני היושב-ראש, תורי לדבר עכשיו.

היו"ר ש' וייס:

נכון. חבר הכנסת האשם מחאמיד, ואחריו – חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. אני מבקש את סליחתך. חבר הכנסת האשם מחאמיד, עשר דקות לרשותך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אתמול לא הזדמן לי לדבר ולומר כמה מלים בעניין המעשה הנורא שהיה בבית-ליד, בצומת השרון. אני רוצה להביע גיבוי חריף ביותר ולהוקיע את המעשה הנורא, את הטבח

המחריד שאירע שלשום בצומת-השרון, בבית-ליד, לשלוח תנחומים למשפחות אשר איבדו את ילדיהן, את יקיריהן, ולאחל החלמה מהירה לפצועים.

לצערי הרב, אדוני היושב-ראש, כל פעם אנחנו עומדים פה מחדש מביעים צער וגינוי, אך אנשים חפים מפשע ממשיכים למות בקונפליקט העקוב מדם הזה. אבל צער וגינוי אינם מספיקים.

קרה דבר מזעזע, אבל חייבים לחשוב בשיקול דעת ובצורה מאוזנת. יש לבדוק מה המטרה של אותו מתאבד, מה הוא רצה בעצם. הוא החליט עם אלה אשר שלחו אותו לטרפד, להקפיא את השיחות, את המשא-ומתן, ואף להחזיר אותנו לנקודת האפס.

ויש כאלה, לצערי הרב, שמשחקים לידי משום שאינם רוצים פתרון ריאלי, אשר יביא בחשבון את זכויות כל העמים, לרבות העם הפלשתיני, כי גם הם מתאבדים פוליטיים. התאבדות היא לא רק התאבדות פיסית, גם התאבדות פוליטית, כאשר רוצים להביא את שני העמים להתאבדות טוטלית, במקום התמודדות רציונלית וריאלית.

התמודדות איננה נסיגה מהתהליך, להיפך, זירוז התהליך ודילוג על שלב הביניים כדי להגיע לפתרון קבע.

אני מסכים עם מה שנאמר – הפרדה, אבל לא הרעבה, אלא הפרדה פוליטית אשר תיתן לפלשתינים את הזכות לחיות את חייהם במדינה עצמאית משלהם. לא סגר ולא הקפאת שחרורם של האסירים הפלשתינים הם התגובה הנכונה והחכמה. צעדים בוני אמון הם התגובה, כי כולנו יודעים כי אמצעי הרתעה נגד מתאבדים אינם קיימים. ולדעתנו, הצעדים שנקטה הממשלה משחקים לידי הימין על כל גווניו – הפלשתיני והישראלי – ויש בהם משום כניעה לגורמים ימניים וכניעה לפילוסופיית ההתאבדות.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר מלה בנושא של הגדר. אני לא מכיר שום מדינה בעולם שבנתה גדר מסביב לה.

סאלח סלים (חד"ש):

הורסים גדר היום.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אין מדינה כזאת שיש בה גדר, שחיה בתוך גטו או מרכזת את עצמה בתוך גדר. איזה מין צורה זו? בעבר זה היה, אבל היום אין מדינה כזאת בעולם. אני שמח שגדרות שהיו קודם נהרסו, אדוני. אבל זה שהיום באים להקים גדר מסביב למדינה, רשת חשמלית, זו מדינה עם רשת?

דבר שני, חבר הכנסת ביבי נתניהו אומר שהוא לא רק רוצה רשת, הוא אומר שחיילים מאחורי הרשת, כמו בלבנון, מצילים את המצב.

גדעון שגיא (העבודה):

הוא יועץ לענייני טרור.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני רוצה להסביר ליועץ לענייני טרור, שגם בלבנון נהרגים, נהרגים חיילים, וחיילים הם בני אדם, ואם הוא חושב אחרת, אז האנשים שנהרגו בבית-ליד הם גם חיילים. מה הוא יאמר על זה?

אדוני היושב-ראש, עניין הסגר, האבטלה, הרעב, ההתנחלויות, מגביר את הייאוש והתסכול, וכתוצאה מכך את הגורמים שאין להם אמונה בתהליך השלום. ואלה בקרב הפלשתינים אשר יגיעו למסקנה שאין להם מה להפסיד – צריך לסייע להם להגיע למצב של חיים אנושיים נורמליים, שיהיה להם מה להפסיד.

נפגשתי עם כבוד נשיא המדינה, אדוני היושב-הראש, והוא דחה את הטענה שהוא כאילו קרא להקמת ממשלת אחדות לאומית. הוא דחה את הטענה הזאת ואמר: לא קראתי להקמת ממשלה כזאת. הוא גם דחה את הטענה כאילו הוא אמר: בוא נפסיק את המשא-ומתן. הוא לא קרא לזה. אומנם הנשיא קרא "לעשות חושבים", אבל "לעשות חושבים" יכול להיות גם לבוא למצב של שלום אמיתי וצודק; לחשוב מה רוצה הממשלה הזאת, כי היא לא יודעת מה שהיא עושה.

לא רק שצריך להקפיד את ההתנחלויות, אלא יש לפרקן ולהחזיר את המתנחלים הביתה, לתוך מדינת ישראל.

הממשלה הכירה, כאשר חתמה על הסכם אוסלו, בקיומו ובזכויותיו של העם הפלשתיני, הסכימה לשמור על הסטטוס-קוו בעניין ההתנחלויות ובעניין ירושלים המזרחית. ומה קורה בשטח בימים אלה? לישראל אין גבולות. אפילו מה שנקרא ירושלים המאוחדת הוא בלי גבולות, אחרת מה זה ירושלים רבתי? ומדברים על אדמת מדינה. איזו אדמת מדינה? למתנחלים ולהתנחלויות? ולשם מה מבזבזים יותר ממיליארד שקל על כבישים עוקפים אם לא רוצים לשמר את ההתנחלויות לנצח? ועל מה ידובר? אם יישארו ההתנחלויות לנצח, על מה ידברו הפלשתינים והישראלים? על מה ינהלו משא-ומתן?

שאול יהלום (מפד"ל):

על גובה הגדר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

על גובה הגדר. ומי יקבע את הגדר? ישראל רוצה משא-ומתן והיא בעצמה קובעת חד-צדדית את התוואי של הגדר ואת הגבולות. איזה מין משא-ומתן זה?

יצחק לוי (מפד"ל):

שאול יהלום (מפד"ל):

איזו ממשלה זאת?

האשם מחאמיד (חד"ש):

איזו ממשלה זאת?

יצחק לוי (מפד"ל):

נכון.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אבל כל אחד מאתנו אומר "איזו ממשלה זאת" מנקודת ראות אחרת, הפוכה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אולי תצביעו אי-אמון גם היום?

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שואלים איזו ממשלה זאת. איפה הממשלה?

גדעון שגיא (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, נאפשר לו לגמור את הזמן, תואיל לשבת בסבלנות עוד שתי דקות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אם ההתנחלויות יישארו לנצח, על מה ידובר? על מה ידונו בהסדר הקבע? הפתרון הוא להתחיל בפעילות – אני יודע שזה לא ימצא חן בעיניך – להחזיר את המתנחלים הביתה. אין להם מה לעשות שם.

יצחק לוי (מפד"ל):

הם בבית.

שאול יהלום (מפד"ל):

הם בבית.

האשם מחאמיד (חד"ש):

הם לא בבית. הם כבשו, הם מתנחלים באדמת אחרים, באדמת הפלשתינים, זה לא שלהם, שיחזרו הביתה.

שאול יהלום (מפד"ל):

היהודים גרו פה לפניך. על מה אתה מדבר? לא גרנו בחברון? אפילו ההורים שלנו קבורים שם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

ופלשתינים גרו ביפו וגרו בחיפה. אתם רוצים את זה. אני רוצה פתרון ריאלי. גבולות 1967, מדינה
פלשתינית לצד ישראל. אתם קוראים לחיפה וליפו חברון ושכם. אתם מערבבים את הכול. אתם
עושים סלט מהכול.

יצחק לוי (מפד"ל):

אז לאן יחזרו?

שאול יהלום (מפד"ל):

יש היום ערבים ביפו? אנחנו רוצים להיות בחברון.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

— — — אל תבלבלו את המוח.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אתם כל כך דמגוגים שפשוט חבל.

שאול יהלום (מפד"ל):

אנחנו לא רוצים גדר. אנחנו רוצים לחיות ביחד ובשלום כמו ביפו ובחברון. הם רוצים גדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, בשמו של הנואם אני מודה לכל קוראי קריאות הביניים על כך שהוספתם לו דקה על
זמנו. אני מודיע לכם שכל הפרעה וכל קריאת ביניים יוסיפו לו זמן. בבקשה, אדוני, יש לך דקה נוספת.

סאלח סלים (חד"ש):

אני אתחיל להפריע לו כדי שתוסיף לו זמן.

יצחק לוי (מפד"ל):

תוריד לו עכשיו חצי דקה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני מתאר לעצמי שחבר הכנסת יהלום לא התכוון לכך שהוא רוצה לספח את הפלשתינים לישראל כדי שתהיה להם זכות בחירה. עבדים, זה מה שאתה רוצה שהם יהיו.

אדוני היושב-ראש, יש להפסיק את הבנייה בשטחים. לא עיבוי התנחלויות, לא בניית התנחלויות חדשות. יש להפסיק את ההטבות הניתנות להם, וכך הם יחזרו. אנחנו יודעים למה הם שם. הרי רובם שם בגלל ההטבות והתקציבים הנערמים ומועמדים לרשותם וההשקעות האדירות בתשתית.

יש להפסיק להתייחס להתנחלויות כאל אזורי פיתוח א' לצורכי קבלת הטבות בדיוור ובתעשייה. צריך להפסיק את הבנייה מייד, אם בהכרזות ואם בשקט. שר החוץ אומר: נבנה בשקט, תפסיקו להכריז. אני קורא גם להפסיק לבנות בשקט. הממשלה אפילו לא ראתה לנכון להחליט על הקפאת הבנייה במה שמכונה ירושלים רבתי.

כפי שצינתי קודם, ממשלת ישראל התחייבה שלא יהיו התנחלויות חדשות ולא יושקעו כספים חדשים מעבר ל"קו הירוק". איפה עומדת ההתחייבות הזאת? אדוני היושב-ראש, 2,500 יחידות דיור נבנות במעלה-אדומים, 1,200 בגבעת-זאב וכ-1,500 בביתר. יש כאן, נוסף על הצעדים שהוחלט עליהם לאחר הפיגוע הנורא, משום ניסיון לרצות את הימין גם במחיר של מכשולים אשר יש בהם כדי לעצור את תהליך השלום ולהחזיר את האזור אחורה. ויש חשש בקרב ישראלים ופלשתינים, שההסכם והתהליך כולו עומדים על סף קריסה מוחלטת.

אדוני היושב-ראש, כל ניסיון להכתיב את התוואי של גבולות המדינה עם הפלשתינים בטרם יגיעו הצדדים להסכם קבע מסכן ומטרפד את הסיכוי להגיע להסדר, אפילו להסדר ביניים, שלא לדבר על הסדר קבע. ומה רוצים הליכוד והימין? האלטרנטיבה שלהם, אדוני, עוד יותר גרועה ומסוכנת. ולכן אנו נצביע נגד ההצעה להביע אי-אמון לממשלה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ. יש לך עשר דקות. קיבלתי עכשיו עוד הנחיה מיושב-ראש הכנסת, שלא לתת הארכות בגלל קריאות ביניים, אבל לא תהיה לי ברירה – אם יש פה מישהו שמפריע לנואם, קריאות הביניים לא מאפשרות למצות את הזמן.

חבר הכנסת יהושע מצא, אני מבקש ממזכירות הכנסת שיודיעו לממשלה שלפחות שר אחד יהיה נוכח כאן. לא ייתכן שבהצעת אי-אמון לא יהיה כאן שום שר. אבל הנה נכנס השר שמעון שטרית.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני מבקשת להביע את תנחומי ואת השתתפותי הכנה בצערן של המשפחות ששכלו את בניהן ובנותיהן, החיילים והחיילות היקרים, בפיגוע הרצחני והמתועב בצומת-השרון, ואני מבקשת לאחל החלמה מהירה ושלמה לכל הפצועים.

אדוני היושב-ראש, מאז ומתמיד היתה ירושלים עטרת ראשו של העם היהודי. העיר המקודשת הזאת היוותה עבור העם היהודי את פסגת מאווייו, את תמצית עולמו הרוחני, וסימלה עבורו את מולדתו, את ארצו, ארץ ציון ירושלים.

תקצר היריעה מלמנות את רבבות הפתגמים ואת כל התפילות, השירים והאמירות שחיברו ברבות השנים חכמי העם היהודי, מוריו ומשורריו לכבוד ירושלים עיר הקודש.

בעת האחרונה מסתבר לנו, שבכל אותן שבועות שנשבע העם היהודי לירושלים, ובהן השבועה "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני", בכל אותן שבועות שחייבו את עמנו במשך מאות ואלפי שנות ההיסטוריה של העם היהודי עלי אדמות, בכל אלה לא די כדי לחייב את ממשלת ישראל ולהטיל על כתפיה את החובה לדאוג ולהבטיח שירושלים רבתי תישאר בריבונותה המוחלטת של ישראל.

אדוני היושב-ראש, ממשלת ישראל טורחת רבות על מנת לסתור, לשלול ולהכחיש את טענותיו של יאסר ערפאת לגבי הבטחות שניתנו לו על-ידי ממשלת ישראל בהתייחס לירושלים ואת הצהרותיו כי ירושלים היא בירת פלשתין החופשית. אך, אדוני היושב-ראש, השאלה היא מהו משקלן של כל אותן הכחשות והצהרות היוצאות מפיהם של נציגי הממשלה ושריה, בשעה שמדיניותה של ממשלת ישראל כפי שהיא באה לידי ביטוי בפועל מעידה על ההיפך הגמור.

מה טעם רואה ממשלת ישראל להכחיש את דברי יאסר ערפאת ולהצהיר כי ירושלים תישאר מאוחדת תחת שלטון ישראל, כשבפועל מעידה מדיניות הממשלה על כך שהיא מוותרת על חלקים נרחבים מן העיר, ובהם המקומות הקדושים, בניגוד גמור להצהרותיה ולהתחייבויותיה, ואף בלא לנהל משא-ומתן ובלי שנדרשה לעשות כן על-ידי שותפיה למשא-ומתן?

מדיניותה של ממשלת ישראל, שכללה, בין היתר, את מדיניות היד הרכה כלפי הטרור הפוליטי והדתי, הביאה בפועל לידי כך שעם ישראל איבד חלקים נרחבים מעיר בירתו, וכל זאת אף בטרם הועלה נושא ירושלים על שולחן המשא-ומתן. אזרחי ישראל שוב אינם פוקדים את סמטאות העיר העתיקה, בתי-ספר מהססים ואף נמנעים מלערוך טיולים שנתיים לירושלים, והר-הבית הפך נחלתם הפרטית והבלעדית של המוסלמים, המונעים מיהודים ומנוצרים לקיים את תפילותיהם במקום, הגם שמקום זה מקודש גם לדתות אלה.

ממשלת ישראל, מתוך אוזלת-יד, הססנות, תבוסתנות ומבוכה, אימצה לעצמה את מדיניות בת-היענה. הממשלה טומנת ראשה בחול ומתעלמת כליל מהתרחשויות ומאירועים העלולים להביך אותה. הממשלה מאמינה ככל הנראה, שמדיניות ההתכחשות וההתעלמות היא זו שתסייע לה בכל אותם מקרים שבהם אין לה העוז לנקוט מדיניות של יד קשה, כפי שהיא מחויבת לנהוג.

מי שמשלם את מחיר אוזלת-ידה של ממשלתו, על הססנותה ועל תבוסתנותה, הוא כמובן העם היהודי. עם ישראל הולך ומאבד את אחיזתו במקומות המקודשים לו ביותר, ובפועל נשטטת מידיו גם עיר בירתו ירושלים.

אותה ממשלה שחרתה על דגלה, בין היתר, גם את חופש הפולחן ואת חירות האדם, אינה מסוגלת להבטיח לאזרחיה או לכל אחד אחר זכויות אלו, כמו גם זכויות רבות אחרות.

אין ספק, אדוני היושב-ראש, שהפלשתינים יראו בהחלטה להפסיק את הבנייה בירושלים רבתי ניצחון מוחץ, והם ידאגו להפוך כל שעל מאדמות יהודה, שומרון וחבל-עזה, ובהמשך גם משטחי הקרקע שבתוך תחומי "הקו הירוק", לאדמות מריבה שעבודות הבנייה והפיתוח עליהן תהפוכנה בלתי אפשריות.

החלטת הממשלה על הפסקת עבודות הבנייה באפרת ובירושלים תהווה הלכה למעשה ויתור מוחלט על כל שטחי יהודה, שומרון וחבל-עזה, והיא תהפוך כל ניסיון לפעול בשטחים אלה, אפילו בעניינים שהממשלה הזאת בעצמה תמצא אותם חיוניים, לבלתי אפשריים.

ערפאת כבר הצהיר בנאומו לציון מלאות 30 שנה לכינון ה"פתח", כי המדינה הפלשתינית תיבנה שעל אחר שעל, עד אשר תהיה למדינה פלשתינית שבירתה ירושלים. מי שסבר לתומו שדברי ערפאת אינם אלא דברי רהב, יכול לראות בהתקפלות באפרת את המשך התגשמות חלומו ונבואתו של ערפאת, שהרי את תחילת התגשמותם כבר ראינו בעצם חתימת הסכמי אוסלו.

אני מאמינה שבהחלטה בעניין אפרת כבר אין לשנות מאומה. עצם הוויכוח הציבורי שהתעורר, עצם הסכמתם של מרבית שרי הממשלה להפסקת עבודות הבנייה, והעובדה שמחאת הפלשתינים ותומכיהם די היה בה כדי להטיל מורא בלב שרי ממשלת ישראל ובלבו של העומד בראשה – די בהם כדי להעניק לפלשתינים את התחושה, ואולי גם את הביטחון, שמבחינתם המאבק הוא רק שאלה של זמן.

מבחינת הפלשתינים, אפרת היא רק קצה קצו של הקרחון, ואין היא אלא סמל שיש בו כדי לרמז על מקצת מכוונותיהם לעתיד לבוא. והנה, כבר עתה יצא המרצע מן השק והפלשתינים מתנגדים נמרצות לכל ניסיון פיתוח ובנייה באזור ירושלים. מבחינת הפלשתינים המטרה כבר הושגה, והשאר אינו אלא שאלה של זמן.

אדוני היושב-ראש, אנו נמצאים בפתחה של נקודת האל-חזור ביחסינו עם הפלשתינים. ממשלת ישראל בהחלטותיה האחרונות, לא זו בלבד שהיא מעניקה סמכויות טריטוריאליות לארגון מרצחים שכל מטרתו אינה אלא מחיקתה של מדינת ישראל והקמתה של מדינה פלשתינית תחתיה, אלא היא אף משמיטה מידי עם ישראל את האפשרות להתגונן בעתיד מפני אותו ארגון מרצחים. מפקדי צבאנו שוב אינם עוסקים בפיקוד על הצבא ובהכנתו לעתות מלחמה; מעייניהם נתונים למשא-ומתן ולעניינים שהיו עד כה נחלתם של הפוליטיקאים.

גאולת האדמות, שבזכותה יושבו חלקים נרחבים מארץ-ישראל, הוקעה רשמית על-ידי מדינת ישראל. עתה נצטרך גם לקבל את הסכמתם של הפלשתינים לכל מלאכת בנייה ופיתוח בארץ-ישראל בכלל ובירושלים בפרט.

אדוני היושב-ראש, הממשלה הזו אינה ראויה לאמון הכנסת, ועליה לפנות את מקומה בטרם נאחר את המועד, ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

כתוב אצלי מד"ע אבל לא כתוב שם. סליחה, זו טעות שלי, עכשיו רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק לוי.

אני מפנה את תשומת לבכם לכך, שסיעה לא יכולה לדבר, בן אדם יכול לדבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אנחנו כבר הודענו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, יש לך עשר דקות. השעון מופעל.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, האי-אמון הוא בנושא ירושלים. אי-אמון בממשלה הוא בעיקר אי-אמון בראש הממשלה. אלא שאינני יכול להבליג ולא להגיב על משפט חמור אחד שאמר אתמול ראש הממשלה בנאומו לפני האומה.

ראש הממשלה דיבר על כך שהעם מחולק לשניים, יש 98% מצד אחד ויש 2% מצד אחר. ראש הממשלה מנער את עצמו מאחריות לאותם 2% אלה. אומר ראש הממשלה, ש-2% אלה, מספר פעוט, דבר של מה בכך, יהיו מחוץ לגדר. אנחנו נגן על 98%. ממתי ראש ממשלה מתייחס לאזרחיו באחוזים? כמה אחוזי אזרחים יושבים בקו העימות, האם יותר מ-2%? האם מישוהו בכנסת העלה אי-פעם על דעתו לכנות את היהודים היושבים בקו העימות באחוזים ולהגיד – 0.5% יושבים בקו העימות? כמה אחוזים מהאזרחים הם חברי קיבוצים, מגזר שהממשלה השקיעה כספים רבים לאין ערוך כדי להציל אותו וראתה בזה אולי גם עניין ערכי, יותר מ-2%? האם מישוהו דיבר פעם על העניין

הזה באחוזים? כמה אחוזים מהאזרחים הולכים לטיס וליחידות מובחרות ומהי ההשקעה בהם? האם מישו מדד זאת באחוזים?

ה-2% שראש הממשלה מדבר עליהם הם 2% שמובילים היום את הציונות בעם, הם 2% שמחזיקים היום את הערכים היהודיים והציוניים בצורה הבולטת ביותר בעם ישראל, הם השאור שבעיסה, הם הטייסת, השיטת והיחידה המובחרת. אלה הם ה-2% האלה שראש הממשלה מדבר עליהם בזלזול.

אדוני ראש הממשלה, ללא 2% אלה עם ישראל הוא לא אותו עם ישראל. אני לא רוצה, חלילה, לדבר סרה בעם ישראל, אבל ראה את האיכות והערכים של 2% אלה מול השאר. היזהר לך, אדוני ראש הממשלה, והממשלה כולה, מלזלזל באזרחים הנאמנים ביותר של מדינת ישראל. היזהר לך, אדוני ראש הממשלה.

גדעון שגיא (העבודה):

אני מציע לך שלא לזלזל ב-98% הנותרים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני לא זלזלתי ב-98% הנותרים. אני מגיב על הזלזול של ראש הממשלה ב-2% אלה.

גדעון שגיא (העבודה):

זה מה שאתה עושה כאן מאז עלית לבמה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני, חבר הכנסת שגיא, אני מגיב על זלזול חמור של ראש הממשלה ב-2% אזרחים נאמנים. במקום לומר לי: אתה צודק, אתה עוד מחזק את דבריו. כך מדברים אל אזרחים שמחזיקים היום את הקו הראשון של עם ישראל?

גדעון שגיא (העבודה):

אתה עושה שימוש מניפולטיבי במה שהוא אמר.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני עושה שימוש מניפולטיבי באחת מכל המניפולציות שראש הממשלה עושה כל הזמן, בכלל זה להופיע בטלוויזיה ולא לבוא לכאן לשמוע קריאות ביניים ולא להופיע בפני הציבור. אתה מדבר על מניפולציות? האם יש מניפולציות גדולות מאלה שעושה ראש הממשלה כבר כמה חודשים בהסתרת האמת, בחזרה בו מכל מיני דברים? יש מה להשוות?

אדוני היושב-ראש, כל הנחות היסוד של ממשלת ישראל, כפי שהוצגו על-ידיה בתחילת תהליך השלום, קורסות אחת לאחת.

ההנחה הראשונה היתה הפחתת הטרור. הנה, אנחנו רואים מה מצבו של עם ישראל, לצערנו הרב. אני לא רוצה להאריך בזה כי דיברנו על כך אתמול, יש לדבר הרבה על הכאב, על הצער, על מצב הרוח הלאומי בצל הפיגוע הרצחני הנורא שקרה שלשום.

ההנחה השנייה היתה, שלערפאת תהיה שליטה על מה שקורה בעזה וביריחו. אין לו שום שליטה, הדבר הולך ומתברר, הוא לא מעז לעצור איש "חמאס" אחד או איש "ג'יהאד אסלאמי" אחד, אין לו כוח.

ההנחה השלישית – שתהיה הפחתה משמעותית של כמות הנשק ברצועת-עזה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

למה אתה לא מדייק כשאתה אומר דברים מעל במת הכנסת?

יצחק לוי (מפד"ל):

אל תפריע לי, חבר הכנסת דראושה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, תשמע אותי. חבר הכנסת יהלום, אני מבקש. חברי הכנסת, מאחר שהיושב-ראש ביקש ממני שלא להוסיף זמן על קריאות הביניים, יש לי אפשרות אחרת: מי שיקרא קריאות ביניים ויצטרך לדבר, אוריד לו את הזמן הזה, אוסיף לנואם ואוריד לקורא קריאות הביניים. אתה הראשון בתור, תיזהר.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה, אדוני.

יהושע מצא (הליכוד):

מה עם אלה שכבר דיברו?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה יהיה תקדים, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

ברוח טובה.

יצחק לוי (מפד"ל):

ההנחה השלישית – שתהיה הפחתה משמעותית בכמות הנשק ברצועת-עזה וביריחו. ראו מה קורה שם, ארסנל של נשק, רובים, אקדחים, חומר נפץ ללא שום גבול. אנחנו יודעים שיש הזרמה עצומה של נשק לעזה וליריחו.

הדבר הרביעי והחמור ביותר, שבגללו אנחנו כאן, הוא פגיעה במעמדה של ירושלים. אמר ראש הממשלה: מעמדה של ירושלים לא ייפגע. והפגיעה החלה בפגישות המדיניות ב"אוריינט האוס". אמר ראש הממשלה: תנו לי חוקים ואעצור את זה. ידוע לנו שהדבר לא נעצר, למחרת קבלת החוק היתה פעילות מדינית ב"אוריינט האוס".

עכשיו הממשלה חוזרת בה מהחגורה היהודית המגינה על ירושלים. מה חושב ראש הממשלה, שאם מסביב לירושלים תהיינה ערים ערביות ירושלים תחזיק מעמד? הרי תהיה אינתיפאדה נוראה בתוך ירושלים, לא רק בירושלים המזרחית אלא גם בירושלים המערבית. הצורך בחגורת יישובים סביב ירושלים הוא צורך ביטחוני ממדרגה ראשונה, והוא הצורך בשמירה על ירושלים.

בא ראש הממשלה, בהשפעתם ובלחצם של שרי מרצ, וחוזר בו מהחלטה קודמת כהרף עין. גוש-עציון, ביתר, אפרת, פסגת-זאב, הם כבר אינם חשופים לירושלים, הם לדידו כמו שכם, חברון וג'נין. גם לדידי הם כמו שכם, חברון וג'נין, גם אותם צריך ליישב, אבל אנחנו מדברים על הקונסנסוס הלאומי, והקונסנסוס הלאומי הוא ירושלים.

האם ראש הממשלה חושב שכך אפשר לנהל תהליך מדיני, כאשר אין קווים אדומים, כאשר אין מדיניות ברורה, כאשר הממשלה חוזרת בה משיבה לשיבה מהחלטותיה, כאשר הממשלה אומרת דבר לעם וכמה חודשים אחרי זה היא חוזרת בה?

אדוני ראש הממשלה, אמרת כמה פעמים, בתחילת התהליך: כדאי לקחת סיכונים למען השלום. ואני שואל אותך, אדוני ראש הממשלה: כמה? כמה סיכונים כדאי לקחת למען השלום? מה הם? מה הם הסיכונים שכדאי לקחת למען השלום?

גדעון שגיא (העבודה):

הקמת ועדה, למשל.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה סיכון עצום.

גדעון שגיא (העבודה):

— — —

יצחק לוי (מפד"ל):

נכון. אז מה הם הסיכונים? כמה ומה הם הסיכונים שכדאי לקחת למען השלום? האם לתת נשק לפלשתינים? האם לאפשר לארגוני המחבלים להתארגן בתוך עזה ויריחו? האם לשחרר רוצחים פלשתינים שיסתובבו בכל מקום? האם לצמצם את האוכלוסייה של ירושלים רבתי, של ירושלים וסביבותיה? מה הם הסיכונים שכדאי לקחת למען השלום?

שאלו יהלום (מפד"ל):

אלה כבר לא סיכונים – – – הרוגים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני חושב שראש הממשלה עצמו לא יודע מה התשובה, וראש הממשלה עוד משלה את העם ואומר: אני נגד מדינה פלשתינית. הרי ראש הממשלה מקים אותה במו ידיו בכל רגע.

אדוני ראש הממשלה, אין לנו אמון בך, אין לנו אמון בהודעותיך, אין לנו אמון בהחלטות שהממשלה מקבלת, אין לך מדיניות, אינך יודע להוביל מדיניות, בוודאי ובוודאי לא מדיניות של שלום, העם לא מאחוריך, הביטחון בך מעורער לגמרי, יש לך רק דרך אחת להועיל ולהיטיב עם העם הזה היום – לך עוד היום לנשיא והגש את התפטרותך.

אנחנו, אדוני היושב-ראש, נצביע אי-אמון בממשלה הזאת. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אתה בוחן אותי כל פעם אם אני מדבר במבטא נכון. הפעם אני – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, יש לך עשר דקות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

נקיות.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא נכשלתי בביטוי היום?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא, לא, כל הכבוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חזרתי לפני כשעה מחברון – – –

יהושע מצא (הליכוד):

לא מעזה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוזמנתי להרצות בפני עמותת האקדמאים בעיר, אבל לצערי הרב לא יכולתי לתת את הרצאתי כיוון – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה היה הנושא? תהליך השלום?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הנושא היה: דמוקרטיה ומערכת הבחירות. הם רצו ללמוד גם מהניסיון – – –

יהושע מצא (הליכוד):

דמוקרטיה וטרור, אני מניח.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא אגיב. הנושא היה: דמוקרטיה ומערכת הבחירות. הם רצו לשמוע על הניסיון שלנו גם בנושא הזה של הבחירות, כיוון שהם מקווים שתהיה בקרוב מערכת בחירות בגדה וברצועה, ברשות הפלסטינית. אבל משום-מה משהו חשב שהמושג: דמוקרטיה ובחירות, אלה דברים מסוכנים למערכת היחסים בין שני העמים, וכוחות מוגברים של משמר הגבול והמשטרה באו, סגרו את כל האזור ומנעו מהאנשים, מהאקדמאים שהיו אמורים לבוא ולשמוע את ההרצאה, לבוא ולהיכנס לבניין. המחאות שלי בפני הממשל האזרחי, הצבאי, וגם משרד ראש הממשלה לא הועילו, אלא עברה כשעה עד שהתערבו וסילקו משם אותם שוטרים וחיילי משמר הגבול שבאו כדי לשבש את ההרצאה. אכן לא יכולתי להרצות, אבל קיימתי סיור בעיר – – –

יהושע מצא (הליכוד):

יכולת לשלוח את ד"ר טיבי, ממילא הוא יהיה הנציג הבא – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אפילו לא אגיב על כל ההערות שלך, ששוות כקליפת השום. אתה יודע את עמדתי.

יהושע מצא (הליכוד):

ד"ר אחמד טיבי מקובל עליך?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מקובל עליך? עליך הוא מקובל?

יהושע מצא (הליכוד):

הוא אזרח ישראלי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

טוב, אם הוא מקובל עליך – זה בסדר, שיבושם לך.

יהושע מצא (הליכוד):

שאלתי אם עליך הוא מקובל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

את זה אני אומר לא כאן. בכל אופן, סיירתי בעיר, ומה ראיתי? עיר סגורה, מחסומים בכל פינה ובכל רחוב – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

למה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

למה? כיוון שזה כיבוש שחור, אכזרי, מתאכזר ל-120,000 נפשות כדי לשמור על חופן של מתנחלים שחיים שם, מפריעים לאנשים, מכבידים על חייהם – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

למה צריך לשמור עליהם? יש שלום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

משום שהם אנשים שהלכו שם, נישלו את הפלשתינים מבתיהם, הפקיעו אדמות מהם, והם משבשים את מהלך החיים התקין בעיר הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

בית-הכנסת "אברהם אבינו" הוא של הפלשתינים?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

העיר הזאת היא עיר פלשתינית והיא לא עיר יהודית, לכן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מערת-המכפלה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

צריך להבין ש-120,000 פלשתינים זכאים לחיות שם – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – – זכאים לחיות בשלום, בפיתוח ובשגשוג – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

וגם יהודים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

רק כמה מאות יהודים שהלכו לגור שם הלכו כדי לשבש את החיים של הפלשתינים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה רוצה שלום, למה לא תילחם על הזכות של היהודים לגור שם בשלום?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כי שם שטח כבוש – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – התרומה שלך לשלום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה יודע ששם שטח כבוש, ושטח כבוש – – –

יהושע מצא (הליכוד):

מערת-המכפלה היא שטח כבוש?

מיכאל איתן (הליכוד):

בית-הכנסת "אברהם אבינו" – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מערת-המכפלה זה אל-חראם אל-אברהמים אל-שריף. זה מקודש למוסלמים. זה הקדש מוסלמי.

מיכאל איתן (הליכוד):

בית-הכנסת הוא פלשתיני?

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה הקדש מוסלמי.

מיכאל איתן (הליכוד):

בית-הכנסת — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אל-חראם אל-אבראהים אל-שריף זה הקדש מוסלמי, ואתם לא רוצים להבין — —

קריאות:

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — שמדובר ב-2.5 מיליוני פלשתינים — —

יהושע מצא (הליכוד):

מי זה אבראהים? תענה לי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — שלא רוצים להיות תחת כיבוש ישראלי.

יהושע מצא (הליכוד):

תענה לי מי זה אברהמים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אברהמים הוא האבא של הערבים והאבא של היהודים.

יהושע מצא (הליכוד):

זה אברהם אבינו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אברהמים אל-חליל הוא האבא של הערבים גם כן — —

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא אבא של ישמעאל ואבא של יצחק, אז הוא האבא של שני העמים.

יהושע מצא (הליכוד):

ליהודים יש קשר שם לאברהם אבינו?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מי שרוצה ללכת ולהתפלל הוא שונה ממתנחל שמפקיע את הקרקעות של הפלשתיני, מנשל אותו מאדמתו ומונע ממנו לחיות כמו בן-אדם.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבתי, אני רוצה להודיע – – –

קריאות:

– – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו לא רוצים לנשל אף אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חבר הכנסת מיכאל איתן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מודיע, שעכשיו כל דקה של הפרעה אני אוסיף לנואם, אף שאני לא נוהג לעשות כך. אתם לא יכולים להפריע כל הזמן. בבקשה, אדוני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, ביטחון לא יתקיים על נישול, ביטחון לא יתקיים על כיבוש, ביטחון יתקיים רק בשלום – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מאה אחוז.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — בהבנה, בהבטחות על זכויות של שני העמים — —

מיכאל איתן (הליכוד):

מאה אחוז.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — ולכן אנחנו מאמינים שהפתרון הוא פירוק ההתנחלויות, החזרת — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה רוצה שהוא יעמוד פה רבע שעה? בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

החזרת המתנחלים לתוך "הקו הירוק" והקמת מדינה פלשתינית — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבקש ממך. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — — והקמת מדינה פלשתינית עצמאית ליד מדינת ישראל, אז יהודים וערבים יוכלו לחיות בשלום,
לא על-ידי נישול ולא על-ידי כיבוש. אם אתם חושבים שהפלשתינים — —

מיכאל איתן (הליכוד):

איפה אתה תגור?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת איתן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — ישלימו עם הכיבוש, אתם טועים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת איתן, אני מבקש ממך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

העולם הערבי והעולם כולו לא ישלימו עם כיבוש, לכן תהיה יותר שפיכות דמים, יהיו יותר מלחמות כל עוד יש כיבוש – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אל תאיים. – – – ל-1947. זה מה שאתם רוצים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הכיבוש הסתיים בעולם כולו, עידן האימפריאליזם נגמר – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אי-אפשר כך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – גם האימפריאליזם הישראלי ייגמר. לא תוכלו עוד לשלוט ב-2.5 מיליוני פלשתינים שמסרבים לקבל את הדיכוי והכיבוש. הם רוצים להקים את מדינתם העצמאית, וזה לא משנה אם רבין אומר את זה או לא אומר את זה. מדינה פלשתינית תקום, ואתם צריכים להבין שמדינה פלשתינית תקום – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בירדן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גם אם הליכוד יהיה בשלטון מדינה פלשתינית תקום.

טלב אלסאנע (מד"ע):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה לא יעזור לכם, זה לא יעזור לכם. כל זעקות הימין הזה לא יעזרו.

קריאות:

מיכאל איתן (הליכוד):

בירדן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלסאנע, אתה מפריע לחבר הסיעה שלך? אתה מדבר על חשבון הזמן שלו.

מיכאל איתן (הליכוד):

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה תכריח אותי לתת לך אזהרה, דבר שלא מקובל אצלי.

בבקשה, חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתם מדברים על ירושלים רבתי. מה זה "ירושלים רבתי"? זו מחצית הגדה המערבית, זה שטח פלשתיני, וצריכים להבין: העולם הערבי, העולם המוסלמי, הפלשתינים והעולם כולו לא ישלימו עם המושג "ירושלים המאוחדת", שהיא בירת ישראל לנצח, כי ירושלים המזרחית הערבית צריכה להיות הבירה של המדינה הפלשתינית העצמאית.

חיים דיין (צומת):

לפי הדברים שלך, יוכלו להוציא את זה ממדינת ישראל רק במלחמה. אלה הדברים שאתה אומר – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הדרך הנכונה היא להשיג זאת באמצעות השלום, באמצעות המשא-ומתן, והשלום ישרת את האינטרסים שלך ושל הילדים שלך בדיוק כפי שישרת את האינטרסים שלי ושל הילדים שלי.

חיים דיין (צומת):

זה לא משרת לא אותי ולא אתכם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני רוצה לומר שההתנחלויות מנוגדות לחוק הבין-לאומי.

חיים דיין (צומת):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אין מ'שהו בעולם שיכיר בהתנחלויות הללו, ואם אתם חושבים שאתם יכולים לשכנע את העולם, לשכנע את העולם הערבי, לשכנע את מצרים, לשכנע את הפלשתינים שיסכימו להתנחלויות, אתם טועים. בכך אתם רק מבטיחים מלחמות ושפיכת דמים ועוד מעשי נקם הדדיים, ואני כואב את כאבן של המשפחות שאיבדו ושכלו בנים, בבית-ליד ובמקומות אחרים, כי אני לא מבדיל בין דם לדם, לא מבדיל בין אדם לאדם.

לכן אני אומר לכם: ככל שאני מתעב אותו רוצח או אותם רוצחים אשר עשו את המעשה הנפשע הזה, תתפכחו, תכירו בכך שיש עם פלשתיני שיש לו זכות להגדרה עצמית, יש לו זכות להקים את מדינתו העצמאית.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא על חשבוננו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה לא על חשבונך, זה בגדה המערבית וברצועת-עזה, זה לידך.

מיכאל איתן (הליכוד):

זאת הארץ שלנו, זאת ארץ-ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זאת ארץ פלשתינ' גם כן בגדה המערבית וברצועת-עזה, לאורך כל ההיסטוריה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא. אתם יכולים לגור פה, אבל הארץ קוראים לה ארץ-ישראל, ולא ארץ ישמעאל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מדינת ישראל בגבולות 1967 ומדינת פלשתינ, גם היא בגדה המערבית וברצועת-עזה, ליד מדינת ישראל – זה הפתרון. בלי הפתרון הזה לא יהיה שלום באזור הזה, ואל תחשבו שכוח יכול להיות מובטח לצד אחד לאורך כל הדרך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אוי ואבוי לנו אם לא יהיה לנו כוח.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא תכניעו את העולם הערבי, לא תכניעו את העולם המוסלמי גם כן.

מיכאל איתן (הליכוד):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

רק במשא-ומתן, לא דרך שפיכות הדמים, לא דרך ההתנחלויות, לא עוד כיבוש. רק שלום צודק שיבטיח את הזכות של ישראל להתקיים בגבולות 1967 ואת זכותו של העם הפלשתיני להקים את מדינתו העצמאית ליד מדינת ישראל, עם ליד עם, מדינה ליד מדינה – זה הפתרון.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא כבר צרוד, ואני לא.

יהושע מצא (הליכוד):

לא יעזור לך. ד"ר טיבי יחליף אותך, לא יעזרו לך כל הנאומים לאוכלוסייה הערבית. ערפאת קבע את ד"ר טיבי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה בכלל לא שווה תשובה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, זמנו של הנואם תם. מאחר שהרביתם בקריאות ביניים, אני באופן יוצא מן הכלל מוסיף לו חצי דקה בגלל קריאות ביניים. אם תקראו עכשיו עוד קריאות ביניים, הוא יקבל שוב תוספת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, הצעות האי-אמון הללו כוונתן לטרפד את תהליך השלום, זאת הכוונה. אני לא תומך בכל המדיניות של הממשלה הזאת, יש לי התנגדות לחלק גדול מן המדיניות הזאת, אלא שאני יודע שהאלטרנטיבה היא אלטרנטיבה הרסנית, עוינת לשלום, שרוצה להרוס את כל מה שהושג וגם לקטול את התקווה שיהיה הסדר של שלום בין שני העמים. משום שאנחנו תומכים בתהליך השלום וכדי לתת תקווה ליהודים ולערבים ולפלשתינים שיהיה הסדר של שלום בין שני העמים, כדי לתת תקווה ליהודים ולערבים, לפלשתינים ולישראלים, אנחנו נצביע נגד הצעות האי-אמון של הימין.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת מאשה לובלסקי, ואחריה – חבר הכנסת מיכאל איתן. על מנת שתתכוננו, חברת הכנסת מאשה לובלסקי, סיעתך הקציבה לך חמש דקות, וחבר הכנסת מיכאל איתן, סיעתך הקציבה לך שבע דקות, שתי דקות יותר מאשר לחברת הכנסת מאשה לובלסקי.

מיכאל איתן (הליכוד):

סגנית השר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה רואה איזו אדיבות. היא מדברת כחברת הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היא סגנית השר.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, היא מדברת כרגע כחברת הכנסת, לא כסגנית השר.

מאשה לובלסקי (העבודה):

לא, לצורך הדיון כאן אני – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל התואר מגיע לה.

היו"ר ד' שילנסקי:

את התואר אנחנו מכבדים: סגנית השר, חברת הכנסת מאשה לובלסקי, הבמה לרשותך.

מאשה לובלסקי (העבודה):

מה שאתה רוצה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בניגוד לשר, סגן שר לא יכול להיות אלא מי שהוא חבר הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה. בבקשה.

מאשה לובלסקי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מצויים בשבוע קשה. בבתים רבים במדינת ישראל יש אבל, יש שכול, משפחות שכבר שכלו את יקיריהן מזדהות עם אלה שנפגעו בפיגוע הרצחני הזה, וחברו יחד גם האירוע הזה וגם האירוע של 50 שנה לשחרור מחנה ההשמדה אושוויץ. והנה עומדים אנו כאן היום ודנים על עתידה ועל גורלה של ירושלים, כאשר אני משוכנעת שגם בקואליציה וגם באופוזיציה, שתוקפת את הממשלה או רוצה להביע אי-אמון בממשלה, יש חרדה אמיתית לעתידה של ירושלים.

תרשו לי לומר לכם, שלפני זמן קצר הייתי עם שר החוץ באחת המדינות המוסלמיות של חבר העמים, ונשיא אותה מדינה, מדינת טורקמניסטן, שאל את שר החוץ: תאמר לי בבקשה, איך שרדתם במשך כל כך הרבה שנים בלי שהיתה לכם מדינה? שר החוץ השיב: אנחנו שרדנו כעם בגלל האמא היהודיה, וזה מאוד מובן; בגלל הגעגועים הבלתי פוסקים שלנו והמחויבות הבלתי פוסקת שלנו לחזור לירושלים; ובגלל השבת.

לטעמי, אנשי ציבור צריכים להקפיד יותר, לפחות ברשות הרבים ובפרהסיה, בנושא של השבת. בבית, בביתם שלהם, אין להתערב במה שהם עושים. אבל כפל מוסר הוא בעיני הדבר השלילי ביותר. לא ראיתי את אגודת ישראל מפרקת את הקואליציה בירושלים כשראש עיריית ירושלים הולך – ולדעתי, גם נוסע – למשחקי כדורגל בשבת. זאת אומרת, הקואליציה עם אגודת ישראל בירושלים – זה בסדר, ואם ראש הממשלה כינס אצלו אנשים בשבת – זה לא בסדר. ולכן תבדוק את עצמה – –

מיכאל איתן (הליכוד):

חברת הכנסת מאשה לובלסקי, המשחקים של "בית"ר ירושלים" – זה קידוש השם.

מאשה לובלסקי (העבודה):

כן, ממש. שמעתי, שלפעמים הוא נוסע גם לפתח-תקווה, לא רק למשחקים בירושלים. לכן, כפל המוסר הזה הוא דבר מפוקפק, ויפשפש כל אחד בהחלטותיו שלו.

חברי הכנסת, מונחות לפני החלטות הממשלה, וגם אני לא יכולה לבוא ולומר שהכול בכים והכול בטוח, אבל אני יודעת שהממשלה בראשותו של יצחק רבין לקחה על עצמה לקיים תהליך מורכב ביותר: גם לקיים את התהליך המדיני וגם לשמור על ירושלים ובנותיה ולחזקן ולתת להן גיבוי. חלק יגיד: ירושלים רבתי, אני אומר: ירושלים ובנותיה, כשאני כוללת את מעלה-אדומים, גוש-עציון, גבעת-זאב וביתר, ואלה מופיעים – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

מאשה לובלסקי (העבודה):

אני מגיעה אליך.

— — במצע מפלגת העבודה ובמחויבות מפלגת העבודה, וגם הממשלה החליטה — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

מאשה לובלסקי (העבודה):

גם הממשלה החליטה רק לבחון, ולא להפסיק, וכדאי שנדע את זה: לא להפסיק את הבנייה הפרטית בבנותיה של ירושלים ולעשות כל מאמץ על מנת להוסיף בירושלים עצמה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

מאשה לובלסקי (העבודה):

אני מאמינה שחבר הכנסת דראושה רוצה בשיקומו ובקיומו של העם הפלשתיני, אבל אם הוא חושב לעשות את ירושלים לדגל למאבק, לפי דעתי הוא טועה טעות גדולה מאוד. בשבילנו, בשביל כולנו, ירושלים איננה נושא לוויכוח, ובשביל ממשלת ישראל זו ירושלים איננה נושא למחלוקת, וגם אם יהיו ויכוחים בתוך הממשלה, הרוב בממשלה יכריע למען המשך הבנייה, גם בירושלים וגם בבנותיה של ירושלים, כפי שציינתי. ואם מישהו רוצה באמת לקיים את התהליך המדיני, יביא את זה בחשבון.

אני מזדהה בהחלט עם מה שאמר חבר הכנסת דרעי. כל עם בלכתו למשא-ומתן צריך לומר מה הכי חשוב לו, מה הכי יקר לו, וידע הצד השני, הפרטנר ידע על מה הוויכוח ועל מה המחלוקת.

שר השיכון לא רק קרא כאן את החלטות הממשלה אלא גם דיבר על כך בכל הבהירות. הבנייה שהתחילה והבנייה שכבר יש עליה התקשרות חוזית בירושלים ובבנותיה תימשך. הממשלה איננה הולכת להפסיק בשום ועדה ובשום פורום את הבנייה במקומות שציינתי.

יתירה מזאת, אני חושבת שזאת החלטה חשובה ממדרגה ראשונה – הפקעת קרקעות תיעשה רק לצורכי ביטחון וסלילת כבישים עוקפים. נסעתי היום באחד הכבישים ואני יודעת כמה נחוצים היום כבישים עוקפים, כדי שתהיה כניסה לירושלים בלי להיכנס לאזורים מיושבים בצפיפות, כמו רמאללה, כי לפעמים עצם הצפיפות מהווה קריאת תיגר ומסייעת לפיגועים ולמעשי רצח.

הממשלה לא תיפול היום, הממשלה תמשיך לנהל את ענייניה. האופוזיציה היא שצריכה לתבוע מהממשלה כל העת את מילוי המחויבות שהממשלה הציגה בהחלטותיה ביום ראשון השבוע. אני מצפה מהאופוזיציה לתת קרדיט לתהליכים נמשכים. אי-אפשר לבוא ולומר, הממשלה מפקירה, הממשלה לא עושה, כאשר הממשלה באה, שר השיכון עמד כאן ודיבר על כך שמה שהוחל יימשך, מה שהתחייבו עליו יימשך, לא ישאירו באוויר בלי להמשיך. יש בנייה פרטית, והממשלה לא תוכל לעמוד נגד בנייה פרטית. הבנייה הפרטית תימשך, והאחריות של הממשלה תהיה לעשות גם בסלילת הכבישים העוקפים, שימנעו פיגועים באוכלוסייה שמגיעה לירושלים. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל איתן.

עד שהוא יעלה לדוכן, מלה טובה על חבר הכנסת מותר להגיד. לאחר דבריה של חברת הכנסת סגנית השר מאשה לובלסקי, אני רוצה לומר שהייתי אתה באירוע ביום שישי אחד. אני אינני נוסע בשבת, אבל אני פטור מהדלקת נרות. רבע שעה לפני תום האירוע קמה חברת הכנסת מאשה לובלסקי ואמרה לי שהיא מוכרחה לעזוב מפני שהיא מפחדת פן תאחר בהדלקת נרות.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה גילוי גדול.

היו"ר ד' שילנסקי:

מותר להגיד מלה טובה גם על יריב פוליטי, ובפרט שכשאני יושב פה כמנהל ישיבה אני א-פוליטי.

חבר הכנסת מיכאל איתן, קריאות הביניים שלך מחייבות אותי להוריד לך שתי דקות. הפעם אהיה רחום וחונן ולא אוריד, אבל שנייה אחרי שבע הדקות לא תקבל. יש לך שבע דקות, אף לא שנייה יותר.

קריאה:

מיכאל איתן (הליכוד):

אני כבר מבקש להוסיף לי חמש שניות על ההפרעה הראשונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. אני מבקש שלא להפריע לו.

גדעון שגיא (העבודה):

אני לא מבטיח לשתוק במהלך דבריו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין לנו אמון ביצחק רבין. ראשית, אין לנו שר ביטחון. הוא גם ראש ממשלה, גם שר פנים, גם מתעסק בענייני המפלגה וההסתדרות, הוא גם ראש הוועדה לבנייה, הוא ראש הוועדה לכלכלה. אין שר ביטחון. לעם ישראל אין שר ביטחון. זאת בושה וחרפה. זאת הפקרה.

בשבוע שעבר, ביום חמישי שעבר, נפגש יצחק רבין כראש ממשלה עם יאסר ערפאת. בצאתו מהפגישה אמר ראש הממשלה לציבור ולעיתונאים: יש תלונות לשני הצדדים זה נגד זה, אך החלטנו שלא להתמקד בתלונות מפורטות אלא לחזור על מחויבותנו להצהרת העקרונות ולקידום המשא-ומתן ליישום השלב השני של ההסכם. אתם עומדים על המשמעות של ההצהרה הזאת?

גדעון שגיא (העבודה):

אתה קיבלת את הפרוטוקול?

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני, זה מצוטט מהצהרתו במסיבת העיתונאים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מה רע בזה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אסביר מה רע בזה, חבר הכנסת דראושה. ראש ממשלת ישראל, לאחר שבמסגרת ההסכם הזה היו 50 הפרות – לא מיכאל איתן אומר זאת, גורמי הביטחון הביאו לו מסמך – הוא אומר: הס מלהזכיר; לאחר שגורמי המודיעין מודיעים, הוא כבר קיבל את הידיעות, אצל ראש הממשלה הצטברו ידיעות על התרעות רבות על כוונת ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" לבצע פיגועי התאבדות. הם מדווחים לו.

ראש ממשלת ישראל, שצריך להיות אחראי לביטחון, לא מוצא לנכון ללכת לערפאת ולהגיד לו: אדוני, תפעל נגד ההפרות, נגד נושאי נשק, נגד מפקדות הטרור, נגד מחבלים. הוא אומר לו: לי יש טענות אליך, לך יש טענות אלי, בוא נשכח ונעבור הלאה, נמשיך ליישם את ההסכם. זה מחדל שאין דוגמתו. ראש ממשלה שחוזר ממסיבת עיתונאים ואומר על הטענות שלנו שרוצחים בנו, שטבחו בנו – וזה היה כבר אחרי הפיגוע בדיזנגוף, לפני הפיגוע בבית-ליד. כשאומרים לו גורמי הביטחון – חבר הכנסת דראושה, אקרא לך: בשב"כ ובשירותי מודיעין הצטברו התרעות על פיגועים של ד"ר שקאקי שיושב בדמשק, אך מפקדיו הביצועיים יושבים ברצועת-עזה. ראש ממשלה של ישראל מקבל ידיעות כאלה, נפגש עם ערפאת ושותק, לא אומר מלה. לנו יש תלונות, לכם יש תלונות, בוא נמשיך הלאה. זה אדם שאנחנו יכולים להביע בו אמון?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הרי אתה מתנגד לכל תהליך השלום.

גדעון שגיא (העבודה):

— — — הקמת ועדה לשאלת הבנייה בירושלים. יושב-ראש המפלגה שלך — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שגיא.

מיכאל איתן (הליכוד):

תתביישו. נמאסתם, מטומטמים. כבר שמענו מה אתם.

גדעון שגיא (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אמר עליך שאתה מטומטם.

גדעון שגיא (העבודה):

לא, הוא דיבר עליך.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אמר עליכם: כולכם מטומטמים. כך אמר עליכם. תשבו בשקט.

גדעון שגיא (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גדעון שגיא, אתה מרבה היום בקריאות ביניים. מה קרה?

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אמר עליכם שאתם מטומטמים. שבו בשקט.

גדעון שגיא (העבודה):

עולים חברי הליכוד בזה אחר זה, ואף מלה בעניין ירושלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גדעון שגיא, נגדך יש לי קלף. אתה צריך לקבל רשות דיבור, אוכל להוריד לך את הזמן.

גדעון שגיא (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד):

אומרים גורמי הביטחון לראש הממשלה בדרכו: בעבר גרמו חומרי נפץ מתוצרת בית לנזק קטן יחסית, אבל מאז הוקמה האוטונומיה בעזה – מה שאתם הקמתם – השתנה המצב. ל"חמאס" ול"ג'יהאד" מוברחות כמויות אדירות של חומרי נפץ, וכך יש פיגועי התאבדות מוצלחים, וזה מביא להגברת מספר המתנדבים, ה"שהידים", שזוכים שם ליוקרה רבה.

ראש הממשלה לא יודע להגיד לערפאת לפעול נגדם, להגיד שזה תנאי להמשך המשא-ומתן. הוא אומר: לנו יש תלונות ולך יש תלונות, נוותר עליהן. אומרים לו גורמי הביטחון: נתיבי ההברחה כיום הם מסיני המצרית דרך אזור רפיח לרצועת-עזה ומשם גם לגדה המערבית. גם יאסר ערפאת הודה כי ידוע לו על נתיבי הברחה במנהרות בסיני מתחת לגדרות הגבול. וראש הממשלה שלנו – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מיכאל איתן (הליכוד):

אומרים לו גורמי הביטחון: יאסר ערפאת יודע. והוא אומר: יש לי תלונות, אבל נשכח, נלך הלאה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בזמן ממשלת הליכוד לא היו הברחות כאלה?

מיכאל איתן (הליכוד):

יותר גרוע מכל דבר אחר היה פשעו של ראש הממשלה כשהופיעו הוא ושר החוץ ואמרו לנו: נגד מתאבדים אי-אפשר לעשות שום דבר. אני פוגש אנשים שחוזרים על הדברים האלה: אי-אפשר לעשות שום דבר. אתה לא יכול לעשות, תתפטר ולך הביתה. אנחנו נמצא מי שיכול לעשות. שקר וכזב להגיד שאי-אפשר לעשות שום דבר.

המתאבד אינו איזה מטורף שבקריזה אחת, חד-פעמית, הולך ויורה. זה הכול מתוכנן, יש מאחוריו מפקדים, יש מאחוריו עוזרים, יש מאחוריו מחמשים, יש מאחוריו מתכננים, שולחים אותו עם מטרת פוליטיות. הכול מלאכת מחשבת של ארגון מחבלים, שהקצה שלו זה האדם שטמטמו אותו, אבל אם לא היו מטמטמים אותו הוא לא היה מגיע לשם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מיכאל איתן (הליכוד):

אם לא היו נותנים לו חומרי חבלה הוא לא היה מגיע. אומרים: אי-אפשר לעשות, זה דין שמים, זו מכה משמים. אפשר לעשות. אני לא מוכן לקבל את הרעיון, שאני אראה תמונות בטלוויזיה, איצטדיון מלא אנשים מריעים למען חורבן ישראל, ויושבים שם על הבמה ואומרים: אנחנו המתנדבים, כי אנחנו נעלה לגן עדן. הם רוצים לעלות לגן עדן? יש דרך אקספרס, ישר משם אנחנו יכולים לדאוג שיגיעו לגן עדן. הם לא צריכים לנסוע במאסף דרך דיזנגוף או דרך בית-ליד. צריך לשלוח אותם לגן עדן ישר מתוך הרצועה. משם ישר לשמים. למה להם לחכות?

אני גם לא מבין, מטוסי צה"ל יוצאים להפגז מפקדות מחבלים בלבנון, שם זה לגיטימי? גם שם נהרגים אנשים חפים מפשע כתוצאה מזה, גם אוכלוסייה אזרחית שבתוכה שוכנות מפקדות המחבלים. מה פתאום יש להם חסינות בעזה? מה פתאום?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מיכאל איתן (הליכוד):

למה? כי רבין מפחד לפגוע ביוקרה של ערפאת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מיכאל איתן (הליכוד):

רבין נותן להם חסינות. רבין וממשלתו נותנים חסינות מלאה לטרור בעזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מיכאל איתן (הליכוד):

יש להם תעודת ביטוח שצה"ל לא יפגע בהם לעולם. לתעודת הביטוח קוראים יאסר ערפאת והשותפות שלו עם יצחק רבין. לכן, כשיצחק רבין נפגש עם יאסר ערפאת הוא לא יכול להגיד לו כלום. ערפאת אומר כלפי יצחק רבין: אני מסכן, אני לא יכול. אבל כשהוא יושב שם, שמענו מה אמר לאנשיו כשהוא חשב שלא יודעים. הוא אמר: כולנו מתאבדים. שמענו שהוא אומר על השיח' יאסין: אתה אחי.

אנחנו יודעים בדיוק את הפנים הכפולות של יאסר ערפאת, במקרה הטוב. אבל אין לי טענה ליאסר ערפאת. יש לי טענה לממשלה שלי. מדוע עזה היא מקום מחוץ להישג ידם של כוחות הביטחון? מדוע עזה היא מקלט לטרור? מדוע עזה היא בית-ספר שבו מאמנים את הטרוריסטים? מדוע עזה היא מקום שבו מחמשים את המתאבדים? מדוע עזה היא המקום שבו מגייסים מתאבדים? מדוע עזה היא המקום שבו מפקדים של "הג'יהאד" וה"חמאס" מקבלים הוראות מדמשק להרוג בנו?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה אתה מציע?

מיכאל איתן (הליכוד):

מדוע המקום הזה הפך להיות המקום הבטוח ביותר בעולם למחבלים? מדוע אנחנו לא מכים בהם במקום שבו הם נמצאים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מיכאל איתן (הליכוד):

מדוע הם לא מפחדים כל רגע לסובב את הראש ולהרים אותו לשמים, שמא ידנו הארוכה תשיג אותם? הם יושבים, מתפארים, מגייסים המונים, מגייסים מתאבדים, ויש להם תעודת ביטוח – הסכם אוסלו, הסכם קהיר, המחויבות של ממשלת ישראל לערפאת שלא לעשות שום דבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מה אתה מציע?

מיכאל איתן (הליכוד):

אילו היתה לנו ממשלה שדואגת לדם היהודי, היא היתה אומרת לערפאת: לא נזוז מלימטר, אין התקדמות עד שאתה תוקיע ותכחיד את הטרור. ואם לא אתה – אנחנו נעשה.

מה אומר ראש הממשלה שלנו?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

ראש הממשלה שלנו אומר: יש לנו כמה תלונות, לך יש תלונות, בוא נוותר על התלונות ונתקדם. ואז
בא העונש – –

גדעון שגיא (העבודה):

אני מבקש הערה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא לא יכול לענות כי אין לו זמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – האירוע בבית-ליד.

גדעון שגיא (העבודה):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה צריך לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד חצי משפט. אני קורא ליצחק רבין – אל תמצא חן בעיני ערפאת, תמצא חן בעיני עם ישראל. לך
כפי שהלכנו כשהיית צעיר – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שימצא חן בעיני חבר הכנסת מיכאל איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):

— — באמונה בצדקתנו ובאמונה בכוחנו. הצדק והכוח הם שיכריעו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת אבי יחזקאל. סיעתך היתה פחות נדיבה כלפיך מאשר הסיעה של חבר הכנסת מיכאל איתן. לך הקציבו רק חמש דקות. אחריו – חבר הכנסת יהושע מצא, שלגביו הסיעה היתה נדיבה יותר בדקה. אחרון הנואמים הוא האיש שמפחד עכשיו לקרוא קריאות ביניים פן אנכה לו מחמש הדקות שלו, חבר הכנסת גדעון שגיא.

גדעון שגיא (העבודה):

לחברי לסיעה אני יכול לקרוא.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, זה יהיה על חשבוננו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת מיכאל איתן, בעניין שמירת השבת – אנשי הליכוד בהיתממות רבה כתבו שלא שמרנו שבת. ארנס כתב בספרו – שמיר זימן אליו שרים ועשה את זה בפרהסיה. את הכתובת של החנות שבה היו קונים חבר הכנסת שמיר או רעייתו נקניק לבן אני אגיד לך. זה ברחוב קינג ג'ורג', ואם תרצה את המספר אגיד לך גם כן. אני מציע לך – — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יחזקאל – — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

תגיש תלונה לוועדת האתיקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מותר ליושב-ראש להפסיק את הנאום.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם אני אומר לך להפסיק, אתה חייב להפסיק. חבר הכנסת שמיר איננו פה ולא יכול לענות לך. הנימוס והנהוג מחייבים פה – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

תן לי לגמור משפט. זכותי לגמור משפט בלי שיפריעו לי. אחרי שאני אסיים, אתה תחליט. אני מפנה את תשומת לבך לך, שנהוג שלא לדבר על משהו אישי הנוגע לחבר כנסת שאינו נמצא ואינו יכול להשיב. אמרתי לך – עכשיו תנהג לפי הבנתך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

את רבין מותר לחרף ולגדף כשהוא לא נמצא פה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם מדובר במדיניות. אם הוא רוצה לחלוק על המדיניות של שמיר, הוא יכול.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

היו"ר ד' שילנסקי:

אם הוא אומר על שמיר משהו פרטי שהוא עושה בביתו – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מחזקת את חבר הכנסת אבי יחזקאל, שאמר מה שהוא רוצה לומר.

היו"ר ד' שילנסקי:

הפניתי את תשומת לבו והוא יעשה כפי שהוא רוצה. הזמן לא היה על חשבונך. יש לך ארבע דקות וחצי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני רציתי להמשיך עם חבר הכנסת אריק שרון, שהיה כתוב בזמנו שהיו מביאים אליו בהיותו לוחם מהולל בשר טרף. אני מציע, שמי שיש לו מונופול על דת מתוך קריצה לעתיד – שיירגע, כי אפשר להוציא ספר על שומרי הכשרות מבכירי הליכוד. סיימתי את הקטע הזה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו נמצאים בתקופה שבה מנסים לעשות רצח אופי ליצחק רבין. אבל היום הסוגיה שלי היא לא יצחק רבין. היום הסוגיה שלי היא שר הבינוי והשיכון בן-אליעזר, ואני אומר את הדברים לשר השיכון כאיש ביטחון, כאיש שהקריב ונפצע, ואני אומר, הוא זה – שיעמוד על הבמה ויתקוף אותי – הוא זה שבנה בשנתיים האחרונות את מעלה-אדומים, את פסגת-זאב, את ביתר, ובלי משוא פנים. בני כשריאל איש הליכוד היה מרגיש אצל השר פואד כמו בבית. אני אומר את זה, אדוני היושב-ראש, כדי לומר – ואני אצביע אמון, זו הממשלה שלי ואני מחויב למשמעת סיעתית – היום התחיל הקרב על ירושלים המזרחית.

אני אומר את הדברים האלה כדי שנבהיר לעצמנו במה דברים אמורים. ראש הממשלה יצחק רבין הוא איש הגון, איש ישר, וקשה לו כרגע להבהיר מה עמדתו האמיתית. הוא ניצי בדעותיו, הוא ביטחוניסט, והוא קיבל קולות מאותו זרם ביטחוניסטי שעבר מהליכוד למפלגת העבודה בבחירות האחרונות. הפחד שלי, ואני אומר את זה כאיש מפלגת העבודה, הוא שהקרב על ירושלים שמתחיל היום גורם לנו לאבד עוד מנדט ועוד מנדט ועוד מנדט.

אני רוצה לראות איש מחברי מפלגת העבודה הניצים, הזרם המרכזי, שאומר לא לבנות בירושלים רבתי. מה זה "רבתי"? אז התחילו להתפלסף, זה מושג ספרותי, זה לא מושג ספרותי, כי אמר שר

השיכון ויודע ראש הממשלה, שחגורת הביטחון סביב ירושלים היא חגורה אמיתית, היא חגורה של אמת, היא חגורה של תושבים יהודים שצריכים להגן על ירושלים כמכלול.

גדעון שגיא (העבודה):

למי אתה מטיף?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מטיף מוסר למפלגה, שיהיה ברור במה מדובר.

גדעון שגיא (העבודה):

אמרת שמי שבנתה זו הממשלה הזאת. כלומר הממשלה הזאת – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת גדעון שגיא, עוד מעט תוכל לדבר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני אומר שהממשלה הזאת בנתה, ואני רוצה ששר השיכון שלי ימשיך לבנות, אף שהוא חושב שבאמירה הזאת אני מכשיל אותו. אני מודיע לכם, אם מפלגת העבודה בונה על קולות השמאל, הם ממילא קיימים. אם מפלגת העבודה רוצה להמשיך ולהתקיים בשלטון, היא צריכה לשדר מסר של ביטחוניזם ושלום. אם מפלגת העבודה, המפלגה שלי, רוצה להמשיך לשלוט ולהוביל את תהליך השלום, היא לא יכולה לרוץ אל השמאל בזרועות פתוחות. מי שהקים את ועדת השרים לענייני השיכון – זה כמו שרצה להקים את ועדת השרים לענייני המלפפון, המלחמה במחירי המלפפון.

אני אומר את הדברים האלה בלב כואב. אני אצביע כל חיי למפלגת העבודה, אני לא אפר משמעת סיעתית, אבל גם לי יש עמדה, גם לי יש דעה.

דיבר אתי חבר הכנסת מצא ואמר: בוא נרחיב את גבולות ירושלים. אני לא רוצה פיקציה. אני שואל את השאלה, האם מעלה-אדומים תישאר מעלה-אדומים בתקופת הישות הפלשתינית? מותר לשאול? מותר לקבל תשובה? האם גבעת-זאב תישאר גבעת-זאב? אם לא, בוא נאמר את האמת.

האמת היא כזאת: ממשלת העבודה, שאני תומך בה ואני בעדה, הולכת לתהליך שלום. אם פעם חשבנו שטרור יהיה רק בזמן קיפאון מדיני, צריך לומר את האמת, האמת היא שצפוי שלום וצפוי טרור. בזמן התהליך הזה יהיה טרור, עם כל הכאב והצער אני אומר את זה כדי להיות הגון עם הציבור. הציבור צריך להחליט אם הוא נותן צ'אנס למפלגת העבודה בראשותו של רבין להמשיך את תהליך השלום, תוך לקיחת סיכונים להמשך קיומו של הטרור.

רחבעם זאבי (מולדת):

התשובה היא שהציבור לא רוצה את זה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה ההבדל ביני לבינך, בין פואד לבינך, בין רבין לבינך. הם אומרים כך: אנחנו לקחנו את ההימור לשלום, ננסה לשמור גם על הביטחון ונביל את הביטחון ואת השלום.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם הביאו שלום? הם הביאו טרור, הם הביאו מוות ושכול.

אברהם יחזקאל (העבודה):

השר בנימין בן-אליעזר, אני מבקש לחזק את ידיך. אני יודע מה הן עמדותיך. אני מקווה שאתה תמשיך ותצליח וכל ועדת שרים תסייע בידך ולא תפריע לך. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת יהושע מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר הבינוי, במסגרת הטעיית הציבור על-ידי ממשלת ישראל, במסגרת אותו מסך עשן שהממשלה הזאת מפזרת כדי להטעות את הציבור, כדי שלא לחשוף אותם אסונות של אוסלו, במסגרת ההטעיה הזאת, לצערי הרב, נפלת ברשת, והם שלחו אותך לייצג את הממשלה. האמן לי, זה לא מגיע לך, לייצג היום את הממשלה.

נוח לממשלה היום לפזר ערפל נוסף. מדוע? שר הבינוי נמצא בימים האחרונים בוויכוח שמצטייר כעימות נגד תפיסות הממשלה בנוגע לבנייה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מרצ.

יהושע מצא (הליכוד):

אני אדבר גם על מרצ. ואז נוח לשלוח את שר הבינוי. עם ישראל שצופה בנו, צופה בשר הבינוי אומר: זו הממשלה. חבל, אדוני השר, שנתת את ידך להטעיה הזו ללא רצון. שמעתי את דבריך, בקושי אמרת אותם. קראת מן הכתב החלטת ממשלה חמורה מאין כמוה. מחר אדבר עליה במסגרת החוק על ירושלים. היא חמורה מאין כמוה, כי בהחלטתה הקימה הממשלה ועדה שתדון גם בענייני ירושלים. אתה עצמך התקשית היום לומר שזה לא כך.

עם כל הכבוד שאני רוחש לך, אדוני השר, האמן לי, היה עדיף לו היית גורם לכך שיתייצב כאן היום השר שריד, עם ישראל היה שומע תשובות ברורות, כי אנחנו יודעים היטב, ואני לא רוצה לפגוע בך, שלשר שריד השפעה גדולה יותר על ראש הממשלה מהשפעתך שלך.

פיני בדש (צומת):

הוא לא שר, הוא ראש ממשלה.

יהושע מצא (הליכוד):

מרצ רבה, בהשפעתה גרמה לכך שראש ממשלת ישראל יצחק רבין ייסוג מתפיסתו על ירושלים רבה.

היית עושה חסד עם הכנסת ועם עם ישראל אילו גרמת, אדוני, שתתייצב בפנינו השרה שולמית אלוני. אתה צריך להתמודד אתה בוועדה. היא תצטרך לקבוע לך אם בהר-חומה, בתוככי ירושלים, אתה תבנה או לא תבנה, על-פי ההחלטה הזאת. נראה אתכם מחר בבוקר מבטלים את ההחלטה שלוועדה אין סמכויות לגבי ירושלים בגבולותיה דהיום. אני אחכה בציפייה לראות מה תחליטו. אתה יודע שתתקשה לבטל החלטה כזו, מכיוון שזו החלטתה של הממשלה.

אילו הופיעה פה השרה אלוני, עם ישראל היה מבין היטב, שאומנם הממשלה רוצה להתפשר על ירושלים, כי זו תפיסתו של השר שריד, תפיסתה שלה, ועם ישראל היה יודע היטב מה הסכנה לירושלים.

אינני יודע, אדוני השר, אם הקשבת לחדשות בעשר הדקות האחרונות; בשורה נוראית, רעה. בעוד שעה, אדוני היושב-ראש, עומד להתקיים ב"אוריינט האוס" מפגש של פלשתינים עם נציגי הפרלמנט האירופי, כאן בתוך ירושלים. אתם באתם ואמרתם, אדוני שר השיכון, שהנה אנחנו מקבלים חוק כדי למנוע את ההתכנסויות האלה, שהן פוגעות בירושלים עצמה, לא רבתי, ירושלים המוניציפלית. והנה מתקיים הכנס הזה, ואתה צריך להופיע כאן כשר הבינוי ולתת יד להטעיית הציבור, שאתם לא הולכים לפגוע בירושלים. צר לי על הגישה הזו וצר לי שאתה נותן יד לכך. הנה פגישה שלא התקיימה אתמול, פגישה שעומדת להתקיים ב"אוריינט האוס" בעוד שעה קצרה.

אך מה לעשות, אדוני שר הבינוי, ואתה משמש כסות לערוות הממשלה, ערווה שכל כיסויה ערפל סמיך. בוא נראה, אדוני שר הבינוי, מה מתחת לערפל הסמיך שאתה באת היום על מנת לעבות אותו. אולי אתה רוצה לעבות יישובים, לא ייתנו לך, אבל לעבות ערפל נתנו לך. בוא נראה, אדוני שר הבינוי, מה מתחת לערפל הזה.

במפורש אתה רוצה לבנות, אבל יש הקפאת בנייה ביהודה ובשומרון. מה פירוש הקפאת בנייה? פירוש אחד, לחץ על התושבים ביישוב לעזוב. זה הפירוש של הפסקת הבנייה ביהודה ובשומרון. באה הממשלה ואומרת: לא נפנה יישובים. שקר וכזב. אתם רוצים לפנות יישובים דרך ייבוס ואי-בנייה.

אתה יודע מה פירוש מניעת תקציבים מיהודה ובשומרון. עורק תקציב שנחתם פירוש סתימת חיים של יישובים ביהודה ובשומרון. אני בטוח שאתה רוצה לבנות, אך האם אתה חושב, אדוני השר, שרק בבנייה תציל את ירושלים? אתה יודע שבמעשי יום-יום של הפלשתינים ירושלים הולכת ונשמטת מתחת ידינו. אתה יודע זאת היטב.

יוסף עזרו (ש"ס):

איך, למה נשמטת?

היו"ר ש' וייס:

נשארה לו עוד דקה וחצי, ואנחנו מקפידים, אז בבקשה לא להפריע.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני השר, אתה יודע מי גורם לכך שמעמדנו במזרח-ירושלים ייחלש? – ג'בריל רג'וב, אותו ג'בריל רג'וב שמסתובב עם משטרה במזרח-ירושלים, והיתה לך, אינני רוצה לומר אם היה זה כבוד או לא, אבל היתה לך הזדמנות לפגוש אותו. אני חושב שלא טוב עשית.

וכשאתם מדברים על הפרדה, אדוני השר, שוב יש ערפל. השר יוסי שריד – – –

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מסיים, אדוני היושב-ראש.

אדוני השר שריד, הלוא אתה מלא חדווה. עוד בתקופת "ברית שלום" רציתם בהפרדה. בתקופת "ברית שלום" דיברתם על מדינה פלשתינית, והיום אתה כולך חדווה וצהלה. אותו ראש ממשלה שמרצ רבה המריצה אותו לנסיגה מירושלים רבה, כבר מדבר עכשיו על הפרדה. זו התורה שלך, יוסי שריד. אני מבין את שמחתך. הפרדה זו פירושה תרומתכם למדינה פלשתינית, שהשר בנימין בן-אליעזר מתנגד לה, אבל אתם מובילים אותו ואת האחרים לקראת זה. ועל כן – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים. אנחנו מאוד מקפידים היום. רבותי, לא להפריע. חבר הכנסת מצא משמיע את משפט הסיום.

יהושע מצא (הליכוד):

הגדרות לצורך הפרדה, שעליהן אתם מדברים, הן שוב ערפל שמשמעותו הכנסת יישובים יהודיים למחנות. ואם למחנות אתם מטיפים ולמדינה פלשתינית אתם מטיפים וגורמים לכך שירושלים נשמטת מידו, צר לי, אדוני שר הבינוי, שאתה מופיע פה כמי שמשמש כסות לאותו ערפל שמכסה על הפעילות החמורה הזאת של הממשלה.

על כן, אין לנו מנוס אלא להתפלל לרגע שהחיוך שעל פניו של יוסי שריד ייבש, והרצון שלכם למדינה פלשתינית ייעלם. ואת זאת אפשר להשיג על-ידי החלפתכם, ומי ייתן וזה יקרה רגע אחד מהר יותר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת מצא. אחרון הנואמים – חבר הכנסת גדעון שגיא, חמש דקות. אחרי נאום – הצבעה. צלצלנו כבר לפני שלוש דקות. אני מודיע שצלצלנו כבר לפני שלוש דקות. הנאום של חבר הכנסת שגיא יארך חמש דקות.

גדעון שגיא (העבודה):

בפתח דברי, חברי הכנסת, אני מבקש להביע תנחומים למשפחות הנספים ברצח המתועב בבית-לד ולאחל החלמה לפצועים.

חברי הכנסת, הדיבורים הרמים שנשמעו בימים האחרונים מצד מנהיגי הליכוד על הקרב על ירושלים רק מרחיקים אותנו מהמטרה מהשותפת והמוסכמת על הכול – שמירת אחדותה של ירושלים בריבונות ישראלית. אבל נראה שהמטרה של אחדות העיר ושלמותה בריבונותנו לא כל כך מעניינת את ראשי הליכוד.

בכל נאומי של יושב-ראש הליכוד, שפתח היום את הדיון, לא נשמעה מלה וחצי מלה על ירושלים. והחרה החזיק אחריו חבר הכנסת מיקי איתן, וחברים אחרים – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. חברי הכנסת, מי שמגיע לאולם, ישב בבקשה. אנחנו מתקבלים להצבעה. נא לסגור את הדלתות, רבותי הסדרנים. נא להמשיך.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני יושב-ראש האופוזיציה, מאחורי גיבוב הדברים על הגדרות ועל הטרור מסתתר יצר שאינו בר-כיבוש להגיע לשלטון. ליקוי המאורות אצל ראש הליכוד כבר השתלב בתוך חלום השיבה אל השלטון. עד היום, אדוני, לא עשית דבר וחצי דבר. איך אתה מעז ללמד את שמעון פרס פרק בציונות?

חבר הכנסת ביבי נתניהו, של נעליך מעל רגליך לפני שאתה מבקר את תרומתו של שמעון פרס למעמדה של ירושלים כבירת ישראל. למפלגת העבודה היתה תמיד מדיניות ברורה ביחס לירושלים. מייד לאחר מלחמת ששת הימים החילה ממשלת העבודה – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, חבר הכנסת שגיא. חברי הכנסת אולמרט, בני בגין, חיים דיין, אליעזר זנדברג, סגן השר מיכה גולדמן, חבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת בני בגין, אנא.

גדעון שגיא (העבודה):

מייד לאחר מלחמת ששת הימים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חיים דיין והסביבה, שבו. אנחנו עוברים עוד מעט להצבעה. נא להמשיך.

גדעון שגיא (העבודה):

מייד לאחר מלחמת ששת הימים החילה ממשלת העבודה את הריבונות הישראלית על כל ירושלים. הממשלה הנוכחית, בראשות מפלגת העבודה, אימצה מדיניות זו. הממשלה הזאת בנתה את ירושלים ואת בנותיה במשך השנתיים האחרונות יותר ממה שבנו כל הממשלות של הליכוד באותו פרק זמן: 2,000 יחידות דיור במעלה-אדומים, 1,500 יחידות דיור בביתר, מאות יחידות דיור בגבעת-זאב.

מה הפלא, על כן, שעל הצעת האי-אמון בקשר לשלמותה ולריבונותה של ירושלים לא היה ליושב-ראש הליכוד מה לומר, ולו גם מלה אחת בשאלה הזאת. על מה הגשתם את הצעת האי-אמון? על הבנייה שביצעה הממשלה בשנתיים האחרונות לא הוגשה הצעת אי-אמון. על תוכניות הבנייה של שר הבינוי והשיכון לא הוגשה הצעת אי-אמון. על הגיבוי התקציבי שאושר לתוכניות הבנייה לא הוגשה הצעת אי-אמון. הוקמה ועדת שרים לאישור הצעת שר הבינוי והשיכון, והופ, הוגשה הצעת אי-אמון.

חבר הכנסת ביבי נתניהו, ואתו להקת מלחכי הפנכה ממולדת, מצומת ומהמפד"ל, קמו והציעו אי-אמון.

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו, חברים. חבר הכנסת משה פלד, אנא ממך. חברי הכנסת יגאל ביבי, יצחק לוי, סילבן שלום, בני טמקין, דדי צוקר, נא לשבת.

גדעון שגיא (העבודה):

על מה הציעו הצעת אי-אמון? על הקמת ועדה. חברי הליכוד, לזכותכם ניתן לומר שהיום יצרתם שני תקדימים בתולדות הפרלמנטריזם הישראלי. הראשון, הצעת אי-אמון בגין הקמת ועדה; והשני, שלא אמרתם מלה וחצי מלה בפתח הדיון על ירושלים, הנושא של הצעת האי-אמון שהעליתם.

למען הסר ספק, אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר לסיום על מה הוויכוח: האופוזיציה בראשות הליכוד מעדיפה דיבורים רמים, ברורים ובוטים ועשייה רפה ומטושטשת, בהתאם לתקדים של ההסכם עם מצרים – דיבורים על אף שעל ונסיגה עד השעל האחרון.

אם אינכם רוצים, חברי הכנסת, לערער את מעמדה של ירושלים, אם אינכם רוצים לאבד את ירושלים, אל תלכו שולל אחרי המלחמה המבוזמת שאין מאחוריה דבר. עליכם להצביע נגד הצעת האי-אמון ולתמוך בממשלה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת גדעון שגיא.

חברי הכנסת, עוברים להצבעה. חבר הכנסת מנע הגיש לי בשם הליכוד 30 חתימות להצבעה אישית, לכן, נא להקשיב, מתחילה הצבעה אישית. נא לשבת.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מתאר לעצמי, תמיד לפני ההצבעה יש לך שאלות. שמעתי.

נא להתחיל. הצבעה אישית החלה, חבר הכנסת קצב, אנא ממך.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו בהצבעה אישית, ואני מבקש לא להפריע.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

היו"ר ש' וייס:

אדוני ראש הממשלה, נעזוב את זה.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב.

אדוני המזכיר, בבקשה. נא לסגור את הדלתות לגמרי. אדוני ראש הממשלה, אנחנו מתחילים בהצבעה אישית.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני חושב, אדוני, שזה לא בסדר שראש הממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני בגין, אני מדבר אליך, אי-אפשר ככה. אני פונה אליך שלוש פעמים ואתה אפילו לא מפנה את הפנים. אני מבקש להתחיל בהצבעה אישית.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תסלח לי, אדוני, זה לא חינוכי וזה לא יפה.

היו"ר ש' וייס:

זה לא חינוכי להפריע באופן שיטתי, ואתה עושה זאת לא אחת, עם כל הכבוד.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אתה לא חבר ממשלה. ראש הממשלה לא יכול לעשות את התנועה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אתה לא יכול לקרוא קריאות ביניים בזמן ההצבעה, ואין יוצאי-דופן כאן. אני קראתי לך לסדר שלוש פעמים ואפילו לא הפנית את הפנים, ואתה עוד מדבר על נימוס.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שלא יעשה לי ככה. שלא יעשה ככה לחבר כנסת. שלא יעשה את תנועת הזלזול שלו.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו תירגע. חבר הכנסת בני בגין, קראתי לך לסדר פעם שנייה. אם בית-ספר לנימוסים, אני פונה אליך ואתה יכול לפנות אלי. שלוש פעמים קראתי בשמך. אני מבקש שכל מורה לנימוסים ייטול קודם קורה מבין עיניו.

אדוני המזכיר, בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – נגד; רפאל אדרי – נגד; אהוד אולמרט – בעד; אורי אור – נגד; חיים אורון – נגד; דליה איציק – נגד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אולמרט, אנא.

אהוד אולמרט (הליכוד):

מה אתה רוצה ממני?

היו"ר ש' וייס:

אז משהו שם בסביבה. אתה אחראי לכל האזור של ירושלים. אתה אחראי לכל הירושלמים שם. נא להמשיך.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

מיכאל איתן – בעד; רפאל איתן – בעד; רפאל אלול – נגד; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – נגד; אסעד אסעד – בעד; יוסף בא-גד – בעד; זאב בנימין בגין – בעד; פני בדש – בעד; שלמה בוחבוט – נגד; אברהם בורג – אינו נוכח; יגאל ביבי – בעד; יוסף בילין – נגד; נעמי בלומנטל – בעד; בנימין בן-אליעזר – נגד; אליהו בן-אלישר – בעד; אליהו בן-מנחם – נגד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – נגד; תמר גוז'נסקי – נגד; שאול גוטמן – בעד; מיכה גולדמן – נגד; אלכס גולדפרב – נגד; אלי גולדשמידט – נגד; אפרים גור – בעד; מרדכי גור – נגד; גדליה גל – נגד; אריה גמליאל – בעד; משה גפני – בעד; אלי דיין – נגד; חיים דיין – בעד; יעל דיין – נגד; עבד-אלוהב דראושה – נגד; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – בעד; זבולון המר – אינו נוכח; צחי הנגבי – בעד; שבח וייס – נגד; אריאל ויינשטיין – בעד; יוסף ונונו – נגד; אברהם ורדיגר – בעד; רחבעם זאבי – בעד; נסים זוילי – נגד; עמנואל זיסמן – נגד; אליעזר זנדברג – בעד; וליד חאג' יחיא – נגד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – נגד; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – נגד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – נגד; רן כהן – נגד; רענן כהן – נגד; יוסי כץ – נגד; לימור לבנת – בעד; מאשה לובלסקי – נגד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – נגד; עוזי לנדאו – בעד; יורם לס – נגד; ענת מאור – נגד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – בעד; האשם מחאמיד – נגד; חגי מירום – נגד; דוד מנע – בעד; נואף מסאלחה – נגד; יהושע מצא – בעד; דן מרידור – בעד; רון נחמן – בעד; אורה נמיר – נגד; משה נסים – בעד; בנימין נתניהו – בעד; סאלח סלים – נגד; אסתר סלמוביץ – בעד; אפרים סנה – נגד; יוסף עזרן – בעד; עובדיה עלי – בעד; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – אינו נוכח; חנן פורת – בעד; משה פלד – בעד; רפאל פנחסי – בעד; שמעון פרס – נגד; עמיר פרץ – נגד; גדעון פת – בעד; יאיר צבן – נגד; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – נגד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – נגד; משה קצב – בעד; יצחק רבין – נגד; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – נגד; אבנר חי שאקי – בעד; גונן שגב – נגד; גדעון שגיא – נגד; אברהם שוחט – נגד; משה שחל – נגד; מאיר שטרית – בעד; שמעון שטרית – נגד; דב שילנסקי – בעד; סילבן שלום – בעד; יעקב שמאי – בעד; יצחק שמיר – בעד; יעקב שפי – נגד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – בעד; יוסי שריד – נגד; דן תיכון – בעד.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נעשה עכשיו סיבוב שני ונקרא שוב בשמות חברי הכנסת שלא היו באולם בעת ההצבעה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

אברהם בורג – אינו נוכח; זבולון המר – אינו נוכח; דוד לוי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח;
אברהם פורז – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח.

היו"ר ש' וייס:

מייד אקרא בפניכם את התוצאות.

חברי הכנסת, לפני שאקרא בפניכם את התוצאות, אני רוצה, ברשותכם, לברך בשם כל הבית את
אורחני היקרים. אנחנו מארחים כאן את האקטיבה, את ההנהגה של יהדות גרוזיה בישראל. הם
אורחי הכנסת.

בימים אלה אנחנו מזכירים אותו מכתב מפורסם שנשלח אל ראש הממשלה דאז גולדה מאיר,
שבעקבותיו גם התחילה הזרימה הראשונה של העלייה שהתחברה אל העולים שבאו לכאן לפני
דורות אחדים, ומהווים קהילה לתפארת, לגאווה ולגאווה. אני מברך אותם בשם הכנסת.

חברי הכנסת, הרי תוצאות ההצבעה על הצעות הסיעות ליכוד-מולדת וצומת-מפד"ל להביע אי-אמון
לממשלה בשל עמדתה בקשר לשלמותה ולריבונותה של ירושלים; בעצם שתי הצעות האי-אמון
ממוזגות לאחת. תוצאות ההצבעה הן: 61 מתנגדים, 53 תומכים, שישה לא נוכחים. לפיכך אני מודיע
ששתי הצעות האי-אמון נדחו. תודה רבה.

הצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית,

התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין
הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995, קריאה ראשונה. אני מזמין את שר המשפטים לדבר
תשובה קצרים, ואחר כך נעבור להצבעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון בהצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית הסתיים. ההסכם זכה בתמיכה מרבית, וכך היה בדיון.

אדוני היושב-ראש, אבקש להעמיד להצבעה בקריאה ראשונה את הצעת החוק ולהעביר אותה לוועדת החוץ והביטחון. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995, קריאה ראשונה, והעברתה לוועדת החוץ והביטחון. ההצבעה היא אלקטרונית.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 89

נגד – 3

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995, לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, זאת הצבעה חשובה, והרי התוצאות: 89 תומכים, שלושה מתנגדים, שני נמנעים. אני רואה שהקונסנסוס הרחב בכנסת בנושא ירדן נמשך. תודה רבה.

חבר הכנסת איתן, אני מבין שזה גם עונה על השאלות הקונסטיטוציוניות שאתה הצגת. נכון?

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום, למסור שלוש הודעות.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 27) (מס רכישה), הצעת חבר הכנסת אברהם פורז, נדונה בוועדת הכספים. הצעת חוק דירות עממיות (הוזלת מחירים), הצעת חבר הכנסת מאיר שטרית, שעניינה זהה, נדונה בוועדת הכלכלה.

ועדת הכנסת נענתה לבקשת יושבי-ראש שתי הוועדות והחליטה כי הצעות החוק הנ"ל יידונו בוועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת הכלכלה.

הוועדה תמנה שישה חברים לפי ההרכב הבא: שלושה חברים מוועדת הכספים, חברי הכנסת גדליה גל, אברהם פורז ומאיר שטרית, ושלושה חברים מוועדת הכלכלה, חברי הכנסת גדעון פת, מודי זנדברג וגדעון שגיא. יושב-ראש הוועדה המשותפת יהיה, בהסכמה, חבר הכנסת גדליה גל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הודעה שנייה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ועדת הכנסת קבעה, כי ועדת החוקה, חוק ומשפט תדון בהצעות החוק הבאות: הצעת חוק המזונות (תיקון – הבטחת תשלום), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת יגאל

ביבי; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – ביטול כפל קנס בבקשות לביטול הודעת תשלום קנס),
התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

הכנסת החליטה בישיבתה ביום כ"ב בשבט התשנ"ה, 23 בינואר 1995, אחרי קריאה ראשונה,
להעביר את הצעת חוק זיכיון ים המלח (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995, לוועדה משותפת של ועדת
הפנים ואיכות הסביבה וועדת הכספים לשם הכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

ועדת הכנסת החליטה בישיבתה היום, כי הוועדה המשותפת תמנה תשעה חברים, חברי הכנסת
יהושע מצא, גדליה גל, אסעד אסעד, בני טמקין, פני בדש, יוסף ונונו, סילבן שלום, שמואל אביטל
ויגאל ביבי. יושב-ראש הוועדה יהיה, בהסכמה, חבר הכנסת יהושע מצא.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, את עניין האיוש אני מבקש להשאיר לחברי ועדת הכספים.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

זה לא עובד כך.

דן תיכון (הליכוד):

רק כך זה עובד.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

עם כל הכבוד הראוי, חבר הכנסת דן תיכון, ועדת הכנסת היא אשר מחליטה והיא אשר מביאה את
החלטתה למליאת הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

אבל אתה לא קובע את האנשים שלנו.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

החלטות ועדת הכנסת בנויות על הודעות שבאות מהיושבים-ראש של שתי הוועדות, וכך עשינו. חבר הכנסת מצא הגיש לנו את הצעתו, חבר הכנסת גל הגיש לנו את הצעתו, ויחד מחליטים.

היו"ר ד' שילנסקי:

מאחר שזה לא עניין פוליטי, ואני מבין שזה הוסכם ברוח טובה, נלבן את זה גם במליאה ברוח טובה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מתנגד לשמות האלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מתנגד לשמות. מה אומר חבר הכנסת מיכאל איתן? גם הוא רוצה להגיד משהו.

דן תיכון (הליכוד):

בעניין הזה קובע מרכז סיעת הליכוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

מרכז סיעת הליכוד, בבקשה. תיכף נגיע להסכמה ולהבנה ברוח טובה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, לא פתחתי את התקנון לפני כן, תקנו אותי אם אני טועה. למיטב זיכרוני, ועדות משותפות צריכות להיות בהרכב שווה משני הגופים המרכיבים את הוועדה המשותפת. הן לא יכולות להיות במספר אי-זוגי אלא במספר זוגי, שווה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת איתן, אנחנו בודקים את זה. אם אכן יתברר שאתה צודק – נתקן.

היו"ר ד' שילנסקי:

האם יש פה מספר חברים שווה משתי הוועדות?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא, אין פה מספר שווה של חברים משתי הוועדות. חבר הכנסת איתן צודק במובן הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אחסוך זמן. חבר הכנסת מיכאל איתן אמר "נדמה לי". חבר הכנסת מיכאל איתן, נדמה לך נכון, מאחר שפה כתוב במפורש: "במספר חברים שווה מכל אחת משתי הוועדות". יש פה שתי כוכביות, ונאמר: "יושב-ראש ועדה אחת לא יזמין באופן ישיר חברי ועדות אחרות". אם היתה פה טעות תקנונית, אני מציע לך – אם תסכים – למשוך זאת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

בהחלט.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש להשאיר את בעיית האיוש.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

למה לך?

היו"ר ד' שילנסקי:

יושב-ראש ועדת הכנסת מודיע שהוא מושך את הודעתו בגלל טעות.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

נבחן את זה, אנחנו עושים את זה תמיד בהסכמה, אנחנו רוצים שתהיה הרגשה שיש הסכמה. מגיע לי שחבר הכנסת יהושע מצא יגן קצת על הוועדה.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

אתן לך לדבר. ראשית, כולם לשבת בבקשה. חבר הכנסת מצא, תואיל לשבת ויהיה יותר נוח לדבר.

אחרי שיושב-ראש ועדת הכנסת הודיע שאכן הוא מסכים שהיתה פה טעות תקנונית והוא מושך את ההודעה, האם יש עוד מישהו שרוצה לומר דבר-מה?

יהושע מצא (הליכוד):

לפני שהוא מושך את ההודעה אני רוצה להגיד משהו, אני מבקש זאת כבר כמה רגעים.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה. הושבתי אותך על מנת לחזור על הדברים ולתת לך גם הזדמנות לשבת וגם הזדמנות לקום – אני נותן לך את כל ההזדמנויות.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מאוד מודה לך, כבוד היושב-ראש, מעומק הלב. תודה רבה שנתת לי לדבר.

אדוני היושב-ראש, הוועדה הזאת פעלה לפני חודשים אחדים.

מיכאל איתן (הליכוד):

היא לא יכולה לפעול לפני שהיה חוק.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

היה חוק, תשמע אותו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת איתן, נא לא להפריע לו.

יהושע מצא (הליכוד):

אולי גם חבר הכנסת מיכאל איתן יקשיב עד הסוף ויבין.

הוועדה הזאת פעלה לפני חודשים אחדים בהרכב זהה כוועדה משותפת בראשותי לחקיקה בחוק זכיון ים-המלח, כהוראת שעה. עכשיו באה הממשלה והגישה את חוק הקבע. התייעצתי עם חברים האם להגיש אותה ועדה בהרכבה הקודם, שלהערכתי, חבר הכנסת מיקי איתן, בנויה – כך היא נבנתה בפעם שעברה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בטעות.

יהושע מצא (הליכוד):

תן לי לדבר, בלי לצעוק.

אני אחראי לדברי. בפעם הקודמת הורכבה הוועדה חצי-חצי, כספים ופנים.

מיכאל איתן (הליכוד):

בניגוד לתקנון.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא. היה מספר שווה.

יהושע מצא (הליכוד):

כנראה היו שינויים והיתה תזוזה בוועדת הכספים. לזאת לא שמנו לב הפעם. יותר מזה, הבוקר פניתי לחבר ועדת הכספים חבר הכנסת ויינשטיין, לא היו מתנדבים לזה, וביקשתי ממנו שהוא ישתתף על מכסה של ועדת הכספים וגם ועדת הפנים. אני יודע שזה לא הולך. לפי האות היבשה, יכול להיות שאתה תימצא צודק ונפיל את הוועדה. אז הורכבה הוועדה כפי שהיא.

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, אם תבדוק היטב את השמות, גם עכשיו אני משוכנע שתמצא בתוך הוועדה מחצית מחברי ועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא נכון.

יהושע מצא (הליכוד):

לפני שהוא מושך את ההודעה אני רוצה שהוא יבדוק ויאמר לי אם זה לא נכון.

היו"ר ד' שילנסקי:

בזה תם הדין, העניין חזר לוועדה. בהתאמה וברוח טובה יגיעו להסכמה. ליושב-ראש ועדת הכנסת יש הודעה נוספת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת מצא, אל תיכנס לפרינציפים.

יהושע מצא (הליכוד):

אני לא נכנס לפרינציפ.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

כאשר מעוררים בעיה כזאת, אנחנו נוהגים לפתור אותה בהסכמה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אי-אפשר למנות חצי בן-אדם. 9 לחלק ל-2 זה 4.5.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

מה שהוא התכוון לומר, שיש לנו יותר מוועדת הכספים מאשר מוועדת הפנים. הוא צודק.

יהושע מצא (הליכוד):

עוד משפט אחד. אדוני היושב-ראש, לפחות אעשה את חובתי. אם יושב-ראש ועדת הכנסת מושך עכשיו את ההצעה, פירושן של דבר שמחר לא תתקיים הישיבה הראשונה שקבעתי, ביום חמישי יש ישיבה שנייה והיא לא תתקיים. האחריות היא לא שלי אלא של יושב-ראש ועדת הכנסת. תודה רבה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להציע שחבר הכנסת משה קצב יאסוף את חבריו ותתקיים התייעצות.

היו"ר ד' שילנסקי:

בדיוק.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אם נקבל כאן תשובה חיובית, מייד נודיע כאן על הרכב הוועדה, כי אנחנו רוצים לאפשר את עבודתה של הוועדה מחר. אם לא ניתן יהיה להגיע להסכמה, נצטרך לחזור לוועדת הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

צריך להסכים על מספר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא נותן עוד רשות דיבור לאיש בנושא הזה. עוד היום אפשר לזמן את הוועדה ברוח טובה ובהסכמה כללית. חבר הכנסת מצא, אפשר?

דן תיכון (הליכוד):

אי-אפשר היום. הישיבה מחר תידחה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אולי יושב-ראש ועדת הכספים רוצה לומר משהו בעניין הזה?

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, גמרנו. בבקשה, אדוני.

גדליה גל (העבודה):

אני מציע לעשות כל מאמץ לסכם היום.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת גל, ננסה. גם אם נצטרך לאסוף את ועדת הכנסת לעשר דקות, נעשה את זה.

גדליה גל (העבודה):

תרשה לי עוד משפט אחד. אם חבר הכנסת מצא קבע ישיבה ויש ויכוח – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר גמור.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

אודה לך אם תקרא את ההודעה השלישית, אחרת זה לא ייגמר.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

הודעה שלישית ואחרונה. תקשיבו, אולי תגלו כאן עוד בעיה תקנונית.

אני מתכבד להודיע בזה על חילופי גברי מטעם סיעת צומת – – –

דן תיכון (הליכוד):

תקבל את השמות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני לא נותן רשות דיבור לאיש. חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת קצב, אני מבקש. יושבים פה אורחים מאוד נכבדים וחשובים ביציע.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא. חבר הכנסת איתן. יושבים פה אורחים חשובים ומחכים בקוצר רוח לדיון בסעיף הבא. אני מבקש שלא לעכב אותנו עוד. בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חברי הכנסת, בוועדת החינוך והתרבות, במקום חברת הכנסת אסתר סלמוביץ יכהן חבר הכנסת רפאל איתן.

בזאת תמו הודעותי. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הכנסת רשמה לפניה את ההודעות של יושב-ראש ועדת הכנסת.

חברי הכנסת, אני מבקש. חברי הכנסת. חבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת דן תיכון, חבר הכנסת דן תיכון, אישית אני מבקש ממך לא לדבר עכשיו. חבר הכנסת מצא. חבר הכנסת מצא – אישית, חברית, אני מבקש מכולם לשבת. אני מבקש לא להפריע. אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, אני גם אודה לך.

הצעות לסדר-היום

מלאות 25 שנה למכתב ח"י משפחות מגרוזיה

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, יש לנו זכות גדולה היום, ברגע זה, לארח פה ביציעים את ראשי יהדות גרוזיה במלאות 25 שנה למכתב ח"י – היינו 18 – משפחות מגרוזיה.

אנחנו כולנו זוכרים את תקופת החשכה של סטלין, את התקופה שבה נרדף העם היהודי וציונות היתה טרפה ממדרגה ראשונה. אני זוכר זאת אישית, כי הייתי גם תחת שלטון אימים זה, ואני יודע מה פירוש להיות ציוני, ומה זה לדבר בימי חושך ההם על ארץ-ישראל ולאחר מכן על מדינת ישראל.

יהדות גרוזיה – שמעתי זאת מאסירי ציון, בני עירי, בני ארצי, היכן שנולדתי וגדלתי, בליטא, אחרי שהשתחררו מבתי-סוהר ואחרי שהיו מוקצים מחמת מיאוס בעיני הסובייטים, כשהם הצליחו להגיע לגרוזיה, יהודי גרוזיה, עם לב פתוח, עם לב רחב ובאומץ רב פתחו בפניהם את בתיהם הפרטיים ואת בתי-הכנסת. הם, שבאו מכל מיני מקומות – – – חברי הכנסת, ביקשתי אישית; חבר הכנסת יהושע מצא, ביקשתי אישית מכם.

הם הגיעו מרחבי ברית-המועצות, מכל מיני מקומות, היכן שלא היה צל קטן של בית-כנסת, היכן שלא היה מקווה, זה היה חלום שלא היה אפשר להעלותו על הדעת, והם הגיעו, כשהם הצליחו להגיע לגרוזיה הם מצאו בתי-כנסת פעילים, עובדים, מלאים ביהודים שומרי מצוות קלות כחמורות, לכן לא פלא שמקרב יהודי גרוזיה קמו 18 אמיצים אשר בקידוש השם, באומץ לב, פרסמו את המכתב שהרעיש את העולם היהודי, על אחת כמה וכמה את העולם הגויי, וזה נתן דרבון ושימש מנוף לפעילות הרחבה והברוכה בקשר ל"שלח את עמי".

היום, ברוך השם, אנחנו רואים, מבין אלה שכתבו את המכתב – הם ומשפחותיהם יושבים היום ביציעים בכנסת, ואני אומר שזה כבוד גדול בשבילנו. בשבילכם זאת זכות, ודאי אתם מרגישים גם כבוד, אבל בשבילנו זה כבוד גדול, כפול ומכופל.

מכל הלב, ואני בטוח שעל דעת כל חברי הכנסת, אני מברך אתכם ואומר לכם: ברוכים תהיו בצל קורתנו, ותמשיכו לבנות בית מאושר בארץ-ישראל, מולדתנו, נחלת אבותינו.

ראשון המשתתפים בדיון, בהצעות לסדר-היום מס' 5906 ו-5960 – חבר הכנסת אפרים גור, שהוא עצמו עולה מעולי גרוזיה, שהוא בשר מבשר יהדות גרוזיה, ואחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן, שאומנם הוא לא מגרוזיה, אך כחבר ועדת העלייה והקליטה אני יכול לאשר – – –

אפרים גור (הליכוד):

יושב-ראש ועדת העלייה והקליטה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני כחבר הוועדה יכול להגיד עד כמה הוא מתמסר, עם כל הלב והנשמה, ליהדות של מה שהיתה פעם ברית-המועצות ולעלייה באופן כללי.

חבר הכנסת אפרים גור, בבקשה.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אדוני יושב-ראש ועדת העלייה והקליטה של הכנסת, חברי חברי הכנסת, נציגי ח"י המשפחות, נכבדי יהדות גורגיה וברית-המועצות, אורחים יקרים, ראשית ברצוני להביע מעל במה זאת את הזדעזעוטי מן המעשה הברברי והמחריד שביצעו מטורפים חסרי צלם אנוש, מעשה טבח שגדע את חלומם וחיייהם של טובי בנינו, השם ייקום דמם. אני שולח את תנחומי הכנים למשפחות החללים, אשר שכלו את יקיריהן, ואיחולי החלמה מהירה לפצועים.

מכאן, עם כל הקושי שבדבר, לנושא שעל סדר-היום.

"אנו, 18 משפחות דתיות מגרוזיה, מבקשים מכם לעזור לנו לצאת לישראל. כל אחד מאתנו מכר את רכושו והשתחרר ממקום עבודתו, אולם עברו כבר חודשים רבים ואצל רבים שנים, וליציאה עדיין לא ניתן היתר. שלחנו מאות מכתבים ומברקים, הם נעלמו כדמעות בחולות המדבר, אולם אנו מחכים משום שאנחנו מאמינים.

"ישראל קם מתוך האפר, אנו לא שכחנו את ירושלים, וידינו נחוצות. 18 משפחות אנו שחתמנו על המכתב, אך מספר החתימות יכול להיות גדול בהרבה.

"אנו נחכה חודשים ושנים, ואם יידרש – כל חיינו, אך לא נחזור בנו מאמונתנו ומתקוותנו לעלות לארץ אבותינו. אנו מאמינים: תפילותינו הגיעו אל האלוהים. אנו יודעים: קריאותינו יגיעו אל בני האדם, שכן אין אנו דורשים הרבה, רק שיניחו לנו לצאת אל ארץ אבותינו.

"אין אנו פוחדים משום דבר, כיוון שאנו בני עם ישראל, אם חיים ואם, חלילה, מתים. העולם חב חוב לעם ישראל, והחוב, חוב המצפון האנושי, טרם נפרע. שיבת ציון החלה, ואין בכוחו של איש להחזיר את הגלגל."

זוהי תמצית מכתבם של ח"י הגיבורים, ח"י המשפחות מגרוזיה, אשר נקרא כאן, מעל בימה זו, לפני כ-25 שנה על-ידי מי ששימשה כאחד מסמליה היותר בולטים של מדינת ישראל הריבונית, ראש הממשלה דאז הגברת גולדה מאיר, זכרה לברכה.

לא אסתיר כי אחוז רטט והתרגשות עומד אני בפניכם על שנפל בחלקי כחבר כנסת יליד גורגיה לשחזר את האירוע הדרמטי וההיסטורי אשר התרחש לפני כ-25 שנה במקום זה, שבו בישרה לעולם הגברת מאיר על נצחיות שאיפתו ומאבקו של שבט יהודי מופלא לשוב למולדתו.

אכן, אדוני היושב-ראש, יש במסמך זה, שכונה על-ידי שרים בממשלות ישראל אחד המסמכים הציוניים החשובים בציונות בת זמננו, כדי לבטא נאמנה את כמיהתם הרצופה והבלתי פוסקת של יהודי גורגיה לשוב למחוז חפצם, לארץ אבותיהם.

תלאות, רדיפות, נדודים, מצוקות, הצרת זכויות והימים האפלים של ההיסטוריה לא הצליחו לדכא ולהכחיד את הזהות היהודית הלאומית, הדתית והציונית, ולכבות את אבוקת הגעגועים לציון ולירושלים.

אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני ותדבק לשוני לחכי – התחייבות זו היתה שגורה בפי יהודי גורגיה וחרותה על לוח לבם לאורך דורות, הגם שפעמי הגאולה שקיוו להם בוששו לבוא במשך יותר מ-2,600 שנה.

כאן המקום להזכיר במלוא ההדר והכבוד ולהעלות על נס את פועלם של רבניה, חכמיה ואנשי הדת של יהדות גורגיה לדורותיה, שלהם ולהם במיוחד התפקיד המרכזי בשמירת הצביון היהודי, הדתי והלאומי של יהודי המקום ובטיפול המתמיד של השאיפה לעלות לישראל.

ח"י המשפחות האמיצות והגיבורות חירפו את נפשן על קדושת השם, היהדות והעלייה לישראל. מי שהכירו את ברית-המועצות של ימי מסך הברזל ואת שיטות ההפחדה, הדיכוי וההגליה של שירותיה החשאיים עומדים נפעמים ומלאי התפעלות נוכח נחישות מאבקם הגלוי, על אף הסכנות הממשיות אשר ריחפו על ראשיהם ועל ראשי משפחותיהם, ושואלים פעורי פה: מהיכן שאבו את הכוח ואת תעצומות הנפש במלאם שליחות היסטורית נעלה ונאורה זו?

ואכן גיבורים הם. הם מהדורה עכשווית של גיבורי האומה היהודית לדורותיה, אשר הרימו את נס התחייה והקוממיות היהודית והבטיחו את הישרדותנו מול הניסיונות של אומות ואימפריות גדולות לכלותנו.

כנסת ישראל מצדיעה היום לגיבורים אלה ולמשפחותיהם. אנו מצדיעים לשבתאי אלאשוילי, זכרו לברכה, ראש הקבוצה; משה אלאשוילי; ישראל אלאשוילי; יעקב אלאשוילי; מרדכי חיחינאשוילי; מיכאל צ'יקבאשוילי, זכרו לברכה; משה צ'יקבאשוילי; מיכאל בבראשוילי; יעקב אלאשוילי; חיים מיכלאשוילי, זכרו לברכה; אלברט מיכלאשוילי; אהרן מיכלאשוילי; חיים טטראשוילי; איסרו ציצואשוילי; אפרים ציצואשוילי; בן-ציון יעקובאשוילי, זכרו לברכה; מיכאל בטוניאשוילי; מיכאל טטראשוילי, זכרו לברכה.

לאחר מאבק חסר פשרות הצליחו ח"י המשפחות במאבקן, בסיוע ממשלת ישראל והקהיליה הבין-לאומית, ועלו לישראל. מנהיג הקבוצה שבתאי אלאשוילי, זכרו לברכה, חלה קשות בעטיו של המאבק האכזר והובל ישירות משדה התעופה בן-גוריון לבית-החולים "הדסה עין-כרם". לאות הערכה והוקרה לפועלו ולפועל חבריו, ביקרה אותו ראש הממשלה גולדה מאיר בבית-החולים והעניקה לו את תעודת העולה. ראש עיריית ירושלים טדי קולק, שאף הוא ביקר בבית-החולים, מסר לו תשורה: דגל ישראל וירושלים.

לצדם של ראש הממשלה וראש העיר היה נשיא התאחדות עולי גרוזיה בישראל, מר רפי בר-לביא, הנמצא כאן עמנו היום, ואתו עשרות מנכבדי העדה הגורגית בישראל. מר רפי בר-לביא העיד מאוחר יותר, ששמע את מר אלאשוילי אומר: "הגשמת את חלומי והגעתי לירושלים. זכיתי ללחוץ את ידי ראש ממשלת ישראל גולדה מאיר וראש עיריית ירושלים. עתה אני יכול להחזיר את נשמת לבוראי". שעות מספר לאחר מכן נפטר מר אלאשוילי, ואת זכרו הנציחו בשכונת רוממה בירושלים על-ידי קריאת כיכר על שמו.

אדוני היושב-ראש, אורחים נכבדים, למעלה מ-60,000 יהודים עלו לישראל למן שנות ה-70 ועד היום והצטרפו לאלפי בני העדה שהגיעו לארץ החל מ-1863, בעת החדשה, ובעיקר בראשית המאה ה-

20. בני העדה הוותיקים, שידועים יותר כ"גורג'ים", הקימו בירושלים את שכונת קריה-נאמנה, בבנימינה את שכונת יעקב, התיישבו ליד פתח-תקווה, ומאוחר יותר – במקומות שונים בארץ.

למותר להדגיש, שלא הרדיפות ולא האנטישמיות הן שדחפו את יהודי גורגיה לעלות לישראל. ארץ גורגיה, הקרויה בפי אזרחיה "סקרטבלו", והעם הגורגי הם בין ידידי הבולטים והקרובים ביותר של העם היהודי. אבי הציונית הגורגית, הרב דוד באזוב, זכרו לברכה, אשר השתתף בקונגרס הציוני בבאזל בסוף המאה הקודמת, הכריז לקול תשואות רמות וממושכות של הנוכחים, כי הוא בא מארץ שבה היהודים לא יודעים אנטישמיות מהי.

על רקע הקשרים הייחודיים והמיוחדים ששררו ושוררים בין העם הגורגי לבין יהודי גורגיה ניתן להבין את הגעתו של מכתב הברכה היום, לרגל האירוע, מנשיא גרוזיה מר אדוארד שוורדנדזה.

אני מוצא לחובתי הנעימה לקרוא לכם את ברכתו:

"ליהודי גורגיה תושבי ישראל. עמיתנו, לא כאל עמיתים לשעבר פונה אני אליכם. לא חשוב כמה זמן יחלוף, אנו נישאר עמיתים עם שמים וארץ, עם שמחה וכאב משותפים ועם קשר נצחי היונק מההיסטוריה והשפה הגורגית המשותפת לנו.

"ברצוני לברך אתכם לרגל 25 שנה להתחלת עלייתכם מגורגיה למולדתכם ההיסטורית. זכורני ימים אלה וגם אותם 18 יהודים אמיצים, אשר נלחמו על הזכות לעלייה, תוך התבססות על מגילת האומות המאוחדות.

"אני, כמו העם הגורגי, הבנתי את צעדיהם, הזדהיתי אתם והשתדלתי לסייע להם ככל יכולתי.

"בגורגיה תמיד השתתפו עם הכאב היהודי ההיסטורי. בגורגיה הרי לא הפלו אף אחד בשל לאומיותו, שפתו ואמונתו. כך יהא גם בעתיד, והערובה לכך הינה המדינה הגורגית הדמוקרטית.

"אירועים אשר התרחשו בגורגיה וסביב לה לא אפשרו לי לנצל את הזמנתם האדיבה של ראשי מדינת ישראל לבקר בישראל. מאמין אני, כי ביקורי בישראל יתקיים בכל זאת.

"ברצוני לאחל הצלחה למדינת ישראל, ידידתנו, לכל אזרחיה, ובמיוחד לכם, יוצאי גורגיה. מי ייתן וקשרכם עם גורגיה יהיה הדוק. שלכם, אדוארד שוורדנדזה."

גרוזיה, שאותה אנו, יהודיה, אוהבים, עוברת לאחרונה תקופה קשה ביותר. המחיר שהיא משלמת עבור רצונה להיות מדינה עצמאית וריבונית ככל המדינות הוא מחיר כלכלי, ביטחוני, טריטוריאלי וחברתי קשה ממש. המצב הכלכלי הקשה הביא לערעור שלטון החוק ולגיאות ברמת הפשיעה במדינה.

לדאבוני, מכת הפשע המשתוללת במדינה לא פסחה גם על יהודי המקום. קברי יהודים חוללו, אחדים מן היהודים נחטפו, נשדדו, הוכו ועונו על-ידי פושעים ברברים, שבמעשיהם פגעו לא רק בקורבנותיהם, אלא גם הטילו צל כבד, וזאת יש לומר, על מהות יחסי שני העמים. אולם עם כל כאבי על מה שהתרחש ומתרחש, אסור לשכוח שמכות אלה לא היו רק מנת חלקם של היהודים, אלא של כל אוכלוסיית המקום, שחיה במצב של לית דין ולית דיין.

יחסי עמים ומדינות נמדדים לאורך ההיסטוריה, ואנו מקווים כי ארץ הולדתנו גורגיה תיחלץ ממצבה הקשה ותעלה על פסים של שלום וצמיחה, ושמנהיגיה יעשו כל שאלל ידם להבטחת רציפות הקשר הייחודי בין שני העמים.

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, תקופות קשות, אף קשות מאוד, ידעה יהדות גורגיה בשנותיה הראשונות בישראל. הקשיים היו תוצאה של שלוש תופעות עיקריות:

1. העדר שפה משותפת בין העולים לבין הרשויות הקולטות והחברה בישראל, שגרם לחיכוכים, לאי-הבנות ולחוסר יכולתה של העדה, בהעדר השפה, לבטא את עושרה התרבותי, הציוני, הלאומי והדתי.

2. הבלטה דיספרופורציונלית של בעיות שנלוו לקליטתה, לרבות תופעות נגטיביות – תופעות נגטיביות כמו בכל עדה ובכל ציבור – בכלי התקשורת, לעומת אי-הבלטה של החיובי והיפה, המצויים בה למכביר, וכתוצאה מכך הדבקת תוויות, סטיגמות וסטריאוטיפים שקשה לעדה, לכל עדה, להשתחרר מהם ברבות השנים.

3. החשוב מכול הוא הפער התהומי בין האופן שבו הצטיירו מדינת ישראל ואורחות החיים בה בעיני בני העדה בהיותם בגורגיה לבין המציאות השונה שהם מצאו בה, פער אשר גרם לאכזבות רבות ולתחושת מרירות.

לשמחתי, הצליחה העדה, מהר יחסית, להיחלץ מן הקשיים הנ"ל ונקלטה בצורה מעוררת התפעלות והערצה. חותמה מוטבע בכל אחת ממערכותיה של ישראל. את בניה ניתן למצוא באוניברסיטאות ובמוסדות להשכלה גבוהה, בחיילות מובחרים של צבא-הגנה לישראל ובשירותי הביטחון, במדע, במחקר, ברפואה, בהוראה, בתעשייה ובכלכלה. אין לי ספק, כי בעוד עשר, בעוד 20 שנה, יתפסו בני העדה ביתר שאת את מקומם הראוי בציבוריות הישראלית לצד עדות מפוארות של עם ישראל.

הצעותי הן: 1. להכיר בהם ובמשפחותיהם כבאסירי ציון, משום שהסיכונים שהם נטלו על עצמם ועל משפחותיהם ראויים להכרה זו; 2. להביא להחלטת ועדת השרים לענייני טקסים ואירועים לפנות לרשויות המקומיות להנציח אותם על-ידי קריאת רחובות ו/או מוסדות הקשורים לקליטת העלייה על שמם; 3. לקרוא שכונת עולים, או מרכז קליטה, או מועדון עולים, או מוסד ממלכתי כלשהו הקשור בקליטת העלייה על שמם; 4. לסייע במימון הוצאת הספר המתעד את מאבק ח"י המשפחות ויהודי גורגיה על זכות העלייה לישראל. ספר זה הוכן בעבודה של שנים על-ידי ד"ר מיכאל לניקשוילי, זכרו לברכה, שנפטר לאחרונה, ויש לסייע לרעייתו להשלים את המלאכה החשובה שבה החל.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הפרק על מאבקן של ח"י משפחות הוא אחד הפרקים היותר חשובים ומרתקים בתולדות המתחדשות של עם ישראל. ההיסטוריה הציונית תזכור אותו ככזה.

י"ש כוח לגיבורים האמיצים ולבני משפחותיהם. תודה.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת אפרים גור. אני מתכבדת להזמין את חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יושב-ראש ועדת העלייה והקליטה של הכנסת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת אפרים גור, חברי הכנסת, אורחים נכבדים, בשבוע שבו כל בית ישראל אבל על רציחתם של חיילים ואזרחים על-ידי כאלה שאסור אפילו לכנותם חיות אדם, כאלה שכנראה לא נבראו בצלם האדם, קניבליים מזן מודרני, שאינם משתייכים לאותו אלוהים של שלוש הדתות המונותאיסטיות, אנחנו נאספים פה ולא יכולים שלא להביע את הכאב העמוק והזעם המפעפע בלב כל יהודי ובן אנוש על מה שהתרחש בבוקרו של יום ראשון הנורא.

אנחנו מציינים היום אותו מכתב היסטורי של 18 משפחות מגרוזיה, שנשלח לוועדה לזכויות האדם של האו"ם באוגוסט 1969, מכתב נועז ואמיץ ביותר, אם אנחנו זוכרים שמדובר בתקופה שבה השלטון הסובייטי היה בשיא כוחו ועוצמתו. הרשו נא לי לצטט חלק מהמכתב שעדיין נשאר כל כך רלבנטי ואקטואלי כמו בימים שלפני כן, כמו בימים הללו, זאת כאשר מתינו מונחים היום לפנינו ורגבי עפר טריים מכסים את קבריהם, וגם כאשר ירושלים, עיר הנצח של העם היהודי, מאוזכרת בתקופה האחרונה בהקשרים פוליטיים.

וכך נכתב באותו מכתב היסטורי: "תפילותינו קשורות לישראל, משום שנאמר: אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני – – – ימים ארוכים צרו הלגיונות הרומיים על ירושלים. אולם חרף אימי המצור הידועים יפה – רעב, מחסור במים, מחלות ועוד ועוד – לא נטשו היהודים אמונתם ולא נכנעו – – – ואפילו אפרם מפוזר על פני תבל כולה זכרם חי וקיים. בעורקינו – דמם שלהם. דמעותינו – דמעותיהם. נתקיימה הנבואה: עם ישראל קם מאפרו. לא שכחנו את ירושלים וידינו-ימינינו נחוצות לה".

כמה אומץ לב נדרש. מי שראה את המציאות של המשטר הטוטליטרי העריץ וצמא הדם שהיה באותה תקופה יודע כמה אומץ לב צריך היה כדי לשלוח את המכתב באוגוסט 1969, ששופך אור על יהדות גרוזיה, וכבר נקרא על-ידי ראש הממשלה גולדה מאיר, כפי שציין חבר הכנסת אפרים גור, בישיבת כנסת מיוחדת שהוקדשה לנושא.

אולם אוגוסט 1969 הוא רק ציון דרך אחד בחיי הקהילה המפוארים של יהדות גרוזיה, שההיסטוריה שלה תחילתה כבר לפני כאלפיים שנים, ומאז שזורה היא בציוני דרך משמעותיים וחשובים ביותר. במשך מאות שנים סבלה הקהילה מתופעות של קנאות, עלילות דם ורדיפות יהודים, שאילצו אותה לעקור עצמה ולנדוד ממקום למקום. היא חוותה על בשרה את פלישת המונגולים, את הכיבוש הרוסי, ויותר מאוחר גם את השלטון הסובייטי. על אף התנאים הקשים, קהילת יהודי גרוזיה, בזכות טהרת המשפחה ושמירה על ליכודה ובזכות טוהר המידות והאמונה העמוקה במסורת היהודית, המשיכה לשמור על עצמה מפני התבוללות ודבקה בזיקתה לישראל ולירושלים.

רק בשנה החולפת נוכחנו באותה התלכדות קהילתית כאשר התאחדות יוצאי גרוזיה, בראשותו של ידידי רפי בר-לביא, הידוע בנאמנותו, במסירותו ובמנהיגותו בעדה הזאת ומטעם העדה הזאת, בסיוע הסוכנות ומשרדי ממשלה שונים ובשיתוף פעולה עם חבר הכנסת אפרים גור ואחרים, אספו 13 טונות של מזון, ביגוד וציוד רפואי כדי להקל את המצוקה שנוצרה עקב המלחמה באבחזיה והחורף הקשה שפקד את המקום.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כבר ב-1863 עלו משפחות מספר מגרוזיה ואף הקימו את השכונה קריה-נאמנה ליד שער-שכם. מאז 1970 עלו לישראל 43,000 עולים מגרוזיה. למעלה מ-3,000 הגיעו בשנה החולפת. יש אומרים, חבר הכנסת גור, שנותרו כ-10,000, ואותם אנו מבקשים ומוכרחים להביא ארצה. יש להביא ארצה את אלה שמסיבות שונות היגרו לארצות-הברית ולקנדה – ולצערי העמוק, גם חלק קטן מ-18 המשפחות, חלק קטן, אבל צריך לומר את האמת. אנו לא נקבל את הבקשות של אדוארד שוורדנדה ונגיד לו זאת. אני מקווה שביחד נעשה הכול כדי לשתף פעולה, כדי להדק את הקשרים בין שתי המדינות ובין שני העמים, אבל אנחנו רוצים שאחינו ישובו למולדת ההיסטורית ויתחברו אתנו במאמצינו לבצר ולחזק את מדינת ישראל.

אבל כדי להביא אותה קבוצה שנותרה שם אנו נדרשים לפעול בערוצים מספר. ראשית, להמשיך בקליטתה של כלל העלייה מהתפוצות בצורה הכי טובה והכי מוצלחת שאפשר. אומנם הממשלה השקיעה ומשקיעה משאבים עצומים במטרה זו, אדוני השר לקליטת העלייה יאיר צבן, והיא הגדילה השנה, כמו בשנה הקודמת, את התקציבים לקליטה, אולם בכך אין די, וצריך הרבה יותר כדי לשפר את התנאים הכלכליים והחברתיים, כדי להגביר בזה את העלייה ולחזק את קליטת העלייה. אנו גם זקוקים לסיועם ולעזרתם של העולים החדשים והוותיקים כאחד, כמו גם לעזרתה של החברה הישראלית בכלל.

לשם קליטה חברתית טובה והשתלבות במרקם החיים של החברה הישראלית, חשוב שתודגש תרומתה של העלייה למדינה, כל עלייה וגם העלייה מגרוזיה, תרומה כלכלית ותרומה חברתית. לשם קליטה חברתית, חשוב שכל אזרח במדינה ידע שרווחת חייו איננה נפגמת. חשוב שהוא ידע שהעלייה לא באה על חשבון ועל חשבון רווחתו. חשוב שהוא ידע שכל אותם מיתוסים מטופשים וסטגימות שהודבקו לעלייה זו ולעלייה אחרת, ובמיוחד לזו האחרונה, פוגעים קשה באוכלוסייה של אזרחים. זה איננו תורם, והם רחוקים מהמציאות השלילית שמנסים לשוות לעלייה זו.

ניקח לדוגמה את המתגייסים לצה"ל מקרב העולים. ועדת העלייה והקליטה סיירה אתמול בבסיסים של צה"ל שקולטים עולים, בבית-ספר לשפה העברית לעולים חדשים. אלה דברים שלא היו בעבר הרחוק. אומר עליהם ראש אגף כוח-אדם בצה"ל, האלוף יורם יאיר: "אחוז העולים שפונה ליחידות קרביות גדול יותר מזה של הישראלים הוותיקים – – –". חבר הכנסת רפאל איתן, אתה מכיר את העניינים מקרוב. ולא די בכך אלא שהאלוף טען גם, שבתחומים רבים הם טובים יותר, מפני שהם משכילים, בעלי כושר גופני ופרופיל גופני גבוה יותר משל חלק מן הישראלים הוותיקים.

מה לנו כי נלין? את העובדות הללו כן חשוב שכל אזרח ישראלי ידע – וכך, על-ידי קליטה טובה, משאבים הולמים ותמיכת העולים הוותיקים, נעלה את שארית היהדות מגרוזיה, מחבר העמים, מארצות המצוקה והרווחה, ונגשים את חלומן של 18 המשפחות שחתמו על המכתב לאו"ם וכל דרישתן היתה: הניחו לנו לצאת אל ארץ אבותינו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת עמנואל זיסמן. אני מתכבדת להזמין את השר לקליטת העלייה והקליטה יאיר צבן. בבקשה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשי עדת יהדות גרוזיה, בני 18 המשפחות, עולות ועולים יקרים, שוב מתערבבים אצלנו לבלי הפרד שעות קשות של אבל וזעם ויגון עם רגעים של מעמד חגיגי. רק אתמול קברנו את מתינו הצעירים, שנפלו קורבן למעשה רצח שפל, מזויע, של מי שאיבדו צלם אנוש, והיום אנחנו אוספים את כוחות הנפש ורוצים להתרכז לשעה קלה בזיכרון אותו מעשה הרואי של 18 המשפחות של יהודי גרוזיה, שסימלו פריצת דרך חדשה לא רק להם אלא ליהדות ברית-המועצות כולה.

היום אנחנו כאן במעמד חגיגי, סמלי, בהרגשה של "ואף-על-פי-כן ולמרות הכול", שבכוחם גברנו על מכשולים כה רבים ובכוחם הגענו עד הלום.

אותו מכתב, שהפך להיות, בצדק, מסמך היסטורי, של 18 משפחות יהודיות, ששאיפתן לבוא לארץ הזאת הניעה אותן למאבק מיוחד במינו, שאותו אנחנו מציינים כיום – זאת הזדמנות בלתי רגילה להצדיע לעדה המיוחדת הזאת, לעדת יהודי גרוזיה בארץ שלנו, לוותיקיה ולמצטרפים אליה, ושורשי ותיקה מגיעים עד אמצע המאה הקודמת לפחות. הם נמנו עם חלוציה ובניה של הארץ הזאת, ובמיוחד עם חלוציה ובניה של ירושלים. ותיקי הארץ הזאת, ובמיוחד אלה שגדלו בשנות ה-30 וה-40 בירושלים, יודעים כי כך הם פני הדברים, שבני העדה הגורג'ית היו חלק בלתי נפרד מהנוף האנושי של ירושלים ושל היישוב היהודי בימים של טרם מדינה. יהדות גרוזיה היא אבן מוזאיקה ייחודית בפסיפס העשיר כל כך, המגוון כל כך, של העם היושב כאן בציון ומקבץ גלויות מכל קצווי תבל.

מאיאקובסקי כתב לפני הרבה שנים, שאילו צריך היה להצביע על איזה מקום שהוא על פני כדור הארץ כמודל של גן עדן, הוא היה מצביע על גרוזיה. מי שהיה שם, ונתמזל מזלי להיות שם, מבין זאת. ארץ יפהפייה, אוצרות טבע, פרי האדמה, פרי העץ, אקלים, נופים נהדרים, מה חסר? אבל מתברר שגן עדן איננו רק נוף ואיננו רק אוצרות טבע ואקלים, אלא זה גם תרבות אנושית ומורשת לאומית, והעיקר – תחושת מולדת. מה שחסר ל-18 המשפחות שעה שכתבו ב-1969 את מכתבן היה הרגשת מולדת.

אתה קורא את המכתב הזה, והוא מדהים בסגנונו ובתוכנו, ומעל לכול, בהרגשת הכבוד העצמי המשודרת מבין שורותיו. אין זה מקרה ששני קודמי ציטוט קטעים מן המכתב. כל אחד יכול לבחור לו קטעים משלו, כי המכתב הוא עשיר ומגוון, ואני קורא בו: "היהודים נתנו לעולם אמונה ומהפכנים, הוגי דעות ומלומדים, אנשי עושר ואנשי תבונה, גאונים בעלי לב של תינוק וילדים בעלי עין של זקן. אין ענף של דעת, אין תחום בספרות ובאמנות שבו לא הרימו היהודים את תרומתם. אין ארץ שבה חוסים יהודים שלא נהנתה מפרי עמלם. אך מה קיבלו היהודים בתמורה?"

ובאחד מקטעי הסיום של המכתב הזה הם אומרים כך: "אומרים יש בעולם 12 מיליון יהודים, אולם יטעה מי שיחשוב כי אנו רק 12 מיליון, כי לימינם של המתפללים על ישראל עומדים מאות מיליונים, אלה שלא הגיעו עד הלום, אלה המעונים, אלה שאינם עוד. שכם אחד עמנו צועדים גם הם, בלתי מנוצחים, חיים לנצח, בהעניקם לנו את מסורות המאבק והאמונה".

אני תמים דעים עם דברים שנאמרו כאן הן על-ידי חבר הכנסת אפרים גור, שיזם את האירוע המרגש הזה, והן על-ידי יושב-ראש ועדת העלייה והקליטה של הכנסת חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

הקשבתי ברוב קשב למברקו של אדוארד שוורדנדרה. עם ישראל לא ישכח, לא לו ולא לחברו מיכאיל גורבצ'וב, שהם היו אלה שהפילו את החומות ופתחו את שערי ברית-המועצות לרווחה, לעליית היהודים. ואני מאחל לעם של גרוזיה מכל הלב, שהוא יגבר על הקשיים הנוראים שהוא נתון בהם היום ויצליח לכוון את ריבונותו ואת עצמאותו בתנאים של שלווה, של רוגע, של ביטחון, וכן לשים קץ לשפך הדמים הנורא.

חברי הכנסת, בחמש השנים האחרונות עלו לארץ 13,000 יהודים מגרוזיה. כיום נמצאים שם עוד כ- 20,000 זכאי חוק השבות. יהודי גרוזיה היוו בשנים האחרונות רק 1.5% מכלל זכאי חוק השבות בברית-המועצות לשעבר. אבל חלקם בעלייה היה פי 1.5 ממשקלם בקרב יהודי ברית-המועצות. היהדות הזאת תרמה לאורך כל דרכה לחברה הישראלית ולמדינת ישראל תרומה חשובה ביותר.

אני רוצה להצטרף מכל הלב לדברים שאמרו כאן חבר הכנסת גור וחבר הכנסת זיסמן בנושא שהוא בנפשנו בימים האלה, כי עולי גרוזיה נושאים על גבם משא כפול כשמדובר על סטיגמות. הם חלק מהמושג עולי יהדות ברית-המועצות, והם גם עולי גרוזיה. מי שרוצה להטביע סטיגמות עושה את זה או בדרך הזאת או בדרך הזאת או בשתי הדרכים גם יחד.

אפשר להתייחס לדברים האלה בשני אופנים. אפשר לומר, היו דברים מעולם. וזה נכון. גל עלייה אחד התבדח על חשבון גל עלייה אחר. אבל אני רוצה לומר במה ההבדל. אני לא מדבר על פולקלור, אני לא מדבר על בדיחות. את זה, אם גם לפעמים פוגע, עוד אפשר להבין בנוסח של גל צוחק על חשבון של גל. אבל, כאשר יוצרים תדמית על-ידי אינפורמציה מעוותת – וצדקו קודמי – על-ידי הבלטת שלילה, הסתרת חיוב ועיוות נתונים, זו לא בדיחה. זו פגיעה עמוקה בכבוד האנושי של העולים.

אנחנו כשלנו במידה מסוימת בנושא הזה לגבי כמה קבוצות עולים בשנות ה-50 ובשנות ה-60 ושילמנו מחיר, כי חשובה מאוד הקליטה הכלכלית החומרית, וצריך לשפר אותה, חשובה מאוד הקליטה החברתית במובן המסגרת, אבל שום דבר לא יבטיח קליטה טובה אם אנחנו לא נתייחס לכל יחיד בחברה שלנו, ובכלל זה לעולים החדשים, בכבוד האנושי הראוי וניתן לו את התחושה שאישיותו, מורשתו, מה שהוא מייצג, ראויים לכבוד הזה.

חברי הכנסת, אנחנו עושים מאמצים לשיפור תנאי הקליטה. צריך לעשות יותר. נעשה יותר. אני מקבל ברצון רב ובלב פתוח את בקשתו של חבר הכנסת אפרים גור לפעול להנצחת פועלם של י"ח המשפחות בצורה הראויה. נבדוק את ההצעות השונות באופן ספציפי, אבל אין ספק שהפרשה ההרואית הזאת ראויה להנצחה ולציון מכובד ביותר על מפתה של מדינת ישראל.

אני רוצה לברך את בני העדה, לברך את העולות והעולים החדשים בקרבנו ולאחל לכולנו שנתברך בתרומתם ושתרומתם תירצה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר הקליטה והעלייה, השר יאיר צבן. מבחינת הנוהל, אדוני השר, מה הצעתך?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

הצעתי להסתפק בתשובת השר, ואת ההצעות הספציפיות שהועלו כאן הן על-ידי חבר הכנסת גור והן על-ידי חבר הכנסת זיסמן לברר בוועדת העלייה והקליטה של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

ברשותכם, אני רוצה בכל זאת לאפשר לשלושה חברי כנסת שביקשו להציע הצעות אחרות להשמיע את דבריהם בקצרה מהמקום, שכן הם ליוו את הנושא – חבר הכנסת אברהם הירשזון, חבר הכנסת בני טמקין, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. תודה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חברי הכנסת אפרים גור ועמנואל זיסמן, יוצאי העדה הגרוזינית שיושבים אתנו באולם, במלאות 25 שנים למכתבם של ח"י יהודי גרוזיה, אני משתמש בטכניקה של הסרה כדי להביע את מלוא הערכתי והוקרתי ליוצאי עדה מופלאה זו, אשר ארץ-ישראל ומדינת ישראל היו חרותות בנפשם, בלבם ובהכרתם. עדה מופלאה זו התערתה בחיי הארץ הזאת בלי לדרוש רבות והטביעה את חותמה ואיבדה ממיטב בניה כדי להגן על המדינה הזאת.

כולנו, גברתי היושבת-ראש, במדינת ישראל ובתפוצות, יכולים ללמוד מהם מה זאת אהבת ארץ-ישראל ועם ישראל.

אני מבקש להביע הערכה מיוחדת לחבר הכנסת אפרים גור על מאבקו הבלתי מתפשר והמתמשך לטובת העולים מברית-המועצות לשעבר, ולברך את חבר הכנסת עמנואל זיסמן על כך שהוא מנהל את ועדת הקליטה באמת בצורה ממלכתית, כאשר דגל אחד על לבו, לעזור לעולים. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת בני טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, קודם כול אני רוצה לברך את חבר הכנסת אפרים גור על היוזמה הברוכה הזאת, את חבר הכנסת עמנואל זיסמן על נאומו ואת השר על תשובתו.

אני רוצה לספר לכם בקיצור, שגם אני עליתי לארץ באותן שנים שבהן התחילה העלייה של יהודי גרוזיה. פגשתי אותם גם בחוויה של מרכז הקליטה וגם בחוויה של השירות הצבאי המשותף. אני מכיר מקרוב את העלייה הזאת ומכיר מקרוב עד כמה הסטריאוטיפים והסטיגמות והעלבונות שהופנו נגד העדה הזאת, שהיום לצערי הרב מועלים נגד עולי ברית-המועצות בכלל, אין להם יסוד ואין להם בסיס.

אני מברך את העדה ביום זה, ואני מאחל כעולה לעולים שכולנו יחד נמשיך לבנות את מדינת ישראל. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

אחרון – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ליהדות גרוזיה הודבקה סטיגמה שלילית. לפני 17 שנה עשיתי לראשונה היכרות עם בני העדה, כאשר הייתי יושב-ראש חברת "עמיגור", המנהלת עשרות אלפי דירות בערי פיתוח, ובהן גרים אלפים מבני העדה. עד מהרה נוכחתי לראות, שרבים מבקרים במתנ"סים, באופן יחסי הרבה יותר מאחרים בעיר ובשכונה. סקרנותי גברה. ביקרתי בבתים רבים. ראיתי כמעט בכל בית, בכל משפחה, כלי נגינה וכלי קודש, תמונות, משחקי שחמט, ספרים רבים, ילדים מחונכים ועוד ועוד – סממנים מובהקים של תרבות.

את בחירתי לכנסת לראשונה אני חב לעמיתי בני העדה הגרוזית, שהיוו שלישי מן הכוח הפוליטי שלי במרכז המפלגה. כולנו בישראל חבים לעדה המפוארת הזאת חוב גדול בשל הסטיגמות השליליות

שהדבקנו להם ללא כל הצדקה לאחר עלייתם ארצה. את החוב הזה אני מבקש לפרוע גם עתה, כפי שאני עושה זאת בכל הזדמנות.

תודה מיוחדת לחבר הכנסת אפרים גור ולחבר הכנסת עמנואל זיסמן על יוזמתם, ולשר הקליטה יאיר צבן – על דברי הסיכום החמים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לכל חברי הכנסת המתדיינים. תודה רבה לשר העלייה והקליטה השר יאיר צבן, ותודה רבה לאורחים היקרים בשם הכנסת כולה. אני מצטרפת לברכות החמות על המפעל הרב בעבר ועל תרומתכם והמשך העבודה המשותפת להצלחת העלייה כולה וכמובן להצלחת המדינה ולשגשוגה.

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – שיעורי חינוך גופני), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ר' איתן)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק חינוך ממלכתי; הצעת חוק א'תרכא. אני מזמינה את חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק חינוך ממלכתי, שנוגעת לאימון גופני, נועדה לוודא בחקיקה, שלא יהיה שיקול דעת של מנהלי או מורי בתי-ספר בכל מה שנוגע לאימון גופני. תוצאה של מחקר שבוצע בצבא בקרב המתגייסים – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, לא שומעים שום דבר, שיגבירו את הרמקול.

היו"ר ע' מאור:

האם העניין הוא טכני? חבר הכנסת רפאל איתן, דבר קרוב קצת יותר אל המיקרופון.

רפאל איתן (צומת):

אני אתחיל שוב. הצעת החוק הזאת נועדה לוודא שהאימון הגופני, החינוך הגופני ופעילות ספורטיבית יהיו חובה בבתי-הספר מהכיתה הראשונה, כי עולה ממחקרים שנעשו על-ידי הצבא ועל-ידי גורמים אחרים ורשויות אחרות, שרמת האימון הגופני, הכושר הגופני של הנוער בישראל, נמוכה באופן מוחלט וגם יחסית לנוער אחר, אם באירופה או בארצות-הברית.

לכן הצעתי את הצעת החוק הזאת. נכון שהיא תוסיף שעות לימוד, אבל אי-אפשר, על סמך שאלת הקצאת שעות לימוד או תקציב, לומר או להשלים עם כך שהאימון הגופני או הכושר הגופני של הנוער שלנו יישאר לקוי. אני מקווה שתימצא הדרך ויימצא התקציב כדי לממש את הנושא החיוני הזה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את סגן שר החינוך והתרבות, חבר הכנסת מיכה גולדמן, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק של חבר הכנסת רפאל איתן מדברת על תוספת שעות לחינוך הגופני במערכת החינוך. אני רוצה לומר לחברי הכנסת ולמציע חבר הכנסת איתן, שמערכת החינוך נמצאת זה שנתיים בהיערכות חדשה בכל מה שקשור לחינוך הגופני.

נכון אמרת, שלגבי אותם צעירים שמתגייסים לצבא, אנחנו מוצאים לא מעטים מהם, כבר בשבועות הראשונים, סובלים משברי הליכה. חלקם מגיעים בכושר לקוי.

הקמנו ועדה כדי שנוכל לראות איך להתמודד עם השינויים המחויבים כתוצאה מהנתונים שצה"ל העביר אלינו. בוועדה משותפת של משרד החינוך, צבא-הגנה לישראל, משרד הביטחון ואנשי מקצוע אנחנו נערכים לשינויים.

השינויים הם אלה: החל מהתשנ"ג, כסגן שר החינוך, התרבות והספורט, שממונה גם על החינוך הגופני במערכת החינוך, הנחיתי את כל המפקחים בדבר חובה, במקום שעה שבועית בבתי-הספר היסודיים, לתת שעותיים בשבוע באמצעות מורה מקצועי לחינוך גופני, החל בכיתה א'. יש לא מעט בתי-ספר שאנחנו כבר עוברים בהם לשעה שלישית.

לגבי תלמידי כיתות י"א וי"ב, שהם הפוטנציאל לגיוס לצבא, שבהם אנחנו מאיישים את היחידות הקרביות, אנחנו בונים מערך חדש שקוראים לו: הכנה לצה"ל, לא רק של קבוצות ייחודיות ולא רק אלה שיש להם אמצעים ונרשמים לגופים פרטיים. אנחנו יודעים שלא מעטים מקציני הצבא המשוחררים משירות הקימו בתי-ספר פרטיים כדי לפתוח קורסים להכנה לצה"ל.

הקמנו, כמו שאמרתי, את הוועדה, קיבלתי את ההמלצות שלה, ואנחנו בונים תוכנית לימודית חדשה לגבי תלמידי כיתות י"א וי"ב, שתכין את בני ה-17 וה-18 לקראת גיוסם לצבא בצורה כזאת שלא תהיה המציאות שהיתה עד השנים האחרונות, שהילדים מרכזים את המאמץ למבחני הבגרות, ולמעשה יש הפסקה של פעילות החינוך הגופני כבר באמצע כיתה י"ב, ואנחנו רואים שיש פחות השתתפות של תלמידים בשיעורי החינוך הגופני. בנינו מערכת של הכנה חובה, שהיא חלק מהשלמה של מבחני הבגרות, והענקת תעודת הבגרות מחייבת גם אישור של המורים לחינוך גופני בבתי-הספר, כדי שהנוער הצעיר יהיה ערוך לקראת הגיוס לצבא, כדי שנצמצם ככל האפשר את התופעה של שביר הליכה. יש כאן שילוב של שני הדברים יחד.

במקביל, עשינו כמה פעולות נוספות. הכנסנו שיעורי הגנה עצמית בבתי-הספר, כדי שכל שכבת הגיל בכיתות י' וי"א תשולב בפעילות מיוחדת שהתחלנו בה על-פי המלצתו של ראש הממשלה לפני כשנתיים. בתקופה שלך, חבר הכנסת רפאל איתן, קראו לזה קפא"פ – קרב פנים אל פנים – היום קוראים לזה הגנה עצמית. כל נער ונערה בכיתות י' וי"א עוברים קורס של הגנה עצמית כדי שידעו להתמודד בעת צרה או בעת עימות; שכשיש צורך להיות ערוכים ומוכנים, תבוא התגובה המתאימה, תבוא התגובה הנכונה, משום שבמדינת ישראל, כמו קודם כך גם היום, אנחנו לא יודעים איפה ומתי, וחשוב שנהיה ערוכים ומוכנים גם בכל מה שקשור להגנה עצמית.

מערכת החינוך עוברת היום שינויים. אתם יודעים בוודאי, שעל-פי החוק יכול שר החינוך או משרד החינוך לקבוע את מערך השעות ואת מספר השעות של החינוך הגופני על חשבון מקצוע אחר. המגמה של משרד החינוך היום היא להרחיב את מספר שיעורי החינוך הגופני בבתי-הספר, ולכן אין לדעתנו מקום להעביר את החוק, ואנחנו מתנגדים לו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – שיעורי חינוך גופני). בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 17

בעד הצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 18

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון שיעורי חינוך גופני),

התשנ"ד–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

17 בעד, 18 נגד, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק הוסרה.

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מספר התלמידים בכיתה), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת א' דיין)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת החוק הבאה – א'תקיט. אני מזמינה את חבר הכנסת אלי דיין להביא בפנינו הצעת חוק חינוך ממלכתי. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מוגשת לפניכם הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מספר התלמידים בכיתה). ההצעה המונחת לפניכם קובעת, שבחוק חינוך ממלכתי, וכמובן גם בחוק חינוך ממלכתי-דתי, יהיה סעיף הקובע לאמור: מספר התלמידים בכיתה לא יעלה על 30.

רבותי חברי הכנסת, במצב של היום יש כיתות רבות שבהן 41 תלמידים. תארו לעצמכם מצב כזה ותשאלו האם מורה יכול לחנך וללמד 41 תלמידים בכיתה. כל המומחים, המורים, אנשי המקצוע וההורים אומרים, שהדבר הוא בלתי נסבל ובלתי אפשרי; שזה גורם לכך שלפחות שבעה עד עשרה תלמידים בכל כיתה מנוטרלים למעשה, בלי שהמורה יוכל להתייחס אליהם; מדובר במיוחד בתלמידים חלשים ובינוניים. אין גם מסייעת למורה באותה כיתה.

תארו לכם מצב כזה אצל תלמידים בכיתה א'. אומרת לי מורה מקצועית, ששמונה עד עשרה תלמידים בכיתה א' עלולים להגיע לחינוך מיוחד בגלל אי-טיפול מצד המערכת בבעיות שיש לילדים האלה. זו המהפכה האמיתית שאני מדבר עליה, חברי הכנסת.

פיני בדש (צומת):

אתה צודק. אני מבצע זאת בפועל.

אלי דיין (העבודה):

צריך לא רק יום לימודים ארוך, אלא גם להגביל את מספר התלמידים בכל כיתה ל-30; יש לשפר את מערכת ההוראה ויש לשפר את התנאים הפיסיים בכיתות ובבתי-הספר. לזה בעצם התכוונתי. נוהגים לשאול אותי: מה אתה מציע יום לימודים ארוך? המערכת עוד לא מוכנה לזה, אין מיזוג אוויר, אין לנו די מורים. נכון – הבה נתחיל ונבצע זאת באופן הדרגתי.

פיני בדש (צומת):

זה חשוב יותר מיום לימודים ארוך, האמן לי.

אלי דיין (העבודה):

הכול חשוב.

רבותי, אני רוצה לקרוא בפניכם מעיתון "על המשמר" של שבת. מנחם פרומן כותב דברי חכמים ומצטט את הרמב"ם בנושא יום חינוך ארוך ובעניין מספר התלמידים בכיתה. ב"על המשמר" מופיע ציטוט מהרמב"ם: מושיבים מלמדי תינוקות בכל מדינה ובכל פלך ובכל עיר ועיר – אומר הרמב"ם, שמאמין ביום חינוך ארוך – והוא יושב ומלמד כל היום כולו, ואפילו מקצת הלילה. יום הלימודים, לפי הרמב"ם, ארוך מאוד, ויש לחנך את הנער מגיל שש.

והוא ממשיך ואומר בהלכות תלמוד תורה: 25 תינוקות למדים אצל מלמד אחד. היו יותר על 25, עד 40, מושיבים עמו אחר לסייעו בלימודם. וממשיך הרמב"ם ואומר: היו יותר על 40, מעמידים להם שני מלמדי תינוקות. זוהי פסיקה ברורה של אחד המחנכים הדגולים, הרמב"ם, שאומר כי צריך יום חינוך ארוך, אבל שימו לב למספר התלמידים בכיתה: זה לא יכול להעלות על 25.

אדוני סגן שר החינוך, היתה לי כרגע פגישה עם שר החינוך, השר אמנון רובינשטיין, ואמרתי לו: אתה מסכים אתי שהמצב הוא בלתי נסבל, ללמד 40 תלמידים בכיתה א' ובכיתה ב', בגיל הרך?

היו"ר ע' מאור:

וכי הוא היה צריך לחכות לשאלתך?

אלי דיין (העבודה):

הוא אמר לי: זה באמת רעיון טוב. ושאל: אין מסייעת כאשר יש 40 תלמידים? אמרתי לו שאין מסייעת. הוא אמר, שהדבר הזה באמת לא בסדר, ואם יש 40 תלמידים, צריך לפחות להביא מורה מסייע.

שאול יהלום (מפד"ל):

למה אתה חושב הוא אמר את זה, האם בגלל הרמב"ם, או מפני שכך הוא חושב?

אלי דיין (העבודה):

כך הוא חושב. הוא לא קרא את הרמב"ם. אני הבאתי לו את דברי הרמב"ם והפנית את תשומת לבו אליהם. יהודי חכם, הרמב"ם, מהמאה ה-12 – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דיין, האם אתה בטוח שהשר היה צריך את חוות דעתך כדי להבין שחשוב שיהיו 30 תלמידים בכיתה?

אלי דיין (העבודה):

לא, מה שחרה לי היה העובדה שזו היתה בקשה שאני הייתי מוכן להתפשר עליה. אתם זוכרים את ההצבעה בשבוע שעבר? אמרתי: בואו תתחילו זאת לפחות בכיתות א' וב', שיהיו 30 תלמידים בכיתה, לא 25 תלמידים. הוא אמר לי שזה באמת דבר שאולי נוכל לבצע אותו.

לא כל דבר קשור במיליארדים של שקלים, לא כל דבר הוא בלתי אפשרי והמערכת לא מוכנה לו וכו'. אם אנחנו רוצים רפורמה אמיתית בחינוך כדי לפתור את הבעיות האמיתיות, אנחנו חייבים להתחיל בגיל הרך ולשים לב למספר התלמידים בכיתה. כמובן, צריך גם לשפר את התנאים בבתי-הספר, לשפר את מערכת ההוראה ולהנהיג יום לימודים ארוך.

בסיעת העבודה אמר לי שר האוצר, שאת זה לא כתבנו במצע המפלגה בוועידה. ואז הבאתי החלטת ועידה ברורה ומפורשת – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

למה לא הבאת את הרמב"ם, בשביל מה אתה צריך החלטת ועידה?

אלי דיין (העבודה):

חשבתי לשכנע אותו באמצעות החלטת ועידה, שהיא מאוחרת יותר. כי החלטת הוועידה למדה מהרמב"ם, ובעצם גיבשה את ההלכה של הרמב"ם.

פיני בדש (צומת):

— — מי שהסתמך על הרמב"ם לא הגיע רחוק.

משה פלד (צומת):

אני מציע לך לקצר, יש לך כאן רוב.

אלי דיין (העבודה):

לכן, רבותי חברי הכנסת, תנו ידכם לרפורמה האמיתית, ואני מתכוון לקדנציה הזו, כי אנחנו הבטחנו זאת לבוחר, ואנחנו נבחרים לקדנציה. ראש הממשלה וגם אני אמרנו מעל כל במה, שנקבע יום חינוך ארוך, נשנה את המצב בבתי-הספר בשכונות, בערי הפיתוח ובכל הארץ.

משה פלד (צומת):

גם ראש עיריית מעלות תומך בכך.

אלי דיין (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, החלטתי נחושה, ובגלל זה גם התפטרתי היום מתפקידי כיושב-ראש הקואליציה. לא התפקיד הוא העיקר. אני נאחז בקרנות החינוך, לא בקרנות התפקיד. אני ממשיך להיאבק כחבר כנסת בסיוע הבית הזה, שהוא הריבון, שהוא הקובע, ולא שר האוצר.

משה פלד (צומת):

נקבל אותך בזרועות פתוחות לאופוזיציה.

אלי דיין (העבודה):

לא. אני דווקא התפטרתי כדי למנוע נזק לסיעתי ולמפלגתי.

פיני בדש (צומת):

נזק יותר מאשר – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, אתה יכול לחזור לכור מחצבתך, וזו תהיה שעתך היפה ביותר.

משה פלד (צומת):

תאמין לי שנזק יותר גדול מרבין אתה לא יכול להביא.

אלי דיין (העבודה):

לא. לכן אני רוצה שרבין יהיה ראש הממשלה הבאה ויוכל לבוא בזמן הבחירות ולומר: עשינו יום חינוך ארוך, השקענו מיליארדים בחינוך.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת דיין, עד עכשיו היה לך נאום יפה, ואתה מתחיל לקלקל אותו.

היו"ר ע' מאור:

רבין כבר משקיע את זה, אולי שכחת.

אלי דיין (העבודה):

הממשלה הזאת השקיעה הרבה בחינוך, והיא צריכה להשלים את הרפורמה.

משה פלד (צומת):

אתה יכול להיות שקט, ראש מועצת מעלות תומך בך.

אלי דיין (העבודה):

חברי הכנסת, היה לי עונג רב לקרוא בשבת את המאמר ב"על המשמר" – אני לא יודע אם גברתי היושבת-ראש קראה אותו – על יום חינוך ארוך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

היא לא קוראת "על המשמר".

היו"ר ע' מאור:

אני שנתיים עוסקת בחינוך, ולא רק בשבוע מסוים.

אלי דיין (העבודה):

אתה יודע, שעכשיו שולחים לנו הביתה את העיתון "על המשמר" לתקופת ניסיון, בגלל השינויים בבעלות.

דוד מגן (הליכוד):

"ידיעות אחרונות" – – – ללא תשלום.

אלי דיין (העבודה):

צמוד לאיזה עיתון אני חושב.

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה זה קשור ב"דיעות אחרונות"?

היו"ר ע' מאור:

אני מבינה שאתה עושה פה עכשיו פרסום רציני ל"על המשמר".

אלי דיין (העבודה):

"על המשמר" הוא עיתון רציני, עיתון אידיאולוגי, והוא כתב דברים מפורשים בעניין הזה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אברהם הירשזון (הליכוד):

מה אומר הרמב"ם על זה?

אלי דיין (העבודה):

אני הבאתי לכם היום שיעור. חבר הכנסת הרב בא-גד, היום נתתי במקומך את השיעור השבועי.

יוסף בא-גד (מולדת):

כל הכבוד. התכוננתי ואתה לקחת.

אלי דיין (העבודה):

אני מודה לכם ומבקש את תמיכתכם כדי שהצעת החוק הזאת תופעל כבר בשנת הלימודים הקרובה.

משה פלד (צומת):

תבקש את תמיכת החברים שלך. יש לך התמיכה שלנו.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת אלי דיין.

אני מזמינה את סגן שר החינוך והתרבות חבר הכנסת מיכה גולדמן. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק של חבר הכנסת אלי דיין היא למעשה התשובה למה שקורה בפועל במערכת החינוך זה שנתיים ויותר. מערכת החינוך – – –

פיני בדש (צומת):

באמת.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת בדש, אתה מרשה לי לצטט אותך?

שלמה בוחבוט (העבודה):

כאשר אתה מדבר עם שר החינוך אתה אומר שזה נכון, ופה אתה אומר אחרת. חסר לך כסף?

פיני בדש (צומת):

לגבי יום לימודים ארוך אני מסכים אתך, אבל לגבי מספר ילדים בכיתות – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

רבותי חברי הכנסת, כשמדברים על יום לימודים ארוך, ודאי שהצד הזה של האולם יכול להיות גאה על מה שקרה בשנתיים האחרונות. זאת הממשלה הראשונה שהחזירה שעות למערכת החינוך. החל מהתשנ"ג, תלמידי כיתות א' וב' הפסיקו לחזור הביתה בשעה 11:45. החל מהתשנ"ד, תלמידי כיתות ג', ד' וה' חוזרים הביתה בשעה 13:00 ולא בשעה 11:45. בכל מערכת החינוך במדינת ישראל, בבתי-הספר היסודיים מקבלים חמש שעות שבועיות יותר משקיבלו לפני שנתיים וחצי, בהתשנ"ב. בערי הפיתוח חוזרים הביתה בשעה 14:00.

אברהם הירשזון (הליכוד):

השאלה היא מה עושים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

ואם נוסיף את תוכניות ההעשרה, את מה שקרן-קרב עושה, את תוכניות ההעשרה האחרות במערכת החינוך, באזורי הפיתוח ובחלק לא קטן משכונות ישראל, במערכת החינוך בבתי-הספר היסודיים בשנתיים האחרונות – הלימודים מסתיימים בשעה 14:00, בשעה 15:00, כך שלמעשה אנחנו נמצאים היום באמצע הדרך. יש לנו עוד שנתיים להמשיך את המגמה של יום לימודים ארוך, שהתחלנו בו בהתשנ"ג.

שאול יהלום (מפד"ל):

הרבה פחות משנתיים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אנחנו נעשה זאת כמו שידענו לעשות זאת בשנתיים הראשונות. אני בטוח שסדר העדיפויות החדש הוא לא רק במערכת החינוך. אבל מאחר שאנחנו כאן עוסקים בחוק שמדבר – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני סגן השר, אולי תענה – מה אתם עשיתם בנושא של הכשרת מורים. הרי נכשלתם לחלוטין.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת הירשזון, אתה יודע כמוני, שמערכת החינוך עוברת שינויים, עוברת רפורמה בכל מה שקשור להכשרת מורים, להשתלמויות של מורים – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא נכון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אנחנו היום רואים יותר ויותר מורים בעלי תואר ראשון ותואר שני במערכת החינוך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

נכשלתם לחלוטין בנושא הזה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אנחנו רואים שהאגף להכשרת מורים במערכת החינוך עושה מאמצים, והשינוי היום הוא שבוגר מכללה למורים יכול לצבור מספר שעות שיאפשר לו להשתלב בלימודים אקדמיים ולהגיע לתואר אקדמי מושלם; זה שונה ממה שהיינו רגילים לו לפני שנים מספר.

אין זה סוד שמערכת החינוך, כחלק מהמאמץ שלה בקליטת העלייה, קלטה 4,700 מורים עולים, שמתוכם קרוב ל-2,000 כבר נקלטו בתקן מערכת החינוך, והם באו לסייע באותם מקצועות שהיתה לנו מצוקה בהם, כמו מדעים, אמנות, מוסיקה, חינוך גופני. מצד אחד סייענו לקליטה, ומצד אחר העשרנו את בתי-הספר, את מערכת החינוך באותם אזורים שבהם היה קשה להשיג מורה למוסיקה, אם זה בצפון ואם זה בדרום. נכון שיש לנו בעיה אמיתית של מחסור במורים לאנגלית.

אברהם הירשזון (הליכוד):

תודה שנכשלתם בזה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חסרים היום במערכת החינוך קרוב ל-200 מורים לאנגלית, ולכן היום, בתוכנית מיוחדת, בשיתוף הסוכנות היהודית ומחלקת העלייה שלה, אנחנו מסייעים בבניית תוכנית התאמה לעידוד העלייה

מאנגליה, מארצות-הברית, מקנדה ומדרום-אפריקה. קיבלנו על עצמנו לבנות תוכנית של קליטת אקדמאים שיעברו הסבה להוראת האנגלית, כדי לתת פתרון למחסור של מורים בשכונות הדרומיות, באזורי הפיתוח בגליל ובנגב. גם בקרב העלייה הרוסית אנחנו מעודדים תחום זה. יש כאלה שהגיעו בהכשרה מוקדמת כמורים לאנגלית.

עכשיו לגבי מספר התלמידים בכיתה. רבותי, אני מדבר על ממוצעים כאן; הממוצע היום במדינת ישראל הוא לא 40 תלמידים בכיתה, ולא 41 תלמידים, כמו שניסו להסביר כאן. המצב היום הוא שירדנו ל-35 ול-32 תלמידים בכיתה. צריך לעודד. אני ביקשתי גם לקבל נתונים ממנכ"ל המשרד, ואין שום מחקר שמצביע על כך שמעבר לכיתה שיש בה מספר תלמידים קטן יותר יביא להישגיות גדולה יותר של התלמידים. יש מחקרים – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, האם כבוד סגן השר לא מוגבל בזמן?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

תסלחי לי, חברת הכנסת בלומנטל, אני מדבר מתוך נתונים ומתוך בדיקה, אין שום חומר, ויש לך זכות להגיש שאילתא.

היו"ר ע' מאור:

היא שאלה על הזמן, ואכן זמןך ממש תם.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

מקובל. גם אני צריך לנסוע בעוד שעתיים צפונה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה רוצה לדבר עוד שעתיים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

ולכן, אנחנו בוודאי נמצאים במציאות שונה מזו שהיתה בעבר. מספר התלמידים הממוצע בכיתה, כמו שאמרתי, הוא 35. בלא מעט מבתי-הספר, כשמדברים על ממוצע, מספר התלמידים בכיתה קטן מ-30. נכון שיש גם כיתות מעטות שיש בהן 38, 39 ו-40 תלמידים, אבל אם אנחנו מדברים על ממוצע, המגמה היא בכיוון החיובי של מספר תלמידים קטן יותר.

משה גפני (יהדות התורה):

אז החוק של חבר הכנסת אלי דיין עוזר לכם.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

שמעתי את דבריו של חבר הכנסת אלי דיין. אנחנו קבענו כממשלה לתת למערכת החינוך סיוע גדול ביותר.

תקציב החינוך גדל בשנתיים האחרונות ב-50% ריאלית. הוא מתקרב היום ל-14 מיליארד שקלים. אינני מכיר עוד מדינה כזאת בעולם.

בשבועות האחרונים דיברו ומדברים כאן על יום לימודים ארוך, מה קורה וכו'. הצד הזה של האולם צריך להיעלם מהמדינה למאה שנים כדי לבוא ולדבר על יום לימודים ארוך. לא ראיתי את סיעת המפד"ל ולא את סיעת הליכוד, מה אתם עשיתם במשך 15 שנה כדי שלא יישחקו מאות אלפי שעות במערכת החינוך.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתם מצליחים להרוס – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

במשך 15 שנים ניהל הליכוד את משרד האוצר והיה בראשות הממשלה, ואתם צמצמתם מאות אלפי שעות במערכת החינוך. בזמנכם הגיעו למצב, שתלמידי בתי-הספר היסודיים חזרו הביתה ב-11:45, ואתם מעזים לדבר על יום לימודים ארוך? תתביישו, תברחו מכאן. אל תדברו בכלל על חינוך.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לעת עתה החברים שלך הם שבורחים מכאן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

בזמנכם מערכת החינוך נהרסה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מודה שאתה רוצה לסתום לנו את הפה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני לא רוצה לסתום לכם את הפה. אני פשוט אומר לכם את העובדות. וכדאי לכם, כשמדברים על חינוך, שפיכם יהיה סגור. זה נכון.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

בינתיים החברים שלך בורחים מהאולם.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

כשאת מדברת, כדאי שתלמדי את החומר, תלמדי את המציאות, תשמעי. בתקופת הליכוד הילדים שלך חזרו הביתה ב-11:45.

שאול יהלום (מפד"ל):

תתייחס לחבר הכנסת אלי דיין. מה אתה רוצה מאתנו?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת אלי דיין אמר ואומר בכל מקום, שמערכת החינוך בתקופתו של ראש הממשלה יצחק רבין קיבלה את הסיוע הגדול ביותר מאז הקמת מדינת ישראל.

רון נחמן (הליכוד):

נגמר הזמן.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים ולאפשר לסגן השר לומר משפט מסכם.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אנחנו שמחים שהציבור מודע לעשייה של מערכת החינוך, לשינויים שחלו במערכת החינוך. ולא יעזור לאיש, ככל שתתקפו יותר את מה שנעשה במערכת החינוך, נצליח להביא לידיעת הציבור את השינויים שנעשו בשנתיים האחרונות.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, יש תקנון, יש כללים. סגן השר עבר על הזמן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

מאחר שאנחנו נמצאים במגמה של המשך העשייה בחינוך, הממשלה לא רואה — — —

רון נחמן (הליכוד):

— — —

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת שתאפשרו לסגן השר לסיים את דבריו.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני יודע שקשה לכם לשמוע את האמת. קשה לכם לשמוע שהממשלה עושה את מה שאתם לא הצלחתם לעשות במשך שנים.

לכן הממשלה מתנגדת להצעת החוק.

היו"ר ע' מאור:

סגן השר, האם אמרת את המשפט המסיים? שואלים מה אמרת.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אמרתי שהממשלה מתנגדת להצעת החוק, מאחר שזה מתבצע בפועל.

היו"ר ע' מאור:

מאחר שזה מתבצע בפועל, הממשלה מתנגדת להצעת החוק.

פיני בדש (צומת):

למה היא מתנגדת?

היו"ר ע' מאור:

מאחר שזה מתבצע בפועל, אין צורך בחקיקה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק של חבר הכנסת אלי דיין, שאני מבינה שגם רבים אחרים הציעו.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון מספר התלמידים בכיתה),
התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדה התקבלה.

היו"ר ע' מאור:

19 בעד, שני מתנגדים, אחד נמנע. אני קובעת שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת החינוך והתרבות להכנה לקריאה ראשונה. חבר הכנסת אלי דיין, לאיזו ועדה אתה מבקש להעביר את הצעת החוק?

אלי דיין (העבודה):

לוועדת החינוך.

היו"ר ע' מאור:

האם יש הצעות אחרות? לוועדת הכספים?

קריאה:

לא.

גדליה גל (העבודה):

לוועדה משותפת.

היו"ר ע' מאור:

יש שתי הצעות, ולכן הנושא יעבור לוועדת הכנסת, אשר תקבע לאיזו ועדה להעביר את הצעת החוק.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום, למסור הודעה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אני משלים פה מהלך שהתחלנו קודם, נתקענו בו, ואני רוצה לסיים אותו.

היינו צריכים להקים ועדה משותפת לוועדת הפנים ולוועדת הכספים, שתכין את חוק זכיון ים המלח (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995, שהיא הצעת חוק ממשלתית. נקלענו למצב מבין בעניין הרכב הוועדה. לאחר התייעצות מאחורי הקלעים אני מבקש מהכנסת לרשום לפניה, כי החברים בוועדה המשותפת יהיו: יהושע מצא – יושב-ראש, גדליה גל – יושב-ראש ועדת הכספים, ועמם חברי הכנסת אסעד אסעד, בני טמקין, פני בדש, יוסף ונונו, סילבן שלום, שמואל אביטל, יגאל ביבי ומאיר שטרית. ביחד הם עכשיו עשרה חברים, חמישה מכל ועדה.

היו"ר ע' מאור:

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, אני לא מאמינה שהוועדה תוכל לתפקד היטב כשאין בה שום חברת כנסת. אני מבקשת להביא את זה לתשומת הלב.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מאוד מצטער על שלא נכללה שום חברת כנסת, אבל אני מתאר לי שבועדות הבאות הם יביאו את זה בחשבון.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את סגן שר החינוך והתרבות להשיב על כמה שאלות.

שיתוף נוער מנותק בפעילות מתנ"סים בירושלים

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

לפי כתבה שפורסמה ב-16 בדצמבר 1994 במקומון "ירושלים" ולפי מידע נוסף שהגיע למשרדי, מתנ"סים מסוימים בירושלים אינם מאפשרים פעילות של קבוצות נוער מנותק של המחלקה לקידום נוער. ידוע לי, כי משרד החינוך מימן בשנת 1994 65.1% מכלל תקציב החברה למתנ"סים.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרד החינוך למדיניות זו?

2. אם כן – האם ימשיך משרדך לסבסד מוסדות הנוקטים מדיניות מסוג זה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. החברה למתנ"סים פועלת כמעט רק בקרב אוכלוסיות חלשות – רוב המתנ"סים נמצאים ועובדים ביישובי פיתוח, בשכונות מצוקה וביישובי מיעוטים. גם בערים הגדולות שבהן פועלים המתנ"סים, כמו נתניה, פתח-תקווה, חולון, ירושלים, ראשון-לציון ורמת-גן, המתנ"סים נמצאים, משרתים ופועלים בשכונות הקשות.

מכאן שכל משאבי החברה למתנ"סים – כוח-אדם, הדרכה, תקציבים ופרויקטים – מיועדים לפיתוח, להעשרה, לעידוד ולתמיכה באוכלוסיות אלה.

עם זאת, יש בתקציב החברה סעיפים המיועדים במיוחד לנושא, המהווים כמובן תוספת לעשייה רבת ההיקף הנעשית ישירות על-ידי המתנ"סים.

מובן שיש מעברים של פרטים בתוך האוכלוסיות ביחס לפרויקטים השונים, וכך למעשה היקף הפעילות בקרב האוכלוסיות החלשות הינו רחב הרבה יותר מסך תקציב החברה למתנ"סים. למשל, עולה חדש מבוגר משתתף בפעילות הנערכת לקשישים במקביל ללימודיו באולפן וכו'.

המתנ"סים בירושלים, כמו בכל הארץ, עוסקים במתן שירותים למגוון רחב של אוכלוסיות חלשות, הכולל קשישים, נוער מנותק, עולים חדשים, משפחות חד-הוריות, נכים, מובטלים ועוד.

בירושלים לבדה מדובר על מאות רבות של תושבים המוגדרים כשייכים לאוכלוסיות החלשות ומקבלים שירותים רחבים ומגוונים. זאת, לא תמיד בגיבוי תקציבים מהגורמים הממלכתיים והעירוניים.

המקרים שקיבלו ביטוי בעיתונות ומתייחסים לנוער מנותק הם נקודתיים ואינם מבטאים את המדיניות, שהיא שונה לגמרי.

ברמת המדיניות: המתנ"סים רואים את העבודה עם הנוער המנותק כחלק מעבודתם הכוללת עם הנוער בשכונות.

המדיניות המשותפת ליחידה לקידום נוער בעיריית ירושלים ולחברה הירושלמית קובעת, שהעבודה השוטפת עם הנוער המנותק נעשית על-ידי אנשי קידום נוער בסביבתם הטבעית של הנערים – רחוב, פאבים, מועדונים וכו'. בנוסף מקבלים בני הנוער גיבוי נוסף מהמתנ"סים במשאבים – תקציבים, שימוש מסובסד במתקנים, חדרי פעילות וכו'. מדובר בעשרות רבות של נערים ונערות הנמצאים בקשר עם המתנ"סים, וזאת כחלק מאחריותם הכוללת של המתנ"סים לעבודה עם נוער בשכונה.

הבעיות שהוזכרו בעיתונות הן נקודתיות, בבחינת היוצא מן הכלל המוכיח את הכלל. עיקר הבעיה היה בגילה ובבית הנוער העברי. בגילה הבעיה נפתרה, בבית הנוער – בטיפול. מדובר על בעיות תפקודיות הקשורות, בין השאר, בתקשורת בין העוסקים בנושא ברמת השכונה.

ברוב שכונות העיר מתקיים קשר טוב ואף יותר מכך בין הנוער המנותק למתנ"ס, קשר המקבל ביטוי בהזרמת משאבים לנושא, סבסוד פעילויות, שימוש במתקנים וכו'.

אכן, לעתים קיימות בעיות נקודתיות, אך אלה בדרך כלל נפתרות.

קניית תארים אקדמיים

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

לאחרונה פורסם על-אודות חברת אי.אס.אי. המאפשרת לקנות תארים אקדמיים ללא שלבי למידה מסודרים ובמהירות גבוהה – ככל שתשלם יותר, תקבל את התואר מהר יותר. אלפי אזרחים תושבי המדינה רכשו את התעודות ומשתכרים לפיהן שכר דיפרנציאלי.

ברצוני לשאול:

1. האם תמונת מצב זו ידועה למשרד החינוך?

2. מה עשה משרד החינוך עד היום בנושא זה, ומה יעשה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. חברת אי.אס.אי. מקיימת בארץ שלוחה של מוסד המתקרא "אוניברסיטת ניו-פורט, קליפורניה, ארצות-הברית", אוניברסיטה שאינה מוכרת כמוסד אקדמי על-ידי רשויות ההכרה האזוריות בארצות-הברית וארגון האוניברסיטאות האמריקני, וכן אינה מוכרת על-ידי הגורמים הבין-לאומיים הפועלים בחסות אונסק"ו להכרה הדדית בין מוסדות אקדמיים בעולם.

הלימודים באוניברסיטה זו אינם מוכרים גם על-ידי משרד החינוך, ואינם מוכרים לצורכי עיסוק בתחומים שונים. גם האוניברסיטאות השונות, שלהן שיקול דעת אקדמי עצמאי בנושאים אלה, אינן מכירות בתוארי אוניברסיטה זו.

עם זאת, המוסד המתקרא "אוניברסיטת ניו-פורט" פועל על-פי החוק במדינת קליפורניה ורשאי להעניק שם, באופן שהוא מעניק, את התארים שהוא מעניק.

ככלל, בארצות-הברית, כמו בארצות רבות אחרות בעולם, מתקיימים מוסדות המעניקים תארים אקדמיים ברמות שונות. הרוכש את ההשכלה במוסד, והמעסיק אדם על סמך תעודה – אלה גם אלה בוחנים לא רק את שם התואר שבתעודה אלא גם את שם המוסד המעניק ורמתו.

גם בישראל קיים הבדל בין לימודים במוסד ישראלי, הפועל באישור המועצה להשכלה גבוהה ותאריז מוכרים לכן לכל דבר ועניין, לבין תארים של מוסדות זרים, בין שהוקנו ללומד בחוץ-לארץ ובין שניתנו בשלוחה של המוסד הזר הפועלת בארץ. דבר זה נכון גם לגבי סטודנטים הישראלים הנוסעים לחוץ-לארץ על מנת לרכוש שם השכלה אקדמית, גם לגבי עולים חדשים שרכשו את השכלתם בארץ מוצאם, וגם לגבי ישראלים הלומדים באמצעות חברת אי.אס.אי.

ובכן, העסקה על סמך תעודות המעידות על השכלה אקדמית מוסדרת במדינת ישראל בכמה אופנים:

ככל שהדבר נוגע לעיסוק במקצועות "מוגנים", מקצועות שבהם יש להגן על הציבור מפני הטעיה באשר למומחיות העוסק – מקצועות הרפואה, ההנדסה, המשפטים, ראיית-החשבון וכיוצא באלה – אין עצם קיום תעודה מאפשר עיסוק, אלא דבר החקיקה המתאים קובע את המוסדות שבהם ניתן לרכוש את ההשכלה המתאימה.

לעומת זאת, כאשר מדובר בהשכלה אקדמית כללית, לצורכי דירוג ושכר בלבד, עומדת לרשות המעסיק הלשכה להערכת תארים ודיפלומות, הפועלת במשרד החינוך על סמך הכללים והנהגים הבין-לאומיים וקובעת אם בעל התעודה המעידה על לימודים אקדמיים באוניברסיטה זרה הוא אכן בעל דרגה אקוויולנטית לתואר אקדמי בישראל לצורכי דירוג ושכר. אשר על כן, ועד כמה שידוע לי, אין מדובר בתופעה רחבה כפי שתואר בשאלה.

המצב הקיים המתואר לעיל בכל זאת אינו מספק. אין ספק כי מוסדות הפועלים בארץ, אף אם הם מוסדות זרים, יוצרים אצל הקליינט התמים תחושה של אמינות. יש צורך להבטיח, כי מוסד הפועל בישראל לא יטעה את המבקש ללמוד באמצעותו באשר לאיכות המוצר המוצע לו. בעניין זה הוברר לי לאחרונה, על סמך חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה, כי קיים חסר מסוים בחוק המועצה להשכלה גבוהה, ואין ההסדר הקיים מספק את ההגנה הנדרשת.

נראה כי חברת אי.אס.אי. אכן פועלת, ככל שנודע למשרד החינוך, תוך ניצול חסר זה שבחוק המועצה להשכלה גבוהה.

משרד החינוך והמועצה להשכלה גבוהה עוסקים, לבקשתי, בימים אלה בדיונים בנושא זה ובגיבוש תיקון לחוק שיבטיח הסדרה של הנושא. בכוונתי להסדיר נושא זה במהלך החודשים הקרובים.

קבורת עצמות אדם שנתגלו בחפירות ארכיאולוגיות

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

מדוחות של רשות העתיקות שהגיעו לידי מתברר, שרשות העתיקות איננה מעבירה לקבר ישראל עצמות אדם שהתגלו בקברים עתיקים, וזאת בניגוד להחלטות הממשלה ובניגוד להוראות היועץ המשפטי לממשלה.

ברצוני לשאול:

1. מה בדעתך לעשות כדי להחזיר עצמות אלו ועצמות אחרות הנמצאות במוזיאונים ובמחסנים לקבר ישראל?

2. מה בדעתך לעשות כדי למנוע הישנות מקרים אלו?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. רשות העתיקות פועלת על-פי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה ומעבירה לקבורה עצמות אדם המתגלות בחפירות ארכיאולוגיות, לפי נוהל קבוע עם המשרד לענייני דתות.

כידוע, קבע היועץ המשפטי לממשלה, שעצמות אדם אינן בגדר עתיקה, ולרשות העתיקות אין אחריות לעצמות אדם הנמצאות במוזיאונים או במקומות אחרים.

לא ידוע לנו אילו דוחות נמצאים בידיו של חבר הכנסת רביץ. מכל מקום, מרשות העתיקות לא הועברו אליו דוחות כלשהם.

מיזוג אוויר בבתי-ספר

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

פורסם בעיתונות, שמשרד החינוך יתקין בשנה הקרובה מזגנים בבתי-הספר שבאזורים הקרים.

ברצוני לשאול:

1. לפי איזו חלוקה של בתי-ספר יחלק המשרד את המזגנים?

2. האם גם בתי-הספר של החינוך העצמאי ות"תים – תלמודי תורה – מהחינוך החרדי יקבלו מזגנים באותם יישובים?

3. האם שוקל משרדך לפרסם קריטריונים בנושא זה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

1. הקריטריונים שעל-פיהם מממן משרדנו התקנת מערכות חימום וקירור בבתי-הספר הם: א. יישובים שגובהם 600 מטר מעל פני הים זכאים להשתתפות בהתקנת מערכות חימום בבתי-הספר המצויים בתחומם; ב. יישובים הנמצאים בשבר הסורי-אפריקני זכאים להשתתפות בהתקנת מערכות קירור בבתי-הספר המצויים בתחומם. שאר בתי-הספר אינם זכאים לסיוע בגין נושאים אלו.

2. כל בתי-הספר הנמצאים באזורים אלו זכאים למימון ההתקנות, ובכלל זה בתי-ספר הנבנים עבור המגזר החרדי. לגבי כל מגזרי החינוך, בכל יישוב, הטיפול הוא בידי הרשות המקומית.

3. קריטריונים אלו נקבעו על-ידי ועדה בין-משרדית לקביעת מפתח עלות לבניית בתי-ספר, שהיו שותפים לה משרד החינוך והתרבות, משרד הבינוי והשיכון, משרד האוצר, מרכז השלטון המקומי ומפעל הפיס.

הקריטריונים פורסמו עם השלמת עבודתה של הוועדה בסוף 1990, והופצו לכל ראשי הערים, הגזברים והמהנדסים ברשויות המקומיות.

כמו-כן, משרדנו מפרסם את הקריטריונים מעת לעת, לפי הצורך.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם ורדיגר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני סגן השר, אני הגשתי את השאלתא לאחר שהגיעו אלי תלונות ממקומות מספר – על-פי הקריטריונים שנקבעו על-ידי משרד החינוך וכל הגופים השותפים לזה – והם טענו שהם לא נכללו במוסדות שעונים על התנאים להתקנת מזגנים.

לכן אני שואל: האם אפשר לקבל רשימה מפורטת של כל בתי-הספר באותם מקומות אשר ראויים, על-פי הקריטריונים, לקבל את המזגנים, כדי שנוכל באמת לדעת את המצב הנכון?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, משרד החינוך פועל, כמו שאמרתי בתשובה על השאלות המקוריות של חבר הכנסת ורדיגר, על-פי קריטריונים. וכשמדברים על קריטריונים, לנו אין חדרים חשוכים, אין לנו פינות סגורות, אלא את כל הקריטריונים תוכל לקבל בצורה מסודרת, ואני אבקש ממנהל הפיתוח להעביר אליך את כל הקריטריונים. אם ימצא שיש פגיעה ביישוב כזה או אחר, ודאי שהמשרד מחויב לנהוג על-פי הקריטריונים.

העברת קריית הממשלה מתל-אביב לאתר מקווה-ישראל

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

פורסם כי קריית הממשלה בתל-אביב מתוכננת לעבור ממקומה הנוכחי לאתר מקווה-ישראל, אתר שתוכנן להישאר "ריאה ירוקה".

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם מדובר על כל שטח מקווה-ישראל או על חלק מהשטח?

3. מה יהיה עתידו של מקווה-ישראל, והאם חזרה בה הממשלה מההודעה שנמסרה על-ידי סגן שר החינוך, כי לא פוגעים במקווה-ישראל, וכי המקום יישאר כפי שהוא?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. מינהלת הקמת קריות ממשלה, הפועלת מכוח החלטות ממשלה, בוחנת אפשרויות להקמת קריית ממשלה לאזור המרכז, תוך שקילת שיקולים שונים, כלכליים, דמוגרפיים ואחרים. בין האפשרויות נבחנת גם האפשרות להקים את קריית הממשלה באזור המרכז בשטח מוגבל משטח מקווה-ישראל.

טרם התקבלו החלטות בנושא זה וגם לא היתה עדיין פנייה רשמית להנהלת המוסד. מכל מקום, הגורמים המופקדים על בית-הספר וחוק מקווה-ישראל – משרד החינוך, התרבות והספורט ומשרד החקלאות, וכן גם הוועד המנהל של בית-הספר, וחברת כ"ח – מודעים לנושא ופועלים בעניין כמיטב יכולתם כדי להבטיח את אדמות מקווה-ישראל, את קיומו של בית-הספר, המוסד ו"הריאה הירוקה".

יזכר כי אין זה הניסיון הראשון לנגוס באדמות החקלאיות של בית-הספר מאז הפך תאגיד ממשלתי. בשנות ה-50, בעת כהונתו של משה דיין, זיכרוננו לברכה, כשר החקלאות, דובר על ניצול שטחי מקווה-ישראל לצורך הקמת שיכונים לדיירי שכונת-התקווה. בשנות ה-70 הציע ראש עיריית תל-אביב, השר המנוח יהושע רבינוביץ, "להפוך את שטחי מקווה לפארק" ולהעביר את בית-הספר "למקום אחר". בראשית שנות ה-90 הציע השר שרון, ייבדל לחיים ארוכים, להעמיד באדמות הללו קרוונים לעולים חדשים. כל התוכניות הללו נגנזו בעודן באיבן, משום שהובן כי אין לפגוע באדמות בית-הספר החקלאי הראשון בארץ, המשמש סמל להתחדשות ההתיישבות היהודית ולשיבה אל

הקרקה, ומהווה "ריאה ירוקה" יחידה כמעט באזור צפוף ומאוכלס ביותר, שאיכות החיים בו הולכת ויורדת.

המצדדים בתוכנית המוצעת טוענים, כי מדובר בשטח קטן וחסר משמעות בן 70 דונם. לעומת זאת, החשש הוא כי התוכנית יביאו למעשה לשימוש בשטח של כ-1,000 דונם, שהוא רוב רובו של השטח החקלאי של המוסד, והפקעתו תחסל בפועל את החינוך החקלאי במקווה-ישראל ואת השטח כשטח פתוח.

יש לזכור, כי השטחים האמורים מוגנים בחוק מקווה-ישראל, שנתקבל ב-1976 בכנסת, ואשר על-פיו לא ייעשה שימוש בשטחים אלא בהסכמת שרי החקלאות והחינוך והתרבות. בדיונים המקדימים שהתקיימו עד עתה הבעתי את עמדתי הראשונית, כי ניתן לבחון שימוש ב-70 דונם בלבד, וגם זאת רק תוך הבטחה בחוק של ייעוד כל יתר הקרקע כשטח ציבורי פתוח.

תחת הבטחה מעין זו עשוי שימוש כאמור לפתח את האזור ולפעול לטובת האוכלוסייה. מכל מקום, אני תומך בבחינה נוספת של הנושא והאפשרויות האחרות, ואתנגד לחיסול דה-פקטו של מקווה-ישראל, בית-הספר החקלאי, המוסד ו"הריאה הירוקה".

נשירת תלמידים מבתי-ספר

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

בעקבות דוח מנכ"ל משרד החינוך בדבר הטיפול של בתי-ספר בתלמידים חלשים, רצוני לשאול:

1. מה היא תגובת המשרד?

2. אילו צעדים תנקוט למניעת הנשירה הרבה מבתי-ספר?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לא ידוע לנו לאיזה מסמך מתייחס חבר הכנסת ונונו, שכן לא הוגש כל דוח מנכ"ל בנושא טיפול בתי-הספר בתלמידים חלשים. לעומת זאת, פורסם חוזר מנכ"ל מיוחד, ראשון מסוגו, המפרט את כל הפעולות שיש לנקוט לצורך מניעת נשירה.

על-פי הנתונים שבידינו, ואשר מוצלבים עם נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מסתמנת ירידה במספר הנושרים מבתי-הספר. מהתשנ"ב להתשנ"ג ירד מספר הנושרים בכ-10,000 תלמידים.

חוזר זה הוא תוכנית הפעולה של המשרד לטיפול בבעיה חשובה זו.

הוצאת עצמות אדם מישראל לחוץ-לארץ

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

מכתבת תחקיר ב"יום ליום" (הרצ"ב) עולה, כי שנים רבות "ייצאה" ישראל עצמות ושלדי יהודים ונוכרים לחוץ-לארץ.

רצוני לשאול:

1. האם בשנתיים האחרונות הוצאו עצמות או שלדי אדם לחוץ-לארץ?

2. אם כן – מתי, מה, למי ומדוע?

3. מה הם ארבעת המקרים האחרונים של הוצאת עצמות ושלדים לחוץ-לארץ, מתי אירעו, למי הם יוצאו ומדוע?

4. האם העצמות שהוצאו הובאו לקבורה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. רשות העתיקות אינה מוציאה ואינה מאשרת הוצאה של עצמות אדם מישראל, ולא "ייצאה" עצמות אדם מישראל בשנתיים האחרונות.

לכלל זה יש "ספק חריג" אחד בלבד, שבו הוצא מאובן של שני שברים קטנים של עצמות ירך (femur). המאובן הוצא לבדיקה במעבדה בצרפת והוחזר לארץ. במעבדה נקבע גילן של העצמות – 300,000 שנה.

4-3. בעבר, החל מתקופת המנדט ועד לשנות ה-70, היה נהוג שמשלחות זרות המבצעות חפירות ארכיאולוגיות בארץ לוקחות עמהן לחוץ-לארץ את הממצאים, לרבות עצמות אדם, לטיפול מדעי. נהוג זה בוטל על-ידי רשות העתיקות לפני שנים מספר. כפי שצוין לעיל, לא ניתנים רשיונות ייצוא לעצמות אדם.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני סגן שר החינוך והתרבות.

החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 10) (מכללות), התשנ"ד-1994

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לנושא הבא. אני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום להציג בשם ועדת החינוך והתרבות החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 10) (מכללות), התשנ"ד-1994. בבקשה.

שאול יהלום (בשם ועדת החינוך והתרבות):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, קודם אגיד מלת הסבר ואחר כך אציין את בקשתנו המפורשת לפי ההחלטה.

ובכן, אחרי שקיבלנו בוועדת החינוך את ההצעה מהמליאה, אנחנו מכינים את חוק המכללות לקראת הקריאה השנייה והשלישית. זה תיקון לחוק שעניינו המוסדות להשכלה גבוהה, המדבר על כך שהמכללות במדינת ישראל יהיו מכללות אקדמיות לתואר ראשון, שיקבלו רק תלמידים בעלי תעודת בגרות וללא צורך בבחינה נוספת. זה חוק שיביא למהפכה שלמה במערכת ההשכלה הגבוהה ולקידום הענקת תואר שני לכל מי שירצה בכך, בלי מחסומים גדולים.

מאחר שזה חוק מהפכני, ועדת החינוך מעוניינת שהוא יגיע לכאן לקריאה שנייה ושלישית, בהסכמתה של הממשלה. מדובר בעיקר על משרד החינוך שמסכים לכך. יש התנגדות לסעיף אחד העוסק בנושא המהנדסים, כי במדינת ישראל יש חוק אחד הקובע מיהו מהנדס מוסמך, והחוק הזה איננו מתיישב עם חוק המכללות.

מאחר שיידרשו כמה שבועות כדי לקבל את ההסכמה של משרד החינוך והתרבות, של משרד המשפטים, של משרד העבודה והרווחה – של הממשלה – וכל החוק, בלי הנושא של המהנדסים, הוא חדשני דיו על מנת להביא את המהפכה, מבקשת הוועדה להשאיר סעיף אחד למועד מאוחר יותר, לפי סעיף 121 לתקנון, ואז נוכל להביא לכאן את כל החוק.

אני קורא את ההחלטה הרשמית: הוועדה מבקשת מהכנסת לאשר את הצעת ועדת החינוך והתרבות של הכנסת לחלק את הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 10) (מכללות), התשנ"ד–1994, של חברי ועדת החינוך והתרבות, לפי סעיף 121 לתקנון, ולהרשות בהחלטה זו לוועדת החינוך והתרבות לדון ולהביא לקריאה שנייה ושלישית רק חלק מהצעת החוק האמורה.

הדיון בוועדת החינוך והתרבות בהצעת חוק זו הסתיים למעשה, והחוק כולו הוכן לקריאה שנייה ושלישית, למעט חלק מסעיף 3 להצעת החוק, שעניינו הוספת סעיף 8א(ב) לחוק העיקרי.

על מנת למנוע עיכוב מיותר בקבלת החוק, מבקשת הוועדה לאפשר הבאתו לקריאה שנייה ושלישית ולהשאיר את הדיון בסעיף האמור למועד מאוחר יותר.

אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת ועדת החינוך והתרבות. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על אישור ההחלטה בדבר חלוקת הצעת החוק. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 4

בעד ההחלטה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההחלטה בדבר חלוקת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 10) (מכללות),

התשנ"ד–1994, נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

תשעה בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובעת שהחלטה בדבר החלוקה אושרה – עדיין לא חלוקת המדינה. בזה נאפשר לוועדת החינוך והתרבות להביא את הצעת החוק החשובה על המכללות האזוריות, שיהפכו בהקדם למכללות אקדמיות, לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה ושלישית)

היו"ר ע' מאור:

אני מתכבדת לעבור לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת דוד מגן, להציג הצעת חוק של הוועדה – שהוא היה היוזם שלה – הצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון), התשנ"ה-1995, לקריאה שנייה ושלישית. בבקשה.

דוד מגן (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, אנחנו מבקשים כי הכנסת תאשר בקריאה שנייה תוספת סעיף 6א לחוק הביקורת הפנימית.

בחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992, אחרי סעיף 6 יבוא: "דיון בממצאי דוח המבקר. 6א(א) – הוגש דין-וחשבון של המבקר הפנימי כאמור בסעיף 6, תקיים הנהלת הגוף הציבורי דיון בממצאיו תוך 45 ימים מיום הגשתו; העתק מפרוטוקול הדיון יועבר לממונה כמשמעותו בסעיף 5.

(ב) לא פעלה הנהלת הגוף הציבורי כאמור בסעיף קטן (א), רשאי כל חבר מחבריה לפנות לממונה, בכתב, ולדרוש קיום הדיון; היתה דרישה כאמור, יורה הממונה על קיום הדיון תוך 30 ימים מיום קבלת הדרישה."

חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר, כי ביום ב' בטבת התשנ"ה, 5 בדצמבר 1994, דנה הכנסת בהצעת החוק הזאת בקריאה ראשונה. הנוסח אשר אושר אז על-ידי הכנסת היה גורף יותר ודיבר על מעורבות של הוועדה לענייני ביקורת המדינה ועל יצירת זיקה בין מבקר המדינה לבין הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

נוכח התנגדות של לשכת המבקרים הפנימיים – הייתי אומר: התנגדות שנפלה על אוזניים קשובות – באוזני היוזמים ובאוזני הוועדה לענייני ביקורת המדינה, התלבטה הוועדה בין שתי נקודות עיקריות. מחד גיסא, כחברי הוועדה אנחנו יודעים כי הביקורת שואבת חלק ניכר מכוחה מהפומביות שבביקורת; מאידך גיסא, אמרו המבקרים הפנימיים: הרי לא לחינם קבע החוק והגדיר אותנו כמבקרי פנים, הביקורת היא לצורכי פנים בלבד.

בהתלבטות של פומביות מול חשאיות, חשבנו שהתוצאה כפי שקראתי כאן בפני חברי הכנסת היא התוצאה הטובה. יש בה פתח וסעד למבקר הפנים, אשר ביקורתו נגזרת במגירות ואיננה זוכה לטיפול המתאים. בעצם קיום הדיון במסגרת ההנהלה ובהענקת יכולת אפילו לאחד מחברי ההנהלה ליזום דיון אצל הממונה בנושא, אנחנו פותחים פתח רחב מאוד לקיומם של דיונים בנושאי הביקורת הפנימית.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת. חבר הכנסת בדש.

דוד מגן (הליכוד):

בעניין הזה קיבלנו השראה מהמקובל בתחום הרשויות המקומיות. מבקר הרשויות המקומיות נחשב למבקר פנים, אבל הדיונים במועצת העירייה גורמים לכך שהביקורת שלו לא נגזרת וזוכה לטיפול הראוי.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, מדוע ראשי ערים מפריעים לדיון הזה?

היו"ר ע' מאור:

תודה על ההערה. ברשותכם, שיתוף פעולה בעוצמת הקול.

דוד מגן (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אני רוצה להודות ליושבת-ראש הישיבה אשר קראה לי גם כיושב-ראש הוועדה וגם כאחד היוזמים, ולהזכיר את קבוצת חברי הכנסת: אברהם הירשזון, יעקב שפי ושאול עמור, אשר שוחחתי עמו טלפונית לפני שעה, והוא הבטיח לי שבעזרת השם הוא יעשה מאמצים להחלים ולהגיע לכנסת בעוד שבועיים. אלה היוזמים. אם הצעת החוק תעבור בקריאה שנייה, אני מקווה שתינתן לפי התקנון האפשרות לחבר הכנסת הירשזון לומר מלות תודה בשם היוזמים. בחוק הבא אני מתכוון לבקש מחבר הכנסת שפי לדבר בשם היוזמים, לכשנגיע אליו.

לחוק הזה, הוגשה, לצערי, הסתייגות של חבר הכנסת בא-גד.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן, יושב-ראש הוועדה לביקורת המדינה ויוזם החוק עם העמיתים. חבר הכנסת הירשזון, כאחד היוזמים, אם אתה רוצה להוסיף מלים מספר, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

בין הקריאה השנייה לשלישית.

היו"ר ע' מאור:

לא. בתום הדברים של יושב-ראש הוועדה. בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, תרשי לי להביע את מלוא ההערכה וההוקרה לחברי הוועדה לביקורת המדינה, בעיקר ליושב-ראש הוועדה, על הפעולה המעמיקה ועל האוזן הקשבת אשר מבקרים זוכים לה בוועדה. אנחנו משתדלים ככל האפשר לשפר את מעמדו של המבקר, כדי שסדרי השלטון במדינת ישראל יהיו טובים, כי עדיין הם לוקים בחסר. מצד אחר, אוזנינו כרויות לשמוע את המבקרים ואיננו רוצים לעשות דבר אשר יכול לפגוע בביקורת שלהם.

לכן, הצעת החוק הזאת, שבאה לשפר את מעמדו של המבקר ולתת פומבי לנושא, היא חשובה ביותר. עוד הפעם אני מבקש לברך את יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת דוד מגן, על פעולתו הברוכה בנושא. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. לחבר הכנסת בא-גד יש הסתייגות, בבקשה, ואחר כך נעבור, מייד, להצבעה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני תומך בחוק, רק טענתי שלא ייתכן שנכביד וכל מקרה יבוא לידי ביקורת, לכן ביקשתי להוסיף הסתייגות אחת, שאני חושב שהיא מובנת וטבעית – אם הממונה או אחד מחברי ההנהלה של הגוף הציבורי דרשו זאת. אם יש ביקורת ומסתפקים בביקורת, לשם מה להעמיס? מדובר, אם אינני טועה, באלפי גופים מבוקרים, ואם כל גוף מבוקר יעבור לביקורת חיצונית, לאן נגיע? אבל אם יש דרישה פנימית להמשיך את המסקנות של המבקר, רק אז. אם אין דרישה, זה עובר.

בדקה שנשארה לי אני רוצה להביע את הוקרתי ותודתי לכבוד נשיא המדינה, שעשה מעשה אמיץ ומעשה של נשיא שבא מתוך העם ומבין את רחשי לבו של העם – – –

היו"ר ע' מאור:

בדרך כלל מקובל שבדיון על חוקים – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

לא אכחיש שבתחילת כהונתו, כשהוא נבחר, התלבטנו אם הוא לא יאכזב, אבל יש לציין שהנשיא לא רק לא מאכזב, אלא שתי דרישותיו – להשהות את השיחות ואת ההסכם ולהקים ממשלת אחדות לאומית – הן דרישות שהעם מצפה להן בתנאים מסוימים. לכן, מכאן שלוחה ברכת חזק ואמץ ויישר כוח לכבוד נשיא מדינתנו. תודה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אני מצביעה קודם על הסתייגות לסעיף 1. מי לאישור ההסתייגות? מי נגד ההסתייגות? בבקשה.

הצבעה מס' 5

בעד התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לסעיף 1 – אין

נגד – 6

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

שישה מתנגדים, נמנע אחד, אני קובעת שההסתייגות הוסרה.

אנחנו עוברים, חברי הכנסת, לאישור סעיף 1 כנוסח הוועדה, לאחר שההסתייגות הוסרה. בבקשה.

הצבעה מס' 6

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

שבעה בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שסעיף 1 בהצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון), התשנ"ה-1995, אושר. אם כן, החוק עבר בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית, בבקשה.

הצבעה מס' 7

בעד החוק – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הביקורת הפנימית (תיקון), התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

שמונה בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון), התשנ"ה-1995, שהוגשה על-ידי הוועדה לענייני ביקורת המדינה, עברה בקריאה השלישית ומצטרפת בזאת לספר החוקים של ישראל.

הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 3), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, ואני מתכבדת להזמין שוב את חבר הכנסת דוד מגן, יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, להציג הצעת חוק נוספת של הוועדה, כשגם הצעה הזאת הוא היוזם שלה, יחד עם עמיתים; ברכות. בבקשה.

דוד מגן (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

גברתי היושבת-ראש, הצעת החוק המדוברת על תיקון סעיף 2 לחוק סדרי המינהל (החלטות והנמקות), מנוסחת, אני מצטט: בסעיף 2 לחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), התשי"ט-1958 (להלן – החוק העיקרי), בכל מקום, במקום "משלושה חודשים" יבוא "מארבעים וחמישה ימים".

החוק המקורי קובע, כי עובד ציבור שנתבקש להשתמש בסמכות שניתנה לו על-פי דין, יחליט בבקשה וישיב בכתב למבקש בהקדם, אך לא יאוחר משלושה חודשים מיום קבלת הבקשה. סעיף קטן (ב) מאפשר מתן תשובה במשך זמן ארוך יותר אם העניין הוא בגדר אחת הסיבות המפורטות בסעיף, אולם אז על עובד הציבור להודיע למבקש, לא יאוחר משלושה חודשים מיום קבלת הבקשה, את הטעם שעל-פיו נמנע מהשיב במועד.

לאור ההתפתחות הטכנולוגית העצומה שחלה מאז חוקק החוק, בשנת 1958, אנחנו מציעים להגביל את תקופת הבידורים הביורוקרטיים לחודש וחצי לכל המאוחר, במקום שלושה חודשים לכל המאוחר, כמופיע בחוק.

זה נדבר נוסף במלחמה לצמצום הביורוקרטיה, ואני יודע שכשעמיתי חבר הכנסת שפי יעלה לכאן לברך, אם הצעת החוק תאושר, הוא יביע גם את דעתנו המקורית, אשר דיברה על תקופה מצומצמת עוד יותר, אבל לא אגזול את הרעיונות שהוא מתכוון להביע.

חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת נדונה בכנסת בקריאה ראשונה ביום ב' בטבת התשנ"ה, 5 בדצמבר 1994, והועברה לוועדה לענייני ביקורת המדינה. מאוחר יותר, לפי סעיף 121 לתקנון, אישרה הכנסת את חלוקת הצעת החוק הזאת והבאת סעיף אחד בלבד, הוא הסעיף אשר קראתי.

אני מזכיר לחברי הכנסת, כי בשבוע הבא תידרש הוועדה לענייני ביקורת המדינה לסעיף 9 לחוק סדרי המינהל. סעיף 9 מדבר על חובת ההנמקה גם לפי חוק כלי הירייה וגם לפי חוק הכניסה לישראל. לעניין הזה הצטרפו שני חברי כנסת נוספים, ליתר דיוק – שתי חברות כנסת, חברת הכנסת נעמי חזן וחברת הכנסת לימור לבנת, יחד עם המציעים, ולאחר שהוועדה לענייני ביקורת המדינה והמומחים ממשרד המשפטים יגבשו דעה בעניין חובת ההנמקות, אני מניח שנגיע בזמן סביר, בתוך

תקופה קצרה, למליאת הכנסת, ונבקש את האישור של תיקון סעיף 9, יותר נכון מחיקת סעיף 9
בנפרד.

היום אנחנו מבקשים לאשר בקריאה שנייה ובקריאה שלישית את הנוסח שקראתי בפניכם, ושוב אני
מזכיר את היוזמים, חברי הכנסת מגן, הירשזון, עמור – שיבריא – ושפי. אני מבקש מיושב-ראש
הישיבה לאפשר אחר כך לחבר הכנסת שפי להביע כמה דברים בשם היוזמים.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

דוד מגן (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דוד מגן – – –

דוד מגן (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אין הסתייגויות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דוד מגן, היתה לך פליטת-פה לפני חצי דקה – – –

דוד מגן (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

זה בכנסת הבאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מפיך לאוזני הריבוננו-של-עולם. תודה רבה, בכל אופן.

חבר הכנסת יעקב שפי, בבקשה. אני אספר לך אחר כך סיפור עם פליטת-פה כזאת בבית-הכנסת של הכנסת. בבקשה, חבר הכנסת שפי.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחת הרעות החולות שלנו זו הביורוקרטיה, ובעצם בהצעת החוק הזאת, שנדונה בוועדה לענייני ביקורת המדינה, אנחנו מבקשים לקצר את ההליכים הביורוקרטיים.

נכון שבמקום שלושה חודשים בהצעת החוק הזאת אנחנו מדברים על חודש וחצי, אבל יכול להיות שבעתיד נוכל לקצר עוד יותר, כי האזרח שפונה לרשויות היה מצפה לקבל את התשובה במועד הקרוב ביותר. לכן באה הצעת החוק הזאת, ללא הסתייגויות. אני מברך על כך, ואני מברך את היוזמים. יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה חבר הכנסת דוד מגן, חבר הכנסת הירשזון, חבר הכנסת עמור ואנוכי, כולנו חברי הוועדה לענייני ביקורת המדינה. אני מקווה שהחוק יעבור. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך. קיצרת, זה סימן שצריך להצביע. רק שנייה – – –

דוד מגן (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אדוני היושב-ראש, צריך להזכיר, שכל הנוכחים כאן הם חברי הוועדה לענייני ביקורת המדינה, ויושב-ראש ישיבה, שאינו חבר, מוזמן בשבוע הבא, ביום שני, במסגרת דיון בהצעת חוק – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו מצביעים בקריאה שנייה על הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 3), התשנ"ה-1995, סעיף 1.

בעד סעיף 1 – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמישה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים, החוק התקבל בקריאה שנייה.

ועכשיו אנחנו מצביעים על החוק בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 9

בעד החוק – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 3), התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

חמישה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 3), התשנ"ה-1995, נתקבל גם בקריאה שלישית, במזל וברכה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (ערעור בחירות), התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (ערעור בחירות), התשנ"ה-1995, בקריאה ראשונה. היוזם הוא חבר הכנסת יורם לס, והוא יציג את ההצעה. בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בפני הכנסת להצבעה בקריאה ראשונה הצעת חוק שתפקידה לתקן פגם חמור ביותר שהתגלה בתהליך הבחירות ברשויות המקומיות ובחוק שעל-פיו מתנהלות הבחירות האלה.

הדברים שהיו כך היו: בבחירות האחרונות לרשויות המקומיות, בכמה מקומות, התגלו לכאורה פגמים קשים מבחינת טוהר המידות, כאשר במקומות מסוימים היה לכאורה מצב שמועמד זה או אחר נתן שוחד בחירות לבוחרים, בכסף או השווה כסף. היו אירועים שבהם אנשים שינו פיקטיבית את הכתובת שלהם וכיוצא בזה. יש כמה וכמה דרכים לפגוע בטוהר המידות ובטוהר הבחירות.

והנה, כאשר מועמדים אחרים שנפגעו כתוצאה מאותם מעשים פנו לבית-המשפט המחוזי, אמר בית-המשפט המחוזי מפי כבוד השופט שטרזמן, שבית-המשפט מנוע מלטפל באותם פגמים קשים שקרו לכאורה, וזאת מהטעם המוזר, שאותם מעשים של שוחד לכאורה, בוודאי שינוי כתובת, לא נעשו ביום הבחירות עצמו. מסתבר שעל-פי החוק הקיים היום במדינת ישראל, יכול מועמד לבצע מעשים שהם בעליל פגיעה בטוהר המידות, אבל אם הוא עשה אותם יומיים או שלושה ימים או שבוע לפני הבחירות, אין אפשרות על-פי החוק לפסול את תוצאת הבחירות, וזאת מהטעם המופרך לכולי עלמא שהדבר נעשה לא ביום הבחירות עצמו. על כך הצביע בית-המשפט המחוזי.

לאחר הפסיקה הזו פניתי בעניין זה, ואני מודה גם לממשלה, לוועדת השרים לענייני חקיקה וגם לוועדת הפנים וליושב-ראש ועדת הפנים, חבר הכנסת מצא, שאישרו את הצעת החוק כפי שהבאתי, שמטרתה לתקן את המצב המופרך מיסודו, כפי שנתגלה בספר החוקים שלנו. מה שעשינו הוא – והדבר אושר גם בקריאה טרומית על-ידי הכנסת – לקחנו והעתקנו את סעיף 86 לחוק הבחירות לכנסת. חוק הבחירות לכנסת קובע שורה של עילות שיכולות לפסול את תוצאת הבחירות בקלפי זו או אחרת, וכמובן, חוק הבחירות לכנסת בנוי באופן הגיוני והוא אומר, שאותם מעשים, שלכאורה נעשו ויכולים לפסול את תוצאת הבחירות, אם אכן נעשו במהלך תקופת הבחירות כולה, במהלך מערכת הבחירות – ולא באופן מופרך, כפי שכתוב בחוק הרשויות המקומיות, ביום הבחירות עצמו – הם יכולים לשמש עילה לפסילת התוצאה.

כאמור, העתקנו פחות או יותר את סעיף 86 לחוק הבחירות לכנסת לתוך חוק הרשויות המקומיות (בחירות), וזה למעשה החוק שמונח לפניכם, חברי הכנסת, לקריאה ראשונה. הוא בא לתקן מצב שהדעת אינה יכולה לקבל, ולאחר שהכנסת תקבל את החוק הזה, ואני קורא לחברי הכנסת לתמוך בו, נחזור למצב ההגיוני שקיים גם לגבי הבחירות לכנסת, שידע כל מועמד בכל מקום, בכל מועצה מקומית, עירייה ויישוב בארץ, כי אם במהלך מערכת הבחירות הוא יעשה מעשים שהם בבחינת שחיתות ופגיעה בטוהר המידות, בית-משפט בישראל ימצא עמו את הדין, קודם כול יפסול את תוצאת הבחירות אם התוצאה התקבלה בגלל אותם מעשים, ואחר כך ימצא אתו את הדין כפי שהחוק הזה אומר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש ממליאת הכנסת להצביע בעד התיקון שיחזק את טוהר המידות בבחירות לרשויות המקומיות במדינה שלנו. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנו ניגשים לדיון. אני קובע שזכות ההשתתפות בדיון מוגבלת לשלוש דקות. ראשון המשתתפים, חבר הכנסת משה גפני, איננו באולם. הוא מפסיד את רשות הדיבור. אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום, שכרגיל, תמיד ישנו, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה לומר דברי שבח למציע, חבר הכנסת יורם לס. אני חושב, שכל חוק שבא להוסיף נדבך לטוהר המידות של מערכת הבחירות במדינה, בין שמדובר במערכת הבחירות הארצית ובין שמדובר במערכת הבחירות המוניציפלית, ברכה רבה טמונה בו, ואנחנו צריכים לשקוד ולתמוך בכל הצעת חוק כזאת, בין שהיא באה לשמור על טוהר הבחירות, בין שהיא באה למנוע טעויות ובין שמטרתה להביא למצב שאנשים שהשתמשו בשיטות נלוזות שיש בהן שחיתות, קניית קולות ורמאות – לא ייתכן שרק משום שהם עשו זאת לא ביום הבחירות או סמוך לערב הבחירות, אלא כמה שבועות קודם לכן, לכאורה הם עצמם יהיו פטורים מעונש, והמפלגה שהם רצו ביקרה תרוויח מאותו מעשה הפוגע בטוהר המידות.

אני רוצה לנצל את הדקה שנותרה לי כדי לומר, כי אף שדנו בזה בדיון ראשון ולא קיבלו את זה, הרי כשם שאנו משווים כאן את מערכת הבחירות המוניציפלית למערכת הבחירות לכנסת, לעניות דעתי, אנחנו צריכים גם להסכים להשוואה נוספת, והיא הגבלת הופעת המועמדים בכלי התקשורת 30 יום לפני הבחירות. המועמדים לכנסת, אסור להם להופיע בכלי התקשורת הממלכתיים. כאשר מדובר ברשויות המקומיות, מותר למועמדים להופיע בכלי התקשורת הממלכתיים, בטלוויזיה, ואז נוצר מצב, שאם מישהו בטלוויזיה חפץ ביקרו של מועמד אחד בבחירות לרשויות המקומיות, כגון אלוף במילואים המתמודד בעיר מסוימת מול חבר כנסת שאינו איש שירות צבא הקבע לשעבר, הוא מזמין אותו מועמד לפרשנות בנושא צבאי.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת יהלום, אם קרה פיגוע, כמו הפיגוע בצומת בית-ליד, באותה תקופה קריטית, וראש הרשות הספיציפית הזאת צריך לדבר כתוצאה מאירוע כזה, האם מותר לו או אסור לו להופיע?

שאול יהלום (מפד"ל):

מה דעתך? אם קורה פיגוע כזה חודש לפני הבחירות לכנסת, האם שר הביטחון או ראש הממשלה חייב להופיע, או לא? החוק אומר שלא. הרי במקרה זה צריך להשוות את הדיון. מה זה משנה אם זה ראש הממשלה או שר הביטחון או ראש עיר? אם אתה לא רוצה – – –

רון נחמן (הליכוד):

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני, חבר הכנסת רון נחמן, אתה מביא לי כאן דוגמה שגם הכנסת יכולה להוביל. אבל אני מביא לך

רון נחמן (הליכוד):

האם ראית מה עשתה התקשורת בתקופת הבחירות לחיים רמון, מזכיר ההסתדרות?

שאלו יהלום (מפד"ל):

נו?

רון נחמן (הליכוד):

אתה ראית איזה "קמפיין", איזה build up?

שאלו יהלום (מפד"ל):

זה רע מאוד. על זה אני מדבר. לכן, חבר הכנסת רון נחמן, נניח שמחר יתמודד מולך באריאל אלוף משנה במילואים, ואתה חושב שאתה, אולי כחבר כנסת, תופיע בערוץ-33. אבל אם מישהו בתקשורת ירצה דווקא ביקרו, הוא יזמין אותו יום יום להופיע בערוץ הראשון, בערוץ השני, בערוצים אחרים, בערוצים המקומיים ובטלוויזיה בכבלים, לתת דברי פרשנות בשאלה מה הבעיה היום עם סוריה, עם עירק, עם ה"חמאס" ועם "הג'יהאד האסלאמי". יהיה מצב שאם אתה חבר כנסת – יהיו לך מעט הופעות; אבל אם אינך חבר כנסת – אתה בוודאי בעמדה נחותה מול מישהו שרוצה ביקרו של איזה אלוף במילואים, אלוף משנה במילואים, פרשן במילואים.

לכן, אני בא ואומר, שהדברים האלה צריכים להיבחן לא לפי אינטרס של זה או אחר, אלא באמת מידה של צדק. אם החלטנו שלמועמדים לכנסת אסור להופיע, הרי הדבר נכון. אם שר הביטחון יוכל להופיע, במקרה שאתה הבאת כדוגמה, של בעיה ביטחונית, חס וחלילה, אזי יופיע גם ראש העיר. אבל כל עוד אתה מונע משר הביטחון להופיע, אל נתיר את הרצועה גם לגבי מועמדים מוניציפליים, שמישהו יכול דווקא להזמין מסיבות לא ענייניות. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת ענת מאור, האם את כבר מוכנה? אם לא – נשנה. טוב, חברת הכנסת ענת מאור. אחריה – חבר הכנסת דב שילנסקי. לאחר מכן חברת הכנסת ענת מאור תואיל בטובה להתחלף עמנו.

ענת מאור (מרצ):

אני מבקשת, ברשותך, שיהיה אחד בינינו.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, זה יהיה בסדר. אנחנו צעירים וזריזים. נתחלף מהר, בריצה. את הרי ודאי צעירה וגם אני צעיר.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להביע את תמיכתי בהצעת החוק של חבר הכנסת לס. אין ספק שהצורך להשוות, לחומרה, בין הבחירות לרשויות המקומיות לבין הבחירות לכנסת – זו בהחלט ראייה נכונה. זו נקודה שלא ניתנה לה די תשומת לב, או שמכל טעם אחר הדבר לא קוים עד היום. בוודאי אין סיבה להחמיר פחות עם נבחר לרשות מקומית מאשר עם נבחר לכנסת. התפיסה שלפיה אנחנו אמורים כבית-הנבחרים לייצג את האומה כולה לא מקנה לנו עליונות בשום מובן; והרשויות המקומיות הן חשובות ביותר. קיימת תפיסה ביזורית, ואנחנו יודעים שהיום ראש הרשות מקרין, מנהיג ומוביל את הקהילה שלו, את העיר שלו ואת העירייה שלו לתרבות, לחינוך ולשגשוג, וזה חשוב מאוד.

חברי הכנסת, אני רוצה להעלות את ההרהור שעולה בי בכל פעם שאנחנו מחוקקים עוד תקנה ועוד חוק שתפקידם לשמור על טוהר המידות. טוהר המידות הוא מוסר, ומוסר אינו נמדד בחוקים ובתקנות. מוסר, טוהר מידות – הם אורחות חיים, הם נורמות. נורמות וערכים מתעצבים על-ידי תרבות של עם, על-ידי התרבות של מנהיגיו, על-ידי החינוך.

אני עוקבת בדאגה גם אחרי תרבות המחלוקת שעוברת עלינו, תרבות ההתדיינות, קודם כול בבית-המחוקקים ובתקשורת, ברגעים קשים שכולנו עומדים בהם ובביטויים הגובלים לא אחת בניבולי פה. אני חוזרת ואומרת: מחלוקת היא לגיטימית, אבל צורת ההתבטאות, צורת ההתייחסות, לא אחת היא חשובה הרבה יותר מהחוק.

חברי הכנסת, ביום ט"ו בשבט קיימנו דיון ודיברנו על ההשלכות של הפריימריס, ואני יודעת את החיוב שבהם. אבל לא יכול להיות שלא תודרך מנוחתנו מהתרבות המתלווה אליהם. לא יכול להיות,

שכאשר הממשלה מקדישה 5 מיליארדי ש"ח נוספים לחינוך – ויש מה להוסיף, ואנחנו שוקדים בוועדת החינוך והתרבות על תיקון ליקויים רבים מאוד – יבואו חברי כנסת ויגישו הצעות חוק פרטיות, או הסתייגויות, שהם לא עסקו בהן שנתיים ימים, אלא למען הפריימריס ולמען הרצון להגיע למודעות הציבור הם מגישים אותן. כך, עבודת נמלים של ועדות שלמות ושל שרים לא באה לידי ביטוי.

אני רוצה לסיים ולומר: הצעת החוק מבורכת. אבל אני רוצה להזהיר את עצמנו. אם אנחנו חושבים שכבית-המחוקקים נוכל להגיע למינהל תקין, לטוהר מידות ולדברים שהוועדה לביקורת המדינה עומדת עליהם בלי שנהווה דוגמה אישית ובלי שנהיה מופקדים ואחראים לדבר שהוא המרכזי, והוא אורחות החיים, הערכים, התרבות, הנורמות, המוסר של השלטון, ההתנהגות, תרבות המחלוקת – אנחנו טועים. זה עוד לא הוכיח את עצמו בשום עם, בשום אומה, בשום תרבות. זה לא הוכיח את עצמו בשום מערכת חינוך, וזה לא יוכיח את עצמו גם בתרבות הבחירות, אם לכנסת ואם לרשויות המקומיות. רק אימוץ מוסר ונורמות אמיתיות, בתוספת חוקים, הוא התשובה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת דב שילנסקי לשאת את דברו.

רון נחמן (הליכוד):

צריך לצלם את המחזה הזה.

דב שילנסקי (הליכוד):

פרוצדורה זו פרוצדורה. חייבים ללכת – – –

היו"ר ע' מאור:

במסגרת הכיסאות המוסיקליים הללו, אני מזמינה את חבר הכנסת שילנסקי להתחיל את דבריו.

דב שילנסקי (הליכוד):

חברי הכנסת, בתקופה זו, כשהאופנה היא לשחוט פרות קדושות, בית-המשפט הוא מוסד שאנשים אוהבים לפגוע בו. בתקופה זו אני מוצא לנכון דווקא לשלוח ברכה לבית-המשפט ולשבח את ידידי הטוב זה שנים, שופט בית-המשפט המחוזי בתל-אביב השופט אורי שטרזמן, שפסק כפי שפסק. טוב שבית-המשפט יודע להיכנס לעומק החוקים ולהפנות את הזרקור לנקודות שהן לפעמים חריגות, שלפעמים כשאנו מחוקקים אנחנו לא שמים לב אליהן, או לא רואים אותן. השופט אורי שטרזמן הוא שופט מעולה. בשנים שבהן חרשתי את הפרוזדורים ואת האולמות של בתי-המשפט בארץ נוכחתי בזה, לאורך כל הזמן, ועכשיו מגיעה לו הברכה המיוחדת.

חבר הכנסת רון נחמן, דווקא עכשיו ארצה לדבר על נקודה שהיו לך בה חילוקי דעות עם חבר הכנסת יהלום.

רון נחמן (הליכוד):

— — — זה לא שייך לנושא הזה — — —

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת רון נחמן, ידידי הטוב, כשאני מביט עליך, ללא הגזמה מלמטה למעלה, אתה יושב ביש"ע, בחלק מארץ-ישראל ששוכרר במלחמת הגאולה והישועה, מלחמת ששת הימים, אתה ראש העיר אריאל — — —

שלמה בוחבוט (העבודה):

ומה עם מעלות?

דב שילנסקי (הליכוד):

הרי אתם טובי הבנים של עם ישראל, החלוצים. אבל כשיש לי אילו חילוקי דעות אתך — זה לא מקטין מדמותך הנעלה בעיני.

למה באמת חבר כנסת שרץ לכנסת, כפי שאומרים אצלנו — המושג רץ לכנסת לא מקובל עלי, אבל השתרש אצלנו הביטוי האמריקני הזה — למה הוא לא יוכל להופיע בטלוויזיה 30 יום לפני הבחירות — וזה צודק, כי יש גם מי שאינו חבר כנסת וגם הוא רוצה להיבחר. כשאתה עוד לא היית חבר כנסת ואני הייתי חבר כנסת, אילולא החוק הזה היתה לי עדיפות עליך, כי בתור חבר כנסת יכולתי להופיע באמצעי התקשורת ואתה לא. למה אותו דין לא יחול על מי שרץ לרשות מקומית?

רון נחמן (הליכוד):

— — — אולי גזבר ההסתדרות — — —

דב שילנסקי (הליכוד):

אנחנו דנים עכשיו על בחירות לרשויות מקומיות. אלא מאי, אני לוקח אותך לדוגמה, אתה מועמד – אני לא משתמש כלפיך בביטוי רץ, כי אתה לא רץ לכיסא, אתה מועמד לתפקיד, לגבי כל חבר הכנסת כך צריך להתבטא, ובוודאי לגבי מי שבא עם אידיאל ועם חזון שהוא רוצה להגשים אותו – אם אתה חבר כנסת, לא יהיה אפשר לצלם אותך, ערוץ-33 לא יוכל לצלם.

שלמה בוחבוט (העבודה):

זה לא בחוק הזה.

דב שילנסקי (הליכוד):

צריך לחשוב איך להתגבר על הבעיה הזאת. הרי זה עניין שבהיגיון, אי-אפשר להגיד לא לשדר מהכנסת היות שיש כאן חבר הכנסת רון נחמן, או חבר הכנסת שלמה בוחבוט, שהם מועמדים לרשויות מקומיות. צריך למצוא את הדרך להתגבר, אבל העיקרון שעמד עליו חבר הכנסת שאול יהלום הוא עיקרון נכון וצודק.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

מבין הנוכחים, לא אקרא בשמות חברי הכנסת שאינם, רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם הירשזון. אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן. אני מבקשת לדבר במסגרת שלוש דקות. לסגן יושב-ראש הכנסת אפשרתי קצת יותר, שכן פעמים רבות נמנעת מאתנו האפשרות לדבר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להביע את מלוא ההערכה וההוקרה לחבר הכנסת לס על הרגישות הציבורית שהוא גילה בהצעת החוק הזאת.

כולנו מנוסים בבחירות, ואנחנו יודעים שכאשר מתקרב מועד הבחירות המתח גואה, הלחצים גוברים, ואז הרבה פעמים האנשים עושים מעשים ללא שיקול דעת, עושים מעשים אשר אינם יפים ואינם נאותים לאיש ציבור, ובעיקר לא למי שרוצה להנהיג עיר או רשות מקומית. כדי למנוע מראש כל מחשבה בכיוון הזה, טוב עשה חבר הכנסת יורם לס שהביא את ההצעה הזאת היום לקריאה ראשונה, ואני מקווה שבמהרה היא תבוא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, כדי שכולנו נוכל להיות שקטים, סמוכים ובטוחים שייבחר מי שייבחר להיות ראש רשות, ראש עיר או ראש מועצה מקומית, האיש ישמור על טוהר המידות, ויהיה לנו ראש רשות שיוכל לשמש דוגמה לציבור במקום שבו הוא מכהן. אני חושב שבסך הכול ראשי הרשויות נוהגים כך, ואכן גם בשבילם חשוב החוק הזה.

גברתי היושבת-ראש, נכון אמרת על הנושא של אורחות חיים, התנהגות נאותה, חינוך, דרך של חיים והבנה, אבל לא מפריע ואולי חשוב וטוב שבצד זה יהיה חוק מרתיע בנושא הזה.

אני בהחלט חושב שחשובה גם התייחסותו של חבר הכנסת שאול יהלום, שדיבר על תקופת צינון של 30 יום בהופעה בכלי התקשורת. אינני יודע אם זה יוכל למצוא ביטוי בחוק הזה בין הקריאה הראשונה לבין הקריאה השנייה והשלישית, אבל גם אם לא, מן הראוי אולי לחוקק חוק בנושא הזה, כדי שבאמת לא יהיה פתחון פה, לעז, למקרים שיכולים להיות, בשוגג או שלא בשוגג, לפני תקופת הבחירות.

ואם אלה המנהיגים את המדינה שמים בפניהם את הבלם הזה, מן הראוי שגם ראשי הרשויות יושם בפניהם הבלם. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכאל איתן, ואחריו מהנוכחים – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת יורם לס, אני שמח מאוד שאתה ער לצורך בקיום בחירות הוגנות, אבל אני פונה אליך בבקשה, חבר הכנסת לס. עם כל הכבוד לחוק הבחירות לרשויות המקומיות, היום אנחנו נמצאים במצב שצריך לקיים בחירות לכנסת. זה הנושא שצריך לעמוד היום על סדר-יומנו.

יעקב שפי (העבודה):

בעוד שנתיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא ייתכן שממשלה מאבדת בצורה כל כך בוטה את אמון הציבור והיא ממשיכה במדיניות שרוב הציבור אינו רוצה בה.

יורם לס (העבודה):

מי אמר?

מיכאל איתן (הליכוד):

אדרבה, נלך לבחירות. מה קורה היום? חבר הכנסת לס, אנשי מרצ – – –

היו"ר ע' מאור:

זאת הצעת החוק?

מיכאל איתן (הליכוד):

אנשי מרצ אמרו בזמן הבחירות: יומרץ רבין. היום הם באים ואומרים: כל התוכניות הן תוכניות של מרצ, עניין הגדר הוא המצאה שלנו. שמעתי היום במו אוזני את השר שריד. אמרו לו: הרי הגדר הזאת עשויה להביא למדינה פלשתינית. והוא אמר: זה לא סוד שאנחנו תומכים בכך. כלומר, הממשלה הזאת קיבלה מנדט מהעם על יסוד התחייבויות מסוימות של רבין. היום היא מנסה, כפי שאמר השר שריד, לקבוע עובדות שאין מהן חזרה, בניגוד לדעת רוב העם, בניגוד לעמדות של רוב העם.

אתה יכול לומר לי: חבר הכנסת מיכאל איתן, עם כל הכבוד, אי-אפשר להסתמך על סקרים ואי-אפשר בכל פעם שיש איזה הלך רוח בציבור לעשות בחירות חדשות סתם כך. אבל כאן עומדים על הפרק דברים גורליים. הרוב המכריע בעם מתנגד ליצירת אותן עובדות שאין מהן חזרה, שמיעוט רוצה לכפות עלינו, מיעוט של שמאל קיצוני עם הנציגים הערבים בבית הזה. מדוע תהיה למיעוט הזה הכרעה בגורל האומה לדורותיה? האם זה דמוקרטי?

יורם לס (העבודה):

כן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חוזר ואומר, זה לא דמוקרטי, אין לכך הצדקה. אני מציע לך, חבר הכנסת לס, להצטרף ליוזמה שלי ולהציע כדלקמן – – –

רון נחמן (הליכוד):

יוזמה שלנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

שלנו. גם חבר הכנסת רון נחמן הצטרף ליוזמה הזאת.

אנחנו מציעים כדלקמן: לקבוע בחוק, שאם 40% מבעלי זכות הבחירה הביעו בכתב את רצונם בקיום בחירות חדשות, הנשיא יכריז על קיום בחירות חדשות בתוך פרק זמן סביר. 40% – זה לא עניין של מה בכך. תביא בחשבון שבבחירות משתתפים בסך הכול כ-80%. כלומר, אם 50% ויותר מציבור הבוחרים רוצים בחירות חדשות, אם אפשר יהיה לגייס מספר חתימות כזה – זו לא משימה קלה – צריך ליצור מנגנון דמוקרטי שיאפשר זאת. פעולת החתמה המונית כזאת אינה עניין של יומיים. אנשים לא חותמים כל כך מהר. ואם אכן יצליחו לגייס את החתימות הדרושות, זה יהיה טוב גם לכם, שתהיו עוד מעט באופוזיציה, זה יהיה טוב לנו עכשיו, זה יהיה טוב לעם ישראל, וזה יבטא את הדמוקרטיה האמיתית.

יש אנשים שאומרים, גם אם הם לא משלימים עם מדיניות הממשלה: אנחנו לא מוכנים שיהיו בכל פעם בחירות. אבל אם ממשל מגיע למצב שעד כדי כך הוא חוטא לדעת רוב הציבור, יצליחו לגייס את החתימות האלה.

לכן, אני מציע, שנוסף על התמיכה שלנו בתיקון חוק הבחירות לרשויות המקומיות, אתה תצטרף גם לתיקון יסודי, מהותי, חשוב, שמחזיר או מאפשר לדמוקרטיה, לשלטון העם, להיות באמת שלטון העם, ולא שלטון של קבוצה קטנה מאוד, שאינה משקפת את המצב שבו התקיימו הבחירות ואינה משקפת את ההתחייבויות של מי שנמצאים כרגע בשלטון לציבור הבוחרים שממנו הם ינקו את הסמכות ואת הכוח לשבת פה ולהיות רוב בבית הזה.

פשוט אי-אפשר בדמוקרטיה שיבואו לציבור ויגידו לו דבר מסוים ואחר כך יעשו דבר שונה לחלוטין. צריכה להיות איזו התאמה בין ההבטחות לבין מה שנעשה. אני לא מדבר על שינויים קטנים, אני לא מדבר על כן מס על הבורסה או לא מס על הבורסה, אני לא מדבר על כן יום חינוך ארוך או לא יום חינוך ארוך, אני לא מדבר על כן בריאות או לא בריאות, אני לא מדבר על הבטחות שיביאו לכאן נורמות חדשות – אנחנו רואים את הנורמות החדשות – אני לא מדבר על דברים קטנים. אני מדבר על דברים גורליים, שיקבעו לדורות את דמותנו ואת גורלנו ואת יכולתנו לקיים את המדינה. איך ייתכן שהדברים ייחתכו בניגוד להתחייבויות לבוחר, בניגוד למה שרוב העם רוצה? מוכרחים להיות איזונים כלשהם, איזה בלם, שהציבור שנבחר יוכל לעמוד מול הציבור הבוחר ולהיות תחת הפיקוח שלו במקרים משמעותיים כאלה, גורליים כאלה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד. אחריו – חבר הכנסת רון נחמן.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לשם שינוי ואף שזו הצעת חבר הכנסת לס', אני אתמוך בהצעה לשם שמירת טוהר הבחירות.

אני רק מתפלא על דבר אחד, שהעיקר חסר מן הספר. אתה כותב בדברי ההסבר, שאין מאפשרים הגשת ערעור גם אם מדובר באירוע חמור כמו מתן שוחד על-ידי מועמד. אך משום-מה את עניין השוחד שכחת להזכיר.

לכן אני מוסיף הסתייגות לסעיף 4: או חשד למתן שוחד בכסף או בשווה כסף וכל טובת הנאה שהיא. אני מתפלא שאת הדבר הזה – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

מה זה חשד? זו צריכה להיות הכרעה של בית-המשפט.

יוסף בא-גד (מולדת):

אפשר להגיש תביעה על חשבון זה.

עובדיה עלי (הליכוד):

מישהו מונע להגיש תביעה?

יוסף בא-גד (מולדת):

בוא נקבע שיש גבולות מתי אפשר להגיש ומתי לא. לאחרונה פסק בית-המשפט, שאין מאפשרים להגיש ערעור בשל אירועים שהתרחשו קודם ליום הבחירות, ואפילו לא בנושא מתן שוחד.

אני מציע – תואיל לראות, חבר הכנסת עובדיה עלי, את הסעיף – אני מציע להוסיף, שגם במקרה שאפשר להגיש ערעור, אם התברר אחר כך שהיה חשד למתן שוחד, או כל טובת הנאה שהיא – – – אני חושב שזה העיקר, ואת זה שכחת.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת בא-גד, האם לפי סעיף 86 לחוק הבחירות לכנסת היו פוסלים את הבחירות לכנסת בכל הארץ?

יוסף בא-גד (מולדת):

לא. לא פוסלים. פה מדובר על קלפי מסוימת. היה לנו מקרה בבני-ברק, מקרה אחד של קלפי שהיו חשדות כלפיה, וכולנו תמכנו בבדיקה.

רון נחמן (הליכוד):

למה לא לכל הכנסת?

יוסף בא-גד (מולדת):

מה פתאום לכל הכנסת? אתה יודע מה זה גורם לעם ישראל, איזו הוצאה ואיזה בזבוז זמן וכו' וכו'.

אני רוצה להוסיף, וכאן אני רוצה להצטרף לחבר הכנסת מיכאל איתן, שכולנו דואגים לטוהר הבחירות. אבל טוהר הבחירות הכי טהור אומר, שאם תצאו לרחוב תראו שהעם כולו נגד הממשלה. עוד לא היה זמן שהעם נקעה נפשו מן הממשלה כמו עכשיו.

שלמה בוחבוט (העבודה):

איך אתה מגיע למסקנה הזאת? אני לא מבין את זה.

יוסף בא-גד (מולדת):

בוא אתי, חבר הכנסת בוחבוט – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

בוא אתי ואני אקח אותך – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אני הולך אתך ותראה שבכל חוג שהוא, לרבות בקיבוצים, אומרים, הממשלה הזו צריכה ללכת.

היו"ר ע' מאור:

כן, באמת. מעניין באיזה קיבוץ.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתמול עברתי במקומות רבים בארץ, ולכן אני אומר, שאם מדובר בטוהר הבחירות, קודם כול תשנו את מקומכם על-ידי בחירות חדשות.

שלמה בוחבוט (העבודה):

ואנשים כמוך יעלו לשלטון.

יוסף בא-גד (מולדת):

הלוואי שתגיע למדרגתי.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת רון נחמן. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת בוחבוט, בנושא הזה אתה יודע היטב שנקעה נפשו של העם. הוא צודק.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, איזה מזל ראשי ישיבות לא נבחרים לפי חוק הרשויות והבחירות לכנסת. חבר הכנסת בא-גד, ראשי ישיבות וראשי בתי-ספר לא נבחרים לפי החוקים הללו. זה מזל גדול.

גברתי היושבת-ראש, אני בכלל תמה לנוכח ה"עליהום" על ראשי הערים במדינת ישראל. האם אדוני חבר הכנסת בא-גד יודע כמה ראשי ערים יש במדינת ישראל?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן.

רון נחמן (הליכוד):

כמה?

יוסף בא-גד (מולדת):

מאות.

רון נחמן (הליכוד):

תגיד מספר, כמה?

יוסף בא-גד (מולדת):

80.

רון נחמן (הליכוד):

אתה לא יודע. אבל לעמוד כאן מעל הדוכן ולהשמיץ וללכלך ולסגור כל מיני חורים – יש למעלה מ-230 ראשי רשויות במדינת ישראל. כמה מהם מאז קום המדינה, והם נכנסו לתוך הקטגוריה שהחוק הזה בא עכשיו לדבר עליה – קוראים כתבה בעיתון, שופט במדינת ישראל הביע את דעתו בסעיף כלשהו, מהפרט הזה עושים הכללה.

גברתי היושבת-ראש, אם רוצים לעשות השוואה בין החוק של הבחירות לכנסת לבין החוק שעל-פיו נבחר ראש רשות, קודם כול, בראש ובראשונה, שייבחרו חברי הכנסת בבחירה ישירה.

אליעזר זנדברג (צומת):

מה זה שייך?

רון נחמן (הליכוד):

אתה תיבחר בבחירה ישירה – עליך חלה האחריות כולה, מההתחלה ועד הסוף. אתה כראש רשות יחידה במדינה הזאת שנבחר באופן ישיר על-ידי כלל הבוחרים. כולנו בכנסת הזאת לא נבחרנו באופן ישיר. נבחרנו ברשימות. כאשר יש בעיות כאלה ואחרות, מי שמקבל את הסנקציה – זו הרשימה. עובדה היא, שאותן מפלגות שעברו עבירות של מימון בחירות, מי שהיו צריכות לתת דין-וחשבון על כך היו הנהלות הסיעות או המפלגות, אם זה ש"ס, אם זה הליכוד, אם זה המערך ואם זה סיעות אחרות. ראש רשות הוא היחיד במדינה שנבחר באופן אישי. אני רוצה להטיל את כל אותם קשיים, את כל אותן מגבלות שמוטלות על ראש רשות, גם כאן.

לגופו של עניין, ידידי חבר הכנסת יורם לס, אני לא רוצה לנקוט עמדה כרגע, בשלוש דקות של דיון. הגשת את הצעת החוק בגלל היחס. אני יודע שאתה מציג את הדברים האלה באופן רציני. אני מוכן להעביר את הצעת החוק לבדיקה בוועדה המתאימה כדי לבחון את הדברים כפי שהם. הצעת החוק, כפי שהיא מנוסחת כאן – עמדתי היא נגד, אבל לפחות אתן צ'אנס, כדי לבדוק את האפשרות גם כלפי התמודדות חברי הכנסת; צדק חבר הכנסת שילנסקי, לא בריצה אלא במועמדות לכנסת. מטעם זה, אתמוך בהעברת הצעת החוק שלך לבדיקה בוועדה המתאימה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת משונה ומוזרה. איש לא יחשוד בנו שאנחנו בעד מעשים לא חוקיים שעושה ראש רשות כזה או אחר. אבל, ידידי חבר הכנסת יורם לס, אם ראש רשות או מועמד כלשהו חוטא חטא כל כך כבד ועושה מעשה שלא ייעשה, כפי שאתה מזכיר בדברי ההסבר שלך, למשל מתן שוחד, הדרך היא פשוטה, יש בתי-משפט, יש משטרה. אם המשטרה ובתי-המשפט יגיעו למסקנה שהאיש הזה עשה את המעשה הזה, יש להניח שמה שייגזר מפסק-הדין הוא פסילת המועמד הזה מלכהן בתפקיד. בשביל מה צריך את החוק הזה? החוק הזה נראה לי מיותר.

יורם לס (העבודה):

מותר לי להסביר?

עובדיה עלי (הליכוד):

יש לי דקות ספורות. אם היושבת-ראש תסכים, לא על חשבון זמני, בבקשה. אולי בסוף דברי.

מכל מקום, אם יש איזו לקונה בהצעת החוק ויש צורך להשלים אותה ולסגור פרצות, אפשר לבחון את הדבר במסגרת ועדת הפנים ואיכות הסביבה, שוודאי אם תאושר הצעת החוק היא תועבר אליה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

אבל אני מבקש לנצל את הדיון הזה ולשאול אותך מה קורה כשמועמד, לא לראש רשות ביישוב קטן או גדול, מטעה את הציבור, מוליך אותו שולל, עושה מעשה הונאה, מבטיח הבטחות ופועל בניגוד גמור להתחייבויות, למצע, להבטחות שלו לבוחרים, אדם כזה ראוי להמשיך ולכהן בתפקיד שלו הוא נבחר?

תראה מה קורה עם ראש הממשלה. ראש המפלגה שלך הולך שולל את הבוחרים כמעט בכל תחום מתחומי הבטחותיו להם. הוא הבטיח סדרי עדיפויות, הוא נהג בניגוד גמור לסדרי עדיפויות. הוא הבטיח להוציא את עזה מתל-אביב, הוא הביא את עזה לבית-ליד, לעפולה, לדיזנגוף, לירושלים, לחדרה ולאן לא.

מה שקורה היום ברחובותינו הוא פשוט דבר בלתי נסבל. זו לא גזירה משמים. אפשר להיאבק בטרור, אפשר למגר אותו, אבל התנאי לכך הוא שיש מודיעין טוב, שיש הרתעה למדינה, לצבא ולכוחות הביטחון, שאין לטרוריסטים אמצעי לחימה. מה שעשיתם מנוגד לכל הדברים האלה. עצם היציאה מעזה ויריחו והקמת הרשות הפלשתינית הפכו את עזה ואת יריחו לערי מקלט, לשם מגיעים כל הטרוריסטים. ראינו את החגיגה על הדם, דבר איום ונורא. לא שמעתי כאן גינוי מחלק גדול מחברי הבית הזה על החגיגה על הדם, על הריקוד על הדם בריש גלי. איך אפשר לקיים מודיעין במצב כזה? איך מודיעין יכול לעבוד במצב כזה בעזה, ברצועה, בכל השטח שנתון לשליטה של הרשות הפלשתינית? במצב כזה אין כוח הרתעה לכוחות הביטחון. המצב שנוצר מאפשר העברת אמצעי לחימה כמעט בצורה בלתי מוגבלת. כמובן, התנאים האלה מזמינים את הטרור שמשתולל ברחובותינו.

אני יכול להמשיך ולמנות אחת לאחת את כל ההבטחות, את כל המצע שלכם לגבי הגולן, הבורסה ודברים אחרים. אתם פועלים בניגוד לכך, והמסקנה המתבקשת היא, שהממשלה הזאת תתפטר. ראש הממשלה שהולך שולל את העם, יחזיר את המנדט והציבור יכריע מי ימשיך לנהל את המדינה. זה הרבה יותר חשוב מכל דבר אחר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שלמה בוחבוט, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מוותר.

היו"ר ע' מאור:

מוותר. אחריו – חבר הכנסת מהנוכחים, חבר הכנסת דוד מגן.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לדבר על החוק אחרי כל הדברים שנאמרו כאן, אני חושב שזה יהיה עוול.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה, לא דיברנו על החוק?

שלמה בוחבוט (העבודה):

דיברתם, אחרי זה דיברתם על נושאים שונים ומשונים.

עובדיה עלי (הליכוד):

הונאה של הציבור – זה לא בחירות?

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת עובדיה עלי, אתם לא נותנים תשובות. גם היושב-ראש שלך לא נתן תשובה. הוא עומד ומדבר. אילו תשובות אתם נותנים? איך אפשר לסגור הרמטית כדי שאותן קבוצות מחבלים רצחנים –

--

רון נחמן (הליכוד):

אבל חתמתם בהסכם אוסלו להכניס 100,000 – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אולי פעם תבינו שמלחמה בטרור זו שאלה של אופנסיבה, זו שאלה של פעילות התקפית, לא פעולה של מגננה. אין לך שום אפשרות להילחם בטרור בדרכך הזאת. מי שחושב כך, מטעה את הציבור.

שלמה בוחבוט (העבודה):

איזו מגננה? היושב-ראש שלך מדבר, שואלים שאלות, והוא לא נותן תשובות אילו פתרונות אתם מציעים לעם הזה.

שאול יהלום (מפד"ל):

ראש הממשלה אפילו לא מדבר.

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת יהלום, אני מבקש שלא תפריע לי. תן לי לדבר.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מדבר על החוק. גם אתה לא מדבר על החוק.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני ממשיך בדיוק באותו קו שחבר הכנסת מיכאל איתן התחיל בו וחבר הכנסת עובדיה עלי המשיך בו. אני מבקש לא להפריע לי.

הממשלה הזאת ואנחנו כראשי ערים, לרבות אנשי הליכוד, מרגישים את השינוי בסדר העדיפויות הלאומי. מי שאומר שלא, פשוט משקר לעצמו, ליישובו ולעמו. יש שינוי בסדר העדיפויות הלאומי בתשתיות בכל מקום, במעלות, בעפולה, בכל מקום בערי הפיתוח.

עובדיה עלי (הליכוד):

אתה מטעה את הציבור.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אתה מטעה את הציבור.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתה לא מאמין במה שאתה אומר.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אתם הטעיתם את הציבור בעבר. יש לכם שנתיים, תחכו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה עצמך אמרת לי שקיצצו לך 4 מיליוני שקל.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, הממשלה הזאת עשתה דברים גדולים לעם ישראל.

אברהם הירשזון (הליכוד):

איפה? עם ישראל שואל איפה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אם אתם לא יודעים, בואו אקח אתכם לטיול בארץ ותראו כמה נפלא במדינה הזאת. אתם אלטרנטיבה? על מה אתם מדברים?

יעקב שמאי (הליכוד):

אתה שותף לכל הממשלות, פעם לממשלת הליכוד ופעם לממשלת – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת שמאי, תפסיק. שמענו אותך בהסתדרות, שמענו את הנאומים שלך.

יעקב שמאי (הליכוד):

זה לא נכון?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני, אני גאה במדינה הזאת, אני גאה בממשלה הזאת, בהישגים הגדולים. אתם מטעים את העם, אתם מטעים את הציבור, אתם מנסים לשקר לו.

יעקב שמאי (הליכוד):

לקואליציה שלך יש בעיה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

שמעתם שאמרו לכם "נמאסתם"? אני מודיע לכם שגם ב-1996 תשובו בספסלי האופוזיציה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מי אמר לכם "מטומטמים", אנחנו או ראש הממשלה?

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת בוחבוט, יש לי מכתב של פרוספר עזרן, שכותב כי בקריית-שמונה מחיר דונם לתעשייה הוא 24,000 שקל. הוא כותב מכתב קורע לב.

שלמה בוחבוט (העבודה):

זה פיתוח או קרקע? נא תתקן, זה עבור הפיתוח, לא עבור הקרקע. לפני שנתיים זה היה יותר יקר, חבר הכנסת רון נחמן.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה עצמך אמרת שקיצצו לך 4 מיליוני שקלים.

גדליה גל (העבודה):

אולי זה סימן שבונים שם בכמויות גדולות.

אברהם הירשזון (הליכוד):

זה סימן שאיבדתם את הצפון.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, יש פה חברי כנסת שממשיכים לנסות לעבוד על העם בעיניים. העם הוא חכם. אני מאמין ובטוח שראש הממשלה יצחק רבין יכה במחבלים בכל מקום, גם בעזה. בזמנו, גם כשהוא היה שר וגם כשהוא היה ראש ממשלה הוא ידע להכות, וגם בימים אלה יתחילו להכות. אנחנו לא עושים את זה בכל יום, אלא בכל שעה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

מה קרה עד עכשיו?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אין לכם מה לעשות. בשעה כזאת אתם מנסים בערוץ-33 לעבוד על הציבור בעיניים. אתם לא תצליחו.

שאלו יהלום (מפד"ל):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שאלו יהלום, אל תכריח אותי לקרוא אותך לסדר.

שלמה בוחבוט (העבודה):

על אילו סקרים אתה מדבר? על אילו סקרים אתה מדבר?

שאלו יהלום (מפד"ל):

כל הסקרים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

נדבר ב-1996.

שאלו יהלום (מפד"ל):

ודאי שנדבר ב-1996.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת בוחבוט, מה ההבדל בין שוחד להונאה? איזו עבירה חמורה יותר?

אברהם הירשזון (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת הירשזון, אני נאלצת לקרוא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת רון נחמן, אני מבקשת להפסיק. גמרנו. חבר הכנסת רון נחמן, אני נאלצת לקרוא אותך לסדר בפעם הראשונה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אתם מנסים להונות את הציבור בבולופים שלכם. צריך לגדר את יהודה ושומרון, לעשות הפרדה.

שאול יהלום (מפד"ל):

היושב-ראש שלך התפטר היום, למה התפטר? אלי דיין התפטר, מדוע הוא התפטר?

שלמה בוחבוט (העבודה):

צריך לעשות הפרדה, שלא ייכנסו לכאן. צריך להפריד, לעשות הפרדה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יהלום, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה, אל תכריח אותי להוציא אותך.

שלמה בוחבוט (העבודה):

איך אפשר לאטום 200 מעברים מיהודה ושומרון לארץ-ישראל? איך אפשר לעשות את זה?

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת בוחבוט, למה אתה רוצה להעניש את העם הזה ולאחל לו שהממשלה הזו תהיה עד 1996? מה הציבור עשה לך?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת הירשזון, אל תכריח אותי לקרוא אותך לסדר פעם שנייה. חבר הכנסת בוחבוט, בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

מפריעים לי כל הזמן.

היו"ר ע' מאור:

אתה מקבל זמן נוסף.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת בוחבוט, אפשר לשאול אותך שאלה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

תשאל כמה שאתה רוצה. אבל לא אותי, קבל תחילה אישור מהיושבת-ראש.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת בוחבוט, מדוע הלכת עם אלי דיין למאבק על יום לימודים ארוך, בחוק ההסדרים, ובסוף תקעת לו סכין בגב – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

עכשיו מותר לי לדבר, לא תפריע לי?

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא איבד בגללך את תפקיד יושב-ראש הקואליציה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שמאי, הוא נשאל שאלה, תן לו לענות עליה בצורה מסודרת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

קודם כול, לא מתאים לך כיהודי דתי לשקר.

שאל יהלום (מפד"ל):

אני משקר?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אתה משקר, כי אני לא הלכתי עם אלי דיין בנושא יום לימודים ארוך, ואגיד לך גם מה הסיבה. אני קיבלתי את הודעת הממשלה בצורה מאוד מכובדת, והייתי בין אלה שהביאו לסיעה את הפשרה, להקים ועדה בראשותו של ראש הממשלה, שעד סוף חודש אפריל תחליט כיצד להפעיל יום לימודים ארוך בערי הפיתוח ובשכונות, כאשר יום לימודים ארוך קיים כבר היום בערי פיתוח; לומדים עד השעה 14:00 ועד השעה 14:30.

אני רוצה לומר לך, שזה מקור גאווה למפלגת העבודה, שחבר נלחם ונאבק, ובסופו של דבר גם התפטר. את זה לא ראיתי בשורות הליכוד, את זה גם לא ראיתי בשורות המפד"ל. אני גאה על שיש חברים במפלגת העבודה שלא התנתקו מהעם והם נאבקים גם בניגוד לדעת המפלגה.

שאל יהלום (מפד"ל):

— — הוא נאבק כי הוא מרגיש את העם.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני לא עזבתי אותו, כי לא הלכתי אתו, כי אני מאמין שיש יום לימודים ארוך, ואני מזמין את כולכם לקחת את הסטטיסטיקה בערי הפיתוח וגם לקחת את הפלט של מחשב משרד החינוך ולראות שיום לימודים ארוך אכן מתקיים, גם אצל רון נחמן וגם בעפולה, שם לומדים כל יום עד השעה 14:00. אז תפסיקו לזרוק מוץ באוויר ולטשטש.

שאל יהלום (מפד"ל):

עד השעה 14:00 זה יום לימודים ארוך?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יהלום, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה. אני קוראת אותך בפעם השנייה ואני מבקשת ממך שלא תכריח אותי להוציא אותך. בבקשה, חבר הכנסת בוחבוט.

שלמה בוחבוט (העבודה):

עד לפני שנתיים, בתקופת הליכוד, למדו עד השעה 11:30.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אבל למדו.

שלמה בוחבוט (העבודה):

עד השעה 11:30 למדו, חבר הכנסת עלי. אז מה אתם מספרים סיפורים? היום אתם מנסים לבלבל את העם, אתם מנסים לעבוד עליו. אני מודיע לכם שהעם חכם, וכפי שהשאיר אתכם באופוזיציה, אתם תישארו שם עוד הרבה מאוד שנים. תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

דוד מגן (הליכוד):

ומה דעתך על החוק?

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת בוחבוט. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – ויתר. חבר הכנסת דוד מגן עכשיו, אחריו – חבר הכנסת יעקב שפי, שהוא אחרון הדוברים בנושא זה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, צריך הרבה כוחות נפש כדי להתעלם מדבריו של חבר הכנסת בוחבוט ולהתייחס להצעת החוק, ואני מנסה לגייס את כוחות הנפש ולנסות לא לסתור את דבריו. אני חושב שהדברים שהוא אמר מוטעים ואינם נכונים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

המספרים מדברים. אני מציע לך כיושב-ראש ועדת – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני מתכוון לדבר על הצעת החוק, אבל פטור בלי כלום אי-אפשר. אני רוצה לומר לידידי חבר הכנסת לס, שהממשלה גרועה, המפלגה רעה, הצעת החוק הזאת טובה.

יעקב שפי (העבודה):

האלטרנטיבה גרועה יותר.

שלמה בוחבוט (העבודה):

האלטרנטיבה "על הפנים". לא קיימת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אז בואו לבחירות. מדוע אתם רועדים מהבחירות? בואו לבחירות.

היו"ר ע' מאור:

אני רוצה להזכיר לכם שרשות הדיבור לחבר הכנסת דוד מגן.

שלמה בוחבוט (העבודה):

— — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בוחבוט, לא על כל קריאת ביניים צריך להשיב. תנו לחבר הכנסת דוד מגן לדבר. זה שמישהו אומר משהו עוד לא הופך את זה לנכון. לא צריך להתייחס לכל מלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת חיים רמון ברח – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דוד מגן, הזמן שלך.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת לס, משפט אחרון בעניין הברכות. למרות השתייכותך הארגונית למפלגה קלוקלת ורעה, כפי שהגדרתי, אני מברך אותך אישית על היוזמה הברוכה.

לבית-המשפט, חברי הכנסת, צריכה להיות סמכות גורפת בכל מה שקשור בדיני בחירות. בית-המשפט צריך לקבל את הכלים לדון בכל עניין ללא הגבלת זמן הגשת הערעור, ללא הגבלת זמן הגשת ההשגה וכיוצא בזה. אלא שאנחנו צריכים לזכור ולנסות לכוון, באמצעות תיקון החוק המוצע על-ידי חבר הכנסת לס, ולהזכיר לבית-המשפט כי בבואו לפסול בחירות הוא חייב להתחשב בנתונים שעלולים להוביל להצבעה שונה מההצבעה המקורית.

למה אני מתכוון? אני מזכיר כי בבחירות לכנסת השתיים-עשרה, בקלפי מסוימת ואולי בשתיים בבני-ברק, אם זיכרוני אינו מטעה אותי, נעשו מעשי זיוף ותרמית. לאחר שבית-המשפט ישב על המדוכה והתייחס לערעור שהוגש כדין, החליט על בחירות חוזרות בבני-ברק. ומבחינת הדעה הכללית שרווחה בציבור וכן הנתונים של תוצאות הבחירות היה המצב כזה שכל המפלגות וכל הציבור ידעו כי בתוצאות הבחירות החוזרות באותה קלפי או שתי קלפיות ייקבע לגבי הכנסת השתיים-עשרה אם למפלגת דגל התורה יהיה מנדט נוסף, או שהמנדט יעבור למפלגה אחרת, במקרה זה למפלגת התחיה.

כאשר אנחנו רואים, כי בהתערבות בית-המשפט, אשר פסל בחירות כדין על רקע מעשה תרמית וזיוף, אנחנו עלולים להוליד מצב שבו הבוחר ישנה את הצבעתו המקורית, כפי שניתן להניח קרה באותו מקרה, צריך לקבוע במסגרת החקיקה שסמכותו של בית-המשפט במקרה כזה, כאשר הוא יודע בעליל כי פסילה של קלפי אחת, או מספר מצומצם של קלפיות, עלולה להטות את ההצבעה המקורית, סמכותו של בית-המשפט – ובדיני רשויות מקומיות עסקינן – להכריז על בחירות חוזרות בכל התחום המוניציפלי.

אני מקווה מאוד, כי במהלך הדיונים בוועדת הפנים ואיכות הסביבה תינתן הדעת על הנקודה הזו, כך שסמכות בית-המשפט תורחב לטפל בכל ערעור בכל זמן ובכל שלב, גם לגבי עבירות שבוצעו בטרם יום הבחירות לרשויות המקומיות, ובית-המשפט יהיה מוסמך – וזה חשוב לא פחות – להכריז על בחירות כלליות בתחום הרשות המקומית כולה, ולא רק בקלפי אחת או בקבוצה מצומצמת של קלפיות שנפסלו. והכול כדי למנוע עיוות של הצבעה מקורית.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אחרון הדוברים – חבר הכנסת יעקב שפי. חבר הכנסת זנדברג פה? ברשותך, אתה תהיה אחרון. חבר הכנסת המציע יורם לס, אם תהיה מעוניין להשיב, בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לבי לבי לסיעות האופוזיציה, שנגמר חוק התקציב, נגמר חוק ההסדרים, אתם לא יכולים לשבת פה עד הבוקר ולדבר לערוץ-33, אז אתם מנסים להפריע בקריאות ביניים. מה לעשות, חכו לשנה הבאה, חוק התקציב, חוק ההסדרים, ועוד קצת סבלנות, בנובמבר 1996 מה שהבוחר ירצה זה מה שיהיה; לא לפי סקרים ולא לפי רצונות.

אשר לחוק, הצעת חוק הרשויות המקומיות (תיקון מס' 20), של חבר הכנסת יורם לס, היא הצעה טובה. מטרת החוק לטפל בחריגים ובפגיעה בטוהר המידות בתקופה שקדמה ליום הבחירות לרשויות המקומיות.

עד היום, על-פי החוק הקיים, מועמד שביצע עבירות בהקשר של טוהר המידות לפני יום הבחירות – תוצאת הבחירות לא נפסלה. הצעת החוק תתקן את המצב ותאפשר הגשת ערעור על תוצאות הבחירות לרשויות המקומיות על-ידי השוואת רשימת העילות כפי שקיים לגבי הבחירות לכנסת.

אני רואה בהצעת חוק זו תוספת חיובית וחשובה למערכת הבחירות לרשויות המקומיות, ועל כך אני מברך את חבר הכנסת יורם לס. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, ואחריו – תשובתו של חבר הכנסת המציע, יורם לס.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתה מאחל לנו עד 1996? איזה ייאוש.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אקדים ואומר, שאני מסכים עם אלה שמצדדים בחוק והביעו תמיכה בו, ואני מסכים גם עם אלה שהביעו ביקורת קשה, אומנם הם לא דיברו לגופו של החוק אבל הם דיברו לעניין.

לגופו של החוק אני רוצה לומר, שאני תומך בהאחדת הקריטריונים לפסלות, כשם שצריכים לשאוף לאחדות בעקרונות של בחירות, בשיטת בחירות לגבי כל מערכת בחירות ארצית שמתקיימת לכנסת, או מוניציפלית לרשויות מקומיות. בעניין הזה אני מבקש להעיר הערה לחבר הכנסת לס. אולי טוב תעשה אם במהלך הדיון תבדוק מה הדין לגבי בחירות למועצות אזוריות. יכול להיות ששם יש דין אחר לגבי בחירות למועצות אזוריות. יכול להיות ששם יש דין אחר לגמרי, ואז, אם נוכל בהזדמנות הזאת לאחד את הדין ולקבוע הוראה אחת, עיקרון אחד שווה, אני חושב שנעשה מעשה נכון.

שאלו יהלום (מפד"ל):

תציע הצעת חוק.

אליעזר זנדברג (צומת):

הנה, פספסתי הזדמנות להניח הצעת חוק. בכל זאת אני מעדיף להציע את זה כאן, ואם תיטען טענת נושא חדש, אפשר להעלות את זה כהצעת חוק נפרדת.

אני בכל זאת רוצה להתייחס לדברים שנאמרו כאן. חבר הכנסת שפי לפני אמר: תחכו עד שנת 1996. אבל אני רוצה לשאול את חבר הכנסת שפי: האם אתה חושב שהעם בישראל יכול לחכות עד שנת 1996? האם אתה חושב שהציבור בישראל, מדינת ישראל יכולה להרשות לעצמה לחכות עד שנת 1996?

יעקב שפי (העבודה):

שלמה בוחבוט (העבודה):

אליעזר זנדברג (צומת):

הלוא אם אנחנו נחכה עד 1996 הכול פה יתמוטט. תראו מה אתם עושים, שומו שמים. תראו מה קורה כאן. הכלכלה על הפנים, האינפלציה מתקדמת, אתם עוד צריכים לפתור בעיות מרכזיות במשק, אתם מטילים מסים על האוכלוסייה, אתם עושים את האוכלוסייה, אתם לוקחים כסף מהשכבות החלשות שהבטחתם לעזור להן, אתם לא דואגים לצעירים שמשתחררים מהצבא, אתם לא מסייעים לזוגות צעירים לפתור בעיות של דיור. וחוץ מזה, במסגרת השלום אתם דואגים לכך שאנשים שמשתפים פעולה עם רוצחים ועוזרים לרוצחים לא יעשו שום דבר, אתם מנהלים אתם שיחות, משאים-ומתנים, אתם באים לערפאת ואחרי שבועיים, בלחץ, כשהוא מגנה באיזו מלה אחת פעולת טרור, זה מספיק לכם.

מאז הבאתם את השלום יצרתם מאסה של קורבנות שלום, של סתם קורבנות רצח. אתם הבאתם רצח ודם כתוצאה מההסכם הזה, וגם סיכנתם ועודכם מסכנים את מדינת ישראל, את עתיד הביטחון של מדינת ישראל, כי הוויתורים שלכם הם בלתי הפיכים, כי בסופו של דבר אתם תעזבו ב-1996, אבל תעזבו את המדינה הזאת מדינה מוכה, מדינה חלשה, מדינה בסכנה גדולה, והמחנה הלאומי יצטרך לבוא ולחלץ עוד הפעם מכל הצרות ומכל הבעיות שאתם גוררים את המדינה לתוכן.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת זנדברג, מה יותר גרוע, עבירה של שוחד או עבירה של הונאה?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יורם לס ישיב לכל המתדיינים לגופו של החוק ופחות לגופו של החוק, לגופו של עניין ופחות לגופו של עניין. זכות התשובה היא לך. אתה לא מוגבל בזכות התשובה והתגובה. בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת זנדברג, האם לא דיברת על תימן? אני חושב שמה שאמרת זה לא למדינה הזאת. אני מציע לך לנסוע – –

שאול יהלום (מפד"ל):

איך הוא יכול לנסוע, ראית את הפקקים...

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבינה שיש המתמחים בתפקיד האופוזיציה מתוך אורך רוח, להרבה שנים. בבקשה.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להודות ל-12 חברי הכנסת שהשתתפו בדיון. רשמתי לפני את כל הערותיהם. רשמתי לפני, שכל חברי הכנסת שהשתתפו בדיון, מכל חלקי הבית, לעצם הנושא שעומד לפנינו הסכימו, שהרי מי לא יסכים לדבר שנועד לחזק את טוהר הבחירות במדינת ישראל, לסתום פרצה חמורה שנתגלתה בחוק הבחירות לרשויות המקומיות ולהביא למדינה את הכלל הסביר והנכון, שאומר שמי שביצע עבירה במהלך מערכת הבחירות כולה, ולא דווקא ביום הבחירות עצמו, יעמוד למשפט, יישא בדיון, ותהיה אפשרות לבית-המשפט, כפי שאמר חבר הכנסת דוד מגן – תהיה סמכות גורפת כפי שאנחנו רוצים לטפל בכל המכלול שקשור לבחירות ברשויות המקומיות.

הואיל והיתה הסכמה מלאה, אני רק אתייחס במלים מעטות לדברים שנאמרו, ולא לכולם. אני מעריך ומוקיר ומכבד, ידידי חבר הכנסת רון נחמן, את כל 230 ראשי המועצות המקומיות והערים בישראל. אין כאן שום כוונה לפגוע בהם. כולם נבחרו כדת וכדין. יש כאן מטרה לחזק את ספר החוקים שלנו ולא לפגוע באיש מהם.

לגבי סוגיית התקשורת וההופעה בתקשורת של ראשי ומועמדי מועצות וערים במהלך הבחירות, החוק הזה איננו נוגע לנושא הזה. זו פרשה כבדה בפני עצמה, ואני לא אוכל, חבר הכנסת יהלום, להושיע בעניין זה.

אני מודה לחברי הכנסת מאור, שילנסקי והירשזון על התמיכה.

חבר הכנסת בא-גד אולי לא קרא את כל הסעיפים, אבל סעיף 3 מכסה את הסוגיה שהוא העלה.

חבר הכנסת איתן כבר הגיע לנושא הבחירות הכלליות ואפילו למעין משאל עם, שלפיו 40% מבעלי זכות הבחירה יוכלו להכריז על בחירות חדשות. אני מתכבד לשאול אותו, האם הוא יתמוך בהצעת החוק שלי, שהיא באמת הצעת חוק של משאל עם וחוק-יסוד, שבה אנחנו קובעים רק 50%. והאם 40% יעמוד מול 50% – כנראה כל פעם לפי האינטרס, 40% כאן ו-50% בעניין רמת-הגולן. אבל לדיון הזה נגיע במקום אחר.

חבר הכנסת עובדיה עלי, שכבר הגיע לעניין ה"חמאס" וכו' ודיבר על מודיעין – הוא יודע היטב, כמי שהיה סגן שר הביטחון, שהבעיה האמיתית שלנו עם ה"חמאס" היא שאין מודיעין. מדובר באנשים הפועלים ממניעים אידיאולוגיים. אלה לא אנשים שאפשר לקנות בכסף. זו אידיאולוגיה מופקרת וחייתית, אבל מפני שאי-אפשר לקנות אותם בכסף אין מודיעין, ואילו היה מודיעין – –

שאול יהלום (מפד"ל):

לא רק בגלל זה. אנחנו עזבנו מקומות – – –

יורם לס (העבודה):

לא, חבר הכנסת יהלום, אילו היה מודיעין, היינו פוגעים בהם ומרוצצים את ראשם.

שאול יהלום (מפד"ל):

אין מודיעין כי אין לנו מקורות – – –

יורם לס (העבודה):

אני שירתתי במקומות האלה גם בתפקידי פיקוד ומטה, לא רק בשטח. אין מודיעין, כי את האנשים האלה אי-אפשר לקנות בכסף. אלו חוליות שהחלטה בהן מתקבלת ברמה של איזה בחור צעיר שהתעורר בבוקר עם פקודה ממישהו ועם עוד אחד שנתן לו חומר נפץ. אין מודיעין. ואילו היה מודיעין, היינו מרוצצים את ראשם. וזה לא קשור לצד הזה של הבית או לצד הזה של הבית. אינני רוצה להאריך, זה לא בדיוק שייך לנושא.

אני מקבל את הערתו של חבר הכנסת מגן בדבר הרחבת הסמכויות, ואביא אותה בפני ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

אני מודה לחברי הכנסת שפי ובוחבוט על ההגנה הנחרצת על הממשלה, שגם אני תומך בה.

לגבי ההערה של חבר הכנסת זנדברג על מה שקורה במועצות האזוריות, רשמתי לי – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

איך אתה מסביר מבחינה בריאותית את זה שהם תומכים בממשלה?

יורם לס (העבודה):

העיקר הבריאות, חבר הכנסת הירשזון.

רון נחמן (הליכוד):

הוא לא דיבר על בריאות הנפש.

היו"ר ע' מאור:

עוד תהיה לכם אריכות ימים במצב הנוכחי. אז בבקשה, חברי הכנסת.

יורם לס (העבודה):

יש פה כמה מועמדים לאשפוז כפוי.

רון נחמן (הליכוד):

חוק ביטוח בריאות ממלכתי לא כולל את בריאות הנפש. נכון, חבר הכנסת לס?

יורם לס (העבודה):

להיפך, חבר הכנסת רון נחמן, להיפך.

חברי הכנסת, בשעת לילה זו אני מבקש לסכם את הדיון, שהיה באמת חובק עולם, בבקשה לתמוך בהצעת החוק שתשפר את טוהר המידות, כמעט הייתי אומר לתפארת מדינת ישראל, כי באמת לא היתה בעיה אחת שלא נגענו בה כאן. אבל אנא, נחזור להצעת החוק ונתמוך בה. תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה ראשונה על הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (ערעור בחירות), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת יורם לס.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (ערעור בחירות), התשנ"ה-1995, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

רוב של עשרה, ללא מתנגדים וללא נמנעים – אני קובעת שהצעת החוק עברה בקריאה ראשונה והיא מוחזרת לדין בוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 37) (הגדלת תקופת השירות לניצולי רדיפות הנאצים), התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, ואני מזמינה את חבר הכנסת אברהם הירשזון להביא את הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 37) (הגדלת תקופת השירות לניצולי רדיפות הנאצים), התשנ"ה-1995, לקריאה ראשונה. בבקשה. חבר הכנסת הירשזון מביא את הצעת החוק בשם כמה חברי כנסת.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 37) (הגדלת תקופת השירות לניצולי רדיפות הנאצים), התשנ"ה-1995, מוגשת בשמי ובשם חברי הכנסת רחבעם זאבי, שאול יהלום, דוד מגן, שאול עמור – ואני מאחל לו החלמה מהירה ומקווה שבקריאה השנייה והשלישית הוא יצביע אתנו פה – סילבן שלום ויעקב שפי. צר לי על כל חברי הכנסת שהודיעו מאוחר יותר שהם רוצים להצטרף, אבל הרשימה נסגרה בזמנה. למען ההגינות אני רוצה לציין, שחבר הכנסת דב שילנסקי הגיש הצעת חוק זזה, שעברה קריאה טרומית, ואנחנו אכן, בין הקריאה הראשונה לבין הקריאה השנייה והשלישית נמזג את הצעות החוק האלו להצעת חוק אחת.

הצעת החוק הזאת אומרת, שאחרי סעיף 100ב לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התשל"ל-1970, יבוא סעיף 100ג, "ניצול רדיפות הנאצים", שבו ייאמר: "(א) מי שניצל מרדיפות הנאצים בתקופת מלחמת העולם השנייה, תחושב תקופת שירותו באופן שהגמלה שלה הוא זכאי תוגדל ב-3%, ובלבד שאין בתוספת זו כדי לחרוג מן השיעור המרבי של 70% גמלה".

בנושא הזה, גברתי היושבת-ראש, בישיבה שהתקיימה בוועדה לענייני ביקורת המדינה בין הקריאה הטרומית לבין הקריאה הראשונה, החלטנו להציג את הצעת החוק הזאת כך שגם אם יש אדם שמקבל תוספת גמלה במקום אחר בעטיו של מקרה אחר ולא הגיע ל-70%, לא יהיה קיזוז, ותוספת הגמלה הזאת בסך 3% תחושב, ובלבד שהגמלה לא תעלה על 70%.

"(ב) לעניין סעיף זה, 'תקופת מלחמת העולם השנייה' – התקופה שהחלה ביום י"ז באלול התרצ"ט (1 בספטמבר 1939) ונסתיימה ביום ה' באלול התש"ה (14 באוגוסט 1945)."

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מה שנהוג היום הוא, שכל מי שהיה בתקופה הזאת שמצוינת בסעיף (ב) במחנות ריכוז או בגטאות, והיה בן 15, זכאי לתוספת הגמלה של 3%. בהתחלה היה הגיל הקובע 18. לאחר מכן הורידו את הגיל ל-15, משום שכך נהוג במדינת ישראל, שחוק העבודה הוא מגיל 15.

אני חושב שבנושא הזה מדינת ישראל גילתה ומגלה חוסר רגישות אלמנטרית לכל הנושא של ניצולי השואה ונכי רדיפות הנאצים. איך יעלה על הדעת בכלל לחשוב שבאותה תקופה הנאצים שאלו: סלח לי, אתה בן 15 – אתה הולך לכאן; אתה בן 14 – אתה הולך לכאן. זה לא עולה על הדעת. אלא שאנחנו באמת, אף שבשנים האחרונות אנחנו עוסקים בנושא הזכרת השואה, ורק שלשום היה ב"יד ושם" ערב גדול לציון 50 שנה לשחרור אושוויץ – למרות הכול, אף שאנחנו מזכירים את הדברים האלה, בנושא של ניצולי השואה, אלה שעברו את התופת הזאת, דווקא לאותם ניצולי שואה איננו שמים לב. ואני אומר לכם באחריות רבה, אני עובר ברחבי הארץ ואני רואה שבקרב הציבור במדינת ישראל הולכת וגוברת ההבנה לנושא של נכי רדיפות הנאצים, ללא שום מגבלות של עדות, ללא מגבלות של ותיק בארץ או חדש בארץ. ודווקא בנושאים האלה ממשלת ישראל מגלה אטימות. אינני מבין את הדבר הזה.

כאשר מדובר על הצעת החוק הזאת, גם אי-אפשר לטעון שהיא עולה הרבה כסף. היא עולה מעט מאוד כסף. כי כמה עובדי מדינה עברו את התופת הזאת וחסרים להם כמה אחוזים? באמת מספר קטן. אבל זה סמלי, זה מאפיין, וזה מאפיין לקראת המאבקים הקשים יותר שיש לנו להשוואת זכויותיהם של ניצולי השואה ונכי רדיפות הנאצים במדינת ישראל, כאשר ממשלת גרמניה משלמת לאותם נכי רדיפות הנאצים פי שלושה מאשר משלמת ממשלת ישראל, שקיבלה עבורם את הכסף והשתמשה בו לפיתוח מדינת ישראל, והתחייבה לקחת על עצמה את העול ואת האחריות לשלם את הכספים האלה לאחר מכן ולדאוג לנכי רדיפות הנאצים. ואותם אנשים, אני אומר זאת ללא בושה, מסיימים את חייהם בצורה עלובה וטרגית, משום שמדינת ישראל לא מוכנה להשוות את הגמלה שלהם, שהם מקבלים ממדינת ישראל, אפילו לגמלה שמקבלים מממשלת גרמניה, שהיא גבוהה פי שלושה. ולדעתי, היו צריכים אפילו לתת שקל אחד יותר, סמלי.

אבל זה מאבק גדול, זה מאבק רחב. אני הגשתי בג"ץ בנושא הזה, ולא נדבר על כך. פה יש בעיה אקוטית וקטנה, הנוגעת למספר מסוים של אנשים והיא יותר סמלית ומסמלת את יחסנו לניצולי השואה.

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני פונה אל חברי הכנסת מהקואליציה ומהאופוזיציה לתמוך בהצעת החוק הזאת, להעביר אותה בקריאה הראשונה ולדאוג שהיא תעבור בקריאה שנייה ושלישית בוועדות ובמליאה. נתגאה כולנו בכנסת ישראל, שאכן ניצולי השואה, נכי רדיפות הנאצים, הם בלבנו בין שאנחנו בקואליציה ובין שאנחנו באופוזיציה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חבר הכנסת דב שילנסקי, סגן יושב-ראש הכנסת; אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי. שלוש דקות לכל אחד. בזה אני סוגרת את רשימת הדוברים, אלא אם משהו רוצה לגשת אל מזכיר הכנסת.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, היום אני פעיל מהשכם בבוקר, מחר בבוקר אני נוסע יחד עם יושב-ראש הכנסת לאושוויץ להשתתף באירועים לציון 50 שנה לשחרור המחנה. נשארתי פה לא מפני החשש שמא החוק לא יעבור אלא בגלל התחושה שהוספתי את הקול שלי.

באירועים בארץ לציון 50 שנה לשחרור אושוויץ פגשתי רבים מידידי משכבר הימים, אנשים שאני מכיר אישית. ראיתי אנשים שבורים ורצוצים. המדינה בכתה אתנו השבוע, מדוע שהמדינה גם לא תשמח אתנו לפעמים? פגשתי אנשים שבורים ורצוצים שאין להם קיום, המדינה לקחה את הכסף שלהם והיא לא נותנת אותו. בחוק הזה מדובר בכסף קטן, אז שהמדינה תיתן אותו.

אני ממילא בא מהם, מתוכם, אבל אני רוצה לברך את חברי הכנסת, אתכם הצברים, על כך שאתם לוקחים בזה חלק, ועוד אגיד עליכם כמה מלים. למה המדינה רוצה רק לבכות אתנו, לקחת מאתנו את הכסף ולא לשמוח?

מאחר שאין לי זמן להגיע לתכל"ס, אני מברך מכל הלב את חברי מפלגת העבודה שנמצאים פה; העניין הזה אצלי הוא לא פוליטי, הוא על-מפלגתי. יש לי טענות אל המפלגה שלי, גם אנחנו חטאנו, גם אנחנו לא עשינו עם ניצולי השואה את הצדק האמיתי. אני מברך את אנשי המערך – שהיום בוודאי יצביעו אתנו – אבל אני לא רואה שיש סיכוי שעוד בתקופת השלטון הקיים אנחנו נקבל את הגזלה שגזלו מניצולי השואה. כולם רואים שהשלטון הזה מתמוטט ומתפורר, הוא יחזיק עוד יום ועוד יום איכשהו – אני לא מדבר על פוליטיקה, אני מדבר על תכל"ס, תצאו לרחוב ותראו – השלטון הזה כבר עבר, אנחנו, אנשי הליכוד, הם המחר.

אני מודיע פה פומבית, שבתנועתי, בסיעתי, בליכוד, אלחם עד כלות היכולת למען הנושא הזה. כשאני אומר את זה בפומבי זה שונה, כי אני מדבר על חברים שלי שהלכתי אתם יחד, בין אלה שצופים יש אולי אנשים שחלקנו אתם, בינינו, פרוסת לחם לחיים ולמוות. אני אומר: אלחם בכל כוחי כדי שבשלטון שלנו יתוקן העוול.

אני פונה אל חברי חברי הליכוד, אני מכיר אתכם, אני יודע כמה תמיכה נותנים אלה שנמצאים פה, חברי הכנסת הירשזון, מגן, עלי, נחמן, אריאל ויינשטיין. אני בטוח שכולנו נעמוד יחד, בלי כל חישוב פוליטי, רק למען הצדק. בעזרת השם, ככל האפשר מהר יותר השלטון יעבור אלינו – אני בטוח שגם

חבר הכנסת יהלום מהמפד"ל ער לזה, אני לא פונה אל חברת הכנסת סלמוביץ, כי עמדתה האמיצה והחד-משמעית בכל הקשור בשואה ידועה – אני מקווה שהיום יבוא.

רבתי, אני שם לפניכם שטר, בשתיקה שלכם כולכם חותמים על שטר, ואת השטר הזה נצטרך לפרוע.

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת שילנסקי, 15 שנה שתקתם.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתה צודק.

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת שילנסקי, אתם פושעים. על דבר קדוש כזה שתקתם 15 שנה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני לא שתקתי, דאגתי כל הזמן, אבל אתם עשיתם הסכם. בצעקות לא נלבן את הנושא.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בוחבוט, סגן היושב-ראש שילנסקי אמר זאת בביקורת עצמית.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת בוחבוט, כל ממשלות ישראל פשעו בנושא הזה.

דב שילנסקי (הליכוד):

הבסיס היה לא נכון. כשהשר אשכול עשה את ההסכם, הוא עשה בסיס שלא היה לו כל צידוק.

יעקב שפי (העבודה):

למה אתם רבים?

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם. בבקשה, חבר הכנסת עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, רק אתמול ציינו כאן 50 שנה לשחרור אושוויץ, 50 שנה לסיום מלחמת העולם השנייה, ולבו של כל אחד מאתנו היה עם ניצולי השואה, לבו של כל אחד מאתנו היה עם המשפחות, לבו של כל אחד מאתנו היה עם כל ששת המיליונים שנטבחו רק בשל היותם יהודים.

נדמה לי שאין כאן מישהו שסבור שהשואה ורדיפות הנאצים לא השאירו צלקות דווקא בנפשם של הילדים שהיו מתחת לגיל 15. דמו לעצמכם מה קורה לילד רך בשנים כשמשפחתו והוא עוברים את התופת הנוראה של מחנות הריכוז ומחנות ההשמדה. מי שהיה באושוויץ, בבירקנאו, במיידאנק, בטרבלינקה וראה במו עיניו את הזוועות הנוראות, זוועות שאי-אפשר להשתחרר מהן, מבין את המשמעות של העניין הזה.

לכן, המגבלה בחוק שירות המדינה (גמלאות), שמתנה מתן תוספת של 3% בגמלאות לעובדי שירות המדינה רק לאלה שאחרי גיל 15 עזבו את אירופה ושחררו משם, זו מגבלה שאין לה מקום, אין בה טעם והיגיון. כשמדובר בסכומים פעוטים ובמספר קטן יחסית של ניצולים ושורדים, נדמה לי שהתיקון במקומו.

אני רוצה לברך אותך, חבר הכנסת הירשזון, ואת כל חברי הכנסת ששותפים להצעת החוק המונחת לפנינו. הצעת החוק היא במקומה, היא נכונה. אני רואה שחברי הכנסת דוד מגן, שאול יהלום, רחבעם זאבי, שאול עמור, סילבן שלום ויעקב שפי שותפים להצעת החוק המונחת לפנינו. אני רוצה לברך אתכם על הצעת החוק ולהודות לכם על שהעליתם אותה. צריך לתקן את העוול, העיוות הזה, שאין לו מקום בספר החוקים. יהיה בכך גם ביטוי מסוים להזדהות שלנו עם הבעיה. דווקא בימים אלה העיתוי הוא מושלם, זו הצעה נכונה, בזמן הנכון ובעיתוי הנכון. אני מקווה שהיא תאושר, כפי שנדרש מאתנו.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אין כמעט מחיר למה שאנחנו חייבים וצריכים לתמוך בשארית הפליטה ולסעוד אותה. וכמה חיים עוד עמנו? לכן אני תומך בהצעת החוק.

אבל, הייתי מבקש לדבר על סוגיית הפנסיה, כי הרי מדברים על גמלאות. יש, לצערי, מאות אלפי פנסיונרים של קופות הפנסיה של ההסתדרות, שחיים היום כמעט מן היד אל הפה, בעוני ובמחסור. הם חסכו במשך עשרות שנים מכספם סכומים אדירים, ועכשיו הם מקבלים פרוטות. אנחנו צריכים לדאוג, שהפנסיונרים לעתיד לא יהיו במצבם של הפנסיונרים הנוכחיים, שהוא קשה ובלתי מוצדק.

אני מבקש להזהיר את הבית מפני פנסיית חובה, חוק פנסיית חובה. איננו יכולים להגיע לשיעור מס שולי של 70%–75%. זה לא. אבל לעומת זאת אני קורא לממשלה, לאוצר, לפתוח את קופות הפנסיה לתחרות חופשית.

אנחנו, בוועדת הכספים, היינו במיעוט כאשר התנגדנו להצעתו של האוצר לחסום את הדרך בפני קופות פנסיה פרטיות והשארנו, לדאבוני, בעזרת הרוב החוסם הקואליציוני, הרוב הדורס, אישרנו את קופות הפנסיה של ההסתדרות במצב של עדיפות. אין היום קופות פנסיה פרטיות כפי שאנחנו רצינו לראות, וזאת כשיזמים במשק רוצים להשקיע מכספם כדי לפתוח קופות כאלה ולהבטיח את עתידו של הדור הצעיר.

אני חושב שדבר ראשון, צריך אומץ לזה, צריך לחסל את המונופול של קופות הפנסיה של ההסתדרות, כי הן הוכיחו שהן בזבזו את כספי החוסכים. הן הוכיחו שהן ניהלו את הקופות בצורה רשלנית ופושעת. כל יום אנחנו קוראים על דוחות ביקורת של מבקר ההסתדרות. בכל מקום שהוא נוגע הוא מגלה שחיתויות, הוא מגלה פגמים, ובוודאי כך גם הדבר בקופות הפנסיה, שכתוצאה מניהול רשלני של עשרות שנים הגיעו הפנסיונרים למצב הזה. לכן, תוך כדי תמיכתי, ואני מציין את חברי הכנסת אברהם הירשזון, רחבעם זאבי, שאול יהלום, דוד מגן, שאול עמור, סילבן שלום, ויעקב שפי, שאולי יתנגד לדברי האחרונים ולתוכן נאומי – אבל הוא הצטרף להצעת חוק חשובה.

אני מקווה – אני מסיים, גברתי – שבמקביל לחוק הזה כולנו נחשוב ונעשה למען הבטחת עתידו של הדור הצעיר, שגורלו לא יהיה כגורל אלה שאולי נמצאים היום בבתים וחושבים מדוע כל כך מרוע גורלם.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת שלמה בוחבוט. אחריו – חבר הכנסת יעקב שפי.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה לברך את המציעים על הצעת חוק חשובה, מתקנת. צר לי על כך שהממשלות הקודמות לא נתנו תשומת לב לנושא כל כך חשוב, וחבל מאוד שחברי כנסת שוכחים מהר מאוד, שבכל זאת גם הם היו בממשלות, והיו צריכים אז, בזמנם, למנוע את הפגיעה באותם נפגעי נאצים שהיו בני 15 ומטה; אני פשוט לא מבין איך נעשה דבר כזה. כל אחד מאתנו, כל אחד בעם ישראל, כאשר מדובר על יהודים שנפגעו בתקופה רצחנית נוראית, כשאנחנו מדברים על חוקים, אנחנו פשוט צריכים לראות.

אני גם מציע לסיעה שלי לקדם את החוק מהר, להעביר אותו מהר, ולפחות, אולי זה הדבר הצנוע שאנחנו צריכים לסיימו בפרק של הסיוע הקטן שאנחנו נותנים בפנסיה. על אילו סכומים מדברים? הסכומים הם קטנים ביותר. זה לא יפגע בתקציב המדינה, אני בטוח שכל אחד מאתנו, כל אחד בעם ישראל, לרבות שרים וגם חברי כנסת, ייתנו לכך את ידם, ואני גם רוצה להצטרף לנושא של הפנסיה. כאשר אנחנו מדברים על פנסיה של ההסתדרות, אני תמיד שואל את עצמי, איפה היינו, כולנו, כשגם הליכוד נמצא בהסתדרות, היה בתוך ההסתדרות? לפחות הייתם זועקים ואולי גם מחוקקים חוקים בכנסת על מנת לשפר.

אני הייתי רוצה לראות כל אדם שעובד במדינה הזאת ויוצא לפנסיה, ולא משנה מאין הוא מקבל את הפנסיה – חשוב שיקבל פנסיה מכובדת, שתאפשר לו לחיות, ושלא יצטרך ללכת למחלקה סוציאלית, למחלקת הרווחה, וגם לעבוד בעבודות נוספות על מנת להביא פת לחם הביתה.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לסיים ולברך שוב את המציעים, את כל חברי הכנסת. זה חוק צודק, חוק שצריך לקדם אותו מהר מאוד על מנת שיעבור בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת יעקב שפי. אחריו – חבר הכנסת דן תיכון.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מוכרח להודות, שעד שנכנסתי לוועדה לענייני ביקורת המדינה, לא הייתי ער ורגיש לנושאים שאנחנו מדברים עליהם היום בחוק זה.

נכון שהורי עלו לארץ לפני השואה, אבל משפחותיהם נספו בשואה. כשאני שומע איזה עוול נעשה לאותם ניצולים ואני מנסה, עם חברי, לתקן את המעט שנותר לתקן, אני חושב שזאת תעודת כבוד לכנסת הזאת שעושה את מה שצריך לעשות.

על מה אנחנו מדברים? – קחו לדוגמה נער בן 13 שנכנס למחנה, שהה שנה במחנה – ואתמול ציינו את שחרור האנשים ממחנה אושוויץ לפני 50 שנה. כלומר האדם הזה הוא היום בן 64. הוא לא צעיר, הוא עומד שנה לפני הפנסיה.

על מי יחול החוק הזה? קודם כול הוא צריך להיות עובד מדינה. כמה עובדי מדינה הם ניצולי השואה? לאחר מכן, אם הוא הגיע – – –

דן תיכון (הליכוד):

כמה נותרו? הרי כל יום מספרם קטן.

יעקב שפי (העבודה):

אני אומר, שאם הוא בן 64, ברור שאלה אינם ילדים, חבר הכנסת תיכון.

הנושא השני. אם הוא הגיע לארץ כנער והתחיל לעבוד באותו מקום עבודה, יש להניח שהוא עובד למעלה מ-35 שנה, דהיינו ממילא יש לו 70% פנסיה. כמה יש שאין להם ה-70%? בסך הכול מבקשים לתקן להם את הפנסיה ב-3%.

הדבר הכי חשוב: האם נער שגילו היה גבוה מ-15 סבל יותר מנער שגילו היה נמוך מ-15? אם הוא היה בן 14, לא מגיע לו הפיצוי המינימלי הזה? אני לא מבין איך שתקנו עד היום.

לכן, אני מברך את כל המציעים, את חברי שהציעו את הצעת החוק הזאת, ואני תומך בה בכל לב ומקווה שזו רק תחילת הדרך, כי יש עוד הרבה מה לתקן. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון, ואחריו – חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

דוד מגן (הליכוד):

אני ביקשתי להיות אחרון.

היו"ר ע' מאור:

כן, חבר הכנסת מגן מסיים בתור אחד המציעים.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, זה אחד הנושאים העצובים ביותר. אני מלווה את העניין שנים מספר בתוקף תפקידי כיושב-ראש האגודה הפרלמנטרית גרמניה-ישראל. הסיפור עצוב ביותר. מלאו 30 שנה מיום שכונו יחסים בין ישראל לגרמניה. השנה היא השנה ה-30.

ב-1952, אם אינני טועה, נחתם הסכם השילומים המפורסם, ושם הגרמנים, באמצעות הקנצלר דאז, קונרד אדנאור, הסכימו לפצות את ניצולי השואה. זה הסכם מאוד מפורסם בתולדות מדינת ישראל, והיו לו השלכות ארוכות טווח, ועד היום יש חברים במפלגתי שזוכרים ולא שוכחים.

אבל ההסכם הזה עשה אי-צדק לנפגעי השואה. הם היו אמורים לקבל רנטה גבוהה יחסית, שתבטיח את שארית חייהם במשך שנים רבות, אלא שממשלת ישראל, בצעד חד-צדדי, אמרה להם את הדברים הבאים: אנחנו מפתחים מדינה. מרבית הכסף שמגיע לכם יועד לצורך פיתוח המדינה. ואכן, אין ספק שהמדינה נבנתה וזינקה קדימה באמצעות כספי השילומים, כשהכסף נלקח על-ידי הממשלה בצעד חד-צדדי, ולניצולים השאירו סכומים פעוטים יחסית, כשאין לאמוד את הסבל שעבר על האנשים בשנים 1932 עד 1945.

היו עוד כמה עוולות, שבאחת מהן טיפלתי לפני שלוש-ארבע שנים, והשגנו למעלה מ-1.5 מיליארד דויטשה-מרק, וזה לגבי אותם אנשים שלא היו בארץ בעת שנחתמו הסכמי השילומים, ובזכות הטיפול של עמיתנו, עמית במיוחד, יוהנס גרסטר, יושב-ראש הוועדה הפרלמנטרית גרמניה-ישראל, הוא הצליח. הוא עמד בראש ועדת משנה לענייני פיצויים, והוועדה גייסה סכום של למעלה מ-1.5 מיליארד דויטשה-מרק לטובת אותם אנשים.

הניצולים נפגעי השואה זועקים חמס עד עצם היום הזה. הם באים אלינו ואומרים: מי ידאג לפצות אותנו, ולו במעט, בגין הסבל הנורא שעבר עלינו במחנות הריכוז.

אני תמיד אומר לגרמנים, שמעניין שהפיצויים שהם משלמים למי שעסק כשומר במחנות הריכוז – ואתם מבינים את ההבדל העצום בין מי ששמר ועינה והשמיד לבין מי שנרדף – הם גבוהים יותר. אני תמיד אומר להם: כל זמן שלא תשוו את התנאים, יישאר כתם בינינו לביניכם, שהרי מי ששמר וכיהן בצבא הנאצי זכה לפיצויים גבוהים ביותר, לעומת הנרדפים, שזכו לסכומים קטנים יחסית.

לכן, כל צעד שבא לעשות צדק עם אותם נרדפים הוא כאין וכאפס לעומת מה שעבר עליהם, והעוול שעשתה המדינה בתחום הכספי לא קטן.

היו"ר ע' מאור:

נא לסיים.

דן תיכון (הליכוד):

בהזדמנות זו, לפני שאני מסיים, אני רוצה לומר, שהשבוע ימלאו 50 שנה לחיסול מחנה אושוויץ, לשחרור מחנה אושוויץ, ומשלחת של הכנסת בראשות יושב-ראש הכנסת יוצאת לאושוויץ. אני לא בטוח שאנחנו צריכים להיות שם, כשהטקס מתעלם בחלקו הגדול מן העובדה שבאושוויץ הושמדו מאות אלפי יהודים, ובעצם הטקס לא מאזכר את השמדת העם היהודי והופך להיות טקס כללי.

היו"ר ע' מאור:

יושב-ראש הכנסת דיווח על שינויים שנעשו בטקס, לבקשתנו.

דן תיכון (הליכוד):

כן, למרות השינויים – ואני עוקב אחר השינויים, ורק אתמול דיבר מיכאל פרידמן, נדמה לי יושב-ראש הוועד היהודי בפרנקפורט, וקרא ליהודים שלא להשתתף באותו טקס – הייתי מבקש מהיושב-ראש לשקול פעם נוספת את ההחלטה שלו לנסוע לטקס הזה בפולין. נדמה לי שהסממנים היהודיים נעדרים מן הטקס הזה, וחבל.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, ואחריה – חבר הכנסת יורם לס.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני נרשמתי – – –

היו"ר ע' מאור:

במזכירות.

אחריו – חברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת מיכאל איתן, אני אצרף – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

תודה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני מבקשת להצטרף למברכים את המציעים – חבר הכנסת הירשזון, חבר הכנסת רחבעם זאבי, חבר הכנסת שאול יהלום, חבר הכנסת דוד מגן, חבר הכנסת שאול עמור, חבר הכנסת סילבן שלום וחבר הכנסת יעקב שפי – על הצעת החוק הברוכה.

אני חושבת שאין כל הצדקה למגבלה השרירותית הקיימת בחוק הקיים, ולכן יש לתקן אותו.

אני רוצה לציין, שהגיל הממוצע של ניצולי השואה עומד היום על 72. מספרם של האנשים האלה מתמעט מיום ליום. מרביתם חולים, נכים וחיים במצוקה כלכלית קשה ביותר. הנכויות שלהם, קשיי חייהם גרמו לכך שמצבם הכלכלי לא יהיה מן המשופרים. האנשים האלה נזקקים לתרופות רבות, לטיפולים רפואיים רבים, ובמרבית המקרים אין ידם משגת לאפשר לעצמם את הצרכים האלמנטריים האלה שהם זקוקים להם. מרביתם כבר נמצאים, כפי שאמרתי, בגיל מתקדם כזה – גיל 72 הוא הגיל הממוצע – והם נזקקים לעזרה בבית, נזקקים לא אחת לבתי-אבות, ואין ידם משגת לשלם.

אני רוצה להזכיר שכל ממשלות ישראל חטאו כלפי האנשים האלה. אני רוצה לציין, שבשנת 1952, כשנחתם הסכם השילומים עם גרמניה, קיבלה ממשלת ישראל דאז סכומים גבוהים ביותר. אינני רוצה לנקוב כאן בסכומים מדויקים, כי אינני זוכרת אותם. בכל מקרה, במסגרת ועדת המשנה של ועדת הכספים, העוסקת בנושא, בראשות חבר הכנסת שאקי, התגלה שהסכומים שממשלת ישראל דאז קיבלה עבור אותם אנשים עלו על כפליים הסכומים שממשלות ישראל הוציאו עבור האנשים האלה.

אני חושבת שזו בושה לכולנו שאנחנו לא מתקנים את העוול המשווע הזה, שהוא עוול של שנים כלפי האנשים האלה. אני חושבת שאנחנו מצווים לעשות זאת כל עוד לא מאוחר, ולא – נכה על חטא, ואני חושבת שזו תהיה בושה לכולנו שלא עזרנו לאנשים האלה כשהיו זקוקים לעזרה שלנו, וצריך לזכור שעל גבם של האנשים האלה קמה מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת יורם לס, ואחריו – אני, חברת הכנסת מאור, ואני אודה לסגנית היושבת-ראש אם תחליף אותי לאחר דבריה החשובים, ולאחר מכן ידבר חבר הכנסת יהלום.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה לברך את חבר הכנסת הירשזון על פעולתו הברוכה, היסודית והנמשכת לשמירת הזכויות של נכי רדיפות הנאצים וניצולי השואה, וגם לחבריו הנוכחים כאן, חבריו להצעת החוק: חברי הכנסת שאול יהלום, דוד מגן ויעקב שפי. על כולם תבוא הברכה.

מתוך הסכמה לחוק, במסגרת הדיון על הנושא אני מבקש להעלות סוגיה נוספת, שבה מנסה עבדכם הנאמן לעזור לאותם נכים של רדיפות הנאצים, ולא רק להם. קיימת בעיה קשה וכאובה, בוודאי לנכים, וזו הבעיה של הוועדות הרפואיות. הבעיה של הוועדות הרפואיות היא בחלקה הגדול נושא אובייקטיבי. מטבע הדברים, הנפגע, הנכה מבקש למצות את הזכויות שלו, אבל הרפואה אינה דבר מדויק, זו לא תמיד מתמטיקה, והרופאים לא תמיד יכולים לקבוע בדיוק אותו מספר, והנימוקים לא יספקו את רצונו של מי שעומד לפני הוועדה, והטענות כלפי ועדות רפואיות, גם בנושא נכי רדיפות הנאצים וגם בנושאים האחרים, הן טענות שמגיעות עד לב השמים, ועבדכם הנאמן מנסה לא מעט לטפל ולעזור במקרים אישיים הקשורים לעניין זה.

אולם, יש בעיה עקרונית שהכנסת יכולה לתת עליה את דעתה, והיא בנושא הוועדות הרפואיות. על כך גם הגשתי הצעת חוק, ואני מקווה לקבל את תמיכת הממשלה והכנסת. הבעיה העקרונית, אם אקח את המקרה של נכי רדיפות הנאצים, היא, שמי שמטפלת בהם זו מחלקה במשרד האוצר, כפי שבנכי צה"ל מטפלת מחלקה – אגף השיקום במשרד הביטחון, כפי שבנכות כללית מטפלת מחלקה בביטוח הלאומי וכך גם במס הכנסה. יש בעיה עקרונית, שמי שצריך לשלם את התוצאה של הוועדה הרפואית הוא גם זה שממנה אותה. הרופאים שיושבים בוועדות הרפואיות בעניין נפגעי הנאצים מתמנים על-ידי שר האוצר. הרי אחרי שהוועדה פוסקת את פסיקתה, זה יעלה כסף לשר האוצר; כמובן, זה לא יעלה כסף לשר האוצר עצמו. קיימת בעיה עקרונית שהגורם המממן הוא הגורם שממנה. את הדבר הזה צריך להפסיק.

אנחנו צריכים להגיע למצב שהוועדות הרפואיות כולן יתמנו על-ידי שר הבריאות; ואין נכה צה"ל, נכה רדיפות הנאצים, נכה של מס הכנסה ונכה של ביטוח לאומי, יש רפואה אחת. את כל הוועדות הרפואיות בישראל צריך למנות שר הבריאות, והוא לא יהיה מי שישלם אחר כך. ישלם אחר כך שר האוצר, שר הביטחון, שרת העבודה והרווחה וכו'.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס, זמןך תם.

יורם לס (העבודה):

בזה אני מסיים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

האם אתה רוצה להגיד שהרופאים לא עושים את השיקול שלהם לפי מצפונם המקצועי?

יורם לס (העבודה):

הרי שוב יאשימו בתקיפה. קודם האשימו אותי בתקיפת ראשי הערים, כאשר בסך הכול אני מביא חוק כדי לשמור על טוהר המידות. הרופאים עובדים על-פי מצפונם, והם עומדים במצב קשה מאוד, שצינתי אותו קודם, שכן הם לא תמיד יכולים, במיוחד במקרה הזה של רדיפות הנאצים, להחליט בדיוק מהו הנזק הנפשי. זה לא נושא שקל למדוד אותו. הבעיות הן קשות.

אבל, כמחוקק אני מנסה לתקן את הדברים. על-פניו – ואני לא רוצה לפגוע בשום רופא – לא ייתכן ששר האוצר ימנה בחתימת ידו את הרופא שהחלטותיו מחייבות אחר כך את שר האוצר בתקציב. זה לא ייתכן.

לכן אני מציע, ששר הבריאות ימנה את כל הוועדות הרפואיות בישראל, שתעבודנה במסגרת בתי-החולים. אחר כך, על סמך ההחלטות הרפואיות שלהן, יעשו את ההחלטות לגבי נכה זה ונכה אחר. יש פה גם היבטים מקצועיים שאני לא רוצה להיכנס אליהם. זו ההצעה שאני מקווה שתשפר את עבודת הוועדות המקצועיות, והדבר ייעשה לטובת הנכים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יורם לס. אני מזמינה את חברת הכנסת ענת מאור. אחריה – חבר הכנסת שאלו יהלום. אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן. אחרון הדוברים – חבר הכנסת דוד מגן.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כמובן, אני מצטרפת ברצון רב לכל החברים שיזמו את החוק. אין ספק שזה תיקון עוול, כפי שצינו רבים לפני, שנמשך לאורך שנים. אבל אני לא רוצה להכות על חזן של ממשלות קודמות ולהלקות על חטא שללא ספק עשינו כולנו, אלא אני חושבת שזו ההזדמנות לתקן. דווקא כשצינו אתמול 50 שנה להרס ולשחרור של הנורא שבמחנות, אושוויץ, כמו גם רבים אחרים, ודווקא כשאנחנו עומדים בפני שנת היובל, במלאת 50 שנה למיגור החיה הנאצית ולשחרור ממנה על-ידי בעלות הברית ועל-ידי החיילים של אירופה, בשיתוף כל העולם – זו העת שגם אנחנו נעשה בדק בית על מנת שנתקן לקונות נוספות בנוגע לאלה שיותר מכול אנחנו חבים להם את מה שהם הקריבו וסבלו למענו.

אני רוצה להגיד לכם, חבר הכנסת הירשזון וחבר הכנסת שילנסקי, כמי שעוסקים בנושא, שהגיעו אלי כמה פניות נוספות. פה מתקנים עיוות שאין עליו ויכוח כלל, ולפיו גילו של הנער לא רק שהוא קובע, אלא נהפוך הוא, שכן מי שהיה ילד בתוך התופת הזאת ללא ספק סבל עוד יותר מהמבוגרים. אבל יש

סוגיה של מי שעלו ממזרח-אירופה. אתה בוודאי מודע לכך שחלק מהרנטות וחלק מהפיצויים משולמים למי שעלה עד שנה מסוימת. כך מוצאים את עצמם עולי מזרח-אירופה, שנגזר עליהם ולא היתה בידם כלל אפשרות הבחירה לבוא לארץ, ועכשיו הם אלה שסובלים מהחוק.

יש סוגיה של כפל המצב לכאורה, שמי שמקבל רנטה בהגיעו לפנסיה מתחשבים בכך. אילו לפחות במדינה שלנו היו מורידים בגין רווחים ועושר – ניחא. אבל דווקא עם בעלי הרנטות להתחשבן?

לכן, אני פונה אל כולנו. יש לנו ועדה למלחמה באנטישמיות. יש לנו ועדה שעוסקת בדברים חשובים. עלינו לרכז מאמץ בנושא החקיקה ולהכין תיקונים שבהחלט יהיה בהם מסר שדווקא ביובל, ביום ציון 50 שנה לניצחון בעלות הברית, אנחנו נפרע בזה חוב.

חברי הכנסת, אתמול היה אירוע מאוד חשוב בכנסת. שמענו את השופטת לשעבר, הדסה בן-עתו, בהרצאה מבריקה על כך שיש לאירועים ההיסטוריים האלה גם לקחים. אני חושבת, שאם נפנים שניים מהם בלבד – ניתן לכך ביטוי. האחד – שנדע ששואה היתה רק אחת, חשוב שנגן על כך ונהיה מודעים לרצח-עם שנעשה באומות אחרות. כן חשוב שנהיה רגישים לכל אלה החיים לידנו כאן והיום. אבל שואה יש רק אחת, ואותה יש להבליט.

מלה אחרונה – כושר העמידה של העם והחוסן הפנימי הם ערך שאין לו תחליף, שכן באותה שואה היה גם מרד והיו גם ניצנים של התנגדות, שכולנו ציינו אותם. אני חושבת שטוב שזכור, גם בתוך המחלוקות בין קואליציה לאופוזיציה, שהחוסן הפנימי וכוח העמידה המשותף של כולנו דווקא בשעות קשות הם ערך שחייב להיות נר לרגלינו בכל עת ובכל שפה, לשון וטון שאנחנו נוקטים. תודה רבה. אני מודה לך גם על ההחלפה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. אני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום. אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חברי המציעים, חברי הכנסת האחרים, שכולם עד לרגע זה תמכו בחוק. למעשה, אנחנו מסתכלים על החוק ורואים בו, כפי שכל חברי הכנסת ראו בו, חוק חיובי. אבל עולה השאלה: אז מה קורה כאן? מדוע אנחנו בשנת התשנ"ה, 1995, צריכים לתקן דבר שהיה צריך לתקנו לפני שנה, שנתיים, עשר, עשרים ושלושים שנה? מה קורה פה שאנחנו פתאום נזעקים? בשם כל החברה עלינו להכות על חטא. עלינו לבוא ולומר: יש משהו לקוי בחברה שלנו; בנוגע לאבותינו, אם אבות ישירים, אם בעקיפין, חלק מהעם היהודי שסבל בשנות השואה תחת מגפי הקלגסים הנאצים – אנחנו בחברתנו לא מרגישים מחויבות מספיקה של קום, עשה, עזור, סייע ותן יותר, כדי שלפחות בשנים האחרונות יהיו להם עוד כמה עשרות שקלים במשכורתם והם ירגישו במשהו יותר טוב.

ברשות היושבת-ראש, אני רוצה לתת דוגמה אחת מני רבות, כדי שיבינו שלא מדברים כאן סתם מלים יפות וזורקים פראזות לאוויר. אני רוצה לציין עובדה. העובדה הזאת מובאת בדוח האחרון של נציב תלונות הציבור, דהיינו מבקרת המדינה בתפקידה השני.

אשה עלתה ארצה, עבדה בשירות המדינה 13 שנה. היא כבר עברה את גיל 18 כשבאה, ולפי חוק הגמלאות היא ביקשה לקבל 3% שמגיעים לה כתוספת לגמלה. היא קיבלה גמלה של 46%, מי יודע מאיזו משכורת; עוד 3%. לכאורה, עם החוק ובלי החוק צריך היה לדון לפני משורת הדין. נציבות שירות המדינה, במשא-ומתן עם עובדים אחרים מעלים מיליארדים. וכאן מדובר על 3% לניצולת שואה שעלתה ארצה ועבדה 13 שנה בשירות המדינה.

באה נציבות שירות המדינה ואומרת: לא מגיע לך, קודם כול מפני שעבדת בתקופת השואה, ואם עבדת – לא מגיע לך. צועקת האשה: ריבונו של עולם, איפה כתוב שאם עבדתי לא מגיע לי? ודבר שני אומרים לה: לא מגיע לך כי קיבלת פיצוי על זה שאיחרת להגיש תביעה. יש איזו קרן בגרמניה, ומי שמאחר להגיש בקשה לפיצויים מקבל 5,000 מרק גרמני. אומרת האשה: זה לא פיצוי, זו לא רנטה, זו לא פנסיה, זה פיצוי חד-פעמי, זה מענק חד-פעמי ולא מה שהחוק קורא פיצוי.

ואז בא נציב הקבילות, מבקרת המדינה קובעת: האשה צודקת, עליכם לתת לה תוספת של 3%. נותנים לאשה 3%.

אנחנו יושבים בוועדה לביקורת המדינה ודנים, יושבים אנשי נציבות שירות המדינה, ואנחנו אומרים להם: ראיתם שלאחר הנוקשות שלכם הייתם צריכים לתקן, האם בדקתם לאחור מי לא קיבל ועזרתם לו? פרסמתם מודעה בעיתון שמי שעונה על הקריטריונים האלה יכול עכשיו להגיש בקשה? הרי האנשים האלה הולכים ונגמרים, חס וחלילה; עד מאה-ועשרים. לא. יש אלף תירוצים, אלף ועדות, ועדה בין-לאומית, חוק שיפוט וחוק בין-לאומי, ונראה ונדון וכו'. זה מצביע על אטימות, על נוקשות, על היחס של רשויות המדינה.

ולו יהיה בחוק הזה ובסדרת החוקים הבאים שאותם יוזמים, מי יותר ומי פחות; ובשיתוף פעולה בוועדה לענייני ביקורת המדינה אנחנו עוזרים ומסייעים לעניין, נביא במשהו לתיקון העוול שהחברה והמדינה גרמו לאנשים האלה עד היום. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן, אחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת דוד מגן.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני אצרף את קולי לתמיכה בהצעת החוק. שמעתי את דבריו הנרגשים של חבר הכנסת אברהם הירשזון, ואני מקבל את המחווה הזאת כמחווה שיש עמה יותר מאשר העברת כספים או מתן תגמול חומרי, יש בה איזה מסר של התחשבות, של שותפות בגורל, של רצון להכיר בכך שאנחנו כולנו שותפים לאותם אסונות שאנשים אלה עברו בדרכם הנה. אלה

היהודים שאולי בזכותם הוקמה מדינת ישראל, בזכות קורבנם, בזכות קורבנות שלהם, של בני דורם, של משפחותיהם, של קרובים ושל קרובינו כולנו.

הבעיה שלנו היום, חבר הכנסת הירשזון, שלא די במחווה של מענק כספי. לצערי, נמצאים כאן כרגע רק אנשי הליכוד, אבל אני חושב שכולנו, מימין ומשמאל, צריכים לחשוב פעם אחר פעם, על רקע הנסיבות שבהן אנחנו נמצאים היום, על לקח השואה. אני חושב שהמעשה הנכון שאנחנו עושים היום בחקיקה צריך להיות מלווה גם באימוץ המסקנות והלקחים מהשואה שפקדה אותנו.

אני לא רוצה לומר דברים שיהיה בהם איזה גוון של היסטריה, שהנה היום אנחנו עומדים ערב שואה חדשה. השואה שהיתה, אני מאמין ומקווה שלעולם לא תהיה עוד. אבל יש מאפיינים מסוימים בשואה שהיתה, שממנה אנחנו צריכים להפיק לקחים: הכחש, השתיקה, היכולת לקבל נתון אחר נתון ולראות רק את הטוב, להאמין ולהיות אופטימיים שהכול יסתדר והכול בסדר, ונעבור גם את זה, וזה לא נורא, ולא יכול להיות נורא.

אפילו מורנו ורבנו זאב ז'בוטינסקי נכשל בתחזית לגבי הצפוי. הוא לא האמין שאומה שהיה לה בעבר חלק בתרבות העולמית יכולה להגיע למעשי זוועה כאלה. שאלו אותו פעם והוא אמר: לא ייתכן. הוא לא האמין שתוכל לפרוץ מלחמה כזאת.

פגשתי לא מזמן אדם מבוגר מיהודי סלוניקי. הוא אמר לי, שביום שאמרו להם שהם צריכים לעלות על הרכבות, היהודים הלכו לחפש עוד מעילים, עוד קצת זהב להחביא, עוד כמה דברים. כולם היו בטוחים שהם הולכים למחנות. הם הבינו שזה לא יהיה בסדר, אבל איש מהם – וזה היה כבר שנתיים לאחר שהנאצים החליטו על הפתרון הסופי – איש מהם לא ידע שהם הולכים לזה. לא האמינו. שאלתי אותו למה הוא לא עלה על הרכבת. הוא אמר: אני הלכתי לראות באיזה רכבות אנחנו צריכים לנסוע, ראיתי שאלה רכבות של בהמות, ורק בגלל הרכבת אמרתי שאני לזה לא רוצה להיכנס והחלטתי לברוח. והוא אומר, אילו רבים היו יודעים לאן הם נוסעים, רבים היו נמלטים. הם הלכו. הם פחדו שאם ימלטו וייתפסו יקבלו עונש יותר גדול, אבל איש מהם לא ידע לאן הם הולכים.

היום אנחנו נמצאים בנסיבות מאוד קשות. חלק מאתנו נמצא בטרומה שיכול להיות שקורים לנו דברים אימים ואנחנו לא די צועקים ולא די אומרים. אני רוצה להיות הגון ולומר, חלק אחר חושב שזאת הדרך הנכונה לשלום. אבל גם אז היו ויכוחים כאלה מה היא הדרך הנכונה, ואנשים שאמרו לעלות לרכבות חלקם חשבו שזאת הדרך הטובה ביותר. לפחות מאחדים את כולנו, בשני צדי הבית, הדאגה והחשש והידיעה שאנחנו לוקחים סיכונים.

אני מקווה שתוך ראיית המאחד והמלכד, גם בטיפול בנושא כזה, גם בטיפול בנושאים קריטיים של המדינה שלנו, אנחנו לא נקל ראש במה שחלק מהבית אומר, שאלה הסיכונים שאנחנו לוקחים. כי אם, חס וחלילה, ניקח סיכונים, כמו שהם אומרים, והסיכונים האלה סופם יהיה כמו שאנחנו חוזים, יכול להיות, חס וחלילה, שייאמר על העם היהודי שהוא מצא את סופו אף שהיו לו מספיק סימני אזהרה טרגיים וגדולים שמהם הוא לא למד את הלקח.

היו"ר ע' מאור:

אחרון הדוברים – חבר הכנסת דוד מגן, שהוא בין מציעי החוק. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, חבר הכנסת יהלום הקדים אותי וסיפר לחברי הכנסת שתחילתה של היוזמה בדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה, כאשר הוועדה ביקשה להתייחס לתלונה המופיעה בדוח 21 של נציב תלונות הציבור, הלא היא מבקרת המדינה גברת מרים בן-פורת.

נציב תלונות הציבור סיפרה לנו בדוח הכתוב, וכך למדנו גם במהלך הישיבה, על אותה אשה ניצולת שואה, עובדת השירות הציבורי, שזכאית היתה לקבל תוספת גמלה בשיעור 3%, ונתקלה ביחס המוגדר כנוקשות יתירה מטעם נציבות שירות המדינה. ולא נסתייעה ולא היה מי שיקשיב לדרישתה הצודקת לתוספת של 3%, כמפורט בתקשי"ר בסעיף 85.143(ח).

רק לאחר התערבות נציב תלונות הציבור, אשר הביעה גם את דעתה המשפטית בנושא, רק לאחר ההתערבות הזאת הסכים נציב שירות המדינה לקבל את התביעה של אותה עובדת גמלאית. אבל במהלך הישיבה למדנו אותו סעיף המדבר על ההקבלה בין אלה שהיו בתקופת השואה מתחת לגיל 15 לבין אלה שהיו מעל גיל 15. אני שמח שחבר הכנסת אברהם הירשזון, שהוא היום חבר ועדת המשנה לענייני תלונות הציבור, אשר תרם רבות לוועדה לביקורת המדינה בתחום הטיפול בנרדפי הנאצים – במסגרת הצעה לסדר-היום אשר אושרה על-ידי מליאת הכנסת, נדרשה הוועדה לענייני ביקורת המדינה להתייחס לאספקטים נוספים ורגישים בתחום הזה.

חבר הכנסת יהלום לא סיפר כי בהתייחסות לתלונה מס' 4 בישיבה מס' 1 ביקשנו מאנשי נציבות שירות המדינה לתקן את התקשי"ר. המתנו תקופה מסוימת. זימנו דיון שני. ביקשנו לתקן את התקשי"ר ולמנוע את העוול של ההפרדה בין הגילים הללו. הובטח לנו שהעניין יטופל בצורה חיובית.

זימנתי דיון שלישי עם שר האוצר. אני רוצה לומר לשבחו של שר האוצר שהוא לא התנגד לבקשה, אבל אני חייב לומר באותה נשימה לגנותו – הוא גם לא הסכים ליטול יוזמה בעניין. לחברי הוועדה לענייני ביקורת המדינה לא היתה ברירה אלא להתלכד סביב היוזמה של חבר הכנסת אברהם הירשזון ולבקש בחקיקה ראשית לתקן את העוול הזה.

צריך לזכור שהתיקון המוצע היום – ואני מקווה שיאושר היום על-ידי מליאת הכנסת בקריאה ראשונה – אינו אלא פירעון תשלום קטן של חוב ציבורי גדול.

אני מקווה מאוד, כי במהלך שלבי החקיקה הנוספים והבאים לקראת קריאה שנייה ושלישית, אכן תתפרס היריעה כפי שצריכה להיות פרוסה, ואנחנו נצליח לתת לפחות אותו מענה קטן, מצפוני, לנושא הזה.

אני רוצה להזכיר שני חברי כנסת שאינם חברי הוועדה לענייני ביקורת המדינה שהשתתפו ביוזמה. כבר הזכרתי את חבר הכנסת שאול יהלום, חבר ועדת העבודה והרווחה, וחבר הכנסת שילנסקי אשר ביוזמתו קיבלה הכנסת רק לפני שבוע בקריאה מוקדמת הצעת חוק שלו ברוח דומה, ואני מבשר לך,

שכבר ביום ב' הקרוב תדון הוועדה לענייני ביקורת המדינה בהצעה הזו במגמה למזג את שתי ההצעות הללו, כפי שחבר הכנסת הירשזון כבר הודיע בפתיחת הדיון, ולהביא מוצר מוגמר אחד, בינתיים צנוע, בכל מה שקשור בתשלום החוב הציבורי שלנו כלפי נכי רדיפות הנאצים וכלפי מי ששהו במחנות ההשמדה בתקופת השואה.

הזכירו כאן התייחסות הממשלות השונות ליוזמות בתחום הזה. מיותר לערוך עכשיו סקירה היסטורית, אבל אני מקווה שצעד הנעשה היום על-ידי הכנסת בהצבעה פה-אחד, שלא בתמיכת הממשלה, יהיה רק צעד ראשון במסע מואץ ומזורז שאנחנו ככנסת נעשה כדי להשלים את תשלום החוב הציבורי כלפי אותם יקרים שאנחנו חבים להם כה הרבה.

דב שילנסקי (הליכוד):

יישר כוח.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצבעה על החוק, לאחר השתתפות חשובה של חברים רבים.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 37) (הגדלת תקופת השירות לניצולי רדיפות הנאצים), התשנ"ה–1995, לוועדה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

אני קובעת שברוב של 11, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אושרה הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 37) (הגדלת תקופת השירות לניצולי רדיפות הנאצים), התשנ"ה–1995, בקריאה ראשונה. ההצעה מוחזרת בזאת לדיון – באיזו ועדה?

דוד מגן (הליכוד):

לוועדת העבודה והרווחה, לפי סיכום מוקדם שיש לנו.

היו"ר ע' מאור:

ההצעה עברה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 30) (פטור ממס רכישה על דירת מגורים קטנה),

התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת אליעזר זנדברג להגיש את הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 30) (פטור ממס רכישה על דירת מגורים קטנה), התשנ"ה-1995.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מטרת הצעת החוק היא לפטור רוכשי דירת מגורים שהיא דירה יחידה עבורם ממס רכישה כאשר מדובר בדירה ששוויה אינו עולה על כ-150,000 דולר. אני מאמין שפטור כזה יהווה עזרה וסיוע של ממש גם לאוכלוסייה צעירה, גם למשפחות שמבקשות לגדול, להרחיב את מקום המגורים שלהן, לרכוש דירה שיש בה חדר נוסף.

אני רוצה לומר, שבעיקרון קשה למצוא את ההיגיון ואת ההגינות בהטלת מס כמו מס רכישה, שהוא מס שמוטל על אדם המבקש לרכוש לעצמו בית בישראל, אם באמת מדובר בבית שהוא בית למגורים.

הייתי מרחיב ואומר, שבכלל הממשלה היתה צריכה לעודד רכישה של נכסים על-ידי הציבור גם להשקעה. שהרי כסף שמושקע בדירה כזאת, שהיא נכס דלא-ניידי, אינו כסף מזיל, שמבזבז בדרכים שונות על הוצאות לשימושים שונים של המשפחה. אם אתה קונה נכס, אתה משקיע בו, יש יציבות, הכסף נמצא במקום מסוים. לדעתי, זו מגמה שהממשלה צריכה לתמוך בה.

בין שניכנס לוויכוח הזה בין שלא ניכנס אליו, חשוב להדגיש שהצורך הבסיסי של כל אזרח במדינת ישראל, של כל משפחה במדינת ישראל, לרכוש דירה, הוא צורך שצריך להיות מובן ומוכר לממשלה כולה.

חשוב מאוד שממשלת ישראל תבין ותעשה צעד שנועד לסייע לאזרחים בעניין הזה. מכיון שהממשלה לא עשתה, יזמתי אני ויזמו חברי כנסת אחרים לפני, שכבר העבירו בקריאה ראשונה הצעות חוק שמטרתן להקל על זוגות צעירים, על משפחות שזקוקות לכסף כדי לרכוש דירה, על-ידי כך שנבטל את מס הרכישה. לא מדובר בהרבה מאוד כסף. זה סכום קטן יחסית. אבל שעה שאתה מגייס את מיטב כספך על מנת לרכוש את הדירה ומגרד את הכספים ולוקח הלוואות ומשכנתאות, כל אגורה חשובה.

מהסיבה הזאת אני חושב שטוב נעשה אם נקל. אני חושב שהעובדה ששתי הצעות חוק כבר עברו, של חבר הכנסת שטרית ושל חבר הכנסת פורז, מלמדת על כך שהנושא ברור לכולם.

צריך לנסות ולהקל ולסייע בעניין מס הרכישה. אני אשיב לחבר הכנסת מיכאל איתן לאחר שאסיים את העניין הבא. ובזאת אני מסיים בכלל. אני מבקש מחברי הבית לתמוך בהצעת החוק. הוקמה ועדה משותפת לוועדת הכספים ולוועדת הכלכלה, שאליה הועברו לדיון הצעות החוק שכבר עברו בקריאה ראשונה, והייתי מבקש שגם הצעה זו תעבור לשם. מן הסתם, גם אם יש הערות שנוגעות לשינוי זה או אחר, הוועדה הזו תעסוק בנושא מס הרכישה, הדרכים לביטולו או לשינויו ולהפחתתו, והיא תעסוק בנושא על כל גווניו.

עכשיו אשיב לחבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

האם יש הערכה כמה כסף אוצר המדינה לא יצליח לגבות כתוצאה מהחלת החוק בכל שנה?

אליעזר זנדברג (צומת):

לא התייחסתי לנושא הזה, מסיבה פשוטה. הגשתי שאילתא שהתייחסה לשנת 1993. את הצעת החוק הגשתי בשנת 1993. הנחתי אותה על שולחן הכנסת עוד במושב הקודם, נדמה לי ביוני או ביולי. הגשתי שאילתא סמוך להגשת הצעת החוק כדי לדעת. עכשיו קיבלתי תשובה שדיברה, אם אינני טועה, על 750 מיליון שקל. שמעתי כאן מספרים אחרים לחלוטין במסגרת הדיונים בהצעות החוק האחרות. לכן העדפתי שלא להתייחס למספרים. אומר בכנות, אינני יודע את המספר המדויק. שמעתי את שר האוצר אומר דברים מסוימים ושמעתי חברי כנסת אחרים מציינים מספרים אחרים. נזהרתי ולא רציתי לומר כאן מספר, שמא אני לא מדייק. בכל מקרה, הנתון שיש לי, נתון של הממשלה, הוא נתון לשנת 1993.

עם זאת, אני משוכנע, חבר הכנסת איתן, שאת הנתון הזה אפשר יהיה לשלוף ולהביא במסגרת הדיון בוועדה, כך שנוכל כולנו לדעת על אילו סכומים מדובר.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה 2.5%.

אליעזר זנדברג (צומת):

לא. אנחנו מדברים על סכום מדורג. חלק מהסכום נמוך יותר. זה 0.5% לגבי סכום מסוים ואחר כך יש דירוג שעולה.

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה זה יוצא לדירה של 450,000?

אליעזר זנדברג (צומת):

היות שמדובר בממוצע והסכומים עודכנו עכשיו, אני חושב ש-2.5%-3%.

מיכאל איתן (הליכוד):

ניקח 2.5%, זאת אומרת 11,000 שקל.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני חושב שזה סכום מכובד ורציני.

מיכאל איתן (הליכוד):

כדי שזה יהיה 600 מיליון, צריכות להיות 50,000 דירות.

אליעזר זנדברג (צומת):

בסכום הזה. דירות אחרות, גדולות יותר, לא נהנות מהפטור על-פי ההצעה הזאת, ולכן הן לא היו רלבנטיות לשאלה שהגשתי באותה שאילתא. חבר הכנסת איתן, מן הסתם אפשר לברר את הנתונים. שוב אני מדגיש, קיבלתי נתונים לגבי שנה מסוימת וכאן שמעתי מספרים אחרים לחלוטין. לכן נזהרתי בדברי ולא הבאתי אותם.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה כולל גם דירות חדשות וגם דירות יד שנייה.

אליעזר זנדברג (צומת):

עד סכום מסוים.

שאול יהלום (מפד"ל):

כל אדם שבונה דירה ב-150,000 דולר, פטור.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם הדירה עולה 151,000 דולר?

אליעזר זנדברג (צומת):

אם הדירה היתה עולה 151,000 דולר, היא לא היתה נכללת. כאן נכנס עניין אחר, פקטור אחר, שבו, אני מאמין, הכוח של הרוכשים לרכוש את הדירות יכול לסייע אולי בהפחתת המחיר, כי אם במשא-ומתן תביא בחשבון אותם 10,000 שקלים, יכול להיות שתוכל להשפיע על המחיר של הדירה בכלל. אם זה יתרום משהו בעניין עליית מחירי הדירות לטובה, אני אשמח, אבל לא זו המטרה העיקרית.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מי עומד בראש הוועדה?

אליעזר זנדברג (צומת):

בראש הוועדה עומד חבר הכנסת גדליה גל, למיטב ידיעתי. זאת ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת הכלכלה.

לסיום, אני מבקש מחברי הבית לתמוך בהצעת החוק ולהעביר אותה לוועדה המשותפת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זנדברג.

אנחנו עוברים כעת לדיון בהצעת החוק. רשימת הנואמים סגורה. לכל נואם שלוש דקות. נואם שלא יהיה נוכח במליאה וייקרא שמו, לא יוכל לנאום.

אני מזמינה את ראשונת הנואמים, חברת הכנסת ענת מאור. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני, ללא ספק, מברכת מאוד על הצעת החוק. אני חושבת שהמאבק להורדת מחירי הדירות הוא מאבק הכרחי. אני שמחה שגם הממשלה, על ההישגים הרבים שיש לה, מודה שבנושא הזה חייבים לעשות יותר. אנחנו יודעים מה זה אומר לגבי עולים חדשים, מה זה אומר רכישת דירה לגבי זוגות צעירים, מה זה אומר מחסור בדירות בתנועה הקיבוצית ומה זה אומר לגבי אלה שידם אינה משגת להגיע לדירת קבע. ולכן אני תומכת בהצעת החוק.

אני רק רוצה לשתף אותך, חבר הכנסת זנדברג, ואת חברי הכנסת מן האופוזיציה ומן הקואליציה, באי-נחת שיש לי מדרך קבלת ההחלטות שלנו בנוגע לתקציבים. הבעיה הראשונה היא גובה המסים, המצב שבו חברי כנסת, וזו דעה לגיטימית, מטיפים, מציעים, תובעים להוריד את שיעור המיסוי, ולפי הערכתי גם מטעים בנתונים ושמים את ישראל כמדינה ששיעור המס בה גבוה מאוד. הטבלאות שהוצגו לוועדת הכספים של הכנסת מורות, ששיעור המיסוי בישראל אינו גבוה ביחס למדינות אחרות.

שאלו יהלום (מפד"ל):

איזה מיסוי, ישיר או עקיף?

ענת מאור (מרצ):

כל המסים ובצורת חישוב שונה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, חשבתי שבשבת עניין אותך רק הנושא של חוק השבת. אני שמחה לשמוע שגם תוכנו של הדיון עניין אותך.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני אומר מה אמרו כולם, שהמיסוי גבוה.

ענת מאור (מרצ):

בוודאי. אני פניתי לראש הממשלה וביקשתי, כמו שהוא מכנס אליו את ראשי המשק, וזכותו לעשות זאת בשבת, שיכנס אליו את אנשי הלובי החברתי ויקבל נתונים גם מכלכלנים אחרים. זה חלק מהנתונים שמציגים אותם.

מיכאל איתן (הליכוד):

מותר לשאול שאלה בצורה מסודרת?

ענת מאור (מרצ):

ברשות היושבת-ראש, ברצון, לא על חשבון זמני.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

את אמרת שבישראל המסים אינם גבוהים. הנתונים הם שבישראל המסים מהווים 42% מהתוצר המקומי הגולמי – בקרב שלושת המקומות הראשונים בעולם או ארבעת המקומות הראשונים בעולם. על אילו נתונים את מדברת?

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת איתן, אני מתבססת על חוברת הנתונים שהוגשה לוועדת הכספים של הכנסת, ויש בה נתונים השוואתיים למדינות אחרות בעולם.

דן תיכון (הליכוד):

הוא מתייחס לחוברת הזאת. תשמעי מה הוא אומר.

מיכאל איתן (הליכוד):

את מתייחסת רק למסים ישירים.

ענת מאור (מרצ):

על אותם נתונים יש פרשנות לכאן ולכאן, כמו על כל דבר. זה בהחלט חלק מן הוויכוח. קודם כול יש מקום לתת פירוש לעובדות, לנתונים, ואיך אנחנו עומדים בהשוואה למדינות אחרות.

הדבר השני, אני חוזרת ואומרת, העובדה שיש חברי כנסת שביד ימין מציעים להוריד את המסים ומתקיפים בלי סוף את מדינת הרווחה המודרנית, וביד שנייה מגישים הצעות ותובעים עוד הקלות ועוד הוזלות – זה דבר שמרגיז את הציבור; מרגיז אותנו לא לדעת מה היא אחריות, מה אנחנו מתכוונים להציע באמת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אזכיר לך את מה שאת אומרת.

ענת מאור (מרצ):

אני אומרת את זה במפורש. אני אומרת שצריכה להיות עקביות בגישה. אני לא טוענת להורדת המסים, אתה יודע את גישתי. אני טוענת למיסוי פרוגרסיבי, ואני בעד הטלת מס על רווחי הבורסה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מי ייסד תנועה נגד מס הבורסה, איש האופוזיציה או איש הקואליציה? – השר שטרית.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, בזה אני מסכימה אתך. טוב שיש דבר שאנחנו מסכימים עליו. אתה יודע את דעתי טוב מאוד. אם תסכים אתי גם בנושא השלום, אז יהיה מצוין.

אני רוצה לחזור ולומר, שהמצב הזה שבו חברי כנסת מתנגדים למדינת רווחה מודרנית, מתנגדים לתקציב הממשלה ומתנגדים למיסוי על הבורסה, אבל מאוד פופוליסטים בהצעות שמקלות עם העם בלי להגיד מאין יבוא התקציב, בלי להגיד ממה להוריד, לרבות חברי כנסת מהקואליציה, ששוכחים ש-5 מיליארדי שקל הוספו לחינוך, אבל הם באים ומציעים יום חינוך ארוך, כאילו מישו אחר לא עושה את זה כבר. זה מטעה את הציבור ולא מאפשר קבלת החלטות באופן רציונלי.

אני מציעה שבהצעות החוק, כמו גם בהצעות שבאות בלי שיקול דעת מן הממשלה, הנושא הזה יהיה נר לרגלינו.

לכן, חבר הכנסת זנדברג, אני אתמוך בהצעת החוק. אני פונה אליך לתמוך במדיניות כלכלית שתאפשר תקציב מספיק ליישום החוק הזה, כמו גם ליעדים חברתיים אחרים חשובים מאוד. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור.

חברת הכנסת דליה איציק – אינה נוכחת; חברת הכנסת נעמי חזן – אינה נוכחת; חבר הכנסת רון נחמן – אינו נוכח. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עוזי לנדאו; אחריו – חבר הכנסת יוסף ונונו; אחריו – חבר הכנסת חיים דיין; אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, יש לברך על ההצעה המונחת לפנינו, הצעה שתקל על מי שקשה לו. אני מוכרח לומר, שלעתים אני נדהם איך במדינה שבה השכר הממוצע – זאת אומרת ש-50%,

אולי לא חציוני, אבל ניתן להגיד שזה חציוני, ואולי יותר מזה, משתכרים פחות מ-4,000 שקל בחודש

גדליה גל (העבודה):

כמה עולה החוק הזה, אתה יודע?

יורם לס (העבודה):

נעשה פה חישוב, אבל אני חושב שגם המציע, חבר הכנסת זנדברג, לא בדיוק יודע.

אליעזר זנדברג (צומת):

750 מיליון לשנת 1993.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אומר מיליארד.

יורם לס (העבודה):

חבר הכנסת גדליה גל, זו לא הוצאה, זו הכנסה של המדינה, ואני רוצה להתייחס לנקודה הזאת מייד.

מיכאל איתן (הליכוד):

תסביר לו שזה מכניס קולות.

יורם לס (העבודה):

באמת קשה להאמין כיצד במצב שהשכר הממוצע במשק הוא 4,000 שקל בחודש, שלפחות 50% ויותר בעצם משתכרים כך או פחות מכך, דירה בישראל, שנחשבת דירה עממית או קטנה על-פי החוק, זו דירה של 450,000 שקל.

יש פער שאינו מתקבל על הדעת בין מחירי הדירות בארץ לבין השכר בארץ, ומישהו צריך לתת תשובה על השאלה מי יסגור את הפער ואיך.

בשנה שעברה גבתה המדינה 5 מיליארדי שקל מעבר לתחזית בתקציב 1994. היא גבתה 5 מיליארדי שקל יותר. ומי שבוחן את הסעיפים העיקריים שהביאו לעודף הגבייה ימצא, שאחד הסעיפים העיקריים – ולכן אני קורא למס הזה מס הכנסה – שצמח בצורה פראית בהכנסות המדינה היה סעיף המיסוי על העסקאות הקשורות בנכסי דלא-ניידי ורכישה של דירות. זה סעיף שגדל הרבה מעבר לתחזיות הממשלה. זה אומר, שבאיזה מקום המדינה מטילה על האזרח הנזקק לדירה – כי הרי בסופו של דבר תוטל על כתפיו שורה ארוכה של מסים, כמו מס שבח, כמו מס רכישה, כמו מס ערך מוסף, שבזמן האחרון התחילו לאכוף אותו גם על עסקאות קומבינציה בדלא-ניידי, מסי השבחה ושורה של מסים נוספים. אני לא מומחה למסים ולא מכיר את כולם, אבל בסופו של דבר – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

יש גם מס בריאות.

יורם לס (העבודה):

אתה גורר אותי בלשוני. אני מבקש להצטרף לחוק מסוים בעניין זה, ואתה עוד שוקל.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש הרבה אנשים שעוסקים בדלא-ניידי, ועכשיו משלמים מס בריאות.

יורם לס (העבודה):

תרשה לי, חבר הכנסת מיקי איתן, שלא להתייחס לעניין של מס הבריאות, כי אז אתחיל אוטוטרדה עד מחר בבוקר, ולא זו הכוונה שלנו.

אין שום ספק שמוטל עומס מסים אדיר על הדיור במדינת ישראל. ממשלה שרוצה להקל על אזרחיה, שגבתה עודף אדיר של מסים בשנה שעברה, בין השאר בסעיף הזה, יכולה ללכת לקראת האזרח בעניין העומד כאן לפנינו. לכן אני אתמוך בהצעת החוק, במיוחד שוועדה כבר יושבת ודנה בסוגיה.

השאלה העיקרית העומדת לפנינו היא כיצד להבטיח מצב שההוזלה הזאת באמת תגיע לכיסו של האזרח; שלא יהיה מצב, גברתי היושבת-ראש, שההוזלה הזאת תגיע לכיסו של הקבלן. זו השאלה האמיתית העומדת בפנינו, ואולי הגיע הזמן לחשוב ברצינות על ההצעה, שהמדינה תיתן את הקרקע על שמה, לא תמכור אותה, כי ברגע שמוכרים את הקרקע מתחילים להתעופף מספרים, ואיש לא יכול להאמין באילו מספרים מדברים, והיא תיקח את הקבלן כקבלן משנה, ותקבע אותו מחיר דירה. שהרי

הוצאות הבנייה לא תלויות במיקום, אם זה ברמת-אביב או בשכונות הארגזים. אותם פועלים מרומניה בונים את הבניין פה ושם.

אולי הגיע הזמן לעשות איזה סדר ולהנהיג פיקוח על המחירים, באופן שהאזרח יוכל ליהנות מדירה במחיר סביר, ושלא יהיה עושק במסים. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן, ואחריו – חבר הכנסת יעקב שפי.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מחוקקים היזהרו בחקיקתכם. זה המשפט שצריך לומר ביחס להצעת חוק זו. אני לא אצביע נגדה, משום שהמציע אמר שהצעות דומות כבר הועברו לוועדה. אבל הייתי מאוד מבקש שהמציע, שהוא בחור בעל ראש ובעל יכולת להשתמש בחומרים האפורים שמצויים בתוך הראש הזה, להפעיל קצת את מחשבתו ולשים לב להערות מספר.

אליעזר זנדברג (צומת):

קדימה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה מציע הצעת חוק, ואתה אומר: רבותי, זה יעלה מיליארד שקל, אולי אפילו יותר. ואז אתה צריך לתת לנו תשובה מאין ייקחו את הכסף הזה.

דן תיכון (הליכוד):

הוא באופוזיציה.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון, אבל הוא באופוזיציה אחראית.

אני אגיד לך מדוע אני מבקש לחדד אצלו את השאלה הזאת. לא סתם שאלתי קודם לכן את חבר הכנסת לס מה ששאלתי, כי חבר הכנסת לס מטיף לביטול מס הבריאות – –

יורם לס (העבודה):

והעברתו למס הכנסה.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – והעברתו למס הכנסה. אומר פרופסור לס: בוא נבטל את מס הבריאות, ונשים הכול במס הכנסה. למה? הוא אומר שזה יעשה צדק חברתי. מאחר שקרוב ל-50% מהאוכלוסייה לא מגיעים לתשלום מס הכנסה, זו אוכלוסייה חלשה, יצא שאת כל המס יטילו בעצם על מי שכבר היום נושאים בעיקר תשלומי מס ההכנסה, והם ישלמו עוד. וזה יצמצם את הפערים.

יש בזה איזו מחשבה חברתית מסוימת, אבל יש בה בעיה, והוא יודע מה היא: עד היום, כאשר היה מס אחיד שילמו אותו מהגרוש הראשון. כלומר, כמיליארד שקל של אלה ששילמו עד להכנסה של 2,000 שקל לחודש יעברו לאלה ששילמו ומשלמים גם היום מס הכנסה. והוא מציע להעלות את שיעורי מס הכנסה בצורה ישירה, והוא אמר: אני מוכן לשאת באחריות.

אבל אתה, חבר הכנסת זנדברג, כמוני, מנסה להבין שלהזיז את גלגלי המשק אפשר על-ידי הנעת רצון האנשים לעבוד יותר, להרוויח יותר ולשלם פחות מס. מה אני אומר לך, חבר הכנסת זנדברג? אני לא חוסך מיליארד שקל הנחות במס. אני רק מציע שנשים את זה במקום שבו מיליארד השקלים האלה יסייעו לנו לגרום בצורה מרבית לכך שאנשים יעבדו יותר, ייצרו יותר, אז יעלה התמ"ג שלנו, כי אצל אנשים ייווצרו אמביציה ורצון ויהיה תמריץ לעבוד יותר. ישלמו מס הכנסה שולי לא כל כך גבוה, אז הם יעבדו יותר, וכשהם יעבדו יותר התוצר שלנו יעלה, הממשלה תוכל לגבות יותר מסים גם בשיעורי המס המוקטנים, ואז אפשר יהיה אולי בשלב שני לבוא בהקלות נוספות במיסוי אחר.

משמעות ההצעה שאתה מציע היא הכבדה על מס הכנסה ועל הרצון לעבוד. זו לא משמעות ישירה, אבל זו משמעות עקיפה, ואני חושב שאם אתה בעצמך תשאל זוג צעיר, בחור שגמר צבא ומתחיל כעת לעבוד, מה הוא מעדיף: שיורידו לו מס הכנסה ותישאר לו הכנסה פנויה יותר גדולה, או שיעלו לו את מס ההכנסה אבל יורידו את מס הרכישה על דירה של 450,000 שקל שהוא לא יכול בכלל להגיע אליה, הוא ישיב לך: תשמע, מודי, תן לי קודם כול להרוויח, שההכנסה תישאר בידי. אני אצליח למצוא דרך לעשות בה משהו.

היו"ר ע' מאור:

ברשותך, זו כבר דקה מעל הזמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני כבר מסיים, זו הנקודה האחרונה.

חבר הכנסת זנדברג, אמרתי לך בעבר בנושא מס ערך מוסף, ואני אומר לך זאת עכשיו בנושא הזה. מחיר הדירות לא נקבע אך ורק על יסוד הנחה במס שתיתן. אם לא תהיינה מספיק דירות, ודיברו כאן על מחירי הקרקע והפיתוח שנכפים בערכים גבוהים מאוד על הקבלנים הבונים, אם הדברים האלה לא יהיו ואם השוק יהיה שוק שבו יש קונים ומעט היצע, כל הנחה במיסוי חייבת, בסופו של דבר, להגיע לכיסיהם של הקבלנים. כי במחיר גבוה, כשיש ביקוש גדול והיצע קטן הם ימצאו די אנשים שיוציאו את הכסף עם ההנחה במס שאתה נותן כעת; הם יעלו את המחיר ויגידו: קודם היית צריך לשלם מס רכישה, תשלם את זה עכשיו לי, לקבלן. אתה לא רוצה, לא תהיה לך דירה. יש לך הכסף – תשלם. ואותו אדם, בלית ברירה, יצטרך לעמוד מול הקבלן, ואם הוא רוצה דירה, מאחר שיש מעט דירות, הוא יצטרך לשלם את המחיר הנדרש.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, אני מבקשת לסיים ואני רוצה להזמין את הדובר הבא.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסיים. את יודעת, אני כבר התאמנתי בבית בדיבור בליווי הצלצולים האלה. תפסיקי את זה, ואני מבטיח לך שבתוך 20 שניות לכל היותר – – –

היו"ר ע' מאור:

כבר הכפלת את זמנך בלי זמן פציעות.

מיכאל איתן (הליכוד):

לסיכום אני רוצה לומר את אשר פתחתי – –

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אם אתה לוקח יותר זמן תגיד ממני להוריד את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מחוקקים היזהרו בחקיקתכם. אני בטוח, שאת הזהירות הזאת אתה תפגין בוועדה המשותפת שמכינה את החוק, ולא תצא שגגה מתחת ידכם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יעקב שפי, ואחריו – חבר הכנסת שאול יהלום.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אילולא עברו שתי הצעות דומות לוועדה, איני בטוח שהיינו תומכים בהצעת החוק – – –

אליעזר זנדברג (צומת):

אתה הצבעת עבורה.

יעקב שפי (העבודה):

לא מפני שהצעת החוק לא טובה, אלא בגלל עלותה. העניין הוא, כמה עולה הצעת החוק. מיליארד שקל מינימום – זה לא דבר של מה בכך. ראינו הצעות חוק שעולות הרבה פחות ולא נתנו להעביר אותן בגלל העלות שלהן, על אחת כמה וכמה אם הצעת חוק עולה יותר ממיליארד שקל.

יש בחוק שני יתרונות וחסרון אחד. יתרון ראשון, הוא באמת נותן הקלה לזוגות צעירים, לאזרחים שמבקשים לשפר את תנאי הדיור שלהם עד תקרה מסוימת, וזה יפה מאוד. היתרון השני, מדובר בדירה יחידה ולא בבעלי ממון שיש להם דירות מספר, שיקבלו הקלה מהמדינה, וזה יפה מאוד.

אבל יש כאן חיסרון אחד שאני לא יודע איך נפתור אותו. מאחר שמדובר על תקרה של 450,000 שקלים, ייתכן מאוד שיהיה כאן פיתוי לרמאות, כי אם דירה עולה 470,000 שקלים, יחפשו מתחת לאדמה אפשרות לתת או לשלם מתחת לשולחן על מנת שלא לעבור את התקרה. ואני מבין שבכל דבר יש גבול כלשהו וחוקים בנקודה מסוימת. אני מאוד פוחד – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא צריך להיות. יש שיטות שלפיהן אתה מקבל את ההנחה באופן יחסי למחיר ואז לא כדאי – – –

יעקב שפי (העבודה):

נכון. זה בדיוק מה שאני אומר, שיכול להיות שנצטרך לחשוב שההקלה תהיה הדרגתית. כלומר, לא חד וחלק – שחור לבן, אלא בצורה הדרגתית, על מנת שלא יהיה פיתוי, במיוחד לרוכשי הדירות, אבל אולי גם לקבלנים שיינתנו להם מתחת לשולחן בדולרים או בסכומים מעט יותר גבוהים ואולי ברווח יתחלקו שני הצדדים.

בעיקרון, מאחר שהיתרונות עולים על החסרונות, אני מברך ותומך.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת המציע, חברי הכנסת הנמצאים, חבר הכנסת מיכאל איתן, תרשה לי לשוחח אתך דקה על מה שאמרת. מה אמרת? אמרת שהצעת החוק אולי בסדר, אתה אפילו תתמוך בה מפני שעברו הצעות דומות, אבל אתה שואל את המציע חבר הכנסת מודי זנדברג ואומר לו: הרי אתה אחראי, איך אתה הולך עכשיו להציע הורדה מהכנסות המדינה של מיליארד שקל כאשר אתה לא אומר איפה ההכנסה המקבילה?

חבר הכנסת איתן, תרשה לי לספר לך מה היה השבוע ביום ראשון בלילה בישיבת ממשלת ישראל. אחרי פיגוע הדמים והטבח בבית-ליד, התכנסה הממשלה בלילה לישיבה נוספת, ובאו גורמי הביטחון וקמו והציעו את הצעת הפלאים: סגר מוחלט. קם השר יוסי שריד – זה היה כתוב אתמול בעיתונים – ואמר: אני אומר שנעשה סגר מוחלט וממושך, אבל נעביר כספים עצומים לאוטונומיה כדי לפצות אותם על כך שהם יפסיקו לעבוד בישראל. הסכום שהוא נקב בו – הסכום שיעלה החוק של חבר הכנסת זנדברג נכנס בו כמה פעמים.

ואז קם שר האוצר – והכול כתוב בעיתונים – ומה היה צריך להגיד לו שר האוצר? לפחות מה שאומר חבר הכנסת מיכאל איתן; להגיד לו: השר יוסי שריד, אולי תגיד לי היכן אני אוריד את המיליארדים האלה שאתה מציע? איפה להוריד?

יורם לס (העבודה):

כמה אתה מקבל מאמריקה?

שאלו יהלום (מפד"ל):

רק רגע, יש סיפור. ואז ענה לו שר האוצר – לא אמר לו: איפה תוריד – אלא הוא אמר: השתגעת, במצב שהעם כל כך נגדנו, אם אנחנו נעביר סכום כזה לאוטונומיה, יתלו אותנו, העם יתלה אותנו. זאת היתה תשובתו של שר האוצר.

ללמדך, שכאשר רוצים, אפשר להעביר 4 מיליארדי שקל לקיבוצים על פשיטות רגל שלהם. אני לא אומר שלא צריך לעזור להתיישבות החקלאית, אבל 4 מיליארדים? תחלק את זה למספר התושבים –

היו"ר ע' מאור:

אתה יודע שהנתון לא מדויק, אבל זה ויכוח אחר.

שאלו יהלום (מפד"ל):

– – – יעבירו 3.2 ו-1 ייתנו. מה המדינה הזאת נותנת למשפחה ממוצעת, לזוג צעיר, הרי אם היא רצתה להגיד לפני שנתיים: אני אעזור לכם בדיור – היום אותה דירה מחירה כפול. זוג שביקש לחסוך בתוכנית חיסכון קונבנציונלית, כבר הורידו לו גם את הבורסה; אם הוא ניסה לחסוך אפילו באיגרות חוב, הכול נפל. מה הוא יכול לעשות? נניח שהוא חסך צמוד למדד 20% – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת, אבל אני לא הצעתי לחבר הכנסת זנדברג לוותר על קיצוץ במיליארד שקלים. רק הצעתי שהוא יהיה בסעיף מס הכנסה כדי שאנשים יוכלו להרוויח ולהשתכר.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בסדר, אבל גם מזה אתה צריך להעלות את מס ההכנסה, אפילו לשיטתו של חבר הכנסת פרופסור יורם לס הכסף לא יבוא סתם ממלכת קסם – מס הכנסה. אם מס בריאות עובר למס הכנסה – אתה עצמך אמרת ששכבת הביניים תשלם פי כמה מס הכנסה. אותו דבר, מה אומר לך חבר הכנסת פרופסור לס?

מיכאל איתן (הליכוד):

צריך להוריד.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הוא אומר לך: 5 מיליארדי שקל גבתה הממשלה מעבר לתחזיותיה. למה? מפני שמחיר הדיור עלה כל כך הרבה, ב-60%, ודאי שכן, ומס הרכישה מוטל באחוזים, אז אם עלה מחיר הדיור ואנשים קנו דירות ושילמו עבורן פי כמה מהתחזית של האינפלציה הרגילה, כשהכפילו את זה באחוזים גם מס הרכישה עלה, וזאת הסיבה להכנסות היותר גבוהות.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא. מה אתה מדבר שטויות?

שאלו יהלום (מפד"ל):

ודאי שכן. אתה חושב שזה שטויות ואני חושב שדברייך שטויות. למה ההתנשאות הזאת?

היו"ר ע' מאור:

בלי ביטויים כאלה, וברשותך – תסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתה אומר "ודאי שכן"?

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני ערב לכל מלה, ככלכלן אני אומר לך, קיבלנו את מס הרכישה ביותר מהתחזית בגלל עליית מחיר הדיור.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל לא 5 מיליארדים. זה מרכיב קטן בגידול ההכנסות.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אבל במרכיב הזה, במרכיב של מס הרכישה, לא אמרתי לך כמה, במרכיב של גידול ממסים בנושא מס הרכישה, הסיבה היא בעיקר הקפיצה של מחירי הדיור.

ולכן אני בא ואומר, שבעניין הזה ראוייה הצעתו של חבר הכנסת זנדברג למלוא תשומת הלב – לחיוב. באותה ועדה ייקחו את כל שלוש ההצעות – גם של חבר הכנסת שטרית – וינסו לגבש אותן להצעה אחת, ונבוא לקוני הדירות העממיות, שרובם הם זוגות צעירים וכאלה שרוצים לשפר דיור ברמה הרבה יותר נמוכה – מעממי לעממי, בכך שהממשלה תוותר וזאת תהיה לפחות תרומתה, אם לא להאט קצב העלאת מחירי הדיור, לפחות להורדת המס שיוביל להוזלה מסוימת. תודה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ואחריו – חבר הכנסת דן תיכון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש שנהיה ריאליים. לפי הערכתי, חבר הכנסת זנדברג, אין סיכוי שההצעה שלך תגיע לקריאה שלישית. כאשר ועדת הכספים היא בראשות חבר הקואליציה, ואני מדבר על זה באופן ריאלי ואינני מותח ביקורת, אני לא מאמין שהצעת חוק כזאת, שעולה מאות מיליוני שקלים, תבוא לקריאה שלישית.

דן תיכון (הליכוד):

אתה טועה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זו הערכתי. וזה אף שאני חושב שאנחנו צריכים לראות שאולי אין צדק בעמדה הבסיסית הזאת. אינני בא להציע שניקח כסף מהתקציב לצורך החוק שלך. סדרי העדיפויות שלי שונים מאלה של הממשלה הנוכחית. אני חושב שהורדת מחירי הדירות – וההצעה שלך לקצץ במס הרכישה היא אמצעי להורדת מחירי הדירות – חשובה יותר מאשר השארת נכסים בידי קופת-חולים של ההסתדרות והטלה על משלם המסים לשלם 4 או 4.5 מיליארדי שקלים. על-פי סדרי העדיפויות שלי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם הורדת מס הכנסה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

על-פי סדרי העדיפויות שלי, חשוב יותר שמס רכישה על דירות ירד ועם ישראל יוכל לרכוש דירות במחירים זולים יותר, משהיו מיליארדים לקיבוצים, במנות בלתי נדלות. אלה סדרי העדיפויות שלי. אבל סדרי העדיפויות של הממשלה הזאת, אף שהיא הבטיחה לשנות אותם, נשארים אותם סדרי עדיפויות. היא לא שינתה אותם. לכן, להערכתי אין סיכוי שהצעת החוק הזאת תעבור.

אם אני ניגש למישור התיאורטי, מס רכישה "מנסר" את מחיר הדירה מלמעלה. אנחנו לא מוזילים את הקרקע, ומשאירים את הרווחים בידי הבונים. על-פי ההצעה שלך, אנחנו מוזילים את מס הרכישה, את המחיר לצרכן.

אבל אני הייתי רוצה שנרחיק לכת ונחשוב האם אנחנו באמת יכולים להגיע למצב שזוגות צעירים יוכלו לרכוש דירה. אני הייתי מציע הצעה למחשבה: כל זוג צעיר, כשהוא נישא, פעם אחת בחייו יוכל לקבל החזר של מרכיב קרקע ששייכת למינהל מקרקעי ישראל. ואנחנו נאמר: פעם אחת כשזוג קונה דירה, הוא יקבל בחזרה חלק ממרכיב הקרקע, והחלק שהוא יקבל חזרה יהיה גבוה יותר ככל שהוא ילך לאזורים מרוחקים יותר. לא כולם מוכרחים לגור בירושלים, בתל-אביב או בחיפה; הן מלאות והמחירים בהן מאוד יקרים, גם ערכי הקרקע, ואסור לבזבז ערכים של הלאום, והקרקע שייכת ללאום.

נאמר לזוג צעיר: פעם אחת בחייו, כשאתה נישא, אתה קונה דירה ב-100,000 דולר, מחיר הקרקע והפיתוח הוא 20,000 דולר, אנחנו נותנים לך 50% מזה, זו ההנחה, את זה מדינת ישראל תורמת לזוג הצעיר כדי שההורים לא יצטרכו לדאוג לצעירים. כי מה שקורה היום הוא שההורים, המשפחה, אומרים: אנחנו צריכים להרוויח הרבה כדי לדאוג לילדים, שיהיה להם לקנות דירה. אני אומר: נשחרר את ההורים מהדאגה הזאת, ואז נקטין את הלחץ על השכר. נאמר להורים: תפסיקו לדאוג לילדים; אנחנו, עם ישראל, הכנסת, אנחנו נדאג לילדים. באיזו צורה? כאשר הם ירכשו דירה, הם יקבלו חלק ממרכיב הקרקע כתרומה של עם ישראל, פעם אחת. ואז נאמר לזוג שהולך למגדל-העמק או דרומה לאופקים: אתה תקבל שם יותר מאשר אדם שירכוש דירה באזור המרכז.

לדעתי, זו דרך להבטיח דירות זולות, וגם שהנהירה של ההורים אחרי שכר והכנסות גבוהות, כדי להבטיח את עתיד הילדים, הנהירה הזאת תצומצם.

אני אצביע בעד החוק, כי אני רוצה להעמיד במבחן את עמדת הממשלה, האם היא מוכנה באמת לשנות את סדרי העדיפויות שלה ולהבטיח דירות זולות יותר. כי הדרך שלך היא הדרך הנכונה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כחבר באופוזיציה אני תומך בהצעת החוק. אבל אני רוצה לומר שאני מודאג. ככלכלן, כחבר ועדת הכספים במשך שנים רבות, אני מודאג ממה שקורה בכנסת. מה שקורה בזמן האחרון מדאיג. חבר הכנסת ויינשטיין, ואולי גם חבר הכנסת גל, אינם מבינים זאת.

עברה הצעה אחת של חבר הכנסת מאיר שטרית, ואחריו הזדרז מרכז הקואליציה בוועדת הכספים, חבר הכנסת פורז, ועכשיו תעבור ההצעה של חבר הכנסת זנדברג. כולן הצעות טובות וצודקות. בכל הכנסות היו הצעות כאלה, גם אני הגשתי הצעות כאלה. אבל תמיד באה הממשלה והדפה את ההצעות הללו וטענה: בסדר, מאין לוקחים כסף. מדובר כאן ב-700 מיליון, במיליארד שקלים. וברגע שהצעה עברה את הקריאה הראשונה, היא תחזור לקריאה שנייה ושלישית עם כמה גרסאות, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים. וכשהצעה חוזרת למליאה לקריאה שנייה ושלישית עם גרסה א' של הממשלה, שהיא בדרך כלל ממעיטה, וגרסה ב' של חבר הכנסת שטרית שהיא מרחיבה, וגרסה ג' של חבר הכנסת זנדברג, שהיא בוודאי מרחיבה יותר מההצעה של הממשלה – אני כבר לא בטוח מה יקרה במליאה.

עברה כאן הסתייגות של חבר הכנסת זיסמן, מוצדקת ביותר, בסכום של 117 מיליון שקלים. ויש כאן הצעות חוק שרצות, בקנה, נוכח חוסר היכולת של הקואליציה להתאושש ולתפקד במליאה, והדבר הזה מטריד.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ההצעות האלה לא יגיעו לקריאה שנייה ושלישית.

דן תיכון (הליכוד):

יגיעו ועוד איך. חבר הכנסת ויינשטיין, האמן לי, שהצעת חוק שעברה בקריאה ראשונה, אי-אפשר לחסום אותה עוד. ואדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני מוטרד מחוסר יכולתה של הקואליציה לתפקד במליאה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת תיכון, אתה זוכר שהיה חבר כנסת גלס, יושב-ראש ועדה, ששלוש שנים – – –

דן תיכון (הליכוד):

הדברים האלה עברו מן העולם. היום יש החלטות של בג"ץ ומתגברים על הדברים האלה. התקנון מתגבר על הדברים האלה.

אני מוטרד, מפני שמדובר כאן בכספי משלם המסים. שר האוצר הפקיר את העמדות כאן בכנסת, הוא ברח מן הכנסת. חברי הקואליציה הלכו לישון. הם הולכים לישון מדי ערב. והתבוסות לא באות רק ביום רביעי, הן באות גם בימים שני ושלישי. אני אומר במלוא הרצינות, אם אין לכם רצון לתפקד, לכו הביתה. המצב גובל בהפקרות. אני אומר לכם את זה כחבר כנסת ותיק שאולי תורם, כי תפקידנו לבוא לכאן ולנסות לקעקע את הקואליציה ואת הממשלה ולשלוח אותה לאופוזיציה. אבל אתם צריכים להחליט. כי הצעות החוק שעוברות כאן, רשום לכם להצביע נגד, ובאין ברירה מצביעים בעד. אני מתכוון גם להצעה הקודמת, שעסקה בפנסיה לנכים ולמי שזכו לשילומים ולפיצויים ולגמלאות בשל רדיפות הנאצים. אבל התמונה הכללית שמצטיירת כאן מאוד מטרידה.

לגופו של עניין אומר רק, שממשלה, כל ממשלה, שמעודדת זכאים, נותנת להם הטבות, מסבסדת את ההלוואות בהיקפים אדירים, מן הדין שתפטור אותם זכאים גם ממס רכישה. זה כלל מוסכם, זה כלל אלמנטרי, זה כלל מחייב. ולכן לא יכולים מצד אחד לתת לזכאים, ומצד שני לקחת את הכסף באמצעות מס רכישה.

אבל, כאמור, את מה שיש לי לומר בנושא מס רכישה כבר אמרתי בעשרות מקרים; זה מס לא צודק. המטרה היחידה של המס הזה היא למלא את קופת הממשלה בכסף, בהרבה כסף. זה אחד הסעיפים הגדולים והמכניסים ביותר בתקציב המדינה, ומן הרגע שהממשלה מוותרת על סעיף תקציבי כזה, המשמעות היא שהממשלה פשטה את הרגל במליאה.

חבר הכנסת ויינשטיין, אני אומר לך במלוא האחריות: יהיו כאן שלוש גרסאות ובמשך חודש ימים. במצב הנוכחי לא תעבור הגרסה של הממשלה, תעבור הגרסה היקרה ביותר של אחד משני חברי הכנסת של האופוזיציה, ואני מודאג. כחבר כנסת, כאזרח, כחבר האופוזיציה אני מצביע בעד, וגם בעד ההצעה המרחיבה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת שלמה בוחבוט, אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, אם הוא יהיה. אם לא – ניגש להצבעה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את חבר הכנסת מיקי איתן ואת חבר הכנסת דן תיכון, שמדי פעם בפעם מגלים ממלכתיות. על כך יבואו על הברכה.

כחברי כנסת אנחנו אמונים וחובתנו לחשוב גם על הקופה הלאומית. אני מזכיר לחברים, שהמכירה הפומבית שאתם עושים פוגעת במחשבה של פיזור אוכלוסייה. בעבר כל החוקים האלה נעשו עבור הפריפריה, על מנת לפזר את האוכלוסייה ולא לרכז אותה בין חדרה לגדרה.

אליעזר זנדברג (צומת):

זה רק בפריפריה. אין בתל-אביב דירה ב-50,000 דולר.

שלמה בוחבוט (העבודה):

לידיעתך, בערי הפיתוח לא משלמים מס רכישה, משלמים 0.5% בלבד. אתה אומר לי מה הבעיה?

פיני בדש (צומת):

אצלי זה מחיר מגרש.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מזכיר לכם, שלפני שנים מספר למדו חינם בתיכון בערי הפריפריה. בא זבולון המר והעביר הצעת חוק שלימודי התיכון יהיו חינם בכל הארץ. כל הפריבילגיות שקיבלו ערי הפיתוח התמססו לאט לאט.

דווקא בתקופה קשה זו, כשזוגות צעירים רוצים דירה לא כל כך יקרה, אין סיבה שנאמר להם: קנו במרכז הארץ ואנחנו נוריד לכם את המסים. צריך לחשוב כיצד לתת להם את הפריבילגיה בערי הפיתוח, להוריד את מחירי הקרקע לאפס.

פיני בדש (צומת):

לא רק בערי הפיתוח, בדרום ובצפון.

שלמה בוחבוט (העבודה):

מקובל עלי. להוריד את מחירי הקרקע לאפס, לתת פיתוח על מנת למשוך אנשים, להוציא את האוכלוסייה ממרכז הארץ ולפזר אותה. צריך לעשות זאת גם מבחינה ביטחונית, אנחנו צריכים לזכור את ה"סקאדים".

חבר הכנסת זנדברג, מחר תאמר שצריך לתת הנחות במס גם לתושבי מרכז הארץ. יש זוגות צעירים שבקושי גומרים את החודש, מדוע לא ניתן להם הנחות במס כפי שאנחנו עושים בערי הפיתוח? אנחנו מדברים היום על מיליארד שקל עלות החוק הזה. רק לפני ימים מספר כולנו התנגדנו להסתייגות של חבר הכנסת אלי דיין, ועל מה היה מדובר? – על 120 מיליון שקל.

גברתי היושבת-ראש, אני יודע שבהצעה הזאת עולה גם הנושא של הנחות במס. בהזדמנות זו אני רוצה לברך את כל חברי ועדת הכספים, שקיבלו החלטה להאריך את תוקף התקנות עוד בשנתיים. אני מאמין שבערי הפיתוח מברכים על כך, כי גם הנושא של הנחות במס מביא תושבים רבים, לחיזוק ערי הפיתוח. תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני רוצה להשיב.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה. הכול צפוי והרשות נתונה.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אענה בקצרה.

ראשית, אני מברך את המברכים. ההצעה הזאת היא לא הפתרון המושלם לצרכים, לבעיות ולמצוקת הדיור, חבר הכנסת בוחבוט, זה המעט שאפשר לעשות היום. לצערי, הממשלה ואתה, כחבר כנסת שנמנה עם סיעות הקואליציה, לא עושים דבר. זה לפחות צעד קדימה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

מה קרה לך? אתה חושב שזה גן-ילדים?

אליעזר זנדברג (צומת):

חבר הכנסת בוחבוט, אני הצעתי להקים מנגנון של החזר מע"מ לדירות שנרכשות מקבלן, כאשר ההחזר הזה יכול להיות באזורים מסוימים. זאת דרך נפלאה להוזיל את מחירי הדירות באותם אזורים. הקואליציה הפילה לי את הצעת החוק, הצעה הגיונית, לדעתי, שיכולה לסייע בפריפריה, כפי שאמרת.

לחברי הכנסת ששאלו כיצד נדאג שהכסף לא יגיע לכיסו של הקבלן אני רוצה לענות, שהכסף לא יגיע לכיסו של הקבלן, כי מרבית העסקאות הן של רכישת דירה מיד שנייה, והקבלן איננו מעורב בכך כלל.

אשר למקור הכספי. מחוקקים, היזהרו בחקיקתכם – כך אמר חבר הכנסת איתן. ואכן צריך להיזהר, לא צריך להגיע לכך שהתוצאה תהיה תוספת על נטל המסים. כבר אמרו לפני, יש במסגרת תקציב הממשלה כל כך הרבה מקורות כספיים, כמו רבע מיליארד שקל שהולך למימון הרוצחים שעובדים במשטרה הפלשתינית או בגופים אחרים של האוטונומיה.

ההערה האחרונה שלי בעניין. ההלוואות לרוכשי הדירות מסובסדות על-ידי הממשלה. מה עושה הממשלה? מלווה לך כסף כדי שתוכל להשתמש בו לתשלום מס הרכישה. אין בזה היגיון. בואו נלך בדרך הישרה והברורה, בדרך שמזילה את המחירים. יש גם ערך מאחורי הדברים האלה: אדם שרוכש דירה נשאר בארץ, זוג צעיר שקונה דירה שולח עוד שורש, עוד דבר שמחזיק אותו כאן. בעיני זה חשוב ולכן צריך לעשות משהו, ללכת לעזרתם של השכבות החלשות ושל הזוגות הצעירים. זה צעד אחד קדימה. אני מקווה שחברי הכנסת יתמכו בחוק.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – 6

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 30) (פטור ממס רכישה על דירת מגורים קטנה), התשנ"ה–1995, לוועדה לא נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ארבעה תומכים, שישה מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק לא עברה ולמציע החוק יש תרומה לאי-העברתה. בזה הוסרה ההצעה מסדר-היום.

הצעת חוק דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 8), התשנ"ה–1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף האחרון. אני מזמינה את יושב-ראש ועדת הכספים להצעת חוק דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1995, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

לאחר דברי יושב-ראש ועדת הכספים יבואו ההסתייגויות.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אם יורשה לי – שתי הערות לפני שאני ניגש להצעת חוק דיני הרכישה לצורכי ציבור. הוקמה ועדת משנה לנושא שהועלה בהצעת החוק של חבר הכנסת אליעזר זנדברג, כדי לטפל בשני חוקים שעברו בכנסת – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

– – וכדי לטפל בהצעה שהגישה הממשלה בנושא המס הזה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג ביקש להוסיף עוד חוק אחד, ואמרתי לו: אף שבדף שלנו כתוב נגד, נצביע בעדך. היו שניים, יהיה עוד אחד, אבל אתה עולה הנה ופעם אחרי פעם תוקף את הממשלה שלא עשתה שום דבר – –

היו"ר ע' מאור:

בעניין הזה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

– – – וכאשר בגלל החוקים האלה אני מעכב את התקנה של הממשלה, שבאה להקל על הזוגות הצעירים, כדי לשלב את זה עם חוקים של חברי כנסת, עולים הנה, תוקפים את הממשלה, ומבקשים מהקואליציה שתתמוך בהצעה שלישית שבעצם נועדה להוסיף עוד הצעת חוק על שתיים שכבר קיימות. לכן הגבנו כפי שהגבנו ואני מקווה שחבר – –

דן תיכון (הליכוד):

זה קורה לנו.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

קורה. אני רוצה לומר לחבר הכנסת דן תיכון, שאני לא מבין את הלוגיקה בדברים שהוא אמר. אני חושב שהמשק במדינת ישראל והבנייה במדינת ישראל והמסים במדינת ישראל לא צריכים להיות פונקציה של קואליציה ואופוזיציה. יש דברים אמיתיים די הצורך, אם יש כאלה, שבהם אנחנו נחלקים, אופוזיציה וקואליציה, ועליהם צריך לנהל את הוויכוח בפני העם. החוכמה היא, אם כן באים חברים או לא באים חברים? אתה לא יכול לעלות הנה ולהגיד, שכאזרח אתה מודאג וכחבר הכנסת תנהג ההיפך ממה שאתה מודאג ממנו כאזרח.

אני חושב שכל אחד מאתנו גורס שהחוק הזה עולה מיליארד שקל והיום זה לא הזמן, ולכן לא צריכה להיות הפרדה בין קואליציה לאופוזיציה בהצבעה על נושא כזה. אבל אלה הן שתי הערות, ואני ניגש לנושא שלפנינו.

רבותי חברי הכנסת, אני מביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת חוק לתיקון דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 8), התשנ"ה-1995. הצעת החוק המונחת בפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית באה לתקן את החוק לתיקון דיני הרכישה לצורכי ציבור, התשכ"ד-1964.

חוק זה קובע הסדרים שונים בקשר להפקעות של מקרקעין לפי דיני הרכישה השונים, דהיינו פקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור), חוק התכנון והבנייה, פקודת בניין ערים וכו'.

התיקונים העיקריים המוצעים בהצעת החוק הם: 1. ריבית צמודה על פיצויים. סעיף 8 לחוק קובע הסדר להצמדת הפיצויים המגיעים לבעלי הקרקע שהופקעה. כיום קובע החוק, כי סכום הפיצויים ישולם כשהוא צמוד למדד המחירים לצרכן, בתוספת ריבית של 4% לשנה, כשהריבית לא צמודה.

לפי התיקון מוצע, כי באופן רטרואקטיבי, מיום 1 באפריל 1993, תשולם ריבית של 1.5% לשנה כשהיא צמודה, ובכך יתוקן העוול שנגרם לאזרחים רבים שקיבלו את סכום הפיצויים עם ריבית לא צמודה. מוצע כי הסדר זה יחול גם על קרקע שהופקעה לפני 1 באפריל 1993 ביחס לאותו חלק מהפיצויים שטרם שולמו לאנשים. מה ששולם – שולם.

2. הצמדת הפיצויים על קרקע שנרכשה לפני 1 באפריל 1977 – תיקון נוסף שמוצע בהצעת החוק שלפניכם מתייחס להצמדת הפיצויים על קרקע שנרכשה מכוח חוק התכנון והבנייה לפני 1 באפריל 1977.

מוצע כי לעניין חישוב ההצמדה תובא בחשבון העלייה במדד המחירים לצרכן שהיתה אחרי חודש אפריל 1977.

3. הצמדת הפיצויים המופקדים לזכותו של בעל הקרקע – תיקון נוסף שמוצע לתקן מתייחס למצב שבו בעל הקרקע מסרב לקבל את סכום הפיצויים שהוצע לו. מצב זה קורה בדרך כלל כשיש חילוקי דעות בין הצדדים ביחס לגובה הסכום. במקרה כזה קבע החוק עד כה, שרוכש הזכויות בקרקע רשאי להפקיד את הפיצויים לזכותו של בעל הקרקע אצל האפוטרופוס הכללי, ולא נקבע דבר לעניין הצמדתם של הפיצויים שהופקדו כאמור.

בהצעת החוק שלפניכם מוצע לאפשר להפקיד את הפיצויים גם אצל החשב הכללי באוצר, ובכל מקרה ייתוספו על הסכום שהופקד הפרשי הצמדה, בלי ריבית, מיום ההפקדה ועד ליום התשלום לבעל הקרקע.

בדרך זו יישמר ערכם הריאלי של הפיצויים גם בתקופה שבה הם טרם שולמו לבעל הקרקע מסיבות כלשהן, גם כאשר יש התדיינות בקשר לסכום הפיצויים המגיע.

4. סייג לתשלום הפיצויים – על מנת לעודד אנשים למסור חזקה בקרקע המופקעת ולא לגרום לקשיים מיותרים מוצע לקבוע, כי אם קבע בית-המשפט כי בעל הזכויות בקרקע מנע שלא כדין את מסירת החזקה בקרקע שרוצים להפקיעה, לא ישולמו לו הפרשי הצמדה וריבית אלא אם בית-המשפט קבע שיש נסיבות מיוחדות המצדיקות בכל זאת תשלום הפיצויים. שיקול הדעת בעניין זה נמסר לבית-המשפט.

5. תיקון עקיף – הקלות במס הכנסה ליישובים. בהצעת החוק שלפניכם הוכנס גם תיקון עקיף לחוק הסדרים במשק המדינה (היטלים וארנונה) להארכת תוקפן של התקנות המעניקות הקלות במס הכנסה ליישובים באזורים בעלי עדיפות לאומית. מוצע להאריך את תוקף התקנות בשנתיים, עד 31 בדצמבר 1996.

כאן אני חייב להעיר הערה אישית. אני מביא את דעת מרבית חברי הוועדה; לא השתמשתי ביכולת המוקנית ליושב-ראש ועדה לעשות תרגילים כאלה ואחרים כדי לכפות את דעתו על הרוב. אם הרוב רצה אחרת ממה שאני חושב, אני מוצא לנכון להביא את החוק לכאן, אבל די אם אקרא לכם פקס שקיבלתי היום, ובו כותבים לי מבקעת-הירדן בשם היישוב מחולה והיישוב נעמה: "יישובים אלו נשמטו מרשימת היישובים הזכאים להנחה על אף היותם בבקעת-הירדן, ולתושבים הגרים ביישובים אלו נגרם נזק רב בשל כך. מאחר שמדובר בטעות הנני מקווה שדבר זה יתוקן, ומן הדין שיתוקן רטרואקטיבית".

הרבה מאוד מתיישבים בהרבה מאוד יישובים, נדמה להם שהם לא נמצאים ברשימה בטעות. הם לא נמצאים ברשימה משום שלא היתה לנו, לצערי, היכולת לתקן את הרשימה שרובנו אומרים עליה שהיא מעוותת; אנחנו מאריכים את תוקפה בשנתיים, ואני מצטער על כך.

רק ביום שישי התקשרו אלי ממועצת יש"ע וביקשו שאני אצטרף לאיזו חתימה הגורסת המשך בנייה במעלה-אדומים, בביתר ובגבעת-זאב, ואני, כידוע, תומך בעניין הזה, ועם עוד עשרה חברי כנסת נתנו הודעה לעיתונות בעניין זה וגם שלחנו מכתב ביום ראשון בבוקר לראש הממשלה וביקשנו שלא להפסיק את הבנייה. אבל שאלתי אותם, מדוע, אם כן, מגיעות לכם הנחות במס כאילו הייתם מעבר להרי החושך? מדוע מגיע למעלה-אדומים יותר מאשר לנווה-יעקב? האם המרחק מהכנסת למעלה-

אדומים גדול מהמרחק מהכנסת לנווה-יעקב? אלא שאלה בתוך "הקו הירוק". אז הם לא זכאים להנחה במס? אני חושב שכל המס הזה, כפי שהוא, הוא מעוות.

אני מצר על כך שלא התקבלה ההצעה שיש בה כדי לעשות קצת יותר סדר, אבל יש דברים שעובר הרבה זמן עד שהם מתבצעים. אני רוצה להעריך ולקוות שכשנעבור, בעזרת השם, את הבחירות, בעוד 21 חודש – – –

רון נחמן (הליכוד):

או פחות.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

כל אחד וההערכה שלו. אני מקווה שבכל אופן נזכור שיש לנו משהו לתקן ונעשה איזה דבר שכולנו נהיה יותר שלמים אתו.

אני מציע, לא חלילה בלשון של איום, אבל כדי שאפשר יהיה לשלם משכורות כבר בחודש ינואר, צריך להעביר את העניין הזה, ואני מקווה שלא יכבידו עלינו עם הסתייגויות שתחייבנה להעביר לוועדה ולעבור את ה-1 בחודש. זה לא יתרום לאיש מאתנו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להסתייגויות, ולפי הרשימה יש לנו פה שני מסתייגים מבין החמישה: חבר הכנסת רון נחמן, עם שלוש הסתייגויות, כלומר, יש לך עד 15 דקות – – –

רון נחמן (הליכוד):

כמה?

היו"ר ע' מאור:

עד 15 דקות, אלא אם תחליט – – –

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' מאור:

וחבר הכנסת דן תיכון, עם ארבע הסתייגויות.

חבר הכנסת דן תיכון, זה תלוי בנוהל שקובעים.

רון נחמן (הליכוד):

תני לי עשר דקות ואני אסיים בזה.

היו"ר ע' מאור:

בעשר דקות תסיים, תודה.

חבר הכנסת תיכון, לרשותך עומדות 20 דקות, תכלכל את דבריך לפי הזמן הזה. לחבר הכנסת תיכון יש ארבע הסתייגויות.

רון נחמן (הליכוד):

גם לי יש יותר הסתייגויות, אבל — — —

היו"ר ע' מאור:

לך יש שלוש; עשר דקות.

שלמה בוחבוט (העבודה):

החלטתם שנישן בכנסת?

היו"ר ע' מאור:

אלה געגועים לימי הדיונים בתקציב.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אולי נשחרר את הסדרנים?

היו"ר ע' מאור:

אני בכל אופן משעה 07:00 פה. נקווה שיתחשבו. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת גדליה גל, אני מתייחס לדברים כפי שהצגת אותם בפני הכנסת, וקודם כול אני רוצה להודות לך, ואני רוצה להודות גם לך, חבר הכנסת שלמה בוחבוט. הייתי פונה בהתחלה לחבר הכנסת שלמה בוחבוט, שאף שיש לו דעות פוליטיות כאלה ואחרות לגבי הנושא המדיני, לגבי המחלוקת בנושא יהודה ושומרון, היו לו האומץ והעוז לעמוד כאן על הדוכן הזה ולומר, שכל עוד גרים תושבים ישראלים באזורים הללו, הוא יתמוך בכך שלא יפגעו בהם. הצטרפו אליו חברי הכנסת שמואל אביטל, אלי דיין, עמיר פרץ ובסופו של דבר גם חבר הכנסת גדליה גל, שקיבל את דעת הרוב בוועדה. זאת לאחר שאנחנו, חברי ועדת המשנה של ועדת הכספים, בהרכב של חברי הכנסת גדליה גל, חיים אורון, יוסי ונונו, מאיר שטרית ואנוכי, ניסינו במשך שבעה חודשים לקיים דיונים, לבדוק חלופות שונות לנושא של הנחות המס בערי הפיתוח ובאזורי הפיתוח. לאחר שכל המאמצים – – –

יעקב שפי (העבודה):

עוד חודשיים והיה נולד תינוק.

רון נחמן (הליכוד):

שבעה חודשים זה "זיבאלע", אתה אומר.

פיני בדש (צומת):

רון נחמן (הליכוד):

כפי שרוב הדוברים התבטאו בוועדה, הגענו למסקנה, שעם כל הכבוד לנושא החינוך, להמיר 350 מיליון שקל, שהם סך כל ההנחות במס ההכנסה לצורכי החינוך, אולי לא זאת הדרך, כי יש צורך להביא אוכלוסייה חדשה דווקא לערי הפיתוח, וצריכים לתת אותו תמריץ של הנחות במס לאנשים שמגיעים לשם, כאשר מבקשים שהאוכלוסיות החזקות יותר יגיעו לפריפריה.

כשהתבררה עוצמת המכה שתושבי מדינת ישראל "יזכו" לה החל ב-1 בינואר 1995 עקב החלת מס הבריאות הממלכתי ומס הארגון, אף שהריווח במדרגות המס אולי יקזז את כל אותן הוצאות; ומשהתברר שבאותן ערי פיתוח, שמהן ייקחו גם את ה-7% או ה-10%, עלול להיווצר מצב שהנטו ירד באופן משמעותי ביותר ויהיו משפחות שייפגעו בצורה נוראה מהעניין הזה – כאשר הדברים הללו התבררו, היה קל יותר לבקש את אישורה של הוועדה, ובעקבות אישורה של הוועדה גם את אישורה של מליאת הכנסת לכך שהמצב הקיים יישאר על כנו. באו דווקא אנשי מפלגת העבודה ובהיגיון פוליטי אמרו: בואו נוציא את כל הנושא הזה מסדר-היום הפוליטי של יישובים אלה או אחרים, נעזוב את כל הדיון בעניין הנחות במס באזור א' מול אזור ב' עד לאחר הבחירות, ונוציא את כל הנושא הזה מכל המחלוקת הפוליטית. אמת, חבר הכנסת בוחבוט?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אמת.

רון נחמן (הליכוד):

ולכן אני שמח ומברך אתכם, ולא לעתים מזומנות אני אומר את הדברים האלה. נפלה לידי הזדמנות לבוא ולברך חברי כנסת אמיצים מהקואליציה, שחושבים שיש צורך לעשות דבר כזה.

אני לא רוצה להיכנס כרגע לפולמוס אם הסעיף הזה בחוק או השארת ההנחות במס ההכנסה מבטלים או לא מבטלים את ועדת-שבס. אני לא רוצה להיכנס לפולמוס, כי רצוי וחשוב לנו לסיים את העניין הערב ולהעביר את הצעת החוק הזאת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, אבל אני חייב לומר לך, ידידי חבר הכנסת גדליה גל: ביום שישי האחרון ביקרתי בבקעת-הירדן, הייתי בנעמה, הייתי בארגמן, הייתי ביישובים נוספים. הבאתי צעצועים לילדים, לגני-הילדים, מתרומות שאני מגייס בחוץ-לארץ למען היישובים ביהודה ובשומרון. אני מגייס כל פעם ליישוב אחר. הייתי בבית-חג"י, הייתי בנצרים, בכל יישובי יהודה ושומרון. אני משתדל לפחות להגיע לשם.

כאמור, ביום שישי האחרון הייתי בנעמה, וכאשר דיברנו בנושא הזה של הנחות המס, הם העלו בפני את האבסורד, את האנומליה, שלנעמה אין אותו זיכוי במס או אותה הנחה במס שיש ליישובים אחרים בבקעת-הירדן. ומה הסיבה? הסיבה היתה, שבגלל כל ההסכמים הקואליציוניים שהיו בשנים 1986, 1987, 1988, עד תאריך מסוים, הרשימה היתה סגורה. באותו יום שהתחילו ההתנגשויות,

כאשר היתה ממשלת האחדות הלאומית – אתה מכיר את ההיסטוריה טוב ממני – הרשימה כבר היתה סגורה, ואמרו: אם יוסיפו אחד, יצטרכו להוסיף עוד עשרות, והתחילו לראות כיצד ייגררו שמות של יישובים נוספים לתוך אותה רשימה.

אני חושב שמה שאמרת לגבי נעמה ולגבי יישוב נוסף בבקעה – איזה יישוב זה היה בבקעה?

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

מחולה וביריה ועוד.

רון נחמן (הליכוד):

אני חוזר ואומר לך: יש לנו תקופה של שנתיים שנצטרך, לפי דעתי, לפחות לדון בנושאים כאלה. לפי דעתי, נצטרך לדון וגם לקבל החלטות במשך הזמן לגבי יישובים שאין ויכוח בכלל אם צריך או לא להוסיף אותם, כמובן, תוך ראיית מידת הגרירה שתהיה לכל הדברים הללו.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

השאלה אם יש לנו יכולת רק להוסיף או שאנחנו מסוגלים גם לגרוע.

רון נחמן (הליכוד):

מה שאני אומר כרגע הוא, שבגרירה יש בעיה, כי אתה מרע. להוסיף – זה סיפור אחר.

תרשה לי לומר לך דבר נוסף, חבר הכנסת גדליה גל. ראש הממשלה הודיע, על-פי הסכם אוסלו – הוא גם סיכם את זה עם ערפאת – שבמשך חמש השנים של האוטונומיה כל היישובים הישראליים ביהודה ובשומרון יישארו על כנם. כאן מעל הדוכן הזה הוא התחייב – – –

פיני בדש (צומת):

רגע, ממתי אתה מאמין לו? אני משתגע ממך. בורסה, ירושלים.

רון נחמן (הליכוד):

כאן הוא התחייב. בהנחה שאני לא מאמין לו לשום מלה, לפחות אני אומר מה הוא אמר.

פיני בדש (צומת):

רון נחמן (הליכוד):

הוא התחייב כאן בכנסת, מעל הדוכן הזה, שהוא ידאג לרווחתם, לחייהם, לביטחונם ולצורכי קיומם של התושבים. חבר הכנסת פיני בדש, תקשיב. כשראש ממשלה מתחייב לדאוג לחייהם, לביטחונם, לרווחתם ולצורכי קיומם של התושבים, אי-אפשר להגיד מלה בפה ומלה בלב. צריכים גם להגיד איך עושים את זה.

ועדת-שבס הביאה לפגיעה מהותית קשה ביותר בתושבים. היום היתה סגנית שר התעשייה והמסחר בביקור אצלי באריאל. לקחתי אותה לסיור באזור, והיא ראתה מצב כזה, חבר הכנסת גדליה גל: תעשיין שהשקיע מיליונים בבנייה והוא מבקש להרחיב את קווי הייצור שלו; הוא בנה תוכנית ארוכת טווח, לא של שנה, אלא של חמש ועשר שנים, לפי מה שביקש ממנו מרכז ההשקעות, והוא השקיע בזה מיליונים מהכסף שלו, נוסף על תמריצים שהוא קיבל, והוא מייצר אותם מוצרים בענף שלו. הוא מייצר בענף הפלסטיק ובענף האלקטרוניקה או בכל מיני ענפים אחרים, והוא מבקש להוסיף קו ייצור. הוא לא יכול להוסיף, כי ועדת-שבס קבעה שיותר לא ייתנו תמריצים, משום שהאזור הזה מחוץ לסדר העדיפויות. אבל זה דבר בלתי סביר. זה לא קבלן שבנה את הדירה שלו, מכר אותה ואחרי שנה יצא מהשטח. פה מדובר בתעשיין שחתם הסכם של כמה שנים עם המדינה, לפי התוכנית הכללית שאתה מכיר, של מרכז ההשקעות.

למשל, אזור תעשייה בברקן, שהיה לו מעמד של עיר פיתוח, שמייצר בחצי מיליארד דולר ויותר בשנה, למעלה מ-500 מיליון דולר, 100 וכמה מפעלים, אזור תעשייה מהגדולים בארץ, הוא היום תקוע מבחינה זו שלפי ועדת-שבס ומפת שבס, הבעלים של המפעל הזה לא יכול להרחיב את המפעל שלו. אתה יודע, לגבי יצרן, לגבי תעשיין, זו מכת מוות.

יש נושא גני-הילדים טרום-חובה. במשך שנים רבות, מאז 1967, שילמו 10% על גני-ילדים טרום-חובה. בערי פיתוח בתוך תחומי "הקו הירוק" לא משלמים כלל. מי הם ההורים? – אלה תושבים שבאו מהשכונות. זו אוכלוסייה קשה, חלשה. מבחינה כלכלית הם בנו את עצמם והתחילו לבנות את עצמם. הם צריכים להוציא כסף מהכיס כשהם לא יכולים לאפשר זאת לעצמם. מה קרה כתוצאה מהטלת המיסוי הנוסף על-ידי ועדת שבס? – לא נרשמו לגני-ילדים. ילדים בגני טרום-חובה, חבר הכנסת גדליה גל, לא נרשמים לגנים כי להורים אין כסף לשלוח אותם. ואלה גילאי שלוש-ארבע. מה היה קורה? בכל יהודה ושומרון מדובר על סכום של 25 מיליון שקל. זה כל הסיפור. אולי 30 מיליון שקל.

כאשר אתה לוחץ מישהו, אל תרמוס אותו, אל תדרוך עליו כך. יש גבולות לכל הדברים הללו.

לכן, ידידי חבר הכנסת גדליה גל, באמת, עם כל ההערכה לכך שאתה מביא את החוק, יש דברים לכאן ולכאן. נכון שיש יישובים שהמצב הסוציו-אקונומי שלהם אולי לא הכי טוב בעולם, ויש כאלה שמצבם טוב. אולי דווקא היישובים שמגיע להם לא מקבלים ואחרים שלא מגיע להם כן מקבלים. יש עיוותים. אין על זה ויכוח כלל.

אבל איפה הבעיה? הבעיה היא, שלו היינו מפעילים את חוק ערי ואזורי הפיתוח במדינת ישראל, שמוקפא מ-1988 – ניחא. עתירי לבג"ץ נגד ועדת-שבס, נגד החלטת הממשלה 721, שציטטו אותה בקשר לירושלים רבתי, עם המשך הבנייה, או לא המשך הבנייה באזורי עדיפות. לא היתה לי ברירה, הייתי חייב ללכת לבג"ץ כדי להגן על התושבים שלנו. בג"ץ קבע, בעתירה שהגשתי, שוועדת-שבס, או החלטת הממשלה הזאת, איננה תקפה. היו אז שתי אפשרויות: או להחיל את חוק ערי ואזורי הפיתוח מ-1988, ואז החלטת הממשלה בטלה ומבוטלת, או לבטל את חוק ערי ואזורי הפיתוח שהתקבל על-ידי ממשלת האחדות הלאומית ב-1988.

מה קרה? – באה הממשלה הזאת, שהמדיניות שלה היתה שינוי סדר העדיפויות, כפי שהיא קראה לו, והלכה והקיפאה את חוק ערי ואזורי הפיתוח עד 1997; לא עד אחרי 1996, כמו שאנחנו עושים, קרי: עד אחרי הבחירות, אלא עד 1997. ובאו וקבעו בפני הבג"ץ: הנה, עשינו את השינוי. תיקנו את החוק, לא ביטלנו אותו. כלומר, קיים חוק כנסת, חוק ערי ואזורי הפיתוח, שגם נותן פתרונות ליום חינוך ארוך ונותן פתרונות להרבה דברים נוספים. הוא מחייב את שר האוצר לפעול.

הבג"ץ שאני הגשתי נגד מדינת ישראל ונגד הממשלה הביא לידי כך שחוק ערי ואזורי הפיתוח הוקפא עד 1997. אני יכול לשמוח לפחות שהיום חברי כנסת אחראיים מסיעת מפלגת העבודה חברו יחד, בהגיונות, עם "אינטגרטי", וקבעו שהמצב הנוכחי יישאר עד 1996. אומרים: עשינו כל מיני דברים, שינינו כל מיני יעדים, אבל יש גבול, עד הנקודה הזאת. לכן, כאן חייבת לבוא הברכה ממני, כתושב יהודה ושומרון, לאנשים שחברו יחד אתנו כדי שלא להגדיל את העיוות הזה ולא להגדיל את הפגיעה יותר מדי.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לסכם את דברי. יש היום מצב אנומלי. ראיתי בטלוויזיה את ראש הממשלה מדבר על נושא הפרדה. בדרום-אפריקה קראו להפרדה "אפרטהייד". זה מושג שכל העולם גינה אותו. הנה, אני אומר זאת לך, אדוני ראש הממשלה, אולי אתה מסתכל בטלוויזיה ורואה אותי. לעולם אל תפריד בין יהודים לבין יהודים, בין 98% יהודים שגרים בתוך תחומי מדינת ישראל לבין 2%.

והמצאת ביטוי חדש: מדינת ישראל הריבונית – כמו שהבחנת בין התנחלויות פוליטיות לבין התנחלויות ביטחוניות; וזאת בשעה שערפאת לא מקבל זאת, ה"חמאס" לא מקבל זאת, "הג'האד" לא מקבל זאת, ואפילו החבר שלך קלינטון לא מקבל זאת. אין דבר כזה. יש מה שנקרא היישובים ביהודה ובשומרון, שהחוק הישראלי איננו חל עליהם. גם מעלה-אדומים, גבעת-זאב ואפרת – כולם, החוק הישראלי לא חל עליהם.

אבל אתה בא היום ואומר: הפרדה. "אפרטהייד"? אתמול בנאומך לאומה דיברת על כך שאתה חייב למנוע פיגועים ונפגעים בקרב 98% מהאוכלוסייה. אני שואל אותך: אם אסע עכשיו הביתה דרך כביש-אלון, מישהו ישים לי מארב בדרך – ואני לא נוסע עם שומר ראש, וגם אין עלי אקדח – ומישהו יפגע בי, אתה תהיה אשם?

קריאה:

— — —

רון נחמן (הליכוד):

אתה תהיה אשם? אני רוצה לשאול אותך.

יורם לס (העבודה):

הכי טוב שלא תיסע.

רון נחמן (הליכוד):

אומרים לי פה: הכי טוב שלא תיסע. אם 70% מהאנשים נוסעים לעבוד יום יום בתחומי מדינת ישראל הריבונית, כפי שאתה קורא לה, משום שהיום הם לא יכולים למצוא מקום עבודה, ואותו מפעל שאתה לא נותן להרחיב את קווי הייצור שלו — —

יורם לס (העבודה):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

— — והם ייפגעו בדרך, האם אתה תהיה אחראי לכך, או שתאשים מישהו אחר? אני שואל: למה ההפרדה הזאת? למה ההפרדה בין יהודים ליהודים? לא היה די בפיגוע בבית-ליד? הדם עוד רטוב, הדם לא יבש, ואתה הולך ועושה הפרדה בין 98% לבין 2%. למה? למה? יש לך תשובה על דבר כזה? מדוע? עד לאן מגיעה האטימות? גם בזמנים כאלה — 2% מול 98%? ואתה רוצה הפרדה כדי לקחת אותה קבוצה של אנשים שגרים ולשים אותה כקבוצת שוליים?

היו"ר ע' מאור:

זה כבר מלוא ההסתיוגויות.

רון נחמן (הליכוד):

לכן, תלמד, אדוני ראש הממשלה, מחבר הכנסת אלי דיין, שעמד בתוקף על החוק שהוא רצה להעביר. תלמד ממה שעשו חברי הכנסת מהמפלגה שלך, שבאו ועזרו להעביר את הצעת החוק הזאת כדי להמשיך עד 1996 אותן הטבות מס. תלמד ותצדיע להם. הם לא מטומטמים. אלה שעושים זאת יש להם רגש, יש להם לב. אולי, אם יתחיל לעבוד אצלך גם הרגש ולא האנליטיות – אולי אז נפתח דף חדש במערכת היחסים בין יהודים לבין יהודים בארץ הזאת, ולא רק כל הזמן ערבים, ערבים, ערבים. זה כבר נמאס לנו. נפתח דף חדש בינינו. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת גל, אני רוצה להסביר לך כמה עובדות. יש במדינת ישראל ממשלה שתפקידה למשול ויש אופוזיציה שתפקידה להפיל את הממשלה. על-פי האמנה שאתה חי על-פיה – –

פיני בדש (צומת):

יש מושג חדש, יש קואליציה שמפילה את הממשלה.

דן תיכון (הליכוד):

– אתה סבור שתפקידה של האופוזיציה לעזור לממשלה ולקואליציה למשול. על-פי אמות המידה שלך אני צריך לבוא כל בוקר לכנסת – ואתה יודע שאני בא – ואני צריך לעזור לך להעביר את מה שאני חושב כלא-נכון על-פי מדיניות הממשלה. אתה חושב שאני צריך לשבת כאן עד שעה מאוחרת כדי לעזור לך למשול. לך יש רוב ואתה קיבלת רוב. המפלגה שלך זכתה ב-44 מנדטים, המפלגה שלי זכתה רק ב-32; היא הוענשה על-ידי הבוחר, ויכול להיות שבצדק, כי אני מקבל את פסק-הדין של הבוחר גם כשאני לא מסכים עמו. אבל תפקידן של הקואליציה והממשלה למשול. מה שאנחנו רואים בבית הזה הוא ההיפך ממצב שהממשלה מושלת והקואליציה שולטת.

אל תצפה לרגע ממני שאני אשב כאן עד שעות הלילה המאוחרות במקום אנשים שתפקידם לשבת כאן, בכנסת, ולדאוג לרוב בהצבעות של הממשלה. גם כשאתה צודק, ואתה צודק לעתים רחוקות בתחום הכלכלי, על-פי אמות המידה שלי ועל-פי השקפת העולם שלי, אל תצפה שאני אבוא לכאן ואצביע בעד הצעות של הממשלה, כשהממשלה לא יודעת לבלום הצעות חוק שעולות למעלה ממיליארד שקל ומתייחסת אליהן בביטול ובחוסר אחריות.

אני אומר לך, שעל-פי אמות המידה שלי, מס הרכישה צריך לעבור מן העולם, והוא נשאר בספר החוקים רק מפני שאין תחליף למס שההכנסות ממנו עולות הרבה על מיליארד שקלים. על-פי אמות מידה של צדק ויושר ומדיניות, המס הזה צריך היה לעבור מן העולם לפני עשר שנים, כי מצד אחד אתה נותן לזכאים, ומצד שני אתה לוקח את מלוא ההטבות – לשם מה צריך את ניהול הפנקסים הזה, כשמעבירים הטבה מכיס ימין לכיס שמאל ולוקחים אותה?

אני רוצה להציג כמה בעיות בתחום הכלכלי, לפני שאעבור לנושא הזיכוי המיוחד לתושבי ערי הפיתוח, שגם בזה אני חלוק אתך, אם כי אני מוכן מפעם לפעם לבדוק אלטרנטיבות אחרות ואני לא מקדש דברים, שבין השאר אני הולדתי אותם לפני הרבה הרבה שנים. אני אומר שבכל פעם צריך לבדוק מחדש את המדיניות ואת החקיקה.

אפנה את תשומת לבך לשני נושאים בוערים במשק הישראלי. נושא אחד הוא הפיחות. אני לא חסיד של פיחות, אבל אני חושב שמה שנעשה בתחום שער החליפין גובל בשערורייה. אני לא יודע אם עקבת אחר מה שקרה בשבועות האחרונים במקסיקו, אבל זאת דוגמה קלסית של מדינה שכל העולם השקיע בה, שמצבה הכלכלי השתפר, שיש לה אמנת סחר עם ארצות-הברית וקנדה, וכולם גמרו את ההלל על המדיניות הכלכלית שלה. אבל הממשלה שם לא רצתה להתאים את שער החליפין, ואז כל הספקולנטים בעולם "התלבשו" על המטבע המקסיקני, על הפזו, ורצחו את המטבע הזה. היתה אינפלציה מצד אחד, ומנגד עמדה ממשלה שלא רצתה להתאים את שער החליפין וחשבה שיש לה רזרבות.

מן הרגע שמתחילה ספקולציה במטבע, שום כוח לא יעמוד, לרבות הסיוע האמריקני שמוגש לנו באמצעות הערבויות. וזה הדבר שעומד לקרות כאן – הממשלה מתעקשת בעניין פיחות, אף אחד לא מבין מדוע, האינפלציה גואה, וסוף המטבע הישראלי שהוא יכרע ויקרוס בשל אטימות וחוסר הבנה של שר האוצר ונגיד בנק ישראל. מה שאפשר היה לעשות אתמול, תאולץ הממשלה לעשות תוך תנודות מטבע, שיכריעו את המטבע הישראלי, כי אי-אפשר לשמור על רווחיות היצוא ועל היצוא בהנחה שיש אינפלציה בשיעור של 14.5% בשנה ושער החליפין ירד היום מ-3 שקלים.

הנושא השני הוא הבורסה. בבורסה יש high and low, השיא והשפל. הממשלה אומרת שלא מעניין אותה מה נעשה בשוק ההון הישראלי. בסדר. לשר האוצר יש השקפת עולם. אני לא יודע מה הניסיון שלו בתחום הכלכלי, אני מטיל ספק ביכולתו להבין בכלל את התהליכים הכלכליים. את זה הוא יודע לעשות כמו ראש הממשלה – לך, לך, לך. תנועת ביטול כזו שעשה ראש הממשלה היום לחבר הכנסת בגין ועשה שר האוצר ביום רביעי לי: לך, לך, לך, אתה לא מעניין אותנו, כי אתה לא מסכים למדיניות הכושלת שלי.

יש בעיה בבורסה, השיא והשפל. אנחנו עברנו את השפל בכמה מדדים, ואנחנו צועדים אלי מצב שבו באמת מישור צריך לתת תשובה אם הבורסה מתפקדת או שהיא מצויה בחושך, בעולם הולך ושוקע. אני רוצה להזכיר לך, שעד לפני כמה חודשים טענתם שהבורסה היא מכשיר חשוב ביותר לפיתוח שוק ההון. אני מודאג ממה שקורה ולו רק משום העובדה שאתם דבקים בכישלונות שלכם ולא מבינים לאן אתם גוררים אותנו.

ועכשיו לעניין הזיכוי המיוחד לתושבי ערי הפיתוח. זה נכון שכל אדם מאוהב במעשיו, וזה נכון שהייתי בין האנשים שהגו את הרעיון לתת זיכוי מיוחד או הנחה מיוחדת לתושבי ערי הפיתוח בתחילת שנות

ה-70, כשהייתי הממונה על אזורי הפיתוח. חבר הכנסת בוחבוט היה ראש מועצה צעיר, כשאני עמדתי לפני סיום תפקידי.

מה היה הרעיון בהנחה הזאת? ראשית, ההנחה הזאת היתה אמורה להינתן לערי הפיתוח והיו לה שתי מטרות. האחת – למשוך אוכלוסייה חזקה לערי הפיתוח. נדמה לי שהמטרה הזאת עדיין שרירה וקיימת, חבר הכנסת בוחבוט. צריך למשוך אוכלוסייה חזקה וטובה כדי לשפר את רמת החיים בערי הפיתוח, להשביח אותה. לא שאני מזלזל באוכלוסייה הקיימת, אבל אני חושב, שכל שתגיע אוכלוסייה חזקה, שמרוויחה הרבה יותר, ייטב לכלל תושבי ערי הפיתוח.

המטרה השנייה היתה לפצות את תושבי ערי הפיתוח בפריפריה בגין יוקר החיים, כי עגבנייה בקריית-שמונה עולה יותר מעגבנייה בשוק הכרמל בתל-אביב או במחנה-יהודה בירושלים או בשוק תלפיות בחיפה. ההנחה היתה, שהזיכוי המיוחד הזה צריך להינתן לאותה אוכלוסייה חזקה בערי הפיתוח בשל יוקר המחיה, שהרי האוכלוסייה החלשה מקבלת תמריץ באמצעים אחרים. ועד היום יוקר המחיה בערי הפריפריה גבוה בהשוואה לערים הגדולות במדינת ישראל. לכן, כל מי שאומר שאין הצדקה לזיכוי המיוחד, טועה.

מה קרה? התמריץ הזה היה מיועד ל-29 ערי פיתוח, צמצמנו את המספר בחמישה ערים. נדמה לי שלא נתנו את הזיכוי ליבנה, חשבנו שהיא כבר פרבר של תל-אביב. לא נתנו לאשדוד, כי חשבנו שהיא עיר מפותחת. גם לאשקלון לא נתנו, נדמה לי שלא נתנו לכמה ערים בצפון בשל חוזקן.

אבל כמו כל דבר טוב, כמו כל תמריץ חיובי, מגיעים הפוליטיקאים ומתחילים להרחיב. כשאמרנו שאנחנו נותנים את הזיכוי לערי הפיתוח ולא לקיבוצים, ידענו למה אנחנו אומרים כך, כי לא רצינו למשוך אוכלוסייה חזקה לקיבוצים, כי האוכלוסייה החזקה בקיבוצים היתה קיימת זה שנים רבות. ידענו שאת החזקים בקיבוצים לא צריך להמשיך ולחזק, ולכן לא נתנו לאיילת-השחר ונתנו לחצור, לא נתנו לכפר-גלעדי ולדן ולדפנה ונתנו לקריית-שמונה.

אבל כמו כל מפה שקשה לשמור עליה, ומפת ערי הפיתוח היא אחת המפות שקשה ביותר לשנות אותן, כי כל שר מאוהב במפתו, כפי שאמר אבא אבן בשעתו, סבורים היינו שלא צריך להרחיב. אבל החיים היו חזקים והלחצים היו עוד יותר חזקים, וכל שר שביקר באיזה קיבוץ או ביישוב קטן, דאג שגם היישוב הזה ייהנה מן ההנחה המיוחדת.

רק כדי שתראו את מבנה ההנחות הללו אציין, שנתנו לערים הרחוקות זיכוי מיוחד בשיעור של 7%, לערים באזור פיתוח ב' נתנו 5% ו-3%. אחר כך נוסף הזיכוי המיוחד ללא תקרה בשיעור של 10% ליישובי העימות, כי היתה מלחמה בלבנון ומצבם של היישובים בגבול הלבנון נעשה גרוע יותר, לרבות המושבים. וזה בעצם מה שנקרא סיפוח זוחל – מדי פעם ירדנו יותר ויותר למרכז הארץ. ובשנת 1970 נתנו את התמריץ המיוחד ליהודה ולשומרון, את הזיכוי המיוחד, על-פי החלטת שר התעשייה והמסחר דאז בר-לב, כשאני הייתי יועץ השר לאזורי פיתוח. אני לא חושב שבעיקרון שגוי.

מה אתה מציע כאלטרנטיבה? אני מעריך אותך כמי שבא ואומר, השיטה שדן תיכון הוליד בתחילת שנות ה-70 פשטה את הרגל. לפי דעתם של חברי הכנסת שלמה בוחבוט, עמיר פרץ וסאלח טריף, היא לא פשטה את הרגל. לפי דעתם של ראשי ערי הפיתוח, היא לא פשטה את הרגל. הראיה, הם

מוכנים להיהרג על העניין הזה. על-פי דעתם של חברי הכנסת גדליה גל, מאיר שטרית, עובדיה עלי ומיכאל איתן, השיטה פשטה את הרגל.

אתה בא ומציע אלטרנטיבה: ניקח את הכסף הזה, את תמורת ההנחה הזאת ששווה כ-300 מיליון שקלים – זה סכום אדיר, נראה את הממשלה הזאת מקצצת 760 מיליון שקל מן התקציב שלה, נראה אותה מקצצת 100 מיליון מתקציב המשרדים, נראה אותה, ולכן אני לא מקל ראש בתקצוב הנחה ששווה 300 מיליון שקל.

אתה בא ובצדק אומר: בואו, את ההטבה הזאת נחלק בצורה אחרת, נשביח את החינוך בערים מסוימות, שהרי ההטבה כמו שהיא נותנת בעצם הקלה לעשירים. יכול להיות. אתה בא ואומר: נשביח את החינוך, כי זו ההשקעה הטובה ביותר. עד כאן אני מסכים אתך. אבל אני גם אומר שיש מסורת במשק הישראלי. תיקח את הסכום הזה ותוסיף אותו לתקציב החינוך, בקיצוץ הראשון ייפול העניין הזה. אתה אומר: לא, אני אדאג לשריון, כך שלא יקצצו את 300 מיליון השקל.

תמיד אני נותן לך את הדוגמה של מה שקורה בחוק לעידוד השקעות הון. תקן אותי, חבר הכנסת בוחבוט, אם אני לא מדייק בעובדות. בזמני החלטתי לתת מענק לאזור א' בשיעור של 30%. היתה הלוואת פיתוח בגובה של 40%, כשהריבית סובסדה. הריבית היתה נמוכה בהשוואה לריבית בשוק. כל המטרה של ההטבות הללו היתה למשוך משקיעים זרים ממרכז הארץ למעלות. הטבות ניתנו לא מפני שרצו להעשיר את האיש במעלות או בקריית-שמונה. אמרו לו: נפצה אותך בגין ההפרש שבין ייצור המוצר הזה בתל-אביב לייצורו בקריית-שמונה. רק שיחות הטלפון מקריית-שמונה לתל-אביב עלו לעתים יותר מהמענק שהממשלה נתנה לאותם יזמים.

לפני שש-שבע שנים בא משרד התעשייה והמסחר ואמר: בואו נעשה רפורמה, במקום הלוואת פיתוח בשיעור של 40% כשהריבית מסובסדת נבטל את הלוואת הפיתוח וניתן תוספת מענק של 8%. נכון, חבר הכנסת בוחבוט? ביחד המענק הסתכם ב-30 פלוס 8 שהם 38. ביטלו את הלוואות הפיתוח.

שכחו בכלל את כל הסיפור. שכחו איך ביטלו את הלוואת הפיתוח. בא פוגל, המנכ"ל המהולל של משרד האוצר, וגם אני חושב כך, ואמר: כל שיטת המענקים על-פי חוק עידוד השקעות הון פשטה את הרגל. אמר שר האוצר שנותנים יותר מדי מענקים. במקום 38%, נחזור ל-30%, והלוואת הפיתוח המסובסדת הלכה לאיבוד.

ושוב פעם נזעקו כמה חברי כנסת, עמדו על הרגליים האחוריות ואמרו: לא ניתן לרמות אותנו. ומי רצה לעשות את זה? שר האוצר, איש עיר הפיתוח ערד, אזור פיתוח א', 38%. שכחו בכלל מה קרה, ובקיצוץ הראשון, לולא עמדו כמה חברי כנסת על הרגליים האחוריות, היו ה-8% האלה הולכים לאיבוד, תאמין לי.

זה מה שיקרה לתוכנית גל. בקיצוץ הראשון אצל שר חדש, כל 300 מיליון השקל האלה לטובת החינוך ילכו לאיבוד, כי ממילא אתה בא ואומר, שהממשלה הזאת עשתה המון בתחום החינוך, היא הגדילה את תקציב החינוך ב-5 מיליארדי שקלים. אם כך, מה אתה צריך עוד 300 מיליון שקל, יאמר לך השר, בלאו-הכי נתנו. וגם זה ייפול.

אני לא שולל את השקפת עולמו של חבר הכנסת גדליה גל, שאומר בצדק: החינוך הוא הבסיס לכל דבר במדינה הזאת. ככל שאתה מתחיל אותו מוקדם יותר, בטרם-חובה, אתה מעלה את רמת האוכלוסייה בדרגה. זה מתחיל בחינוך ונגמר בחינוך, וזה לא תעסוקה וזה לא תיירות, אם כי אני חושב שגם תעסוקה וגם תיירות חשובות לעיירות הפיתוח.

בנושאים האלה חדלתי להיות מומחה לעיירות הפיתוח. הייתי בעבר איש מספר אחת בנושא ערי הפיתוח, אבל הרבה שנים אני לא עוסק בזה ואני הולך תמיד לאנשים בשטח ושואל אותם מה דעתם. כשאני רואה את הנחישות של כל ערי הפיתוח כשמדובר בהנחה הזאת, בזיכוי המיוחד, אני אומר, שהם מבינים יותר ממני, כי הם חיים שם יום יום. יכול להיות שאני, שמציע רפורמה, לא כל כך בקי בעניין.

עכשיו אני בא למהות של ההסתייגות, כי אנחנו נסיר את ההסתייגות שלנו. היות שחבר הכנסת רון נחמן איננו, אני אסתייג כבר בבת-אחת.

היו"ר ע' מאור:

הוא כבר מיצה את זמנו. גם לך נשארה רק דקה אחת ל-20 דקות.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת גל, מאחר שאתה תשיב לי, אני רוצה לחזור למהות. אני רוצה לחזור לפתיח. אני מודאג ממה שקורה בתחום הכלכלי, אני מודאג מזה שאתה לא מודאג. אתה, אני לא מתכוון אליך אלא לשר האוצר, שבשאננות יודע לעשות תנועת יד – לך, לך, הכול יהיה בסדר. אני מסכים אתך שהיו אורות, ואפשר להסביר את האורות, אבל הצללים והעננים מגיעים מן המערב. התהליכים הכלכליים הם אטיים מטבעם. החושך לא מגיע בן-רגע.

אני מוטרד מזה שאין הנהגה גם בתחום הכלכלי, נוסף על המשבר בתחום המדיני. שניהם גם יחד יוצרים הרגשה של מועקה, אם כי אני מוכרח לומר לך, שבתחום הכלכלי יש עלייה ברמת החיים, אבל האופי והצורה של הגידול בתמ"ג שמקורו בעיקר בסיוע חוץ, בכסף קל שאנחנו מקבלים מארצות-הברית, שהנכדים שלנו יצטרכו להחזיר אותו, ואנחנו חיי שעה על חשבון הנכדים שלנו – אני מוטרד מזה. אני מוטרד ממה שקורה ברווחיות היצוא, אני מוטרד ממה שקורה בשכר, אני מוטרד ממה שקורה בהפרטה, שהרי הממשלה הזאת גם איבדה את הססמה הזאת שרצינו לקדם.

שלמה בוחבוט (העבודה):

השעה 00:45.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להזכיר לך, אני מוטרד מאוד ממה שקורה ב"שקם" בימים האחרונים. איבדנו את השליטה גם בעניין הזה. רצינו הפרטה דה-לוקס, כמעט עשינו אותה, אבל פתאום העובדים, אלה שמשתכרים בקושי 2,000 שקל, מרגישים את עצמם מרומים, והם יצאו לרחובות היום.

אני מוטרד ממה שקורה, כי אנחנו גיבורים על חלשים. הם שואלים אותי בערב: למה נתתם בתעשייה האווירית ובתעשייה הצבאית סכומים ענקיים של פיצויי פיטורים ואותנו אתם משלחים לרחוב שבוע ימים לאחר שהפרטתם? שולחים 500 אנשים הביתה וסוגרים את המגדנייה. אמרתי לך אז, שיש ל"שקם" ערכי קרקע, במיוחד בחולון, ששם מצויים מפעל הבשר שלהם והמגדנייה, ואת זה היזם-הקונה יסגור בראשונה, כי שם הוא יקים מבנה תעשייה, כי ערכי הקרקע מצוינים.

אני מוטרד לאן אנו מובילים את עניין ההפרטה גם באשר למשבר בבורסה וגם באשר להפרטה שביצענו ב"שקם". ובאשר למה שאנחנו עומדים לבצע ב"כימיקלים לישראל" ובבנק לאומי, שזו ספינת הדגל שלכם – ברור שאתם תפריטו את בנק לאומי בכל מחיר, כי אתם חייבים לעשות זאת כדי להוכיח לנו שאתם מפריטים. אני מוטרד מאובדן העשתונות. תודה רבה. אני מסיר את כל ההסתייגויות.

רון נחמן (הליכוד):

גם אני.

דן תיכון (הליכוד):

יכולתי להסביר שאני מאריך את זה בשלושה חודשים, בגלל הבחירות שבלאו הכי יאריכו את זה.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת גדליה גל.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, היות שהשעה רק 00:50, אני רוצה בכל אופן להתייחס בכמה מלים לנושא. בכל דיון שמתקיים כאן, מעבר לנושא הנדון, עוסקים בבורסה, במשק וכו'. אני גורס שיש דברים שעודף התבטאות בהם גורם לנזק ולא מוסיף דבר, משום שאפשר בלי סוף לנסות להוכיח שהכול לא מוצלח ובכל דבר יש צרות. היות שאני חושב שאף פעם לא מגיעים לשלמות וצריך תמיד להיות מוטרד, צריך תמיד להיות מודאג וצריך תמיד לשאוף ליותר טוב, אין לי שום ספק שגם בימים אלה יש

לנו כמה בעיות שאם לא נתמודד אתן בתבונה, בשכל, באורך רוח ובאומץ, יהיו ללא ספק נזקים. אם ננהג כנדרש, הדברים יהיו בסדר.

אני רוצה בהזדמנות זו לומר גם כמה מלים על ההפרטה. דבר שהטריד אותי, או הדליק אצלי נורות אדומות בחודשים האחרונים הוא, שכל ועדי העובדים שהופיעו בפנינו באשר להפרטה אמרו בעצם דבר אחד: מי שיקנה את החברה שלנו יפטר רבים מאתנו. ב"שקם" הרחיקו לכת, אני רוצה להזכיר לחברים, ואמרו: הוא יפטר חצי מהאנשים שעובדים אצלנו. ואז אני שאלתי וחברים אחרים שאלו: ריבוננו של עולם, מה שאתם בעצם אומרים זה שאתם יודעים שיש אצלכם אבטלה סמויה, שיש אצלכם עודף עובדים.

אם באו אנשי בנק לאומי ונפגשו אתי ואמרו שזה הדבר היחיד שהם רוצים שנבטיח, שהקונה לא יפטר, אמרתי להם: רבותי, מה שאתם בעצם אומרים לנו הוא, שאתם יודעים שיש אצלכם עובדים מיותרים, שמי שמשלמים את האי-יעילות הזאת אלה משקי הבית, עסקים קטנים והמשק, ואתם רוצים מאתנו הגנה. אני לא יכול לתת לכם הגנה. מה הם ענו לי? מה שאתה מדבר זה לא פוליטי, אז נלך לחברי כנסת אחרים שמודאגים מהבחירות ונוכל להשפיע עליהם שלא ייתנו לנו תשובות כמו אלה שאתה נותן.

אבל אנשי ה"שקם" אמרו לנו שהם פוחדים, ואם אנחנו, כחברי כנסת, הגדלנו את המענק המיוחד ל-20 מיליון שקל, כדי שזה ייתוסף על הפיצויים שהמעביד צריך לתת להם, הרי זה היה משום שהם אמרו לנו שהם מעריכים שיפטר כ-500 מהם, כאשר הפתעה לא היתה פה.

אני רוצה לומר כמה מלים לגבי הנחות במס. אני לא הסברתי את זה יותר מדי; חברים אחרים – אין לי טענות, הם עושים את חובתם – מרחיבים יותר. ההנחות במס ניתנו מסיבה אחת, שאומרים אותה והיא מקובלת עלי, היא לא השתנתה, היא נכונה גם היום: להביא אוכלוסייה חזקה לאזורי הפריפריה. אין שום ספק ששכר ודירה יותר זולה, אלה גורמים משפיעים.

הדבר השני שאומרים – אני לא יכול לקבל אותו – זה לפצות בגין יוקר המחיה, כי הרי מי נהנה מהנחות במס? ככל שהשכר יותר גבוה, הוא נהנה מהנחות במס. אותם שני-שלישים מהתושבים במרבית היישובים האלה שלא מגיעים לתשלום מס, לא נהנים מהנחות במיסוי. מי מפצה אותם על העניין הזה?

דן תיכון (הליכוד):

הם מפוצים בדרך אחרת.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

הם מקבלים בדרך אחרת, וגם אלה שיש להם הכנסה גבוהה מקבלים חלק מהפיצוי הזה. אבל בעצם השאלה שצריכה לעמוד לנגד עינינו אחרי 20 שנה, כי היעדים הם אותם יעדים, היא, האם משפחה צעירה, שילדיה הולכים לבית-ספר יסודי ולתיכון, תעבור לאזור רחוק אם היא לא תהיה בטוחה

שהילדים שלה יקבלו את החינוך הטוב ביותר. מרבית האנשים לא יעברו בגלל הנחות במס. השיקול העיקרי שלהם יהיה חינוך ילדיהם.

דוגמה נפלאה לכך היא מגדל-העמק. במגדל-העמק מקבלים בסך הכול הנחה של 3%. חבר הכנסת שאול עמור, ראש המועצה, כל פעם שהייתי אומר: נבטל ונעביר את זה לחינוך, היה מתנפל עלי בגין ה-3%, מקום עם ההנחה הנמוכה ביותר, והוא במרחק של חצי שעה מחיפה. לפי דעתי, מזמן הם היו צריכים להשתחרר מהסטיגמה הנוספת שיש לעיר פיתוח, כי זו עיר ואם בישראל, מגדל-העמק. כשאני שואל את המהנדס: תגיד לי, איפה אתה גר? הוא אומר לי: אני גר בחיפה. איפה נולדת? הוא נולד במגדל-העמק. למה אתה נוסע יום יום לעבודה שעה הלוך ושעה חזור ולא בא לגור במקום הנפלא הזה שהאוויר בו הרבה יותר טוב מאשר בחיפה? הוא אמר לשאול עמור ולי: כשהילדים שלי יקבלו פה חינוך כמו בחיפה, אני אעבור לגור כאן. זו עובדה.

אני מאוד מכבד את ראשי הערים, אבל ראשי הערים צריכים להיבחר כמונו. המילייה שבוחר אותם הם אלה שנהנים מהנחות במס. אמר לי ראש רשות מהגדולות בצפון הארץ: אני מסכים אתכם, אבל אל תאמר את זה בקול רם. האנשים אצלי ביישוב שנהנים מהנחות במס יהרגו אותי. ופה תפקידנו, כאנשי ציבור, לא רק לדעת להגיד את מי מוסיפים, חבר הכנסת רון נחמן, גם את מי מורידים.

אני לא שייך לזרם היוני במפלגת העבודה, וכל הצעות החוק שהגיעו מהממשלה לוועדת הכספים, נכון להיום, כולן עברו פרט לאחת, זו מפת שבס, שהייתי אחד הגורמים לאי-העברתה, משום שמחקו במחי יד את כל יהודה ושומרון, ולא מדובר פה במדיניות, פה מדובר בהתייחסות אישית לאנשים. חשבתי שאת זה לא צריך לעשות. אבל אני גם לא יכול לקבל את הגישה של אלה שאומרים, שכל יישוב במרחק של 2 קילומטרים מכפר-סבא, ורק משום שהוא מצד זה של "הקו הירוק", הוא צריך להיות ברשימה הזאת. קיוויתי שיהיה לכם אומץ הלב להגיד: זה יהיה בפנים וזה יהיה בחוץ.

רון נחמן (הליכוד):

בוא נפעיל את החוק לפי הקריטריונים.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אבל אנחנו עוסקים בזה כבר חמש שנים, ומתברר שאנחנו מסוגלים להוסיף ואין לנו אומץ הלב, אני לא רוצה לומר ביטוי יותר עסיסי, להסתכל לחלק מהאנשים בעיניים ולהגיד: רבותי, במטותא מכם, אתם נמצאים במקום שאתם לא צריכים להיות בו, ואז היינו עושים איזה צדק.

מה הצעתי כפשרה אחרונה? באתי ואמרתי: נשאיר את יישובי גבול הלבנון, עם הייחוד שלהם והעובדה שהם במקום הרחוק ביותר, נשאיר אותם במצב הקיים. מדימונה ודרומה, שזה הנגב, אזור המדבר, נשאיר אותם במצב הקיים. בכל שאר חלקי הארץ, נעשה תוכנית גמילה ונקטין כל שנה ב-25%-30%. נעשה איזה סדר, ואת הכסף הזה נעביר לחינוך לא ברמה של הכיתות דווקא, אלא ניתן למורים תמריץ של שכר כפול כדי שייתוספו באזורי הפריפריה המורים הטובים. נחוקק את זה בחוק לשבע שנים.

מישהו יכול לבוא ולומר לי: אתה יודע מה, ההצעה שלך פחות טובה, נתקן אותה קצת. חבר הכנסת דן תיכון, אני לא יכול להשלים עם זה שאחרי 20 וכמה שנים אין יכולת לעשות את השינוי הכי קטן. מה עוד שאנחנו ביוזעין עושים עוול ליישובים שכנים, כמו שסיפר חבר הכנסת נחמן רון, שהוא היה בנעמה – כמו בעין-תמר, בנווה-דקלים, בחרשים, בבירה, בנאות-הכיכר ועוד בעשרות יישובים, שאנחנו משאירים אותם בחוץ. אני מתבייש בזה. הייתי מוכן לעשות ויתורים עד אין סוף, בתנאי שנשפר במשהו את המצב הקיים. לזה לא היתה לנו יכולת.

אבל אני בדרך כלל אופטימיסט ואני יודע שכשמתקשים מצליחים. לפעמים יש דברים שאורכים לא ארבע שנים אלא חמש שנים ושש שנים. אני מקווה שנגיע לעשות משהו שיהיה בו לא רק כדי להוסיף אלא גם להוסיף וגם לגרוע כדי לקדם אותנו למטרה. על המטרה, נדמה לי, אין ויכוח. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת גדליה גל.

עד שתגיע למקומך כדי להצביע, אני רוצה להסב את תשומת לבך לגבי ההערה שאמרת. כשיש חשש לפיטורים, לא תמיד זה מעיד על עודף, שכן המצב של "הולידיי אין" עכשיו מראה שפיטרו עובדים בשם תוכנית הבראה, ולמחרת מפרסמים מודעת "דרושים" לאותם תפקידים עצמם. אני פונה אליך לחשוב גם על התסריט הזה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

היו"ר ע' מאור:

כן, אבל החשש מפני פיטורים הוא גם חשש מפני החלפת כוח עבודה בכוח עבודה אחר. תהא עירני לזה, אדוני יושב-ראש הוועדה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעות. כל ההסתייגויות של חבר הכנסת רון נחמן ושל חבר הכנסת דן תיכון הוסרו. לצערנו, ועדת הכנסת טרם החליטה שאותם חברי כנסת מסתייגים שאינם במליאה, אפשר לראות את הסתייגויותיהם כאילו הוסרו. לכן אנחנו צריכים לעבור במהירות ולהסיר את ההסתייגויות של אלה שאינם. ברשותכם, היו אתי בדף ההסתייגויות, ונצביע הצבעה ידנית.

לשם החוק, הסתייגות של חברי הכנסת גוז'נסקי ומחאמיד, ועוד הסתייגות של חבר הכנסת אלסאנע. נא להצביע.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי וה' מחאמיד לשם החוק לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ט' אלסאנע לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

שתי הסתייגויות הוסרו. נצביע על שם החוק, כהצעת הוועדה.

הצבעה

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

לסעיף 1 אין הסתייגויות. אני מעמידה את הסעיף להצבעה.

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

אני מעמידה להצבעה את ההסתייגות של חברי הכנסת גוז'נסקי ומחאמיד לסעיף 2.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי וה' מחאמיד לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

ההסתייגות הוסרה, ולפיכך נצביע על סעיף 2, כהצעת הוועדה.

הצבעה

סעיף 2, כהצעת הוועדה נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

לסעיפים 3 ו-4 אין הסתייגויות. מי לאישורם?

הצבעה

סעיפים 3-4 נתקבלו.

היו"ר ע' מאור:

לסעיף 5 כל ההסתייגויות הוסרו. לפיכך נצביע על סעיפים 3, 4, 5 ו-6 כהצעת הוועדה.

הצבעה

סעיפים 3-6 נתקבלו.

היו"ר ע' מאור:

לסעיף 7, הסתייגות של חבר הכנסת אלסאנע. מי בעדה?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ט' אלסאנע לסעיף 7 לא נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

נצביע על סעיף 7, כהצעת הוועדה.

הצבעה

סעיף 7, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

ההצעה אחרי סעיף 7 בטלה, ולפיכך הצעת החוק אושרה בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית על אישור החוק בקריאה שלישית.

הצבעה

בעד החוק – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 8), התשנ"ה–1995, נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

אני קובעת שחוק דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 8), התשנ"ה–1995, עבר בקריאה שלישית ומצטרף בזה לספר החוקים של מדינת ישראל.

חברי הכנסת, אני מודה לכל צוות הבית, לכל חברי הכנסת שהיו פעילים, לאנשי הטלוויזיה שליוו אותנו עד השעה הזו. לילה טוב לכולם. ישיבה זו נעולה. הישיבה הבאה – מחר בשעה 11:00.

הישיבה ננעלה בשעה 01:06.